

**EWALUACJA EX-ANTE PROJEKTU AKTUALIZACJI
„STRATEGII ROZWOJU KRAKOWA. TU CHCĘ ŻYĆ. KRAKÓW 2030”**

RAPORT

**Elżbieta Wojnicka-Sycz
Łukasz Pancewicz
Piotr Sycz**

Gdańsk, lipiec 2023 r.

Zamawiający

Gmina Miejska Kraków
pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Kraków

Wykonawca

A2P2 architecture & planning
ul. Pileckiego 8/3, 80-225 Gdańsk

Spis treści

1. Słownik skrótów.....	5
2. Wprowadzenie	6
3. Metodyka badania.....	6
4. Przebieg badania ewaluacyjnego wraz ze wskazaniem badanych grup	9
5. Ocena poprawności, trafności, skuteczności, spójności wewnętrznej i zewnętrznej oraz efektywności projektu aktualizacji SRK 2030	12
5.1. Kryterium poprawności.....	12
5.1.1. Zgodność projektu aktualizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” z wymaganiami ustawowymi	12
5.1.2. Kompletność Diagnozy	15
5.2. Kryterium trafności	41
3.2.1 Trafność wyzwań z perspektywy problemów	41
3.2.2. Trafność celów z perspektywy wyzwań	57
3.2.3. Uwzględnienie rekomendacji post-ewaluacyjnych z ewaluacji on-going Strategii	72
5.3. Kryterium skuteczności i efektywności	75
5.3.1. Trafność i skuteczność wskaźników oraz ich spójność z celami i działaniami	75
3.3.2. Skuteczność i efektywność Strategii.....	121
3.4. Kryterium spójności.....	143
3.4.1. Spójność wewnętrzna: wizji, celów i działań	143
3.4.2. Spójność zewnętrzna ASRK	144
4. Wnioski z badań bezpośrednich	166
5. Wnioski z ewaluacji modelu funkcjonalno-przestrzennego	172
6. Wnioski i rekomendacje	177

7.	Źródła dla wniosków i rekomendacji	188
8.	Spis tabel.....	191
9.	Spis rysunków	192
10.	Spis wykresów	192

1. Słownik skrótów

ASRK – Aktualizacja Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030 (projekt Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030/2050)

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

BK – Barometr Krakowski

FEM – Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

GOZ – Gospodarka Obiegu Zamkniętego

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KOM – Krakowski Obszar Metropolitalny

KPM – Krajowa Polityka Miejska

KPO – Krajowy Plan Odbudowy (...)

KSRR 2030 – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

MSP – małe i średnie przedsiębiorstwa

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OSI – Obszary Strategicznej Interwencji

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PKB – Produkt Krajowy Brutto

RoSG – Raport o Stanie Gminy

RoSM – Raport o Stanie Miasta

SMK – Strategia Metropolia Krakowska 2030

SRK – Strategia Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030

SRW – Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

UMK – Urząd Miasta Krakowa

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ZBK – Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie

2. Wprowadzenie

Analiza ex-ante jest obowiązkowym elementem sporządzania strategii rozwoju gminy. Opracowanie to ma na celu ocenę zasadności, spójności i trafności przyjętych rozwiązań. Ocena dokumentu jest sporządzana przed jego wdrożeniem. Analizę przygotowuje zespół niezależnych, zewnętrznych ekspertów, co pozwala na zobiektywizowanie oceny.

Opracowanie zawiera opis metodyki oraz analizy kompletności, poprawności i trafności przyjętych rozwiązań. Dodatkowo oszacowano możliwości skuteczności strategii. Odrębnym elementem było wykonanie wywiadów z osobami tworzącymi strategię oraz odpowiedzialnych za jej wdrożenie. Podsumowanie tych wywiadów znajduje się w dalszej części dokumentu. Ustalenia przestrzenne strategii podlegały odrębnej ocenie.

3. Metodyka badania

Koncepcja metodyczna realizacji „Ewaluacji ex-ante projektu aktualizacji »Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030«” opiera się na scenariuszu badania ustalonego według logiki kryteriów ewaluacyjnych (tabela 1).

Tabela 1. Logika scenariusza badawczego

Kryteria ewaluacji	Pytania diagnostyczne	Metody badania	Źródła danych
Kryterium poprawności	Zamawiającego i dodatkowe lub uszczegółowiające: DR – analiza danych zastanych W – wywiady pogłębione i fokusowe AS – analiza danych statystycznych AE – analizy ekonometryczne		
Kryterium trafności			
Kryterium skuteczności i efektywności			
Kryterium spójności			

Źródło: opracowanie własne 1

Kryterium poprawności można uznać za odzwierciedlające dokładność (odtworzenie wzorca w sposób podobny) jako atrybut sprawnego działania zdefiniowanego przez Polską Szkołę Prakseologii. W ramach kryterium poprawności oceniono poprawność projektu SRK 2030/2050, tj. zgodność z wymaganiami ustawowymi, o których mowa w art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572).

Faktycznie zmiana ta dotyczyła wprowadzenia planowania zintegrowanego, tj. obejmującego w jednym dokumencie kwestie społeczno-gospodarcze i przestrzenne, a także realizację polityki rozwoju poprzez m.in. strategię rozwoju gminy i strategię rozwoju ponadlokalnego. W nowelizacji Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju definiuje się politykę rozwoju jako prowadzoną m.in. w oparciu o strategię gminne lub ponadlokalne (art. 2, 3 i 4 oraz 9 i 13 ustawy), natomiast w ustawie o samorządzie gminnym w artykule 10e stwierdzono, że gmina może opracować strategię rozwoju¹, a w artykule 10g, że gmina może opracować strategię rozwoju, a w artykule 10g, że gminy mogą opracować strategię ponadlokalną będącą wspólną strategią tych gmin w zakresie ich terytorium. W przypadku Krakowa przedmiotem oceny jest Strategia rozwoju gminy, a sprawdzona została spójność m.in. ze strategią rozwoju ponadlokalnego. Pytania diagnostyczne w ramach kryterium poprawności to:

- a) Czy projekt aktualizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” jest zgodny z wymaganiami ustawowymi, o których mowa w art. 10 e ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tj. czy obejmuje analizę danych zastanych.
- b) Czy Diagnoza jest kompletna?

W ramach kryterium trafności oceniono adekwatność celów strategicznych i operacyjnych oraz planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów i wyzwań. Kryterium trafności można uznać za odzwierciedlający atrybut sprawnego działania związany z jego odpowiednią preparacją i racjonalnością.

Szczegółowo zastosowane pytania diagnostyczne w ramach kryterium trafności są następujące:

- a) Czy diagnoza jest trafna – czy zidentyfikowane wyzwania należy uznać za trafne i istotne, czy wynikają one z analizy problemów (DR, W)?
- b) Czy zidentyfikowane problemy stanowią faktycznie źródła tzw. „wąskich gardeł” w rozwoju gminy, czy raczej ich symptom, przy założeniu, że dla likwidacji wyzwań rozwojowych należy oddziaływać na źródła problemów, a nie na ich symptomy (DR, W)?
- c) Czy wszystkie zidentyfikowane wyzwania i problemy znalazły odzwierciedlenie w celach rozwojowych i działaniach (DR)?
- d) Czy projekt aktualizacji SRK stanowi odpowiedź na wyzwania wynikające m.in. ze zmian w sytuacji społecznej i gospodarczej oraz środowiskowej miasta (DR, W)?

---

¹ Art. 10e, ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2030.40 ze zm.).

- e) Czy projekt aktualizacji SRK stanowi odpowiedź na rekomendacje post-ewaluacyjne jako wynik ewaluacji on-going Strategii zawarte w Raporcie końcowym (DR)?

Efektywność to rezultat działania, które jest wykonywane sprawnie, tj. skutecznie i ekonomicznie. W wąskim znaczeniu efektywność to ekonomiczność mierzona wysokimi wynikami do nakładów. W szerokim ujęciu efektywność to także skuteczność i korzystność. Skuteczność oznacza osiągnięcie założonych celów, natomiast korzystność to relacja rezultatów mierzalnych i niemierzalnych do nakładów. W ramach kryterium skuteczności oceniono przewidywaną skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów, a także czy SRK może być efektywna. Pytania diagnostyczne w tym kryterium to:

- a) Czy Strategia może być efektywna?
- b) Czy osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych jest realne (W, AE, AS)?
- c) Czy Strategia może być skutecznie wdrożona?
- d) Czy przyjęty zestaw wskaźników monitoringu umożliwi faktyczne obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych i operacyjnych (DR, W)?
- e) Czy wskaźniki są spójne z celami i czy faktycznie je odzwierciedlają (DR)?
- f) Czy system realizacji określonych w projekcie Strategii zawiera warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii i czy będzie skuteczny z punktu widzenia osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych (DR)?

W ramach oceny z perspektywy spójności sprawdzono spójność wewnętrzną między celami a priorytetami i działaniami SRK oraz zewnętrzną między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi. Pytania diagnostyczne w tym obszarze to:

- a) Czy zidentyfikowane cele i działania wzmacniają się, czy osłabiają, w szczególności w ujęciu zintegrowanego planowania rozwoju, tj. jednocześnie wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego? Czy uwzględniono ryzyka związane z ewentualnym wzajemnym znoszeniem się działań w obszarach społeczno-gospodarczym i przestrzennym (DR)?
- b) Czy cele strategiczne i operacyjne przyczyniają się do osiągnięcia wizji (DR, W)?
- c) Czy projekt aktualizacji SRK jest spójny i komplementarny z dokumentami szczebla krajowego, a w szczególności Krajową Polityką Miejską, Strategią Rozwoju Kraju, Strategią Rozwoju Regionalnego Polski (DR)?
- d) Czy projekt aktualizacji SRK jest spójny i komplementarny ze strategią rozwoju województwa, a także ze strategią rozwoju ponadlokalnego, tj. rozwoju obszaru metropolitalnego (DR)?
- e) Czy projekt aktualizacji SRK jest zgodny z założeniami nowego okresu programowania UE na lata 2021-2027, tj. przede wszystkim z Funduszami Europejskimi dla Województwa Małopolskiego (DR)?

4. Przebieg badania ewaluacyjnego wraz ze wskazaniem badanych grup

Badanie ewaluacyjne zrealizowano w okresie 16 czerwca – 26 lipca 2023 roku. Pod kątem odpowiedzi na pytania diagnostyczne przeprowadzono analizę dokumentów źródłowych Gminy Miasta Kraków dotyczących planowania strategicznego, co objęło:

- Projekt Aktualizacji Strategii Rozwoju Krakowa (ASRK) z 2023 roku,
- Diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Krakowa w 2022 roku (Diagnoza) ze Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030 (SRK) z 2018 roku,
- Raporty o Stanie Gminy (RoSG) za lata 2018-2022,
- Raporty o Stanie Miasta (RoSM) za lata 1998-2020,
- Raporty z Barometru Krakowskiego (BK) – edycje z lat 2015, 2016, 2018, 2020 i 2022,
- Raporty z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030 za lata 2018-2021,
- Raport Badawczy – Ewaluacja Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030 z 2022 roku,
- Wieloletnią Prognozę Finansową Miasta Krakowa z 2022 roku,
- wybrane programy i polityki realizujące SRK,
- aktualną wersję ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- Strategię Metropolia Krakowska 2030 z 2021 roku,
- Strategię Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” z 2020 roku,
- Regionalną Strategię Innowacji Województwa Małopolskiego 2030 z 2021 roku,
- Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) z 2019 roku,
- Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z 2017 roku,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) z 2022 roku,
- Program Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 z 2022 roku,
- dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS) według stanu na lipiec 2023,
- raport o stanie wdrażania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (UE) w latach 2014-2020 oraz inne źródła.

Przeprowadzono także analizy ekonometryczne i statystyczne.

W oparciu o dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Systemu Monitorowania Usług Publicznych oraz Banku Informacji o Mieście i Metropolii przeanalizowano przy wykorzystaniu modeli trendu lub oceny eksperckiej (przy zbyt krótkim szeregu danych) czy realne jest osiągnięcie pożądaných trendów w zakresie wskazanych wskaźników rezultatów. Wykonano też analizę istotnych czynników rozwoju, tj. wpływających na wysokość i zmiany PKB na mieszkańca w ujęciu realnym w Krakowie. Analizę regresji przeprowadzono przy wykorzystaniu modeli opartych o poszczególne zmienne odzwierciedlające poszczególne czynniki rozwoju. Zastosowano modele liniowe dla szeregów czasowych oraz modele rozłożonych opóźnień, tj. zakładające wpływ zmiennych objaśniających z poprzednich okresów.

Badania bezpośrednio objęły 16 wywiadów indywidualnych (16 wywiadów IDI). Respondentami były osoby odpowiedzialne za opracowanie i implementację SRK oraz eksperci tematyczni (w kolejności alfabetycznej):

1. Łukasz Franek, Dyrektor Zarządu Transportu Publicznego (ZTP)
2. prof. dr hab. Marta Gancarczyk, Kierownik Katedry Finansów i Ekonomii Międzynarodowej, Uniwersytet Jagielloński;
3. Elżbieta Kantor, Dyrektorka Wydziału ds. Turystyki UMK (WT);
4. dr inż. Piotr Kempf, Dyrektor Zarządu Zieleni Miejskiej (ZZM);
5. Andrzej Łazęcki, Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej i Klimatu UMK (GKK);
6. Małgorzata Mrugała, Dyrektorka Wydziału Kształtowania Środowiska UMK (WS);
7. Jerzy Muzyk, II Zastępca Prezydenta Miasta ds. Zrównoważonego Rozwoju;
8. Magdalena Nowak-Obrzut, Dyrektorka Zarządu Dróg Miasta Krakowa (ZDMK);
9. prof. dr hab. arch. Aleksander Noworól, koordynator zespołu Strategii;
10. Katarzyna Olesiak, Dyrektorka Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK (KD);
11. Jerzy Popiel, Dyrektor Klimat-Energia-Gospodarka Wodna UMK (KEGW);
12. Anna Sochacka, Dyrektorka Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji UMK (SI);
13. Elżbieta Szczepińska, Dyrektorka Wydziału Planowania Przestrzennego UMK (BP);
14. Piotr Wierchosławski, Z-ca Dyrektora Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji UMK (SI);
15. Katarzyna Wysocka, Dyrektorka Wydziału ds. Przedsiębiorczości i Innowacji UMK (PI);
16. dr Karol Janas, kierownik Obserwatorium Polityki Miejskiej Instytutu Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR).

Wywiady indywidualne zostały przeprowadzone w formule online i telefonicznej.

Scenariusz wywiadu indywidualnego objął kwestie przypisane do wywiadów w scenariuszu badawczym. Indywidualne scenariusze zostały dostosowane do potencjalnej wiedzy poszczególnych respondentów na temat zarządzania ASRK. Pytania zadawano z poniższego katalogu pytań:

1. Jakże są według Pani/Pana najważniejsze trendy z obszaru polityczno-prawnych, ekonomicznych, technologicznych, społeczno-kulturowych, środowiskowych i przestrzennych, jakie powinny zostać uwzględnione w Strategii Rozwoju Krakowa (SRK), wpływające istotnie lub mogące wpłynąć na jakość życia w mieście?
2. Jakże ważne dokumenty powinny być uwzględnione w opracowaniu aktualizacji SRK?
3. Jakże są najważniejsze silne i słabe strony, szanse i zagrożenia Krakowa?

4. Jakie są problemy, „wąskie gardła” i wyzwania dla rozwoju Krakowa w perspektywie 2030/2050?
5. W jaki sposób najskuteczniej w opinii Pani/Pana można osiągnąć wizję Kraków miastem otwartym, bezpiecznym i sprawiedliwym? Czy cele strategiczne i operacyjne ASRK są wyczerpujące w odniesieniu do możliwości realizacji tej wizji Krakowa?
6. Czy cele ASRK wystarczająco odpowiadają na wyzwania związane ze zmianami w sytuacji społecznej i gospodarczej oraz środowiskowej miasta? Jeśli nie, to co powinno być uwzględnione?
7. Jakie działania najbardziej przyczyniłyby się do przewyższenia wyzwań rozwojowych Krakowa?
8. Jakie działania powinny być podjęte, by osiągnąć zakładane cele przy ograniczonych nakładach? Czy są jakieś działania np. regulacyjne, które mogłyby cechować się niskimi nakładami, a przyczynić się w znacznym stopniu do osiągnięcia zakładanych celów?
9. Jakie ryzyka mogą wystąpić w odniesieniu do realizacji powyższych celów SRK?
10. Jakie środki inne niż Miasta Krakowa można wykorzystać dla realizacji celów SRK?
11. Jak oceniacie Państwo dotychczasowe działania GMK z perspektywy poszczególnych celów operacyjnych?
12. Jakie zjawiska z obszaru trendów ekonomicznych, politycznych czy naturalnych jak np. zagrożenia epidemiczne mogłyby uniemożliwić realizację strategii, a jakie – ograniczyć jej skuteczność?
13. W jaki sposób będą zbierane dane dla monitoringu SRK? Czy Miasto wykorzystuje innowacyjne źródła danych?
14. Czy przewiduje się wykorzystanie dla realizacji SRK partnerstwa publiczno-prywatnego, środków z UE czy innego finansowania zewnętrznego (kredyty, finansowanie społecznościowe?). Jak dotychczas wyglądało finansowanie działań w ramach SRK?

Oprócz wywiadów IDI przeprowadzono wywiad fokusowy z reprezentantami Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji odnośnie do wniosków i rekomendacji z ewaluacji.

5. Ocena poprawności, trafności, skuteczności, spójności wewnętrznej i zewnętrznej oraz efektywności projektu aktualizacji SRK 2030

5.1. Kryterium poprawności

5.1.1. *Zgodność projektu aktualizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” z wymaganiami ustawowymi*

Projekt aktualizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” jest zgodny z wymaganiami ustawowymi, o których mowa w art. 10 e ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Obejmuje kwestie przedstawione w tabeli 2. Strategia jest dokumentem spełniającym kryteria SMART, w opracowaniu wskazano wartości bazowe i docelowe niektórych wskaźników realizacji działań. Projekt aktualizacji SRK obejmuje też ramy finansowe i źródła finansowania, jednak są one przedstawione w ogólny sposób. Wskazano źródła finansowania bez określenia prognozowanych kosztów działań na rzecz realizacji celów strategicznych czy określenia akceptowalnego poziomu ich kosztów w powiązaniu z potencjałem wydatkowym Krakowa i podmiotów prywatnych, a także środków z UE i krajowych. Kwestie wydatkowe będą natomiast, zgodnie z dotychczasową praktyką, dokładniej zdefiniowane w politykach i programach wykonawczych, gdzie zostaną określone konkretne działania wraz z wkładem publicznym i współfinansowaniem. Potencjał finansowy odnośnie do realizacji celów Strategii można oszacować w oparciu o dane z Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Krakowa oraz z Raportów z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa 2030².

---

² Raport z Realizacji Strategii Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030 za rok 2021, Kraków, wrzesień 2022.

Tabela 2. Zgodność ASRK z wymaganiami ustawy o samorządzie gminnym

Elementy strategii	tak	nie	w pewnym stopniu	komentarz
wnioski z diagnozy, przygotowanej na potrzeby tej strategii;	x			
cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;	x			
kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;	x			
oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;			x	Nie wszystkie wskaźniki są na razie określone w projekcie, np. do celu 3.3., część z celu 2.1. i celu 1.2.
model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;	x			
ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;	x			
obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa,	x			MOF Krakowa, OSI uzdrowiska (w tym w Krakowie),

o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094), wraz z zakresem planowanych działań;				obszary prawnie chronione
obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;	x			
system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;	x			
ramy finansowe i źródła finansowania.			x	Wskazano źródła finansowania bez określenia prognozowanych kosztów działań

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK.

Rekomenduje się przynajmniej określenie rocznych kwot średnio przeznaczanych przez GMK na realizację działań wchodzących w zakres poszczególnych celów ASRK w oparciu o dotychczasową realizację SRK z zaznaczeniem dodatkowego finansowania prywatnego i z innych źródeł w sposób taki jak dotychczas, tj. w formie źródeł innych funduszy, bez kwot.

Jak wynika z Raportu z realizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” w 2021 roku nakłady na jej realizację rosły w ujęciu realnym corocznie. W 2021 roku były realnie o blisko 28% wyższe niż w 2018 roku i wyniosły 2,24 mld zł (tabela 3). Informacje o nakładach na realizację SRK2030 ogółem i według sześciu celów strategicznych są też podane w Diagnozie. W ASRK można by było zawrzeć próbę podziału tych środków na nowe trzy cele strategiczne np. z zaznaczeniem zachowania realnych nakładów na ich realizację na poziomie co najmniej z 2021 roku rocznie. Warto więc określić jakie cele i działania z SRK2030 odpowiadają nowym celom ASRK oraz jakie będą kwoty przeznaczone na nowe

działania, głównie związane z kwestiami przestrzennymi i środowiskowymi, jeśli nie znajdą one odzwierciedlenia we wcześniejszych celach strategicznych. Jednakże zapewne wiele z tych nowych działań było dotychczas realizowane w ramach polityk miejskich, więc powinno być możliwe oszacowanie kwot dotychczas przeznaczanych na działania przestrzenne i środowiskowe uwzględnione w ASRK.

Tabela 3. Wydatki w ramach Budżetu Miasta i Wieloletniej Prognozy Finansowej na realizację celów strategicznych w latach 2018-2021 (w zł)

Rok	Nominalne wydatki w zł	Wydatki w cenach z 2018 roku
2018	1 576 628 677	1 576 628 677
2019	1 824 860 540	1 783 832 395
2020	1 866 678 841	1 764 710 348
2021	2 236 472 653	2 011 706 895

Źródło: obliczenia własne w oparciu o Raport z realizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” w 2021 roku.

5.1.2. Kompletność Diagnozy

5.1.2.1. Potencjały rozwojowe i dane uwzględnione w Diagnozie

Należy ocenić, że wszystkie potencjały rozwojowe zidentyfikowane w teoriach ekonomicznych, socjologicznych i geograficznych (kapitał naturalny, fizyczny, finansowy, społeczno-gospodarczy, intelektualny, administracyjny) zostały dokładnie przeanalizowane w Diagnozie. Tabela 4 pokazuje zmienne, jakie w ramach badania poszczególnych potencjałów rozwojowych zaprezentowano w Diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej Krakowa w 2022 roku.

Tabela 4. Potencjały rozwojowe uwzględnione w Diagnozie

Kapitał	Uwzględnione w Diagnozie kwestie
Naturalny	Demografia z prognozami, migracje i migranci, średnia długość życia, tereny zielone, zanieczyszczenie powietrza, oczyszczalnie ścieków, zużycie wody.
Fizyczny	Atrakcyjność inwestycyjna, wielkość powierzchni biurowych, infrastruktura mieszkaniowa, drogi dla rowerów, środki transportu, komunikacja miejska, sieć wodociągowa i kanalizacyjna, wydatki inwestycyjne Miasta.
Finansowy	PKB, turystyka (eksport usług), przemysł spotkań, wynagrodzenia
Społeczno-gospodarczy	<p>Ludność w wieku produkcyjnym, sieci współpracy miasta, stopa bezrobocia, pracujący, struktura branżowa, dziedzictwo kulturalne, pomoc społeczna, wskaźnik motoryzacji, gospodarka odpadami.</p> <p>Cały obszar V Kapitał społeczny, m.in. zainteresowanie sprawami miasta, udział w wyborach, zaufanie, ocena władz, przywiązanie do miejsca zamieszkania, głosowanie w budżecie obywatelskim, organizacje pozarządowe.</p>
Intelektualny	Marka, wizerunek miasta; wykwalifikowane zasoby ludzkie, zaawansowane usługi, edukacja, przedsiębiorczość: start-upy, ośrodek akademicki i B+R, ochrona własności intelektualnej.
Administracyjny	Bezpieczeństwo, powierzchnia objęta planami przestrzennymi, wiarygodność kredytowa, wydatki budżetu miasta, dług publiczny, pozyskanie projektów z UE i budżetu państwa przez Miasto Kraków z udziałem na cele strategiczne SRK2030, ocena jakości obsługi w urzędzie, skargi na działalność komórek UMK, usługi świadczone elektronicznie, wydatki budżetu miasta na realizację celów strategicznych.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Krakowa w 2022 roku.

Czy Diagnoza opiera się o różnorodne dane i zawiera prognozy?

W Diagnozie zawarto prognozy demograficzne: liczby ludności według poszczególnych grup wiekowych, przeciętnego dalszego trwania życia osób urodzonych w 2020 roku oraz salda migracji. Diagnozę oparto o istniejące dokumenty prognostyczne. Dane i źródła są bardzo różnorodne i liczne. Wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, a także dane zebrane w zamawianych przez Miasto Kraków badaniach, jak np. badanie społeczne pn. Barometr Krakowski oraz dane prezentowane w Raportach o Stanie Miasta i Raportach o Stanie Gminy. Ponadto wykonano własne badania ankietowe oraz w formie warsztatów i wywiadów. Uwzględniono również różnorodne dokumenty lokalne, regionalne, krajowe i zagraniczne, a także literaturę naukową.

Czy uwzględniono wszystkie ważne dokumenty szczebla regionalnego, krajowego i europejskiego?

W Diagnozie zostały uwzględnione następujące dokumenty:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030);
- Zmiany ustaw: o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i o samorządzie gminnym;
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRW);
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 (FEM);
- Strategia Metropolia Krakowska 2030 (SMK).

Do powyższej listy rekomendowane byłoby dodanie Krajowej Polityki Miejskiej³. W podrozdziale 3.4. niniejszego raportu przeprowadzono analizę spójności celów ASRK z powyższym dokumentem. Krajowa Polityka Miejska 2030 przyjęta została przez Radę Ministrów 14 czerwca 2022 roku. Ma ona na celu koordynację polityk sektorowych odnoszących się do miast i ich obszarów funkcjonalnych. Opracowana została ze względu na zmianę ustawy o zasadach polityki prowadzenia rozwoju (uzppr) w 2020 roku i zmianę ustawy o samorządzie gminnym i wprowadzenie zintegrowanych strategii rozwoju. Polityka miejska będzie wymieniona w uzppr do dnia 31 grudnia 2025 r., a następnie zostanie włączona do katalogu polityk publicznych w uzppr. Do tego czasu przygotowany zostanie projekt ustawy regulującej zagadnienia polityki miejskiej.

---

³ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>

Czy wykorzystane źródła odzwierciedlają ideę planowania zintegrowanego?

Jak wskazuje Tabela 4, dokonano gruntownej, holistycznej analizy czynników rozwojowych Krakowa, co umożliwia sformułowanie wniosków dla potrzeb strategii zintegrowanego rozwoju.

Czy dane i ujęte w aktualizacji dokumenty są możliwie najbardziej aktualne na czas jej opracowania?

Tak. Diagnoza została opracowana w 2022 roku, a prezentowane dane sięgają w większości 2021 roku, sporadycznie 2020 lub 2018 roku, co jednak wynika ze zbierania przedstawionych danych źródłowych dla tych lat.

Czy uwzględniono wszystkie czynniki istotnie stanowiące siły napędowe rozwoju endogenicznego Krakowa?

Przeprowadzona została analiza istotnych czynników rozwoju, tj. wpływających na wysokość i zmiany Produktu Krajowego Brutto (PKB) na mieszkańca w ujęciu realnym w Krakowie w XXI wieku. Analiza regresji została wykonana przy wykorzystaniu modeli opartych o poszczególne zmienne odzwierciedlające poszczególne czynniki rozwoju. Dzięki statusowi podregionu dla Krakowa według podziału statystycznego GUS, dostępnych jest relatywnie więcej danych niż dla gminy czy powiatu, m.in. dane dotyczące Produktu Krajowego Brutto. Analiza ta wskazała, że wszystkie istotne potencjały rozwojowe zostały uwzględnione w aktualizacji SRK i jakie czynniki rozwoju najbardziej wpływały w ostatnich latach na rozwój ilościowy mierzony Produktem Krajowym Brutto na mieszkańca.

Kapitały rozwojowe i wchodzące w ich skład zmienne, które zostały przeanalizowane są przedstawione w Tabeli 5. Nie wszystkie ze zmiennych można było uwzględnić w analizie z uwagi na zbyt krótki szereg czasowy. W przypadku zmiennych nieuwzględnionych w regresjach, których wyniki pokazuje tabela 5, nie udało się oszacować modelu z tymi zmiennymi.

Tabela 5. Kapitały rozwojowe: czynniki rozwoju i odzwierciedlające je zmienne

Czynnik	Zmienna odzwierciedlająca
KAPITAŁ NATURALNY	
Demografia i zasoby naturalne	Przyrost naturalny

	Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn (za krótki szereg czasowy)
Środowisko naturalne	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska Suma zanieczyszczeń pyłowych i gazowych
KAPITAŁ FIZYCZNY	
Inwestycje	Wydatki inwestycyjne miasta (udział wydatków inwestycyjnych) Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach
Akumulacja kapitału trwałego	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach Powierzchnia użytkowa mieszkań
Infrastruktura transportowa	Drogi publiczne gminne i powiatowe w km na 1000 mieszkańców na km ²
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	Kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym Podmioty z udziałem zagranicznym
KAPITAŁ FINANSOWY	
Popyt konsumpcyjny	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto
Popyt zagranicy	Turyści zagraniczni korzystający z noclegów
KAPITAŁ INTELEKTUALNY	
Przedsiębiorczość innowacyjna i kreatywna	Liczba nowopowstałych firm opartych na wiedzy na mieszkańca

	Liczba nowopowstałych firm pozostałych sekcji na mieszkańca
Kapitał ludzki	Średnioroczna liczba studentów w stosunku do liczby osób w wieku 20-34 lat
KAPITAŁ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY	
Interakcje społeczne i gospodarcze – sieci, nieformalne instytucje	Organizacje członkowskie na 1000 mieszkańców
Pozostała infrastruktura gospodarcza i społeczna	Infrastruktura sportowa i kulturalna i jej wykorzystanie
Organizacja i zarządzanie	Wpływy gmin z CIT na podmiot prawny, wpływy gmin z PIT
Zasoby pracy	Sytuacja na rynku pracy
Małe i średnie a duże przedsiębiorstwa	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców według klas wielkości
Mobilność	Saldo migracji
KAPITAŁ ADMINISTRACYJNY	
Poziom fiskalizmu lokalnego	Wpływy z podatków lokalnych na mieszkańca
Bezpieczeństwo publiczne	Wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową (za krótki szereg czasowy)

Źródło: opracowanie własne

Zastosowano regresje liniowe wielorakie w oparciu o szeregi czasowe zmiennych objaśniających i objaśnianej z uwzględnieniem opóźnień zmiennych objaśniających. Równanie regresji wielorakiej dla szeregów czasowych ma postać:

$$y_t = \alpha_0 + \beta_0 x_{1t} + \beta_1 x_{2t} + \dots + \beta_p x_{pt} + e_t,$$

gdzie „p” to liczba zmiennych objaśniających. W modelu rozłożonych opóźnień zmienna zależna od modelu y_t jest funkcją bieżących i przeszłych wartości zmiennej lub zmiennych objaśniających x_t . W modelu tym zmiany w zmiennej objaśniającej (x) mają wpływ na zmienną zależną (y), co jest rozkładane na q okresów:

$$y_t = \alpha_0 + \beta_0 x_t + \beta_1 x_{t-1} + \dots + \beta_q x_{t-q} + e_t,$$

gdzie „q” to liczba opóźnień dodatkowych predyktorów – zmiennych objaśniających, zaś „t” to indeks czasu.⁴

Ze względu na krótki dostępny szereg czasowy (maksymalnie dla lat 2002-2020) dla zmiennych odzwierciedlających PKB i czynniki rozwoju dla Krakowa oszacowano modele z jednym tylko opóźnieniem zmiennej objaśniającej i dwa modele bez opóźnień. Oszacowane modele mają ogólną postać następującą:

$$PKB_t = f(x_{1...p,t}, x_{1...p,t-1}),$$

gdzie PKB to produkt krajowy brutto, a „x” to czynniki rozwoju determinujące jego poziom.

Oszacowano 5 modeli względem zmiennej objaśnianej PKB na mieszkańca w cenach stałych z 2003 roku dla danych za lata 2003-2020. Pierwszy model (1a) pokazał, że większa o jeden liczba nowych podmiotów z branż opartych na wiedzy, to jest sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności od J do N⁵, w poprzednim okresie oznaczała w kolejnych latach wyższe PKB na mieszkańca w cenach stałych w Krakowie o około 3 zł. Większe wynagrodzenia w stosunku do średniej krajowej w Krakowie w danym roku o jeden punkt procentowy były skorelowane z większym PKB na mieszkańca w cenach stałych o 662 zł w kolejnych latach, ale większe wynagrodzenia o jeden punkt procentowy w stosunku do średniej krajowej w poprzednim okresie oznaczały spadek PKB na mieszkańca w cenach stałych w Krakowie o około 818 zł na

---

⁴ ECON4150 - Introductory Econometrics Lecture 19: Introduction to time series Monique de Haan

⁵J. Informacja i komunikacja, K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca.

mieszkańca w danym roku. Oznacza to, że wyższe w stosunku do średniej krajowej wynagrodzenia, chociaż powodują większe dochody będące składnikiem PKB w danym roku, to w dłuższym okresie obniżają konkurencyjność Krakowa i oznaczają niższe PKB na mieszkańca. W analizowanym okresie większa podstawa w oparciu, o którą oblicza się udział miast na prawach powiatu w PIT o 1 zł w cenach stałych z 2003 roku na mieszkańca oznaczała wyższe w kolejnych latach PKB na mieszkańca w cenach stałych o około 9 zł. Pozytywny, ale słabo istotny okazał się też wpływ większej liczby spółek z udziałem zagranicznym w poprzednim okresie.

Drugi model (2a) pokazał, że większa o jeden liczba bezrobotnych oznaczała w kolejnych latach niższe PKB na mieszkańca w cenach stałych o około 0,55 zł. Większa o jeden liczba małych i średnich przedsiębiorstw, to jest zatrudniających do 249 pracowników, oznaczała w kolejnych latach w analizowanym okresie wyższe PKB na mieszkańca w cenach stałych Krakowa o około 45 zł. Większe o jeden saldo migracji w Krakowie oznaczało, w kolejnych latach, większe PKB na mieszkańca w cenach stałych o około 0,48 zł. Pozytywne, ale statystycznie słabo istotne, okazało się też znaczenie inwestycji przedsiębiorstw dla PKB na mieszkańca w Krakowie.

Kolejny model 3a pokazał ponownie pozytywny wpływ wyższych dochodów ludności przed opodatkowaniem na PKB na mieszkańca w Krakowie w analizowanym okresie. W tym modelu średnio większa podstawa dla udziału w PIT Krakowa oznaczała większe o około 10 zł PKB na mieszkańca w kolejnych latach w analizowanym okresie⁶. Większa liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w danym roku była skorelowana z wyższym PKB na mieszkańca w Krakowie w cenach stałych w kolejnych latach w okresie 2003-2020 o około 95 zł. Słabo istotny pozytywny wpływ na PKB na mieszkańca w Krakowie miała też liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w poprzednim okresie.

Model 4a pokazał, że większa o jeden liczba spółek z udziałem zagranicznym w Krakowie oznaczała o około 8,3 zł wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie w cenach stałych w kolejnych latach w okresie 2003-2020. Jednocześnie większe o 1 zł wpływy z podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego w Krakowie w poprzednim okresie oznaczały o 0,0001 zł wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie w danym roku.

Model 5a pokazał, że większa wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach o jeden milion złotych w cenach stałych oznaczała w kolejnych latach wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie o około 1 zł, zaś większa wartość brutto środków trwałych o jeden milion złotych w poprzednim okresie oznaczała w danym roku wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie o około 0,7 zł. Wyższe dochody podmiotów prawnych w Krakowie przed opodatkowaniem, a więc podstawa dla udziału w CIT (podatku od osób prawnych) Krakowa o jeden złotych, oznaczała, w

---

⁶ W oparciu o wpływy Krakowa z PIT i CIT przy wykorzystaniu wskaźnika udziału miast na prawach powiatu dla danego roku w tych podatkach, wykorzystując równanie proporcji, obliczono bazę 100% w oparciu, o którą obliczony był ten udział.

kolejnych latach w analizowanym okresie, o około 5,5 zł wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie w cenach stałych. Statystycznie nieistotna dla PKB na mieszkańca w cenach stałych Krakowa okazała się w tym modelu emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów uciążliwych.

Kolejny model 1b został oszacowany dla lat 2002-2020 i pokazał, że wyższa podstawa dla udziału w CIT Krakowa o jeden złotych oznaczała, w kolejnych latach w analizowanym okresie, o około 14,3 zł wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie w cenach stałych. Jednocześnie większy o jeden wskaźnik dróg gminnych i powiatowych w kilometrach oznaczał w kolejnych latach wyższy o 92 zł PKB na mieszkańca w Krakowie w cenach stałych, zaś dłuższe o 1 km drogi w Krakowie w poprzednim okresie oznaczały o około 116 złotych wyższe PKB na mieszkańca w cenach stałych w kolejnych latach w analizowanym okresie. Jednocześnie większe o jeden nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w cenach stałych w tys. zł oznaczały wyższe o 0,013 zł PKB na mieszkańca w Krakowie w kolejnych latach.

Model 1c został oszacowany dla okresu 2004-2020 i pokazał, że większa o jeden liczba bezrobotnych w Krakowie oznaczała o 0,42 zł niższe PKB na mieszkańca w kolejnych latach, zaś większa o jeden liczba bezrobotnych w poprzednim okresie oznaczała o 0,14 zł niższe PKB na mieszkańca w danym roku. Jednocześnie większa liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Krakowie oznaczała o około 116 zł wyższe PKB na mieszkańca w kolejnych latach w analizowanym okresie, zaś większa o jeden wartość powyższego wskaźnika przedsiębiorczości w poprzednim roku oznaczała wyższe PKB na mieszkańca w danym roku o około 117 zł.

Wszystkie powyższe modele względem zmiennej objaśnianej PKB na mieszkańca w Krakowie w cenach stałych cechował bardzo wysoki współczynnik determinacji, a więc stopień wyjaśniania kształtowania się zmiennej objaśnianej przez zmienne objaśniające tj. R^2 na poziomie od 0,999 do 0,956.

Oszacowano też jeden model względem zmiennej objaśnianej PKB na mieszkańca w Krakowie (1d), gdy średnia dla Polski wynosi 100, jednak model ten cechował niższy współczynnik determinacji na poziomie 0,637. Model ten pokazał, że wyższa o 1 metr kwadratowy powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w Krakowie oznaczała o 0,756 punktu procentowego wyższe PKB na mieszkańca w Krakowie w stosunku do średniej krajowej w kolejnych latach w okresie 2004-2020. Pozostałe zmienne uwzględnione w tym modelu, to jest liczba ludności w przeliczeniu na miejsce w kinie oraz liczba studentów w porównaniu do liczby mieszkańców w wieku 20-24 lata, okazały się statystycznie nieistotne dla PKB na mieszkańca w Krakowie w porównaniu ze średnią dla kraju.

Analizy ekonometryczne pokazały więc, że głównymi czynnikami rozwoju w XXI wieku Krakowa były (obliczenia w tabeli 6):

KAPITAŁ NATURALNY

- Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w cenach stałych w tys. zł –

spójność szczególnie z celem 2.1. ASRK.

KAPITAŁ INTELEKTUALNY:

- Przedsiębiorczość oparta na wiedzy (nowe podmioty sekcji J-N) – nieuwzględniona w ASRK we wskaźnikach, ale pośrednio w działaniach w ramach celów 2.3. i 2.4.

KAPITAŁ FINANSOWY

- Wysokie wynagrodzenia w porównaniu do średniej polskiej i wynikająca stąd wysoka baza dla udziału Krakowa w PIT (ale wysokie wynagrodzenia w stosunku do średniej polskiej w poprzednim roku ograniczały PKB na mieszkańca, co może oznaczać mniejszą konkurencyjność przez zbyt wysokie koszty pracy). Wysokim wynagrodzeniom będą sprzyjać działania przewidziane w celach 2.3. i 2.4. ASRK: innowacyjne branże cechują wyższe płace ze względu na wyższą wartość dodaną na pracującego, zaś współpraca nauki i biznesu przewidziana w celu 2.4. sprzyja innowacyjności przedsiębiorstw;
- Eksport usług turystycznych mierzony liczbą noclegów udzielonych turystom zagranicznym – dalszemu wsparciu tego czynnika rozwoju będą sprzyjać działania w ramach celu 2.2. ASRK.

KAPITAŁ FIZYCZNY

- Inwestycje przedsiębiorstw i wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach - spójność z celami ASRK odzwierciedlająca m.in. potencjał technologiczny przedsiębiorstw (spójność z celem 2.3. ASRK);
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę – spójność z celem 1.6 ASRK.
- Drogi gminne i powiatowe w km – spójność z celami 2.2. i 2.5. ASRK;
- Inwestycje zagraniczne (spółki z udziałem zagranicznym) – spójność z celem 2.2. ASRK.

KAPITAŁ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

- Wysoka baza do udziału Krakowa w CIT odzwierciedlająca wysokie dochody podmiotów prawnych, w tym fundacji i stowarzyszeń – spójność z celem 2.3. ASRK;
- Podmioty w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, liczba małych i średnich przedsiębiorstw (MSP - do 249 pracowników) – przedsiębiorczość: spójność z celem 2.3. ASRK;
- Wysokie saldo migracji, odzwierciedlające postrzeganą jakość życia i szanse życiowe w Krakowie – spójność z celem 2.2. ASRK;

- Dobra sytuacja na rynku pracy – malejąca liczba bezrobotnych: pośredni efekt działań w ramach całej strategii, a szczególnie celów związanych z gospodarką, tj. 2.3. i 2.4.

KAPITAŁ ADMINISTRACYJNY

- Podatek rolny, od nieruchomości i leśny w cenach stałych w zł – wspieranie rozwoju gospodarczego skutkujące wysokimi wpływami z podatków: spójność z celem 3.1. ASRK jako efekt dobrego zarządzania miastem przewidzianego w tym celu.

W diagnozie, jak pokazano wyżej (tabela 4), także przeprowadzono dokładną analizę powyższych kapitałów rozwojowych Krakowa.

Tabela 6. Wyniki obliczeń regresji

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych								PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20					n=19 2002- 20	n=17 2004-20		
Zmienne objaśniające	1a	2a	3a	4a	5a	1b	1c	1d	
Stała	28862,1**	-13368,4***	832,16	16178,6*	-25291,6***	-168616***	4494,5*	141,43***	
Nowe podmioty sekcji J-N (liczba)	0,939								
- w poprzednim okresie	2,912***								
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	662,1***								

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych							PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20				n=19 2002-20		n=17 2004-20	
Zmienne objaśniające								
- w poprzednim okresie	-817,6***							
Podstawa dla udziału w PIT Krakowa w cenach stałych na mieszk. w zł	8,77***		9,83***					
Spółki z udziałem zagranicznym (liczba)	0,44			8,26***				
- w poprzednim okresie	1,47*							
Bezrobotni (osoby)		-0,546***					-0,42***	
- w poprzednim okresie							-0,14**	

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych							PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20				n=19 2002- 20	n=17 2004-20		
Zmienne objaśniające								
Liczba MSP (do 249 prac.)		45,43***						
Saldo migracji (osoby)		0,478***						
Inwestycje w cenach stałych w mln zł		0,81*						
Wartość brutto środków trwałych w przeds. w mln zł w cenach stałych					1,02***			
- w poprzednim okresie					0,69*			

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych						PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20			n=19 2002-20		n=17 2004-20	
Zmienne objaśniające							
Pomioty w REGON na 1 tys. mieszk. w wieku prod. - w poprzednim okresie			94,81***				115,9***
							117,3***
Turyści zagraniczni korzystający z noclegów -osoby - w poprzednim okresie			0,0007				
			0,006*				
Podstawa dla udziału w CIT Krakowa					5,52**	14,26***	

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych							PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20				n=19 2002-20		n=17 2004-20	
Zmienne objaśniające								
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów uciążliwych - w poprzednim okresie					0,001			
					-0,0006			
Podatki rolne, od nieruchomości i leśny w cenach stałych w zł - w poprzednim okresie				-7,8e-05				
				0,0001**				
Liczba ludności na miejsce w kinie								0,2

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych						PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20			n=19 2002-20		n=17 2004-20	
Zmienne objaśniające							
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę							0,756**
Studenci na mieszkańców w wieku 20-24 lata							0,019
Drogi gminne i powiatowe w km - w poprzednim okresie						92,33** 115,82***	
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska						0,013**	

Zmienna objaśniana	PKB na mieszkańca w cenach stałych							PKB na mieszkańca (Polska = 100)
	n=18 2003-20					n=19 2002- 20	n=17 2004-20	
Zmienne objaśniające								
w cenach stałych w tys. zł								
R ²	0,999	0,996	0,995	0,975	0,98	0,956	0,995	0,637

Źródło: obliczenia własne w Gretl na podstawie danych GUS, statystyczna istotność na poziomie:***- 0,01, ** - 0,05, *- 0,1; Wszystkie modele przetestowane pod kątem heteroskedastyczności i normalności rozkładu reszt, z wartością statystyki DW wskazująca na brak autokorelacji.

5.1.2.2. Uwzględnione trendy, analiza SWOT i wnioski

Trendy uwzględnione w Diagnozie i projekcie ASRK z obszarów polityczno-prawnych, ekonomicznych, technologicznych, społeczno-kulturowych, środowiskowych i przestrzennych są kompletne. Jedynie w obszarze przestrzennym brakuje koncepcji miasta zwarteo i miasta 15-minutowego, choć są one uwzględnione w celach ASRK (tabela 7).

Tabela 7. Trendy wymienione w diagnozie

Rodzaj trendów	Uwzględnione trendy
Polityczno-prawne	Europejski Zielony Ład, Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Pakiet "Fit for 55", wojna w Ukrainie, ryzyko konfliktów spowodowane polityką Chin, ryzyko upadku UE, ryzyko wojny nuklearnej i inne, uwarunkowania z programów i strategii wyższego rządu
Ekonomiczne	Nierówności społeczne w skali globalnej, ubóstwo w Krakowie, rozwój endogeniczny, nowe branże, gospodarka oparta na danych, gospodarka cyrkularna, zielona gospodarka
Technologiczne	Cyfryzacja, technologie smart city
Społeczno-kulturowe	Starzenie się społeczeństw, pandemia (i zagrożenie kolejnymi)
Środowiskowe	Zmiany klimatyczne, transport jest jednym z najważniejszych źródeł gazów cieplarnianych, smog
Przestrzenne	Gospodarka cyrkularna, rozwój endogeniczny

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Diagnozę.

Czy analiza SWOT jest wyczerpująca i aktualna?

Analiza SWOT jest aktualna i wyczerpująca, powstała w oparciu o analizę danych zastanych i innych źródeł oraz warsztaty, jednak występują pewne błędy formalne w tej analizie.

Warto byłoby zdefiniować silne, słabe strony, szanse i zagrożenia (np. wskazania, że szanse i zagrożenia odnoszą się do zdarzeń i trendów zewnętrznych oraz przyszłych wewnętrznych, zaś silne i słabe strony odnoszą się do stanu wewnętrznego obecnego, odpowiednio wyróżniającego Kraków pozytywnie i negatywnie). Generalnie odnosi się wrażenie, że szanse przedstawione w Diagnozie nie wynikają z uwarunkowań zewnętrznych, ale też z wewnętrznych, np. rozwój sektorów kreatywnych i start-upów. W każdym razie dotyczą prawdopodobnie przyszłości. W odniesieniu do szansy „Rozwój sektorów kreatywnych”, wydaje się, że jest to raczej silna strona Krakowa już obecnie, a nie tylko przyszła szansa. Ponadto rozwój społeczeństwa informacyjnego jest trochę zbyt ogólnie sformułowaną szansą, podobnie jak zagrożenie sformułowane jako „Brak siedzib central dużych przedsiębiorstw...” (przy takim sformułowaniu to bardziej słaba strona niż zagrożenie). Należałoby ewentualnie odnieść się do przyszłości, jeśli zjawiska wewnętrzne traktowane są jako szanse, czyli np. „Utrzymujący się brak siedzib central dużych przedsiębiorstw....”.

W obszarze kapitał społeczny silna strona „Wzrost liczby organizacji pozarządowych” powinna być zmieniona na „Wzrost liczby organizacji pozarządowych w ostatnich latach” lub „Duża liczba organizacji pozarządowych”. W obecnym sformułowaniu zdanie bardziej brzmi jak szansa. Podobnie „Przewidywany wzrost obciążenia demograficznego” powinien być ujęty wśród zagrożeń w konwencji uwzględniania w nich też zjawisk wewnętrznych (jak wydaje się, że jest w analizie SWOT), ale odnoszących się do przyszłości. By obecne stwierdzenie mogło być słabą stroną, powinno być przekształcone w tryb odnoszący się do teraźniejszości: „Wysokie i rosnące obciążenie demograficzne”.

„Niski poziom zaufania społecznego” oraz „Niewystarczający poziom świadomości i edukacji obywatelskiej” to raczej słabe strony, a nie zagrożenia (stan na dziś). „Polaryzacja społeczna” i „Polaryzacja społeczeństwa” z Zagrożeniami w części „Kapitał społeczny” nie wydają się od siebie znacznie różnić.

„Chęć współdecydowania przez mieszkańców o sprawach Miasta” to szansa wymieniona dwukrotnie.

Nie mamy uwag do pozostałych obszarów analizy SWOT (jakość życia, mobilność, środowisko naturalne, zarządzanie).

Czy Diagnoza zawiera adekwatne wnioski?

W Diagnozie przedstawiono wnioski w formie pogrubionych fragmentów tekstu. Wątpliwości budzi przedstawienie zmian w ujęciu pieniężnym w czasie w wartościach nominalnych, bez niwelacji wpływu inflacji i wyciąganie wniosków w oparciu o nominalne zmiany. Brakuje też wydzielonej części z wnioskami po całości analizy lub po poszczególnych jej

częściach. Nie jest też jasne, np. na wykresie 150, czy zaprezentowane wydatki są roczne, czy wykres przedstawia skumulowaną wartość wydatków na realizację SRK. Powinno to wynikać z tytułu wykresu. Z treści wynika, że nie była to wartość skumulowana, ale wówczas trafniej odzwierciedlałby to wykres słupkowy. Ponadto dane powinny być przedstawione w cenach z 2018 roku, aby można było ocenić faktyczny wzrost wydatków.

5.1.2.3. Wizja i wyzwania uwzględnione w ASRK

Czy w projekcie aktualizacji SRK 2030 została określona wizja? (DR)

Tak. Sformułowano innowacyjną wizję w postaci narracji o mieście, której rdzeń stanowi wizja ogólna: „Kraków miastem otwartym, bezpiecznym i sprawiedliwym”.

Czy w projekcie Strategii zostały zidentyfikowane wyzwania rozwojowe Miasta?

W ASRK zdiagnozowano następujące wyzwania.

Wyzwania z ARSK (W):

- W1. respektowanie legalności i pomocniczości instytucji funkcjonujących w Mieście, poszanowanie dobra wspólnego i znaczenia wspólnoty;
- W2. zapewnianie spójności społecznej, szczególnie w sferze ochrony osób marginalizowanych;
- W3. zapewnienie równości wszystkim grupom narażonym na marginalizację z powodów ideologicznych lub gospodarczych;
- W4. promowanie przedsiębiorczości i otwartości na nowe wyzwania (np. sprawiedliwość społeczną, GOZ, reagowanie na kryzys klimatyczny, równouprawnienie);
- W5. przełomowa poprawa dostępności do dostępnych mieszkań o odpowiednim standardzie, w tym mieszkań użytkowanych w trybie najmu;
- W6. zapewnienie coraz lepszej dostępności do usług publicznych (w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami) w branżach: gospodarki komunalnej, instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, edukacji i szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, rekreacji i administracji;
- W7. promowanie: wysokich kompetencji mieszkańców oraz kreatywnych jednostek, aktywnych w dziedzinach sztuki, nauki oraz w obszarze innowacji społecznych;
- W8. promowanie lokalności, rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli oraz poczucie sprawczości w sprawach lokalnych;

- W9. zapewnienie wysokiego poziomu zarządzania Miastem, co obejmuje upowszechnienie wysokich standardów zarządzania, przy zachowaniu transparentności działań i procedur władzy publicznej oraz zrównoważeniu budżetu Miasta; wiąże się to z upowszechnieniem uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji zarządczych;
- W10. stworzenie przesłanek i warunków do rozwoju Krakowa, jako miasta neutralnego klimatycznie, w tym poprzez neutralność klimatyczną gospodarki miejskiej; oznacza to troskę o środowisko w układzie metropolitalnym, neutralną klimatycznie mobilność oraz rozwój gospodarki odpadami w systemie cyrkularnym;
- W11. transformacja gospodarki miejskiej w sferze energetyki, bez pogłębiania kryzysu klimatycznego i środowiskowego;
- W12. podejmowanie działań inwestycyjnych, regulacyjnych i organizacyjnych ku sprzyjającej środowisku mobilności użytkowników miasta, w tym mikromobilności;
- W13. organizacja przestrzeni zapewniająca bliskość w dostępie do usług, szczególnie usług publicznych oraz terenów zielonych i rekreacyjnych;
- W14. racjonalne gospodarowanie przestrzenią przeznaczoną dla funkcji społecznych i gospodarczych - z maksymalnym zachowaniem przestrzeni biologicznie czynnych;
- W15. policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa, jako "miasta wielu miast";
- W16. tworzenie nowych miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji środowiska i nadwyższania środków;
- W17. zachowanie kluczowej roli sektora usług w gospodarce Krakowa, a w szczególności: międzynarodowych usług biznesowych oraz usług publicznych związanych z pozycją Krakowa w Europie, Polsce i Małopolsce (kultura, administracja, edukacja);
- W18. podtrzymanie znaczenia nowoczesnego i innowacyjnego sektora wytwórczego;
- W19. zwiększenie odporności Krakowa (urban resilience), poprzez pogłębienie dywersyfikacji i usieciowienia gospodarki miasta oraz zapewnienie systemu reagowania na klęski żywiołowe, ataki terrorystyczne oraz incydenty wojenne;
- W20. promowanie tzw. zielonej gospodarki;
- W21. wspieranie gospodarki cyrkularnej (o obiegu zamkniętym);
- W22. wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego przy jednoczesnym wykorzystaniu;

- W23. innowacyjnych i zaawansowanych technologii,
- W24. platform współpracy biznesu ze światem nauki,
- W25. promowania instytucji alternatywnych dla wiodących nurtów gospodarczych: spółdzielczości i ekonomii społecznej.

Wyzwania zdiagnozowane w ASRK są spójne z wyzwaniami z zdiagnozowanymi w Programie Fundusze Europejskie dla Małopolski (FEM). Poniżej wyzwania z FEM pogrupowano według osi zintegrowanego rozwoju tj. na wyzwania gospodarczo-społeczne oraz środowiskowo-przestrzenne i wyróżniono w nich obszary, do których przyporządkowano wyzwania wskazane w FEM (kursywą) i wyzwania wskazane w ASRK.

I. Wyzwania ekonomiczne

Wyzwaniom ekonomicznym w obszarze rozwoju gospodarczego, innowacyjności oraz rynku pracy i odporności odpowiadają wyzwania zdiagnozowane w ASRK dotyczące rozwoju endogenicznego Krakowa, rozwoju nowoczesnych branż specyficznych dla Krakowa, dotyczące inspirowania współpracy naukowej i gospodarczej, rozwoju kompetencji, a także tworzenia lokalnej wspólnoty.

1. Innowacyjność W4, W7, W17, W18, W22, W23, W24, W25 – te wyzwania z ASRK dotyczą rozwoju przedsiębiorczości, kompetencji, rozwoju nowoczesnych branż Krakowa (usług i nowoczesnego sektora wytwórczego), współpracy w ekosystemie innowacyjnym Krakowa i rozwoju innowacyjnych technologii oraz innowacyjnych rozwiązań gospodarczych jak ekonomia społeczna i są spójne z wyzwaniem FEM:

Transformacja w kierunku nowoczesnej gospodarki poprzez rozwój ekosystemu innowacyjnego, rozwój e-administracji, e-zdrowia i poszerzenie dostępu do cyfrowych zasobów zapewniających możliwość czerpania korzyści z cyfryzacji.

2. Rynek pracy i odporność W16, W19, W17, W18 – te wyzwania ASRK dotyczą rozwoju miejsc pracy przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego, rozwoju nowoczesnych branż Krakowa i miejsc pracy w nich, a także odporności gospodarczej Krakowa w obliczu zagrożeń, co ochroni miejsca pracy. Są spójne z wyzwaniami FEM:
  - a) *Kontynuowanie działań ograniczających wpływ pandemii oraz wojny w Ukrainie na rynek pracy poprzez wsparcie osób, które straciły lub stracą pracę w wyniku kryzysu, zwiększenie poziomu zatrudnienia i aktywizacji osób biernych zawodowo.*
  - b) *Realizacja różnorodnych działań na rzecz wsparcia imigrantów.*
  - c) *Ustawiczne dostosowywanie kwalifikacji i kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy (pracodawców), także w celu uzyskania pracy lepszej jakości i lepiej opłacanej.*

- d) *Zwiększanie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 dostosowanych w szczególności do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.*
  - e) *Podejmowanie różnorodnych inicjatyw na rzecz utrzymania zatrudnienia osób pracujących i wsparcia pracodawców.*
  - f) *Upowszechnianie dostępu do usług interwencji kryzysowej.*
3. Rozwój gospodarczy - W1, W7, W8, W9, W17, W18, W23, W24, W25 – wyzwania zdiagnozowane w ASRK obejmują kwestie związane z aktywizacją lokalnych zasobów poprzez współpracę, partycypację, tworzenie wspólnoty, dobre zarządzanie miastem i rozwój kompetencji w obszarze m.in. innowacji społecznych, a także dotyczą rozwoju nowoczesnych branż specyficznych dla Krakowa i są spójne z wyzwaniami z FEM:
- a) *Wykorzystywanie endogenicznych zasobów.*
  - b) *Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.*

II. Wyzwania społeczne

Wyzwaniom społecznym odpowiadają zdiagnozowane w ASRK wyzwania dotyczące ochrony osób marginalizowanych, rozwoju mieszkalnictwa i usług publicznych w obszarach zdrowia i kultury

1. Grupy marginalizowane, spójność społeczna – wyzwań z tego obszaru dotyczą zdiagnozowane w ASRK wyzwania W2, W3, W6, które są spójne w zakresie ochrony grup marginalizowanych, wzrostu spójności społecznej i poprawy usług publicznych z następującymi wyzwaniami z FEM:
- a) *Zwiększenie nacisku na jakość i skuteczność projektów szczególnie skierowanych do grup wrażliwych, których sytuacja na rynku pracy jest wyjątkowo trudna.*
  - b) *Podjęcie interwencji dot. Kształcenia kadr podmiotów świadczących usługi opiekuńcze, tworzenia miejsc opieki przeznaczonych w szczególności dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.*
  - c) *Rozwój ekonomii społecznej (tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, integracji społecznej osób szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym).*
2. Mieszkalnictwo W5 – lepsza dostępność mieszkań na wynajem i komunalnych została zdiagnozowana w wyzwaniu 5 ASRK i jest spójna w poniższymi wyzwaniami z FEM:

a) *Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego zlokalizowanego na obszarach dobrze skomunikowanych.*

b) *Rozwój mieszkalnictwa godnego, zasobooszczędnego i przystępnego cenowo.*

3. Ochrona zdrowia i kultura W6, W7 – w ASRK uwzględniono podniesienie jakości usług publicznych w tych obszarach wraz z rozwojem kompetencji dla nich, co jest spójne z poniższymi wyzwaniami z FEM:

a) *Zwiększenia dostępu do wysokiej jakości usług w obszarze zdrowia.*

b) *Rozwoju sektora kultury, który jest ważny dla budowy tożsamości obywatelskiej i włączenia społecznego grup zmarginalizowanych.*

c) *Ochrony i udostępniania dziedzictwa kulturowego, dzięki czemu stworzone zostaną warunki dla rozwoju społeczno-gospodarczego.*

4. Starzenie się społeczeństwa W6, W7 – rozwój usług publicznych dla grup ze specjalnymi potrzebami został przewidziany w ASRK i odnosi się m.in. do osób starszych, co jest spójne z wyzwaniem z FEM:

Rozwój usług opiekuńczych w związku z wyzwaniami demograficznymi oraz potrzebami w tym zakresie; przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii (teleopieka, telemedycyna).

III. Wyzwania środowiskowe

Ochrona środowiska W10, W11, W12, W15, W20, W21

ASRK uwzględnia wyzwania związane z ochroną środowiska poprzez podkreślenie rozwoju neutralności klimatycznej przez odpowiednią mobilność i cyrkularną gospodarkę odpadami, energetykę, promocję miasta zwarteego poprzez ideę Krakowa jako „miasta wielu miast”, promocję zielonej gospodarki. Jest to spójne z poniższymi wyzwaniami zdiagnozowanymi w FEM:

a) *Wsparcie rozwoju energetyki zielonej opartej na lokalnych potencjałach, zwiększenie efektywności energetycznej, wykorzystania nowoczesnych technologii energetycznych oraz rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym, zwiększenia odporności regionu na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, inwestycje w infrastrukturę komunalną i dostosowanie gospodarki ściekowej do wymogów dyrektywy 91/271/EWG.*

- b) *Poprawa efektywności transportu publicznego ze zmniejszeniem zanieczyszczenia środowiska przez transport.*

IV. Wyzwania przestrzenne

Wyzwania przestrzenne tj. W13, W14, W15 zostały uwzględnione w ASRK w kontekście rozwoju przestrzeni publicznych, racjonalnej gospodarki przestrzenią i policentryczności sprzyjającej zmniejszeniu mobilności. Jest to spójne z następującymi wyzwaniami wskazanymi w FEM:

- a) *Stworzenie nowej jakości przestrzeni publicznej w regionie, poprzez zagospodarowanie oraz nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym, zanieczyszczonym i odizolowanym, w tym przywrócenie do ponownego użytkowania tych terenów poprzez ich rekultywację.*
- b) *Zwiększenie liczby ogólnodostępnych, dostosowanych do potrzeb różnych użytkowników i przyjaznych przestrzeni publicznych.*

Należy oceniać, że wszystkie wyzwania dotyczące zintegrowanego rozwoju Krakowa zostały uwzględnione, także te najnowsze związane z wojną w Ukrainie. Odzwierciedlają one wyzwania zdiagnozowane w FEM dla województwa, ale z dostosowaniem do specyfiki gospodarki lokalnej Krakowa.

5.2. Kryterium trafności

3.2.1 Trafność wyzwań z perspektywy problemów

Czy diagnoza jest trafna – czy zidentyfikowane wyzwania należy uznać za trafne i istotne, czy wynikają one z analizy problemów?

Za problemy należy uznać wskazane w Diagnozie słabe strony i zagrożenia. W Diagnozie przeprowadzono analizę danych statystycznych i innych oraz raportów z badań, co umożliwiło wskazanie słabych stron i zagrożeń, czyli problemów. Wszystkie wskazane wyzwania stanowią odzwierciedlenie zidentyfikowanych problemów. W tabelach 8 i 9 przedstawiono spójność poszczególnych wskazanych wyzwań społeczno-gospodarczych oraz środowiskowo-przestrzennych ze słabymi stronami i zagrożeniami.

Tabela 8. Wyzwania społeczno-gospodarcze a problemy

Wyzwania społeczno-gospodarcze
Problemy – słabe strony i zagrożenia
W1. respektowanie legalności i pomocniczości instytucji funkcjonujących w Mieście, poszanowanie dobra wspólnego i znaczenia wspólnoty
Niski poziom zainteresowania lokalnej społeczności współzarządzaniem.
W2. zapewnianie spójności społecznej, szczególnie w sferze ochrony osób marginalizowanych
Przewidywany wzrost obciążenia demograficznego. Administracja publiczna nie jest przygotowana na konsekwencje starzenia się społeczeństwa. Polaryzacja społeczeństwa. Nierówności społeczne w skali globalnej.
W3. zapewnienie równości wszystkim grupom narażonym na marginalizację z powodów ideologicznych lub gospodarczych
Niewystarczająco rozwinięty system „kształcenia przez całe życie”. Nierówności społeczne w skali globalnej.

Wyzwania społeczno-gospodarcze
Problemy – słabe strony i zagrożenia
W4. promowanie przedsiębiorczości i otwartości na nowe wyzwania (np. sprawiedliwość społeczna, GOZ, reagowanie na kryzys klimatyczny, równouprawnienie)
Brak efektywnych instrumentów prawnych dla wspierania przedsiębiorczości.
W5. przełomowa poprawa podaży dostępnych mieszkań o odpowiednim standardzie, w tym mieszkań użytkowanych w trybie najmu
Znacząca presja masowej turystyki – turystyfikacja miasta (brak mieszkań dla mieszkańców, a wzrost lokali z na wynajem dla turystów). Spadek dostępności finansowej mieszkań. Niewystarczający poziom zasobu mieszkań komunalnych. Brak strategii łagodzenia efektów gentryfikacji przestrzeni. Rosnące koszty zakupu lub wynajmu mieszkania.
W6. zapewnienie coraz lepszej dostępności do usług publicznych (w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami) w branżach: gospodarki komunalnej, instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, edukacji i szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, rekreacji i administracji
Przewidywany wzrost obciążenia demograficznego. Niewystarczający poziom rozwoju usług zdrowia i pomocy społecznej dla osób starszych w stosunku do rosnących potrzeb związanych ze starzeniem się społeczeństwa. Niewystarczające tempo realizacji infrastruktury społecznej i technicznej w stosunku do rozbudowującego się miasta. Niekorzystne trendy demograficzne – starzenie się ludności Europy. Fundamentalizm, integryzm i terrorizm (problem zagrożeń bezpieczeństwa). „Festiwalizacja” kultury, skupienie się na zewnętrznym odbiorcy. Niska koncentracja na działaniach w sferze kultury kierowanych do lokalnych odbiorców – niska deglomeracja oferty kulturalnej miasta.
W7. promowanie: wysokich kompetencji mieszkańców oraz kreatywnych jednostek aktywnych w dziedzinach sztuki, nauki oraz w obszarze innowacji społecznych
Stan umiędzynarodowienia badań naukowych. Współpraca pomiędzy uczelniami wyższymi Krakowa.

Wyzwania społeczno-gospodarcze
Problemy – słabe strony i zagrożenia
Brak wystarczającej liczby wysoko wykwalifikowanych pracowników na rynku pracy, a przy tym odpływ z Krakowa osób o wysokich kwalifikacjach.
W8. promowanie lokalności, rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli oraz poczucia sprawczości w sprawach lokalnych
Znacząca presja masowej turystyki. Niski poziom zaufania społecznego.
W9. zapewnienie wysokiego poziomu zarządzania Miastem, co obejmuje upowszechnienie wysokich standardów zarządzania, przy zachowaniu transparentności działań i procedur władzy publicznej oraz zrównoważeniu budżetu Miasta; wiąże się to z upowszechnieniem uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji zarządczych
Jakość dialogu społecznego. Niewystarczająca współpraca między sektorami nauki, administracji publicznej i podmiotami gospodarczymi. Nieumiejętność prowadzenia dialogu z mieszkańcami przez administrację samorządową. Niewystarczający poziom świadomości i edukacji obywatelskiej. Konserwatywny sposób zarządzania miastem.
W16. tworzenie nowych miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji środowiska i nadwyżęzania środków
Pogarszający się klimat akustyczny miasta. Zmiany w strukturze zatrudnienia związane z rozwojem technologii.
W17. zachowanie kluczowej roli sektora usług w gospodarce Krakowa, a w szczególności: międzynarodowych usług biznesowych oraz usług publicznych związanych z pozycją Krakowa w Europie, Polsce i Małopolsce (kultura, administracja, edukacja)
Brak siedzib central dużych przedsiębiorstw oraz instytucji finansowych.
W18. podtrzymanie znaczenia nowoczesnego i innowacyjnego sektora wytwórczego

Wyzwania społeczno-gospodarcze
Problemy – słabe strony i zagrożenia
Wzrost długu publicznego Krakowa (<i>skutek nieoptymalnych wpływów budżetowych i przyczyna braku środków na działania</i>). Brak doceniania inwestycji przemysłowych przez administrację publiczną. Relatywnie niski poziom płac.
W19. zwiększenie odporności Krakowa (ang. <i>urban resilience</i>), poprzez pogłębienie dywersyfikacji i usieciowienia gospodarki miasta oraz zapewnienie systemu reagowania na klęski żywiołowe, ataki terrorystyczne oraz incydenty wojenne
Wysoka inflacja i spowolnienie gospodarcze (stagflacja). Ukraina jako plac budowy może „wysysać” polski sektor budownictwa. Ryzyka społeczne związane z epidemiami. Zwiększenie ryzyka wojny, w tym nuklearnej. Niestabilność systemu finansowania samorządów. Sytuacja geopolityczna Polski, związana z zagrożeniami wynikającymi z położenia na granicy NATO. Zagrożenie dla spójności zarządzania strategicznego, wynikające z chaotycznej zmienności otoczenia.
W22. wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego
Brak wystarczającej integracji systemu transportowego w skali Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, w tym wykorzystania istniejącej sieci kolejowej, niewystarczająca ilość parkingów w systemie „Parkuj i Jedź” oraz niedostatecznie rozbudowana sieć transportu zbiorowego. Nierównomierna dostępność infrastruktury kanalizacyjnej w skali Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (przy znacznej dynamice wzrostu liczby ludności). Nieekologiczne nawyki części mieszkańców Krakowa i Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Brak spójnego systemu informacyjnego dla obszaru metropolitalnego oraz think-tanku metropolitalnego. Postępujący proces niekontrolowanej suburbanizacji w skali Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Negatywny wpływ procesów suburbanizacji na dochody Miasta.
W23. wykorzystanie innowacyjnych i zaawansowanych technologii
Zmiany w strukturze zatrudnienia związane z rozwojem technologii.
W24. wykorzystanie platform współpracy biznesu ze światem nauki

Wyzwania społeczno-gospodarcze
Problemy – słabe strony i zagrożenia
Poziom i efektywność transferu technologii i innowacji pomiędzy środowiskami nauki i biznesu. Niedostateczne dostosowanie systemu kształcenia do oczekiwań rynku pracy. Spadek liczby osób kończących studia. Konkurencja innych ośrodków akademickich, także zagranicznych, w warunkach spadającej liczby potencjalnych kandydatów na studia.
W25. promowanie instytucji alternatywnych dla wiodących nurtów gospodarczych: spółdzielczości i ekonomii społecznej
Wciąż skromny budżet w stosunku do aspiracji.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK i Diagnozę.

Tabela 9. Wyzwania środowiskowo-przestrzenne a problemy

Wyzwania środowiskowo-przestrzenne
Słabe strony i zagrożenia
W10. stworzenie przesłanek i warunków do rozwoju Krakowa jako miasta neutralnego klimatycznie, w tym poprzez neutralność klimatyczną gospodarki miejskiej; oznacza to troskę o środowisko w układzie metropolitalnym, neutralną klimatycznie mobilność oraz rozwój gospodarki odpadami w systemie cyrkularnym
Presja urbanizacyjna w połączeniu z bardzo niską lesistością obszarów Miasta. Pomimo poprawy sytuacji, występują nadal przekroczenia dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza. Poziom zanieczyszczeń powietrza pyłami zawieszonymi ze źródeł powierzchniowych (niska emisja) i transportowych. Poziom zanieczyszczenia tlenkami azotu (komunikacja) w centralnych obszarach miasta i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Wzrost zużycia wody w gospodarstwach domowych. Zły stan wód powierzchniowych. Niewystarczający rozwój zielono-błękitnej infrastruktury i retencji.
Zmiany klimatu i ich skutki dla zdrowia i jakości życia mieszkańców. Wysokie ryzyko wynikające ze zmian klimatycznych dla sektorów: zdrowia publicznego, gospodarki wodnej, transportu

Wyzwania środowiskowo-przestrzenne
Słabe strony i zagrożenia
i terenów zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności. Zanieczyszczenie powietrza, w tym pochodzące spoza Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.
W11. transformacja gospodarki miejskiej w sferze energetyki, bez pogłębiania kryzysu klimatycznego i środowiskowego
Pomimo poprawy sytuacji, występują nadal przekroczenia dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza. Niska efektywność energetyczna budynków mieszkaniowych oraz użyteczności publicznej. Niski udział odnawialnych źródeł energii (OZE) w bilansie energetycznym Krakowa.
W12. podejmowanie działań inwestycyjnych, regulacyjnych i organizacyjnych ku sprzyjającej środowisku mobilności użytkowników miasta, w tym mikro-mobilności
Niska ocena drogowej dostępności komunikacyjnej. Opóźnienia w modernizacji lotniska w Balicach, zwłaszcza w zakresie budowy nowego pasa startowego – konkurencja ze strony Centralnego Portu Lotniczego. Niewystarczająco rozwinięta sieć dróg dla rowerów w Krakowie i Krakowskim Obszarze Metropolitalnym, w tym znaczne obszary źle skomunikowane rowerowo z centrum miasta. Rosnący udział transportu indywidualnego w podróżach mieszkańców oraz wzrastająca liczba samochodów wjeżdżających codziennie w granice miasta. Degradacja historycznych założeń w śródmieściu (min. Aleje Trzech Wieszców) przez wzmożony ruch samochodowy. Niedostatecznie szybka rozbudowa systemów transportu publicznego, zwłaszcza tramwajowego, w stosunku do potrzeb miasta i założeń dokumentów planistycznych. Brak szybkich połączeń tramwajowych między dzielnicami i kończąca się przepustowość sieci tramwajowej w centrum miasta. Niewystarczające wykorzystanie sieci kolejowej do obsługi połączeń wewnątrzmijskich. Niewystarczające otwarcie komunikacyjne Krakowa w kierunku południowym, szczególnie kolejowe. Rosnące konflikty społeczne związane z rozbudową sieci transportowej i wzrastającym ruchem samochodowym. Brak możliwości wprowadzenia np. opłaty kongestyjnej. Wzrost liczby samochodów osobowych.
W13. organizacja przestrzeni zapewniająca bliskość w dostępie do usług, szczególnie usług publicznych oraz terenów zielonych i rekreacyjnych
Niska jakość przestrzeni publicznych w osiedlach poza śródmieściem, brak atrakcyjnych centrów miejskich skupiających życie w dzielnicach.

Wyzwania środowiskowo-przestrzenne
Słabe strony i zagrożenia
W14. racjonalne gospodarowanie przestrzenią przeznaczoną dla funkcji społecznych i gospodarczych z maksymalnym zachowaniem przestrzeni biologicznie czynnych
Presja inwestorska zagrażająca walorom zabytkowym i krajobrazowym Miasta. Nierównomierny dostęp mieszkańców do terenów zielonych i rekreacyjnych w bezpośrednim pobliżu miejsca zamieszkania. Postępująca zabudowa terenów zagrożonych powodzią w związku z brakiem precyzyjnych przepisów prawnych zmierzających do jej ograniczenia. Brak środków i terenów miejskich na miastotwórcze projekty. Nieuwzględnianie w systemie planowania przestrzennego korytarzy przewietrzania miasta. Negatywny wpływ przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym na powstającą zabudowę mieszkaniową. Brak wystarczających prawnych narzędzi do przeciwdziałania procesowi suburbanizacji. Presja inwestorów na zabudowę terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, korytarzy ekologicznych i stref przewietrzania.
W15. policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa jako "miasta wielu miast"
Nierównomierny dostęp mieszkańców do terenów zielonych i rekreacyjnych w bezpośrednim pobliżu miejsca zamieszkania. Nieodwracalne zamiany w przestrzeni Miasta w wyniku braku MPZP w przeszłości. Brak spójnej sieci połączeń międzydzielnicowych wyprowadzających ruch poza śródmieście (ruch powinien być kierowany na obwodnice, natomiast na terenie dzielnic dopuszczalny jest ruch docelowy i źródłowy). Utrzymujące się strefy kongestii (korków) na terenie miasta.
W20. promowanie tzw. zielonej gospodarki
Niekorzystne skutki zmian klimatu.
W21. wspieranie gospodarki cyrkularnej (o obiegu zamkniętym)
Rosnący koszt systemu gospodarowania odpadami.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK i Diagnozę

Czy zidentyfikowane problemy stanowią faktycznie źródła tzw. „wąskich gardeł” w rozwoju gminy, czy raczej ich symptom, przy założeniu, że dla likwidacji wyzwań rozwojowych należy oddziaływać na źródła problemów, a nie na ich symptomy?

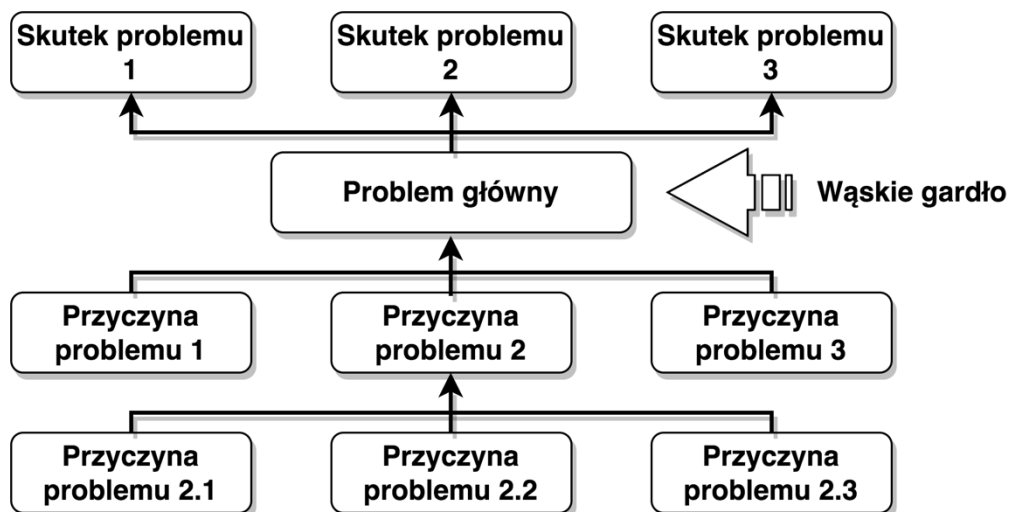
Przeprowadzono analizę problemów odzwierciedlonych w słabych stronach i zagrożeniach w powiązaniu z wyzwaniami pogrupowanymi według głównych problemów, które powinny być „wąskimi gardłami” do niwelacji których one zmierzają. Wyzwania pogrupowano według dziewięciu obszarów, tj.:

1. Przestrzeń – W14: wąskie gardło – Nieracjonalne gospodarowanie przestrzenią; W15, W13: wąskie gardło - brak atrakcyjnych centrów w dzielnicach, brak multifunkcyjności dzielnic.
2. Środowisko – W10, W11, W20, W21: wąskie gardło - Negatywne skutki dla zdrowia publicznego i jakości życia ze względu na problemy związane ze środowiskiem przyrodniczym Krakowa.
3. Transport i mobilność – W12: wąskie gardło – Zagrożenia dla środowiska, gospodarki, przestrzeni i spokoju społecznego wynikające z problemów w zakresie mobilności.
4. Spójność społeczna – W2, W3, W4: wąskie gardło – Zagrożenia dla spójności społecznej, marginalizacja niektórych grup.
5. Dostępność i jakość usług publicznych – W5, W6: wąskie gardło – Obniżona dostępność i jakość usług publicznych.
6. Gospodarka - W16, W17, W18, W19: wąskie gardło - Zagrożenia dla odporności i efektywności gospodarki Krakowa wynikające m.in. z jej wpływu na środowisko przyrodnicze i z zakłóceń międzynarodowych.
7. Innowacyjność – W7, W23, W24, W25: wąskie gardło – Zagrożenia dla innowacyjności.
8. Współpraca w KOM: W22 wąskie gardło – Niewystarczająca współpraca w KOM.
9. Zarządzanie – W1, W8, W9: wąskie gardło – Ograniczenia po stronie zarządzania miastem.

Dla wszystkich „wąskich gardeł” powiązanych z wyzwaniami, na których bazują cele ASRK, udało się sformułować drzewa problemów w oparciu o powiązane z nimi słabe strony i zagrożenia, a więc zidentyfikowane w Diagnostyce problemy. Oznacza to, że problemy zostały właściwie zidentyfikowane, gdyż stanowią źródła wąskich gardeł, jakie znalazły odzwierciedlenie w wyzwaniami. Wyzwania stanowią podstawę celów i kierunków działań ASRK. Realizacja celów w postaci programów i projektów rozwojowych powinna doprowadzić do likwidacji źródeł poszczególnych wąskich gardeł i przez to wąskich gardeł rozwoju Krakowa.

Drzewa problemów zostały opracowane zgodnie z metodyką Zarządzania Cyklem Projektu według konwencji przedstawionej na rysunku 1.

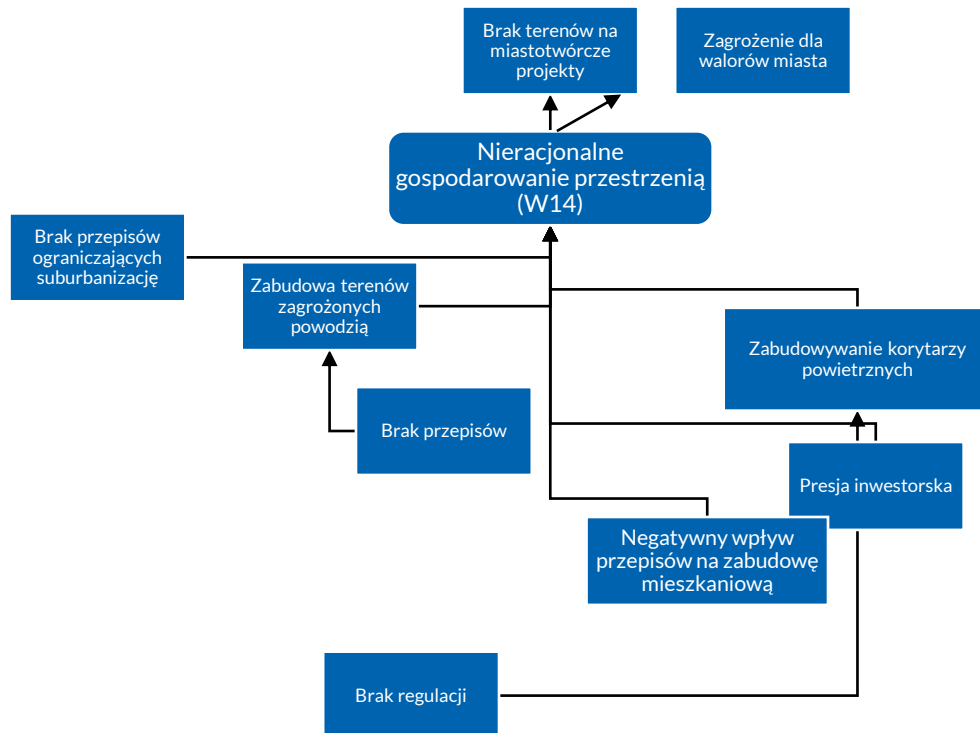

Rysunek 1. Drzewo problemów

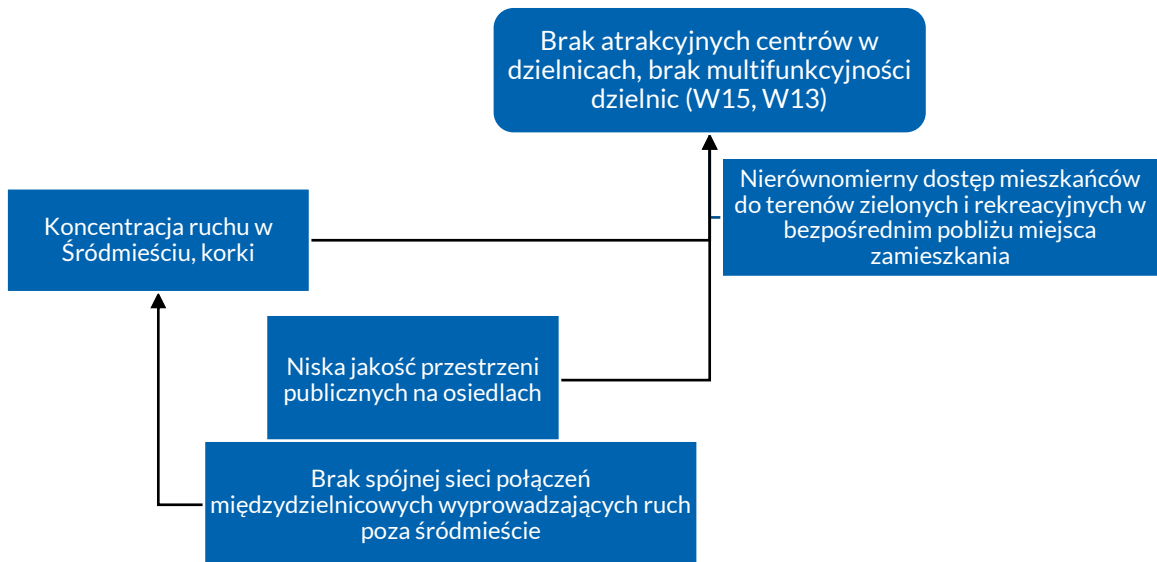
Źródło: opracowanie własne w oparciu o Komisja Europejska (2004) Podręcznik - Zarządzanie Cyklem Projektu, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa; P. Sycz (2023) Metodyka ograniczania marnotrawstwa w projektach IT. Rozprawa doktorska, Uniwersytet Gdański.

Drzewo problemów 1. Przestrzeń

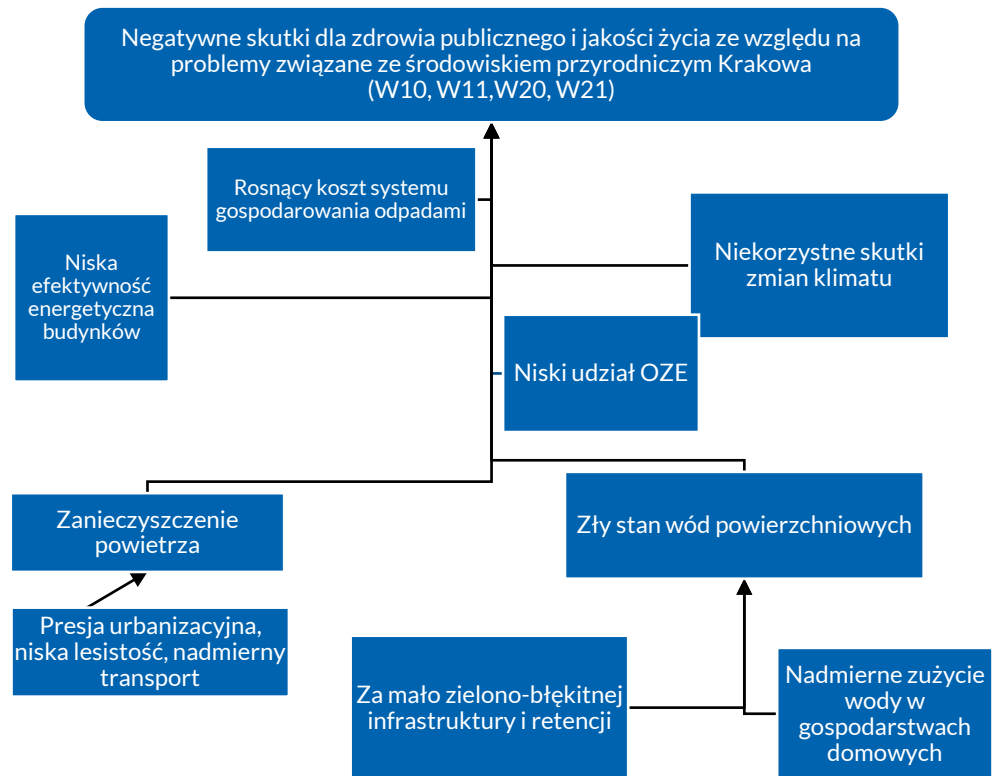
Źródło: opracowanie własne

Drzewo problemów 2. Przestrzeń - policentryczność

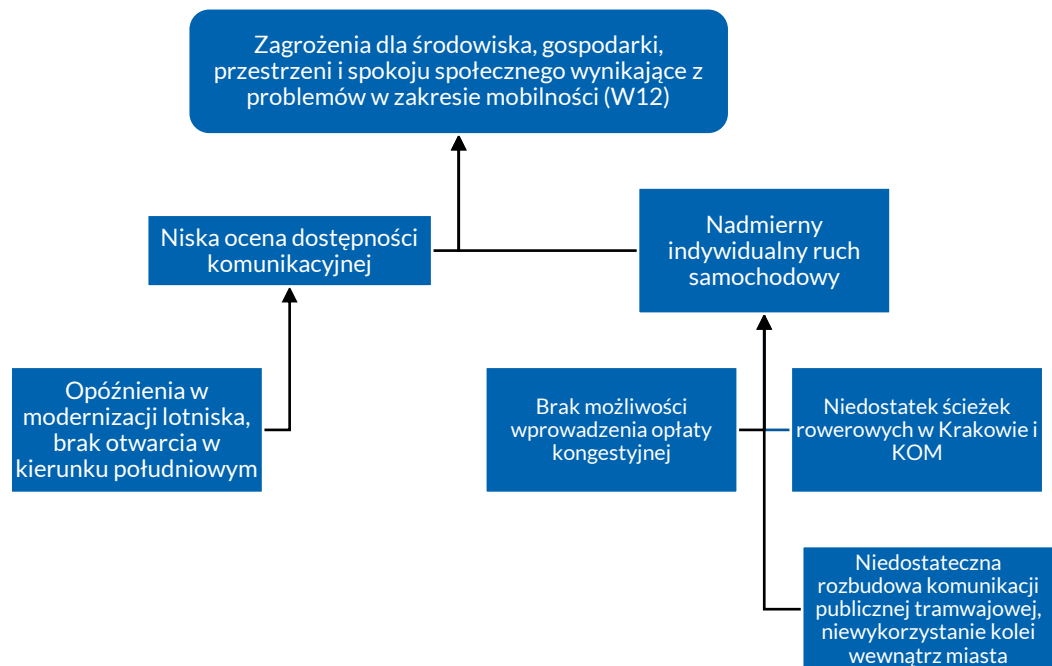
Źródło: opracowanie własne

Drzewo problemów 3. Środowisko

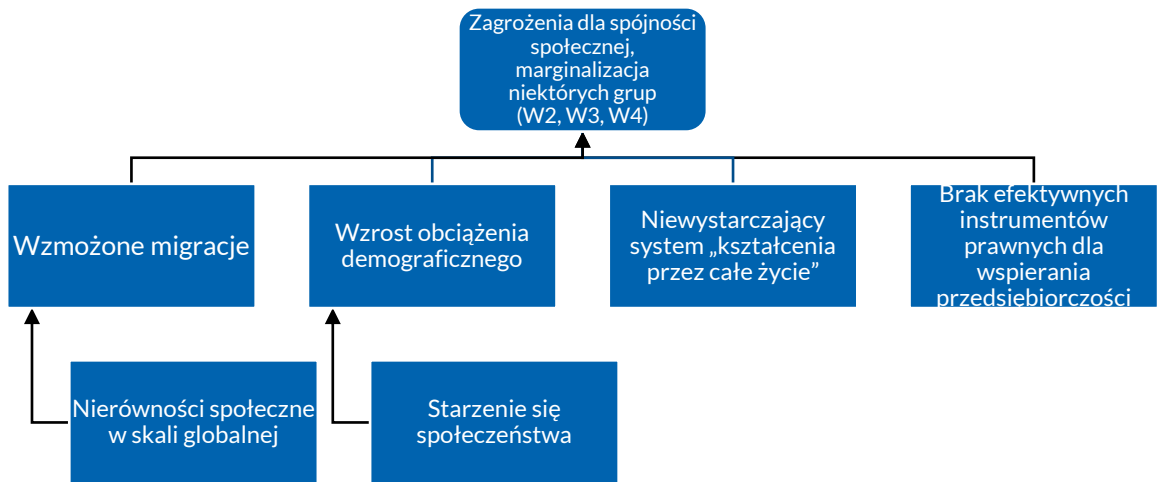
Źródło: opracowanie własne

Drzewo problemów 4. Transport i mobilność

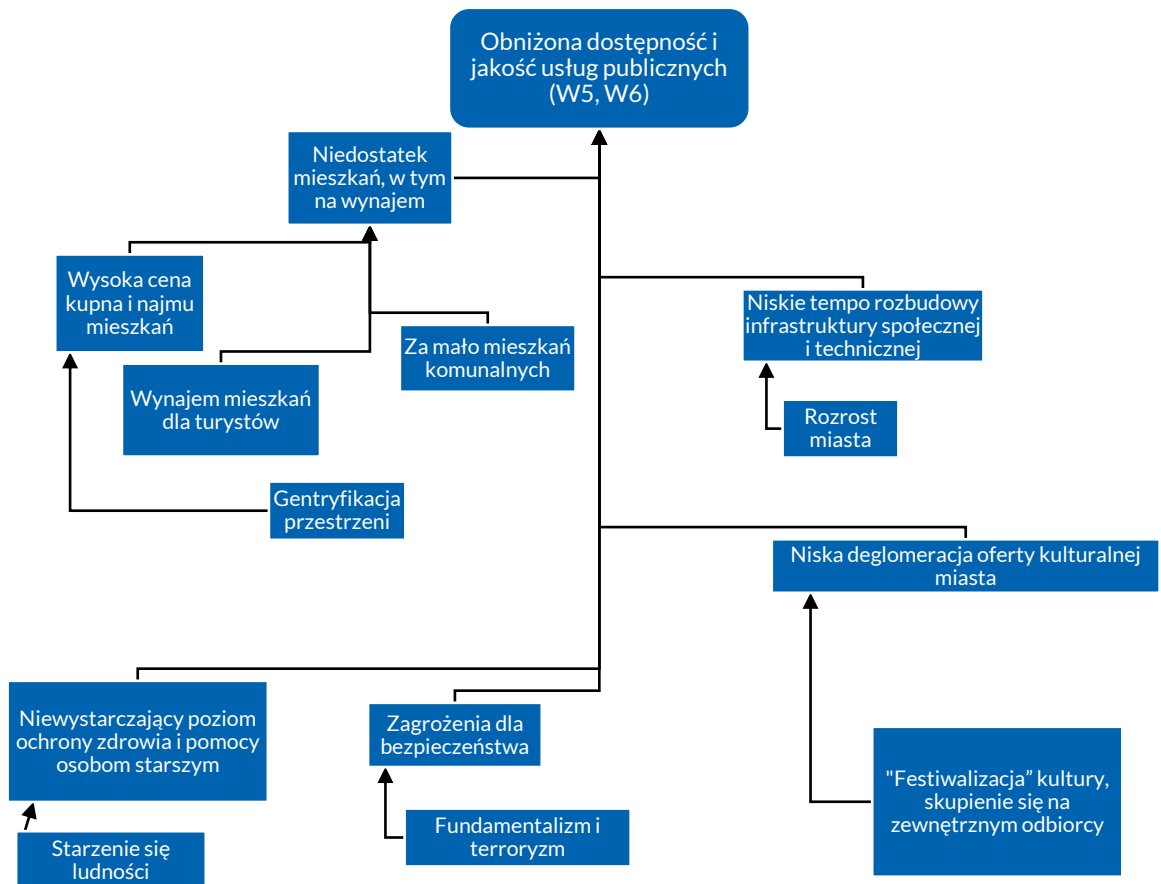
Źródło: opracowanie własne.

Drzewo problemów 5. Spójność społeczna

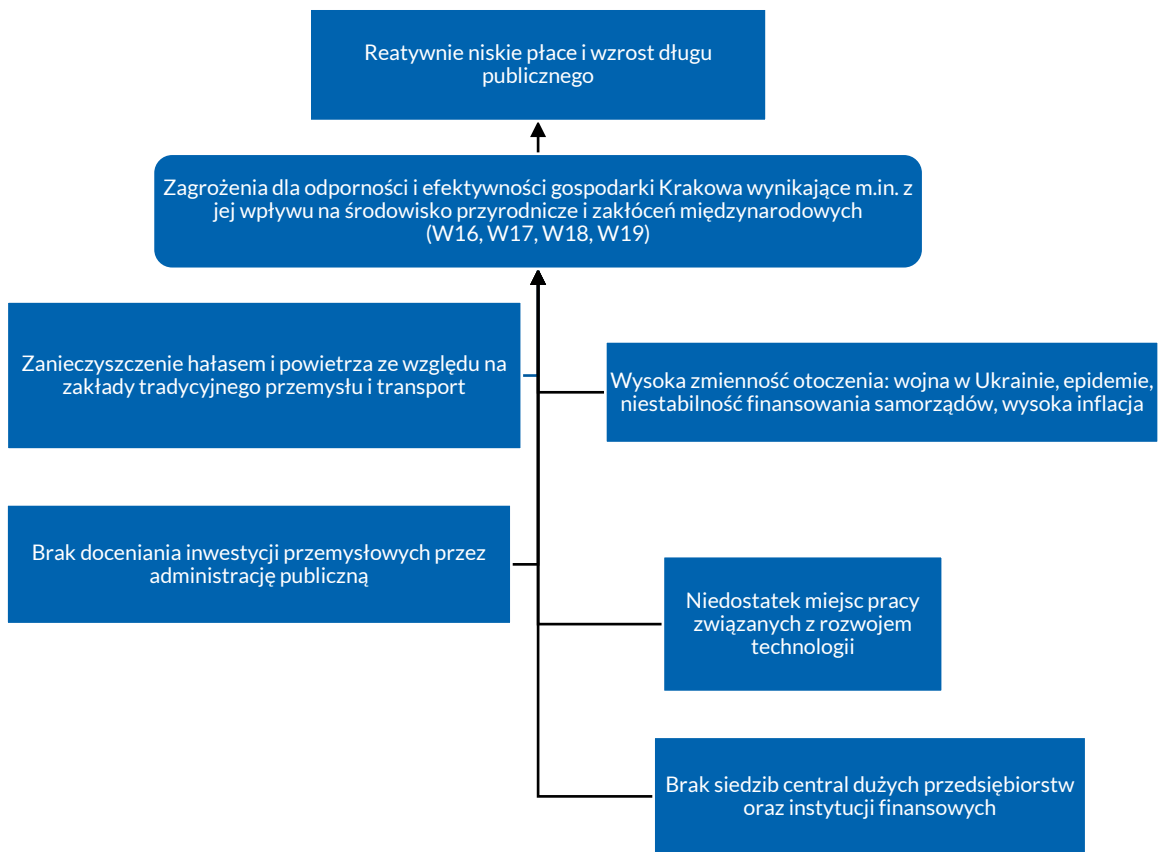
Źródło: opracowanie własne.

Drzewo problemów 6. Dostępność i jakość usług publicznych

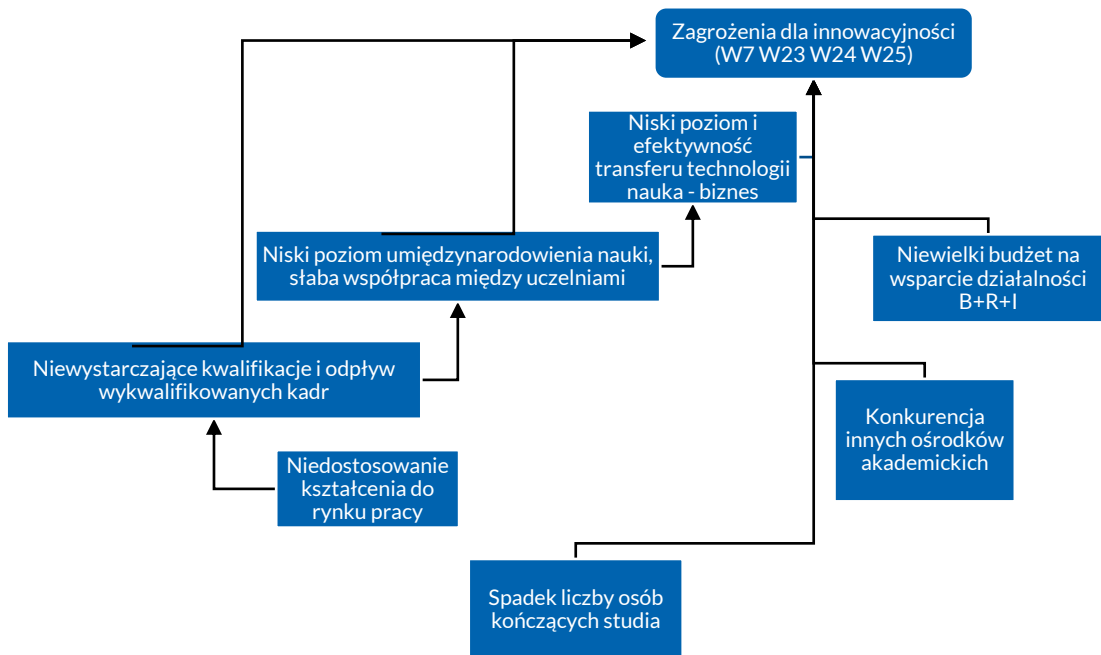
Źródło: opracowanie własne

Drzewo problemów 7. Gospodarka

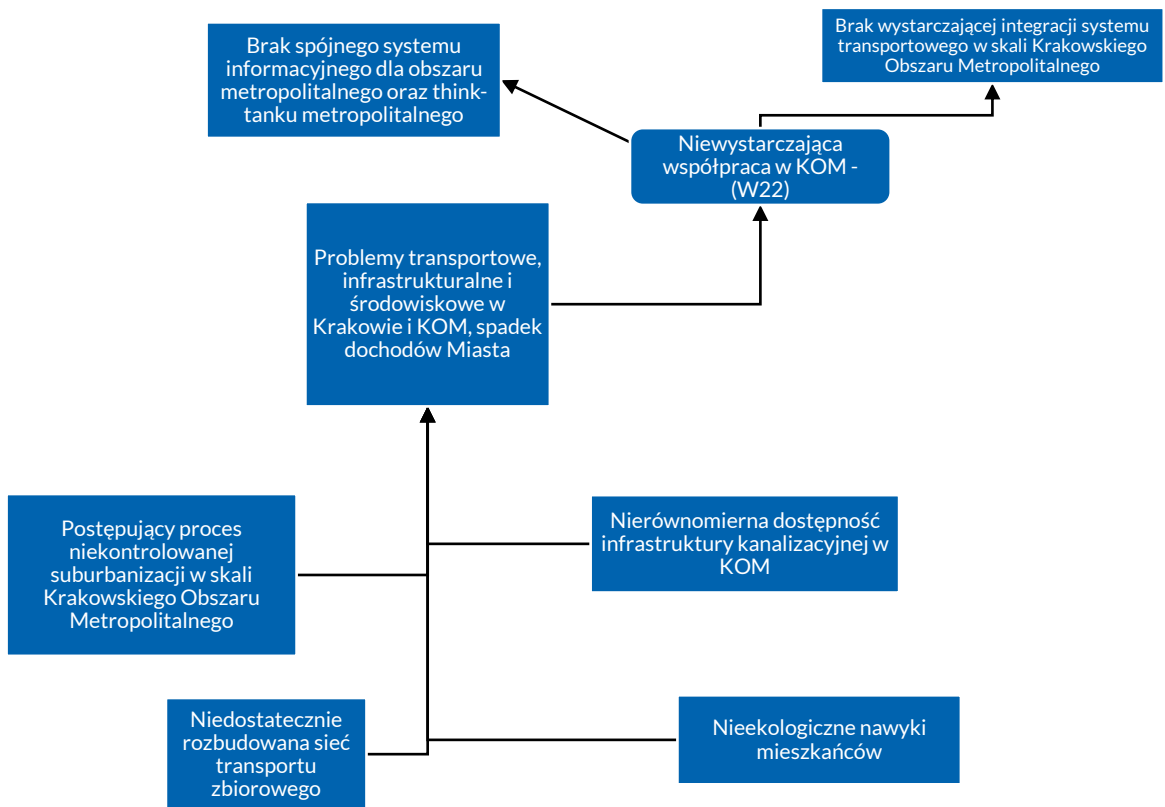
Źródło: opracowanie własne

Drzewo problemów 8. Innowacyjność

Źródło: opracowanie własne

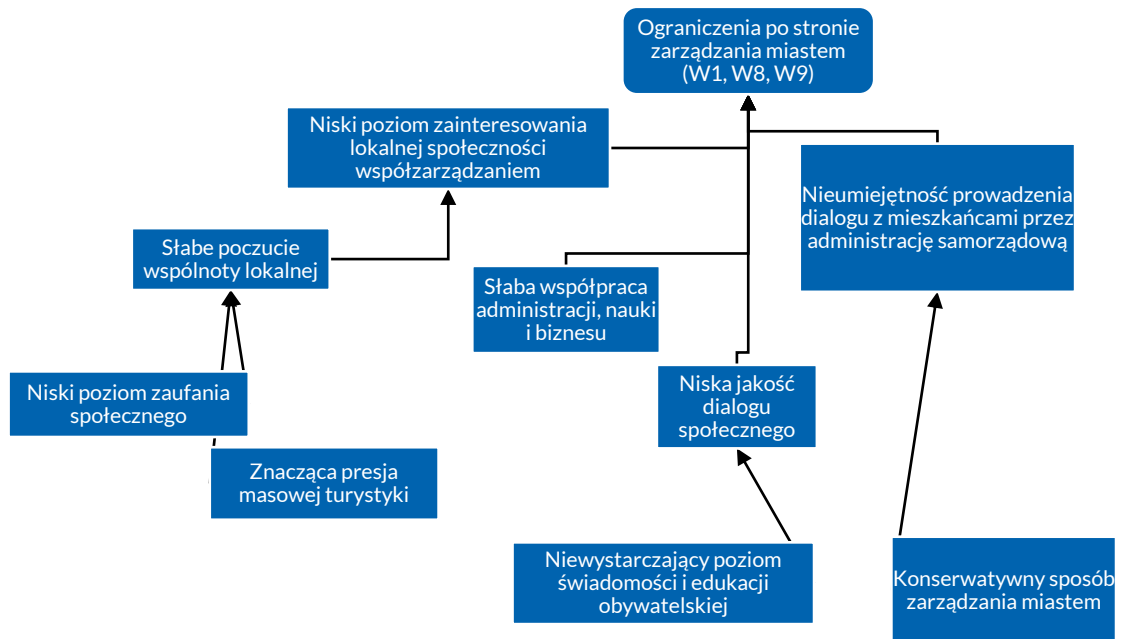
Drzewo problemów 9. Współpraca w KOM

Źródło: opracowanie własne

Drzewo problemów 10. Zarządzanie

Źródło: opracowanie własne

3.2.2. Trafność celów z perspektywy wyzwań

Czy wszystkie zidentyfikowane wyzwania i problemy znalazły odzwierciedlenie w celach rozwojowych i działaniach (DR)?

W ASRK postawiono cele, które mają odpowiadać na zdiagnozowane wyzwania. Jak pokazano powyżej, zidentyfikowane wyzwania faktycznie odzwierciedlają zidentyfikowane problemy. Oznacza to, że powiązanie wyzwań z celami ASRK będzie oznaczać też ich spójność z problemami. Poniżej przeprowadza się analizę powiązania wyzwań i celów/działań ASRK. Jak wskazano w poprzednim podrozdziale, wyzwania ASRK należy uznać za wyczerpujące. Analizę powiązań wyzwań i celów ASRK prowadzi się przy wykorzystaniu macierzy zależności między wyzwaniami i celami oraz działaniami z uwzględnieniem ich wzajemnego oddziaływania w skali od 3 – wzajemne wzmocnienie, przez 0 – neutralne do (-3) – wzajemne osłabienie. W przypadku wzajemnego osłabiania analizuje się wynikające z tego ryzyka. Szczegółowo poszczególne oceny oznaczają cele i wyzwania:

3/ (-3) – bezpośrednio silnie powiązane w sposób pozytywny (negatywny),

2 /(-2)- bezpośrednio powiązane w sposób pozytywny (negatywny), ale w umiarkowanym stopniu,

1/(-1) - pośrednio powiązane w sposób pozytywny (negatywny), np. poprzez rozwój Krakowa jako ośrodka nauki i innowacji, a przez to rozwój gospodarczy, możliwe będzie lepsze działanie na polu spójności społecznej i pomoc osobom marginalizowanym,

0 – brak powiązania lub powiązanie neutralne.

Analogicznie do wyzwań, cele ASRK można także przyporządkować do poszczególnych wymiarów zintegrowanego zarządzania rozwojem, tj. społeczno-gospodarczego lub środowiskowo-przestrzennego.

Cele ASRK w wymiarze społeczno-gospodarczym:

1.1. Silna, spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa;

1.2. Wysoka jakość życia mieszkańców urzeczywistniana przez wysoką (możliwie najwyższą) jakość usług publicznych i ich powszechną dostępność;

1.3. Wysoka dostępność i jakość projektów Miasta z zakresu promocji i ochrony zdrowia, powszechność realizacji idei zdrowego i aktywnego życia oraz wysoka dostępność do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;

1.4. Wysoki poziom bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa w Krakowie;

1.5. Wspieranie wysokiego poziomu nauczania;

1.6. Powszechność dostępu do lokali mieszkalnych;

1.7. Wysoki poziom usług związanych z kulturą;

1.8. Silny sektor organizacji pozarządowych;

2.2. Kraków – węzłem w sieci metropolii Polski, Europy i świata, jako globalnie rozpoznawalna marka; kierunki działań:

- Wzmacnianie marki Krakowa jako europejskiej otwartej metropolii, atrakcyjnej dla osób utalentowanych, tolerancyjnej; miasta światowego dziedzictwa kulturowego i prężnego ośrodka akademickiego;
- Stwarzanie warunków dla lokowania w Krakowie prestiżowych instytucji o randze krajowej i międzynarodowej, społecznych, gospodarczych, naukowych i kulturalnych, a także siedzib dużych przedsiębiorstw;
- Uczestnictwo Krakowa w organizacjach międzynarodowych;
- Włączanie Krakowa w realizację wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym, naukowym, kulturalnym, sportowym, a także angażowanie się m.in. w rozwój przemysłu spotkań oraz różnych form turystyki miejskiej;

2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej;

2.4. Kraków – silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji;

3.1. Kraków efektywnie zarządzaną metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych oraz poszanowaniem potrzeb i praw człowieka.

Macierz 1a. Macierz zależności Wyzwania-Cele w obszarze społeczno-gospodarczym

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
Wyzwania społeczno-gospodarcze												
W1. respektowanie legalności i pomocniczości instytucji funkcjonujących w Mieście, poszanowanie dobra wspólnego i znaczenia wspólnoty;												
W1	3	1	1	1	1	1	1	3	1	1	2	3
W2. zapewnianie spójności społecznej, szczególnie w sferze ochrony osób marginalizowanych;												
W2	3	2	2	3	3	3	2	2	1	1	1	2
W3. zapewnienie równości wszystkim grupom narażonym na marginalizację z powodów ideologicznych lub gospodarczych;												
W3	3	2	3	2	1	3	1	2	1	1	1	2
W4. promowanie przedsiębiorczości i otwartości na nowe wyzwania (np. sprawiedliwość społeczna, GOZ, reagowanie na kryzys klimatyczny, równouprawnienie);												
W4	2	3	1	1	3	1	1	2	2	3	3	2

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
W5. przełomowa poprawa dostępności do dostępnych mieszkań o odpowiednim standardzie, w tym - mieszkań użytkowanych w trybie najmu;												
W5	1	1	1	1	1	3	1	1	2	2	1	1
W6. zapewnienie coraz lepszej dostępności do usług publicznych (w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami) w branżach: gospodarki komunalnej, instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, edukacji i szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, rekreacji i administracji;												
W6	3	3	3	3	3	2	3	2	2	1	1	2
W7. promowanie: wysokich kompetencji mieszkańców oraz kreatywnych jednostek aktywnych w dziedzinach sztuki, nauki oraz w obszarze innowacji społecznych;												
W7	2	2	1	1	3	1	1	2	2	2	3	2
W8. promowanie lokalności, rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli oraz poczucie sprawczości w sprawach lokalnych;												
W8	3	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	3
W9. zapewnienie wysokiego poziomu zarządzania Miastem, co obejmuje upowszechnienie wysokich standardów zarządzania, przy zachowaniu transparentności działań i procedur władzy publicznej oraz zrównoważeniu budżetu Miasta; wiąże się to z upowszechnieniem uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji zarządczych;												
W9	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	3

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
W16. tworzenie nowych miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji środowiska i nadwyżęzania środków;												
W16	1	1	1	1	2	1	1	2	3	3	3	1
W17. zachowanie kluczowej roli sektora usług w gospodarce Krakowa, a w szczególności: międzynarodowych usług biznesowych oraz usług publicznych związanych z pozycją Krakowa w Europie, Polsce i Małopolsce (kultura, administracja, edukacja);												
W17	1	1	1	1	3	1	3	1	3	2	3	3
W18. podtrzymanie znaczenia nowoczesnego i innowacyjnego sektora wytwórczego;												
W18	1	1	1	1	2	1	1	1	2	3	3	1
W19. zwiększenie odporności Krakowa (ang. <i>urban resilience</i>), poprzez pogłębienie dywersyfikacji i usieciowienia gospodarki miasta oraz zapewnienie systemu reagowania na klęski żywiołowe, ataki terrorystyczne oraz incydenty wojenne;												
W19	1	1	1	3	2	1	1	1	2	3	3	1
W22. wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego;												
W22	3	2	2	2	1	1	2	2	2	2	3	3
W23. wykorzystanie innowacyjnych i zaawansowanych technologii;												
W23	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
W24. wykorzystanie platform współpracy biznesu ze światem nauki;												
W24	1	1	1	1	2	1	1	2	2	2	3	3
W25. promowania instytucji alternatywnych dla wiodących nurtów gospodarczych: spółdzielczości i ekonomii społecznej.												
W25	2	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	2

Źródło: opracowanie własne

Macierz 1b. Macierz zależności Wyzwania-Cele w obszarze społeczno-gospodarczym

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część s-g)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
Wyzwania środowiskowo-przestrzenne												
W10. stworzenie przesłanek i warunków do rozwoju Krakowa, jako miasta neutralnego klimatycznie, w tym poprzez neutralność klimatyczną gospodarki miejskiej; oznacza to troskę o środowisko w układzie metropolitalnym, neutralną klimatycznie mobilność oraz rozwój gospodarki odpadami w systemie cyrkularnym;												
W10	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część s-g)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
W11. transformacja gospodarki miejskiej w sferze energetyki, bez pogłębiania kryzysu klimatycznego i środowiskowego;												
W11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1
W12. podejmowanie działań inwestycyjnych, regulacyjnych i organizacyjnych ku sprzyjającej środowisku mobilności użytkowników miasta, w tym mikromobilności;												
W12	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
W13. organizacja przestrzeni zapewniająca bliskość w dostępie do usług, szczególnie usług publicznych oraz terenów zielonych i rekreacyjnych;												
W13	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2
W14. racjonalne gospodarowanie przestrzenią przeznaczoną dla funkcji społecznych i gospodarczych z maksymalnym zachowaniem przestrzeni biologicznie czynnych;												
W14	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2
W15. policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa jako "miasta wielu miast";												
W15	2	3	3	2	1	1	1	1	1	1	1	2
W20. promowanie tzw. zielonej gospodarki;												
W20	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1

Cele ASRK	1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.2. (część s-g)	2.3.	2.4.	3.1.
Wyzwania												
W21. wspieranie gospodarki cyrkularnej (o obiegu zamkniętym).												
W21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1

Źródło: opracowanie własne

Analiza zależności wyzwań i celów społeczno-gospodarczych wskazanych w ASRK wskazuje, że odpowiadają one na wyzwania zidentyfikowane w diagnozie, które są też spójne z wyzwaniami dla województwa małopolskiego. Wyzwania natomiast wynikają ze zdiagnozowanych problemów. Nie zauważono sprzeczności między celami a wyzwaniami. Cele społeczno-gospodarcze także sprzyjają ochronie środowiska, a cele środowiskowe, np. rozwój zielonej gospodarki, która obejmuje też nowe miejsca pracy i źródła dochodów, sprzyjają celom społeczno-gospodarczym. Cele gospodarcze dają większą możliwość sprostania, dzięki wyższym dochodom, wyzwaniom społecznym. Realizacja celów przestrzennych pozwoli lepiej odpowiedzieć na wyzwania społeczne, np. w zakresie większej dostępności do usług publicznych w przypadku realizacji koncepcji Krakowa jako miasta wielu miast.

Wyzwaniu respektowania legalności i pomocniczości instytucji funkcjonujących w mieście oraz poszanowaniu dobra wspólnego i znaczenia wspólnoty najbardziej sprzyjają cel 1.1. Silna spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa oraz cel 3.1. dotyczący efektywnego zarządzania metropolią w sposób partycypacyjny i z poszanowaniem potrzeb i praw człowieka. Wyzwaniom dotyczącym zapewnienia spójności społecznej i ochrony osób marginalizowanych oraz równości osób marginalizowanych (W2 i W3) najbardziej sprzyjają ponownie cel 1.1. dotyczący rozwoju silnej spójnej społecznie i wielokulturowej wspólnoty, a także cele dotyczące wysokiej dostępności i jakości projektów miejskich z zakresu promocji ochrony zdrowia i wysokiej dostępności do opieki nad dziećmi. Podobnie wspierające są cele dotyczące rozwoju poczucia bezpieczeństwa i wysokiego poziomu nauczania, dostępu do wysokiej jakości edukacji, a także cel dotyczący powszechności dostępu do lokali mieszkalnych.

Wyzwaniu promowania przedsiębiorczości i otwartości na nowe wyzwania, takie jak np. sprawiedliwość społeczna, sprzyja przede wszystkim cel 1.2 dotyczący wysokiej jakości życia mieszkańców ze względu na wysoką jakość i dostępność usług publicznych oraz cel związany ze wspieraniem wysokiego poziomu nauczania. Wyzwaniu temu sprzyjają też cele związane z

rozwojem Krakowa jako innowacyjnego ośrodka gospodarczego będącego silnym ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji (cele 2.3. i 2.4.).

Wyzwaniu dotyczącym przelomowej poprawy dostępności do mieszkań o odpowiednim standardzie sprzyja cel 1.6 powszechności dostępu do lokali mieszkalnych. Wyzwaniu lepszej dostępności do usług publicznych sprzyjają cele od 1.1. do 1.5, a także cel 1.7, które dotyczą rozwoju różnego rodzaju usług publicznych świadczonych przez miasto. Cel 1.5. związany ze wzrostem poziomu nauczania odpowiada na wyzwanie obejmujące promowanie wysokich kompetencji mieszkańców oraz kreatywnych jednostek aktywnych w dziedzinach sztuki, nauki i w obszarze innowacji społecznych. Ponadto na to wyzwanie szczególnie odpowiada cel 2.4 Kraków silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji.

Wyzwaniu związanemu z promowaniem lokalności rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli i poczuciu sprawczości w sprawach lokalnych odpowiada przede wszystkim cel 1.1. dotyczący rozwoju wspólnoty samorządowej oraz cel dotyczący efektywnego zarządzania metropolią w sposób partycypacyjny (cel 3.1). Cel 3.1. odpowiada też na wyzwanie związane z zapewnieniem wysokiego poziomu zarządzania miastem.

Wyzwaniu związanemu z tworzeniem nowych miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji środowiska i nadwyrężania środków sprzyjają cele związane z rozwojem gospodarczym, czyli 2.2, 2.3 i 2.4. Wyzwaniu dotyczącemu zachowania szczególnej roli sektora usług sprzyjają cel 1.5. związany ze wsparciem wysokiego poziomu nauczania, cel 1.7. dotyczący rozwoju usług związanych z kulturą oraz cel 2.2. dotyczący rozwoju Krakowa jako międzynarodowej metropolii z międzynarodowymi wydarzeniami i instytucjami, a także cel 2.4. związany z rozwojem lokalnego systemu innowacji w oparciu o współpracę nauki, biznesu i administracji oraz cel 3.1. dotyczący efektywnego zarządzania metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych. Wyzwaniu podtrzymania nowoczesnego innowacyjnego sektora wytwórczego sprzyja cel 2.3. dotyczący rozwoju Krakowa jako innowacyjnego ośrodka gospodarczego o zróżnicowanej strukturze branżowej, a także cel 2.4. dotyczący rozwoju Krakowa jako ośrodka naukowego. Cele te sprzyjają także wyzwaniu związanemu z rozwojem odporności Krakowa. Ponadto odporności Krakowa sprzyja rozwój zarządzania kryzysowego jako kierunku działań w ramach celu 1.4 dotyczącego poprawy bezpieczeństwa. Wzmocnieniu współpracy podmiotów gospodarczych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego sprzyjają cele dotyczące partycypacyjnego i efektywnego zarządzania miastem (cel 3.1) oraz rozwój platform współpracy nauka, biznes i administracja (cel 2.4).

Cel 1.8 dotyczy rozwoju silnego sektora organizacji pozarządowych, co powinno sprzyjać odpowiedzi na wyzwanie dotyczące promowania alternatywnych nurtów gospodarczych takich jak spółdzielczość i ekonomia społeczna.

Nie zauważono sprzeczności między celami społeczno-gospodarczymi zawartymi w ASRK a wyzwaniami środowiskowo-przestrzennymi. W niektórych przypadkach realizacja celów społeczno-gospodarczych będzie wręcz wspierać odpowiedź na wyzwania w obszarze

środowiskowo-przestrzennym. Dotyczy to przede wszystkim wyzwania transformacji gospodarki miejskiej w obszarze energetyki, czemu sprzyjać będzie cel 2.3 dotyczący rozwoju odporności Krakowa. Wyzwaniu dotyczącemu organizacji przestrzeni zapewniającej bliskość w dostępie do usług publicznych oraz terenów zielonych i rekreacyjnych odpowiada natomiast cel związany z zapewnieniem wysokiej jakości życia mieszkańców urzeczywistnionej przez wysoką jakość usług publicznych i ich powszechną dostępność (cel 1.2). Wyzwaniu policentryczności struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa jako miasta wielu miast odpowiadają natomiast cele dotyczące poprawy jakości i dostępności usług publicznych i projektów miasta z zakresu ochrony zdrowia i dostępności do opieki nad dziećmi. W przypadku takiego wielośrodkowego miasta te usługi powinny być zapewniane w większej liczbie miejsc w przestrzeni Krakowa.

Cele ASRK w wymiarze środowiskowo-przestrzennym

2.1. Kraków - miastem neutralnym klimatycznie, dbającym o środowisko, z rozwiniętą gospodarką cyrkularną;

2.2. Kraków – węzłem w sieci metropolii Polski, Europy i świata, jako globalnie rozpoznawalna marka; kierunki działań: Wspieranie rozwoju kluczowej infrastruktury lotniczej, kolejowej i drogowej, poprawiającej dostępność przestrzenną i włączającej Kraków w sieć powiązań krajowych i europejskich oraz Angażowanie Miasta w rozwój międzynarodowych połączeń lotniczych i kolejowych;

2.5. Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna i ekologiczna mobilność;

3.2. Policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa (jako “miasta wielu miast”);

3.3. Powtórne wykorzystanie terenów zdegradowanych, przy maksymalnym zachowaniu przestrzeni biologicznie czynnych.

Macierz 2a. Macierz zależności Wyzwania-Cele w obszarze środowiskowo-przestrzennym

Cele ASRK	2.1. (neutralność klimat.)	2.2. (część infrastrukt.)	2.5 (zrównoważona mobilność)	3.2. policentryczność	3.3. Rekultywacja, powierzchnie biologicznie czynne
Wyzwania					
Wyzwania społeczno-gospodarcze					
W1. respektowanie legalności i pomocniczości instytucji funkcjonujących w Mieście, poszanowanie dobra wspólnego i znaczenia wspólnoty;					

Cele ASRK	2.1. (neutralność klimat.)	2.2. (część infrastrukt.)	2.5 (zrównoważona mobilność)	3.2. policentryczność	3.3. Rekultywacja, powierzchnie biologicznie czynne
Wyzwania					
W1	1	1	1	1	1
W2. zapewnianie spójności społecznej, szczególnie w sferze ochrony osób marginalizowanych					
W2	1	1	1	1	1
W3. zapewnienie równości wszystkim grupom narażonym na marginalizację z powodów ideologicznych lub gospodarczych;					
W3	1	1	1	1	1
W4. promowanie przedsiębiorczości i otwartości na nowe wyzwania (np. sprawiedliwość społeczna, GOZ, reagowanie na kryzys klimatyczny, równouprawnienie);					
W4	3	1	3	2	2
W5. przełomowa poprawa dostępności do dostępnych mieszkań o odpowiednim standardzie, w tym mieszkań użytkowanych w trybie najmu;					
W5	1	1	1	1	1
W6. zapewnienie coraz lepszej dostępności do usług publicznych (w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami) w branżach: gospodarki komunalnej, instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, edukacji i szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, rekreacji i administracji;					
W6	1	1	1	3	1
W7. promowanie: wysokich kompetencji mieszkańców oraz kreatywnych jednostek aktywnych w dziedzinach sztuki, nauki oraz w obszarze innowacji społecznych;					

Cele ASRK	2.1. (neutralność klimat.)	2.2. (część infrastrukt.)	2.5 (zrównoważona mobilność)	3.2. policentryczność	3.3. Rekultywacja, powierzchnie biologicznie czynne
Wyzwania					
W7	1	1	1	1	1
W8. promowanie lokalności, rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli oraz poczucie sprawczości w sprawach lokalnych;					
W8	1	1	1	3	1
W9. zapewnienie wysokiego poziomu zarządzania Miastem, co obejmuje upowszechnienie wysokich standardów zarządzania, przy zachowaniu transparentności działań i procedur władzy publicznej oraz zrównoważeniu budżetu Miasta; wiąże się to z upowszechnieniem uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji zarządczych;					
W9	1	1	1	1	1
W16. tworzenie nowych miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji środowiska i nadwyrężania środków;					
W16	2	3	2	1	1
W17. zachowanie kluczowej roli sektora usług w gospodarce Krakowa, a w szczególności: międzynarodowych usług biznesowych oraz usług publicznych związanych z pozycją Krakowa w Europie, Polsce i Małopolsce (kultura, administracja, edukacja);					
W17	2	1	1	1	1
W18. podtrzymanie znaczenia nowoczesnego i innowacyjnego sektora wytwórczego;					
W18	1	2	1	1	1

Cele ASRK	2.1. (neutralność klimat.)	2.2. (część infrastrukt.)	2.5 (zrównoważona mobilność)	3.2. policentryczność	3.3. Rekultywacja, powierzchnie biologicznie czynne
Wyzwania					
W19. zwiększenie odporności Krakowa (ang. <i>urban resilience</i>), poprzez pogłębienie dywersyfikacji i usieciowienia gospodarki miasta oraz zapewnienie systemu reagowania na klęski żywiołowe, ataki terrorystyczne oraz incydenty wojenne;					
W19	1	1	1	1	1
W22. wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego;					
W22	1	3	1	1	1
W23. wykorzystanie innowacyjnych i zaawansowanych technologii;					
W23	1	1	1	1	1
W24. wykorzystanie platform współpracy biznesu ze światem nauki;					
W24	1	1	1	1	1
W25. promowanie instytucji alternatywnych dla wiodących nurtów gospodarczych: spółdzielczości i ekonomii społecznej.					
W25	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne

Macierz 2b. Macierz zależności Wyzwania-Cele w obszarze środowiskowo-przestrzennym

Cele ASRK	2.1. (neutralność klimat.)	2.2. (część infrastrukturalna)	2.5 (zrównoważona mobilność)	3.2. policentryczność	3.3. Rekultywacja, powierzchnie biologicznie czynne
Wyzwania					
Wyzwania środowiskowo-przestrzenne					
W10. stworzenie przesłanek i warunków do rozwoju Krakowa jako miasta neutralnego klimatycznie, w tym poprzez neutralność klimatyczną gospodarki miejskiej; oznacza to troskę o środowisko w układzie metropolitalnym, neutralną klimatycznie mobilność oraz rozwój gospodarki odpadami w systemie cyrkularnym;					
W10	3	1	3	1	1
W11. transformacja gospodarki miejskiej w sferze energetyki, bez pogłębiania kryzysu klimatycznego i środowiskowego;					
W11.	3	1	1	1	1
W12. podejmowanie działań inwestycyjnych, regulacyjnych i organizacyjnych ku sprzyjającej środowisku mobilności użytkowników miasta, w tym mikro-mobilności;					
W12.	1	2	3	2	1
W13. organizacja przestrzeni zapewniająca bliskość w dostępie do usług, szczególnie usług publicznych oraz terenów zielonych i rekreacyjnych;					
W13.	1	2	2	3	2
W14. racjonalne gospodarowanie przestrzenią przeznaczoną dla funkcji społecznych i gospodarczych z maksymalnym zachowaniem przestrzeni biologicznie czynnych;					
W14.	1	1	1	1	3

Cele ASRK	2.1. (neutralność klimat.)	2.2. (część infrastrukturalna)	2.5 (zrównoważona mobilność)	3.2. policentryczność	3.3. Rekultywacja, powierzchnie biologicznie czynne
Wyzwania					
W15. policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa, jako "miasta wielu miast";					
W15.	1	1	2	3	1
W20. promowanie tzw. zielonej gospodarki;					
W20.	3	1	3	1	1
W21. wspieranie gospodarki cyrkularnej (o obiegu zamkniętym).					
W21.	3	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne

Cele w obszarze środowiskowo-przestrzennym ASRK pośrednio lub czasem bezpośrednio pozytywnie będą sprzyjać też odpowiedzi na wyzwania społeczno-gospodarcze. Bezpośrednie pozytywne powiązanie występuje między wyzwaniem promowania przedsiębiorczości i otwartości na nowe wyzwania, w tym kryzys klimatyczny i konieczność redukcji odpadów, oraz celem 2.1 dotyczącym neutralności klimatycznej Krakowa i celem 2.5 nakierowanym na rozwój zrównoważonej mobilności. Cel 3.2. dotyczący policentryczności Krakowa jako „miasta wielu miast” odpowiada na wyzwanie dotyczące lepszej dostępności usług publicznych, a także wyzwanie promocji lokalności i identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli. Rozwój infrastruktury, w tym infrastruktury kolejowej, w Krakowie i dostępności przestrzennej Krakowa będzie stanowił odpowiedź na wyzwanie tworzenia miejsc pracy przy mniejszej eksploatacji środowiska, co można osiągnąć między innymi przez rozwój lepszych połączeń, na przykład kolejowych i transportu publicznego. Ponadto rozwój infrastruktury transportowej sprzyja tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu pracowników dla przedsiębiorstw i innych organizacji. Rozwój infrastruktury transportowej i dostępności przestrzennej Krakowa będzie też stymulował wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Cele strategii rozwoju Krakowa dotyczące wymiaru środowiskowo-przestrzennego bezpośrednio odpowiadają na zidentyfikowane wyzwania w tym obszarze. Cel 2.1 skupiony

na neutralności klimatycznej i rozwoju gospodarki cyrkulacyjnej w Krakowie stanowi odpowiedź na takie wyzwania jak konieczność zapewnienia neutralności klimatycznej, transformacja gospodarki miejskiej bez obciążenia dla środowiska przyrodniczego, wyzwanie promowania zielonej gospodarki i związanych z nią miejsc pracy, a także wyzwanie związane z budową gospodarki obiegu zamkniętego. Rozwój infrastruktury transportowej przewidziany w części działań celu 2.2 nakierowanego na stworzenie węzła międzynarodowego w Krakowie będzie stanowił pozytywną odpowiedź na wyzwanie związane ze sprzyjającą środowisku mobilnością, choć zależność ta nie jest silna. Podobnie rozwój infrastruktury transportowej i dostępności przestrzennej będzie odpowiadał na wyzwanie lepszej dostępności do usług i odpowiedniej do tego organizacji przestrzeni, przy czym podobnie zależność ta będzie pozytywna, ale nie silna, gdyż została oceniona na 2. Cel 2.5. projektu Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030/2050 dotyczący zrównoważonej mobilności w oparciu o ekologiczne środki transportu bezpośrednio pozytywnie odpowiada na wyzwanie neutralności klimatycznej, podejmowania działań związanych z mikro mobilnością ekologiczną oraz wyzwanie związane z promowaniem zielonej gospodarki. Wyzwaniu organizacji przestrzeni tak by zapewnić bliskość do usług, odpowiada cel 3.2. zmierzający do transformacji Krakowa w „miasto wielu miast”. Wyzwanie racjonalnego gospodarowania przestrzenią z zachowaniem przestrzeni biologicznie czynnych zostanie zrealizowane dzięki celowi 3.3 ASRK skupionym na powtórny wykorzystaniu terenów zdegradowanych przy maksymalnym zachowaniu przestrzeni biologicznie czynnych. Podobnie jak cel dotyczący policentryczności struktury przestrzenno-funkcjonalnej Krakowa oznacza to realizację koncepcji miasta zwarteo i 15-minutowego.

Czy projekt aktualizacji SRK stanowi odpowiedź na wyzwania wynikające m.in. ze zmian w sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej miasta?

Tak, projekt ASRK dostosowuje SRK do sytuacji wojny w Ukrainie, zagrożeń epidemicznych oraz nowych dokumentów i trendów krajowych, unijnych i światowych oraz wykorzystuje najnowsze źródła danych. W szczególności rozszerzono SRK o Model funkcjonalno-przestrzenny, co jest zgodne ze zmianami prawnymi odnośnie do zarządzania rozwojem w sposób zintegrowany.

3.2.3. Uwzględnienie rekomendacji post-ewaluacyjnych z ewaluacji on-going Strategii

ASRK wyraźnie odpowiada na rekomendacje zamieszczone w ewaluacji on-going Strategii. Poniżej przedstawia się sposób odniesienia ASRK do tych rekomendacji:

1. Rekomendacja aktualizacji SRK – wykonano aktualizację Diagnozy i SRK.
2. Uwypuklenie i promowanie podobieństw/obszarów wspólnych dla różnych równoległych koncepcji związanych z rozwojem miast – w ASRK uwzględniono nie tylko koncepcję smart city, ale także miasta zwarteo i sprzyjającego zrównoważonemu rozwojowi, a także, co wynika z celów, uwzględniono nowe trendy gospodarcze nakierowane nie na ciągły wzrost gospodarczy, a raczej na podtrzymywalny, spójny społecznie, zrównoważony środowiskowo rozwój.

3. Edukacja mieszkańców w zakresie obszarów rozwoju Miasta i przewidzianych w ich ramach celów - za formę edukacji należy uznać partycypacyjny sposób przygotowania Aktualizacji, a także stronę internetową wraz z Bankiem Informacji o Mieście i metropolii.
4. Angażowanie różnych środowisk w debatę na temat planu wdrożenia celów oraz sposobu mierzenia skuteczności przeprowadzanej realizacji - w procesie aktualizacji SRK poza badaniami i analizami oraz warsztatami zrealizowanymi dodatkowo dla potrzeb aktualizacji Strategii przeprowadzono też konsultacje elektroniczne, ankietyzację, a także 5 spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami oraz dyżury telefoniczne.
5. Bieżące informowanie o prowadzonych działaniach związanych ze Strategią - procesem jej wdrażania, organizowanymi spotkaniami, debatami - strona internetowa strategia.krakow.pl i jej podstrony zawierają szczegółowe informacje o planowaniu strategicznym Miasta.
6. Modyfikacja zapisów SWOT celem uniknięcia niejednoznaczności interpretacyjnej - częściowo to nastąpiło, choć ciągle są wątpliwości interpretacyjne wynikające ze sposobu zapisu, omówione w niniejszym raporcie.
7. Aktualizacja podstawowych danych, aktualizacja części i dodanie zapisów SWOT - wykonano w Diagnozie.
8. Zwiększenie projektów strategicznych na wsparcie innowacji, przedsiębiorczości, systemu kształcenia i współpracy w obszarze badań i rozwoju - w SWOT dla ASRK zwrócono uwagę na brak środków w stosunku do aspiracji, a wsparcie B+R+I wiąże się z tym, jednak w ASRK przewidziano dwa nowe programy strategiczne związane z rozwojem lokalnego systemu innowacji, tj. Program współpracy Miasta z Krakowskim Ośrodkiem Akademickim (planowany), Krakowski program wspierania biznesu i innowacyjności (planowany). Obecnie CS II odpowiada w szczególności celom [2.3] Kraków - odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej i [2.4] Kraków - silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji.
9. Zmiany w obrębie celów i kierunków działań - zmniejszono liczbę celów strategicznych i zsyntetyzowano niektóre cele operacyjne, a także dodano nowe związane z modelem funkcjonalno-przestrzennym Krakowa. Należy oceniać, że obecna struktura celów cechuje się większą odrębnością (cel 1 - kwestie społeczne, cel 2 - gospodarka oparta na wiedzy, umiędzynarodowiona i zrównoważona), a także uwzględnia najnowsze trendy, tj. poza skupieniem się na smart city, wzięto pod uwagę także miasto zwarte i zrównoważone z cyrkularną gospodarką (cel 3 - zarządzanie i ład przestrzenny).
10. Aktualizacja programów i projektów z uwagi na bieżące uwarunkowania - uwzględniono w Diagnozie i w aktualizacji Strategii najnowsze wyzwania związane z epidemią COVID i napływem migrantów, a więc będą one wpływać na programy i projekty je realizujące, jednak z dokumentu ASRK nie można tego stwierdzić bezpośrednio.
11. Wprowadzenie wyraźnego podziału wskaźników na kontekstowe i strategiczne - na razie w ASRK zaproponowano wskaźniki, które odzwierciedlają poszczególne cele operacyjne. Można ewentualnie dodać we wskaźnikach, które mogą być bezpośrednio powiązane z działaniami Miasta i w większym stopniu od nich zależeć (wskaźniki

strategiczne), a które pośrednio wskazują na efekty działań w danym obszarze, ale też zależą od licznych innych uwarunkowań (wskaźniki kontekstowe). W Raporcie o Stanie Gminy znajduje się określenie, który wskaźnik jest kontekstowy.

12. Opomiarowanie w ramach SRK 2030 dodatkowych obszarów – w ASRK dodano część wskaźników zbliżonych do zaproponowanych w ewaluacji. Uwzględniono takie wskaźniki zaproponowane w ewaluacji, jak:

- Liczba funkcjonujących na terenie Gminy Kraków Klubów Rodziców z dziećmi do lat 3;
- Różnorodne wskaźniki satysfakcji z Barometru Krakowskiego;
- Liczba projektów złożonych przez mieszkańców w ramach Budżetu Obywatelskiego - w ASRK w formie „Aktywność mieszkańców w głosowaniu na projekty w ramach Budżetu Obywatelskiego”;
- Liczba powierzchni pozyskanych przez UMK pod zieleń / Ilość terenów chronionych przed zabudową – podobny wskaźnik zastosowano w ASRK (Zasoby terenów zieleni w powierzchni miasta);
- Liczba podpisanych porozumień międzygminnych w ramach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego – dodano w ASRK wskaźnik zbliżony, tj. „Liczba zrealizowanych przez Kraków projektów współfinansowanych ze środków perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 w ramach wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych”;
- Liczba działań sieciujących dedykowanych organizacjom pozarządowym podjętych przez Gminę Kraków (inicjowanych/ koordynowanych) oraz Liczba lokali udostępniona celem wsparcia działalności organizacji pozarządowych oraz nieformalnych ruchów miejskich. W ASRK uwzględniono wskaźnik: Udział w wydatkach Budżetu Miasta środków finansowych na zadania publiczne zlecane krakowskim organizacjom pozarządowym;
- Liczba miejsc w domach pomocy społecznej na terenie Gminy Miejskiej Kraków. W ASRK uwzględniono wskaźnik: Skala interwencji w ramach zadań pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Kraków;
- Odsetek działań administracyjnych w pełni scyfryzowanych. W ASRK zastosowano wskaźnik: Liczba e-usług publicznych;
- Liczba wydarzeń typu MICE (przemysł wydarzeń i turystyka biznesowa) powyżej 1000 (ewentualnie 500) uczestników. W ASRK przewidziano wskaźnik: Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym, a także w opracowaniu jest wskaźnik o dokładnie takim brzmieniu.

5.3. Kryterium skuteczności i efektywności

5.3.1. Trafność i skuteczność wskaźników oraz ich spójność z celami i działaniami

Przy ocenie poszczególnych wskaźników odpowiada się na następujące pytania ewaluacyjne:

- a. Czy właściwie wskazano wartości docelowe i/lub trendy wskaźników rezultatu? Jakiego są ryzyka nieosiągnięcia założonych wskaźników?
- b. Czy wskaźniki są spójne z celami i czy faktycznie je odzwierciedlają?
- c. Czy przyjęty zestaw wskaźników monitorowania umożliwi faktyczne obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych i operacyjnych?
  - Czy wskaźniki nie są zbyt liczne?
  - Na ile wskaźniki odzwierciedlają zachodzące szybko zmiany? Czy któreś z nich mogą mieć charakter wyprzedzający?
  - Czy można wytypować wskaźniki najlepiej odzwierciedlające poszczególne cele operacyjne w razie ryzyka braku środków na zbieranie zbyt szerokich danych?
  - Czy wskaźniki nie odzwierciedlają tych samych informacji?
  - Jakie są zalety i wady zaproponowanych wskaźników?
  - Czy w projekcie aktualizacji SRK zawarto źródła danych monitoringowych?

Cel 1.1. Silna, spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa

Tabela 10. Wskaźniki dla celu 1.1.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań										
'22	'21	'20	'19	'18	'17	'16	'15	'14	trend faktyczny	trend docelowy według ASRK
Aktywność mieszkańców w głosowaniu na projekty w ramach budżetu obywatelskiego										
6	7	5,96	7	5,3	4,9	6,8	7,6	10,2	stabilizacja	wzrost
Tworzenie struktur organizacyjnych i programów wspierających oddolne (ang. <i>grassroots</i>) inicjatywy mieszkańców i organizacji obywatelskich (w tym obywatelskie inicjatywy uchwałodawcze).										

Wzmacnianie idei „Społeczeństwa Obywatelskiego” (partycypacji obywatelskiej) poprzez wsparcie mieszkańców w realizacji zadań w trybie inicjatywy lokalnej i budżetu obywatelskiego.

Liczba Klubów Rodziców

46	44	42	40	39	29	22	8	.		wzrost	wzrost
----	----	----	----	----	----	----	---	---	--	--------	--------

Prowadzenie cyklicznych programów aktywizujących rodziny z dziećmi w oparciu o centra kultury, młodzieżowe domy kultury, Kluby Rodzica, muzea, biblioteki i inne przestrzenie wielofunkcyjne, a także ośrodki i organizacje sportowe.

Liczba Centrów Aktywności Seniora

51	46	46	41	35	25	16	.	.		wzrost	ok. 70 w 2030
----	----	----	----	----	----	----	---	---	--	--------	---------------

Zorganizowanie sieci miejsc aktywizujących osoby starsze: Dziennych Domów Pomocy Społecznej oraz Centrów Aktywności Seniora, stwarzających kompleksowe warunki dla intelektualnego i ruchowego rozwoju osób starszych.

Rozbudowa istniejącego systemu wsparcia społecznego osób starszych w środowisku zamieszkania.

Skala interwencji w ramach zadań pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Kraków

3,9	3,6	4	4,3	4,4	4,3	4,2	.	.		malejący	Utrzymanie lub trend spadkowy
-----	-----	---	-----	-----	-----	-----	---	---	--	----------	-------------------------------

Zapewnienie lepszej integracji osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym poprzez organizowanie placówek dla dzieci, młodzieży, osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Rozwijanie systemu włączania społecznego osób z niepełnosprawnościami oraz rozbudowa systemu wsparcia opiekunów osób z niepełnosprawnościami, w tym rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.

Poziom zadowolenia z życia w Krakowie (%)

90	.	88	.	85	.	88	87	.	wzrost	wzrost
<p>Zapewnienie lepszej integracji osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym poprzez organizowanie placówek dla dzieci, młodzieży, osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p> <p>Rozwijanie systemu włączania społecznego osób z niepełnosprawnościami oraz rozbudowa systemu wsparcia opiekunów osób z niepełnosprawnościami, w tym rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.</p>										
<p>Poziom poczucia przywiązania krakowian do dzielnicy zamieszkania 79% w 2022 roku</p>										
<p>Budowanie silnej i wielokulturowej lokalności, rozumianej jako wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze społecznościami dzielnic i osiedli.</p> <p>Wspieranie niesformalizowanych ruchów miejskich, poprzez m.in. zapraszanie do debat, konsultacji.</p> <p>Edukacja mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży, w zakresie budowania poczucia współodpowiedzialności, więzi, wspólnoty, równości i patriotyzmu.</p>										
<p>Poziom zaufania społecznego wśród krakowian</p>										
19	.	32	.	23	.	26	24	.	spadek	wzrost
<p>Wspieranie inicjatyw samopomocowych mieszkańców.</p> <p>Systemowe włączenie ciał dialogu oraz gremiów opiniotwórczo-doradczych we współdecydowanie na jak najwcześniejszym etapie („od założeń”) o kierunkach rozwoju miasta poprzez udział w procesach konsultacyjnych z uwzględnieniem ich międzysektorowego charakteru</p> <p>Promowanie idei wolontariatu w różnych grupach społecznych.</p>										

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022 i Raporty o Stanie Miasta.

Należy ocenić, że liczba wskaźników rezultatu nie jest zbyt liczna, a wszystkie są powiązane z jakimiś kierunkami działań w ramach celu 1.1. Dotychczasowe trendy są takie jak

wskazano w wartościach docelowych, z wyjątkiem wskaźnika frekwencji w głosowaniu w budżecie obywatelskim, gdzie raczej występuje stabilizacja, a w porównaniu z 2014 rokiem spadek. Wskaźniki opierają się o dane strategiczne Miasta Kraków lub badania społeczne. Wskaźniki, które bezpośrednio zależą od działań Miasta to liczba klubów rodziców czy centrów seniora, na pozostałe wskaźniki Miasto ma wpływ pośredni. Jednak możliwość zbierania danych powinna być łatwa, gdyż wskaźniki opierają się o dokumentację miasta, więc szybko można je uzyskać, a także zauważyć problemy z osiągnięciem zakładanych rezultatów. Ponadto na etapie operacyjnym, np. w poszczególnych programach, można zaproponować dokładniejsze wskaźniki bezpośrednio powiązane z rezultatami działań. W przypadku wskaźników z Barometru Krakowskiego będą one dostępne każdorazowo po przeprowadzeniu badań społecznych. Monitoring w przypadku tych wskaźników jest zaplanowany co dwa lata. W przypadku wskaźnika dotyczącego zaufania społecznego jego wartość była najniższa w 2023 roku ze wszystkich zrealizowanych badań. Jednak może to oznaczać, że niski poziom bazowy zostanie w kolejnych latach zwiększony, więc wartość docelową wskaźnika uda się osiągnąć.

1.2 Wysoka jakość życia mieszkańców urzeczywistniana przez wysoką (możliwie najwyższą) jakość usług publicznych i ich powszechną dostępność

Tabela 11. Wskaźniki dla celu 1.2.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Odsetek krakowian z dostępem do żłobka w odległości 500 m od miejsca zamieszkania (brak danych)
Likwidacja barier i zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług publicznych mieszkańcom z grup zagrożonych wykluczeniem. Kategoryzacja podstawowych usług publicznych i identyfikacja - przy udziale mieszkańców, rad dzielnic i organizacji pozarządowych – w zakresie założonej 15-minutowej dostępności podstawowych usług publicznych w skali dzielnic i osiedli.
Odsetek krakowian z dostępem do placówki podstawowej opieki zdrowotnej w odległości nie większej niż 1000 m od miejsca zamieszkania (brak danych)
Likwidacja barier i zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług publicznych mieszkańcom z grup zagrożonych wykluczeniem.

Kategoryzacja podstawowych usług publicznych i identyfikacja - przy udziale mieszkańców, rad dzielnic i organizacji pozarządowych – w zakresie założonej 15-minutowej dostępności podstawowych usług publicznych w skali dzielnic i osiedli.

**Liczba mieszkańców Krakowa przypadających na jednego lekarza POZ
(w 2023 roku 820 os./lekarza, pożądany trend spadkowy)**

Likwidacja barier i zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług publicznych mieszkańcom z grup zagrożonych wykluczeniem.

Odsetek dzieci w wieku 7-14 lat z dostępem do szkoły podstawowej w odległości nie większej niż 750 m od miejsca zamieszkania (brak danych)

Likwidacja barier i zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług publicznych mieszkańcom z grup zagrożonych wykluczeniem.

Kategoryzacja podstawowych usług publicznych i identyfikacja - przy udziale mieszkańców, rad dzielnic i organizacji pozarządowych – w zakresie założonej 15-minutowej dostępności podstawowych usług publicznych w skali dzielnic i osiedli.

Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat z dostępem do przedszkola w odległości nie większej niż 500 m od miejsca zamieszkania (brak danych)

Likwidacja barier i zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług publicznych mieszkańcom z grup zagrożonych wykluczeniem.

Kategoryzacja podstawowych usług publicznych i identyfikacja - przy udziale mieszkańców, rad dzielnic i organizacji pozarządowych – w zakresie założonej 15-minutowej dostępności podstawowych usług publicznych w skali dzielnic i osiedli.

Odsetek krakowian z dostępem do terenów zieleni o charakterze rekreacyjnym w odległości nie większej niż 300 m od miejsca zamieszkania (brak danych)

Doskonalenie świadczenia usług publicznych.

Kategoryzacja podstawowych usług publicznych i identyfikacja - przy udziale mieszkańców, rad dzielnic i organizacji pozarządowych - w zakresie założonej 15-minutowej dostępności podstawowych usług publicznych w skali dzielnic i osiedli.

Wskaźnik dostępności do obiektów infrastruktury sportowej (wskaźnik przestrzenny)

Doskonalenie świadczenia usług publicznych.

Zadowolenie z funkcjonowania okolicy miejsca zamieszkania - usługi konsumenckie (82%, 2022, pożądaný trend wzrostowy)

Brak związku z celem i kierunkami działań.

Zadowolenie z funkcjonowania okolicy miejsca zamieszkania - usługi miejskie

2022	2020	Trend faktyczny	Trend pożądaný
73%	72%	wzrost	wzrost

Doskonalenie świadczenia usług publicznych.

Odsetek krakowian z dostępem do przystanku

autobusowego w odległości nie większej niż 400 m (brak danych)

tramwajowego w odległości nie większej niż 400 m (brak danych)

Doskonalenie świadczenia usług publicznych.

Kategoryzacja podstawowych usług publicznych i identyfikacja - przy udziale mieszkańców, rad dzielnic i organizacji pozarządowych - w zakresie założonej 15-minutowej dostępności podstawowych usług publicznych w skali dzielnic i osiedli.

kolejowego w odległości nie większej niż 1 000 m (brak danych)

Tworzenie warunków dla równoważenia dostępu do usług publicznych w skali Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK. Barometr krakowski 2022 i 2020.

Wydaje się, że w stosunku do zaplanowanych kierunków działań zaproponowano zbyt wiele wskaźników dla celu 1.2, szczególnie, że większość z nich jest w opracowaniu. Proponuje się następujące zmiany w zakresie wskaźników:

- Jako usługi szczególnie ważne dla osób zagrożonych wykluczeniem, czyli np. z uboższych rodzin, ważne będą szczególnie dostępność dla dzieci do szkoły, przedszkola i żłobka, a także dostęp do placówki podstawowej opieki zdrowotnej dla osób niepełnosprawnych i starszych. Dlatego warto utrzymać wskaźniki odnoszące się do tych kwestii.
- Wskaźnik zadowolenia z usług konsumenckich w miejscu zamieszkania nie jest powiązany z celem 1.2. dotyczącym usług publicznych, więc można z niego zrezygnować. Jednak wskaźnik ten pochodzi z Barometru Krakowskiego i dane na jego temat są już obecnie zbierane.
- Ponadto można by połączyć w jedną kategorię dostęp do przystanku autobusowego lub tramwajowego nie większy niż 400 metrów.
- Dostęp do infrastruktury sportowej także jest ważny, więc wskaźnik ten warto zachować.

Wskaźniki dostępności do usług będą podawane corocznie, zaś wskaźniki dotyczące zadowolenia co dwa lata w oparciu o badania społeczne. Zaproponowane wskaźniki dla celu 1.2. generalnie są zależne bezpośrednio od działań miasta. W większości przypadków wskaźników dla celu 1.2. brakuje wartości bazowych i docelowych, choć należy przypuszczać, że wartością docelową we wszystkich wskaźnikach będzie trend wzrostowy.

Cel 1.3 Wysoka jakość systemu ochrony zdrowia i opieki nad dziećmi oraz powszechność realizacji idei zdrowego i aktywnego życia

Tabela 12. Wskaźniki dla celu 1.3.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań									
Przeciętne dalsze trwanie życia dla mężczyzn / kobiet (w wieku 0)									
'21	'20	'19	'18	'17	'16	'15	'14	Trend faktyczny	Trend pożądaný

74,8	75,4	76,5	76,7	76,8	77,1	76,3	76,8	Stabilizacja	wzrost
/81,8	/82,1	/83,0	/83,2	/82,7	/83,1	/82,6	/82,5	/spadek	
<p>Kontynuacja i rozwój działań Miasta z zakresu profilaktyki, promocji i ochrony zdrowia oraz edukacji zdrowotnej.</p> <p>Promocja zdrowia psychicznego i zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych w tym obszarze.</p> <p>Promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia wśród mieszkańców.</p>									
<p><i>Liczba zgonów związanych z chorobami cywilizacyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (choroby układu oddechowego, układu krążenia, nowotwory)</i></p>									
827,8	842,6	842,8	844,3	841,4	789,2	843,9	785,5	wzrost	spadek
<p>Zwiększenie zakresu, dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych realizowanych w miejskich podmiotach leczniczych, w tym poprzez ich modernizację, przebudowę, rozbudowę i doposażenie.</p> <p>Kontynuacja realizacji oraz wdrażanie nowych programów polityki zdrowotnej dla mieszkańców Krakowa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży oraz osób starszych.</p>									
<p><i>Dostosowanie infrastruktury miejskich podmiotów leczniczych do przepisów prawa (w 2021 roku 100% dostosowania, pożądane utrzymanie poziomu)</i></p>									
<p>Zwiększenie zakresu, dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych realizowanych w miejskich podmiotach leczniczych, w tym poprzez ich modernizację, przebudowę, rozbudowę i doposażenie.</p>									
<p><i>Odsetek mieszkańców uprawiających sport (pożądany i faktyczny trend wzrostowy z wyjątkowym wynikiem w 2020)</i></p>									
'22 35%	'20 73%	'18 31%	'16 31%	'15 32%	wzrost				
<p>Rozwój sportu i rekreacji.</p>									

Wprowadzenie kompleksowej edukacji sportowej.					
Dalsza poprawa efektywności współpracy Miasta z organizacjami sportowymi.					
Dalsze zwiększanie dostępności infrastruktury sportowej rekreacyjnej (w tym również dla osób z niepełnosprawnościami) tak, aby wszystkie szkoły gminne miały dostęp do zmodernizowanej infrastruktury sportowej w postaci boisk wyposażonych w nowoczesną, sztuczną nawierzchnię.					
Zapewnienie instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (:trend faktyczny i pożądany wzrostowe)					
'22 48%,	'21 46,1%,	'20 45,1%	Raport z '21 '21 40,8%,	Raport z '21 '20 40%,	'19 35,2%;
Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, w tym poprzez kontynuowanie dotowania miejsc we wszystkich placówkach oraz budowę lub kupno lokali z przeznaczeniem na żłobki.					
Odsetek dotowanych przez Gminę Miejską Kraków niepublicznych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 ('22 89,5%, '21 86%. Docelowo powyżej 90%)					
Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, w tym poprzez kontynuowanie dotowania miejsc we wszystkich placówkach oraz budowę lub kupno lokali z przeznaczeniem na żłobki.					

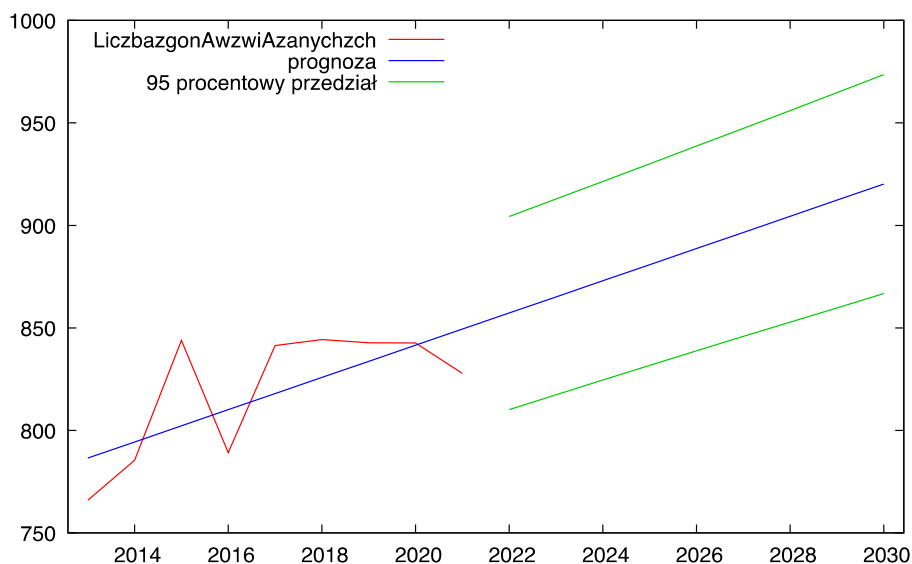
Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK i dane GUS.

Wszystkie wskaźniki w ramach celu 1.3. znajdują odzwierciedlenie w kierunkach działań. Na wskaźniki odnoszące się do długości życia, zgonów z chorób cywilizacyjnych i aktywności sportowej UMK ma tylko pośredni wpływ. Wskaźniki można pozyskać w oparciu o dane GUS, dane UMK i badania społeczne prowadzone przez UMK. Brakuje metodyki obliczania wskaźników i źródeł danych dla nich w ASRK, informacje takie zawarte są jednak w kartach wskaźników. Ponadto w odniesieniu do wskaźnika długości życia, a także liczby zgonów z chorób cywilizacyjnych może być trudno osiągnąć założone wskaźniki w 2030 roku.

Jak pokazuje wykres 1, osiągnięcie spadkowej tendencji wskaźnika Liczba zgonów związanych z chorobami cywilizacyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (choroby układu oddechowego, układu krążenia, nowotwory) według prognozy na bazie danych GUS może być trudne. Wartość tego wskaźnika wyniosła 707,5 w 2002 roku, 842,6 w 2020 r. i 827,8 w 2021 r. Ze względu na brak informacji o sposobie wyliczenia wskaźnika w ASRK

wartość wskaźnika obliczono w oparciu o dane GUS i uzyskano nieznacznie inne wyniki niż w ASRK dla 2020 r., tj. 842,6, a nie 864,9. Najniższy poziom (700,3) zanotowano w 2004 r.

Wykres 1. Liczba zgonów związanych z chorobami cywilizacyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (choroby układu oddechowego, układu krążenia, nowotwory) – prognoza

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane BDL GUS.

Wskaźnik Odsetek mieszkańców uprawiających sport bazuje na informacjach zbieranych w oparciu o wyniki Barometru Krakowskiego (BK). Jednak pytania dotyczące tej tematyki są różnie sformułowane i inaczej niż wskaźnik. W BK z 2018 jest pytanie „Czy uprawia Pan(i) regularnie (przynajmniej raz w tygodniu) jakąś dyscyplinę sportową?” W BK 2020: „Czy podejmuje Pan(i) regularnie (przynajmniej raz w tygodniu) jakąś aktywność sportową (np. marsze, bieganie, piłka nożna...)” – wynik 73%. W BK 2022: „Czy uprawia Pan(i) regularnie (przynajmniej raz w tygodniu) jakąś aktywność sportową?”. Konieczne jest zdecydowanie się na jedną formułę pytania, najlepiej tą z 2022 roku.

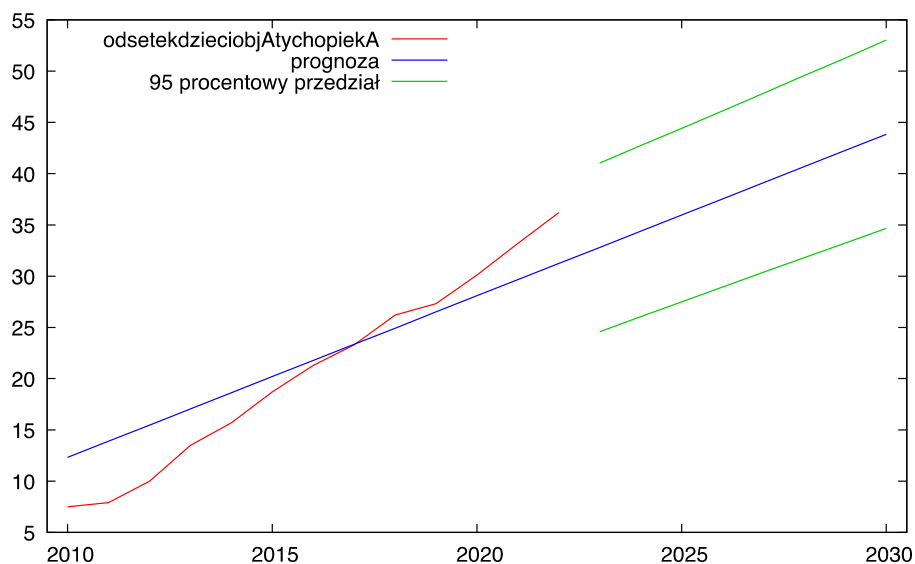
Wskaźnik Odsetek dotowanych przez Gminę Miejską Kraków niepublicznych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – w Raporcie o stanie gminy jest podana wartość Liczba dotowanych przez Gminę Miejską Kraków niepublicznych instytucjonalnych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 - 8 234 na 9198 wszystkich, czyli 90% w 2022, a w 2021 było to 86%. W 2020 dotowano 6832 miejsc, a w 2019 r. 5943 miejsca i nie jest jasne, ile było ogółem miejsc. Należy dostosować pomiar w Raporcie – tj. podawać też odsetek.

Dane dotyczące opieki nad dziećmi mogą być zbierane dość szybko, podobnie jak dane z BK, przy czym dane z barometru zbierane są co dwa lata. Opóźnienia będą występować w przypadku danych opartych o statystykę publiczną.

W oparciu o dane z BDL GUS wykonano także prognozę przy wykorzystaniu modelu trendu liniowego dla wskaźnika Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach zbliżonego

do wskaźnika Zapewnienie instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Podobnie jak w przypadku wskaźnika z ASRK wykazuje on tendencję wzrostową.

Wykres 2. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Krakowie

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane z BDL GUS w Gretl.

Cel 1.4 Wysoki poziom bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa w Krakowie

Tabela 13. Wskaźniki dla celu 1.4.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań				
Indeks strachu przed przestępczością				
Trend faktyczny stabilizacja/wzrost, trend pożądaný spadek				
'22 38,47	'21 33,84	'20 30,44	'19 35,93	'18 33,09
Promowanie Krakowa jako miasta przyjaznego, otwartego i bezpiecznego.				
Poziom poczucia bezpieczeństwa w Krakowie				
trend faktyczny i pożądaný wzrost				

'22 78,2	'21 75,7	'14 58,7				
Promowanie Krakowa jako miasta przyjaznego, otwartego i bezpiecznego.						
Liczba przestępstw stwierdzonych na 100 tys. mieszkańców Trend faktyczny stabilizacja, trend pożądaný spadek						
'22 2694,2	'21 2244,8	'20 2258,60	'19 2499,80	'18 2341,40	'17 2645,70	'16 2929,40
Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeniach miejskich, np. poprzez zapobieganie przestępczości przez kształtowanie bezpiecznych przestrzeni, poprawę oświetlenia miejskiego.						
Liczba zabitych i rannych w wypadkach i kolizjach w stosunku do ogólnej liczby wypadków i kolizji '22 0,092, '21 0,082, '20 0,088						
Dążenie do „wizji 0” – zero ofiar śmiertelnych na drogach wśród pieszych i rowerzystów.						
Poziom zaufania do:						
Policji i trend faktyczny i pożądaný wzrost						
'22 70%,	'18 53%,	'15 45%				
Straży Miejskiej trend faktyczny i pożądaný wzrost						
'22 52%,	'18 43%,	'15 25%				
Zintensyfikowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.						
Integrowanie i koordynowanie działań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie.						

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022 oraz dane BDL GUS.

Wskaźniki dla realizacji celu 1.4. są dość liczne i ogólne oraz jednocześnie w niewielkim stopniu powiązane z bezpośrednimi działaniami UMK w tym zakresie. Przykładowo mógłby zostać uwzględniony wskaźnik dotyczący liczby dofinansowanych wydarzeń, publikacji, lekcji etc. związanych z profilaktyką i edukacją w zakresie bezpieczeństwa czy dofinansowanie działań związanych z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni. Uzasadnieniem zastosowania zaproponowanych w ASRK wskaźników jest jednak odnoszenie się w nich do pożądaných rezultatów takich działań. Dwa wskaźniki faktycznie się dublują: w latach 2018-2022 wystąpiła wysoka korelacja (współczynnik korelacji 0,91) między wartością wskaźnika indeks strachu przed przestępczością i liczba stwierdzonych przestępstw na 100 tys. mieszkańców. Można więc wykorzystać tylko jeden z tych wskaźników, choć obydwa są dosyć łatwo dostępne z Raportu o Stanie Gminy (w oparciu o Badanie dotyczące poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa) i z Banku Danych Lokalnych GUS.

Brakuje natomiast wskaźników bezpośrednio odzwierciedlających takie działania jak Ciągły rozwój systemu zarządzania kryzysowego czy Podjęcie działań zabezpieczających Kraków na wypadek ataków terrorystycznych i incydentów wojennych. Zaproponowany wskaźnik dotyczący poczucia bezpieczeństwa odzwierciedla te działania, ale w pośredni sposób.

Kształtowanie się wskaźników w przeszłości pokazuje pewne ryzyko w zakresie osiągnięcia spadku wskaźnika dotyczącego przestępstw czy indeksu strachu przed przestępczością, choć wysokie wartości wskaźnika w 2022 roku na tle wcześniejszych lat sugerują, że w 2030 zaobserwowana wartość może być niższa.

Dane zarówno GUS jak i UMK dotyczące obszaru bezpieczeństwa są dosyć szybko dostępne, co pozwala na natychmiastowe reagowanie na niepokojące zmiany wskaźników.

Cel 1.5. Wspieranie wysokiego poziomu nauczania

Tabela 14. Wskaźniki dla celu 1.5.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań				
Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość edukacji dzieci i młodzieży w Krakowie trend faktyczny stabilizacja, trend pożądany wzrost				
'22 72%,	'20 67%,	'18 70%,	'15 81%	
<p>Stwarzanie warunków dla doskonalenia edukacji w mieście ukierunkowanej na uzyskanie najwyższego standardu edukacyjnego w Polsce, w tym poprzez zwiększanie bazy szkolno-przedszkolnej.</p> <p>Wspieranie dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb globalnego rynku pracy.</p> <p>Rozwój systemu edukacji włączającej.</p>				
Średni wynik egzaminów maturalnych w stopniu podstawowym z matematyki trend faktyczny i pożądany wzrostowy				
'22 67%,	'21 64%	'20 61%,	'19 66%,	'18 64%
<p>Stwarzanie warunków dla doskonalenia edukacji w mieście ukierunkowanej na uzyskanie najwyższego standardu edukacyjnego w Polsce, w tym poprzez zwiększanie bazy szkolno-przedszkolnej.</p>				
Średni wynik egzaminów maturalnych w stopniu podstawowym z języka polskiego trend faktyczny stabilizacja, trend pożądany wzrost				
'22 59%,	'21 58%,	'20 55%,	'19 58%,	'18 61%

Stwarzanie warunków dla doskonalenia edukacji w mieście ukierunkowanej na uzyskanie najwyższego standardu edukacyjnego w Polsce, w tym poprzez zwiększanie bazy szkolno-przedszkolnej.				
Odsetek uczniów przystępujących do egzaminów maturalnych w stopniu rozszerzonym z matematyki '22 37%, '21 37%, '20 37%, '19 36%, '18 36,5% trend faktyczny stabilizacja, trend pożądany wzrost				
Stwarzanie warunków dla doskonalenia edukacji w mieście ukierunkowanej na uzyskanie najwyższego standardu edukacyjnego w Polsce, w tym poprzez zwiększanie bazy szkolno-przedszkolnej. Wspieranie dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb globalnego rynku pracy.				
Odsetek uczniów przystępujących do egzaminów maturalnych w stopniu rozszerzonym z języka angielskiego trend faktyczny i pożądany wzrost				
ASRK 22' 80% RoSG 22' 76%	'21 69%,	'20 72%,	'19 74%,	'18 72,5%
Rozwijanie oferty możliwości kształcenia w językach obcych przez szkoły samorządowe oraz kształcenia języka i kultury polskiej dla cudzoziemców.				
Odsetek dorosłych mieszkańców Krakowa uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w wieku 25-64 lata '20 10,6% (nie wiadomo skąd pochodzą dane, brak informacji w RoSG, BK czy GUS)				
Promowanie kształcenia ustawicznego (przez całe życie) jako naturalnego elementu ścieżki zawodowej mieszkańców Krakowa, sprzyjającego mobilności na rynku pracy oraz utrzymaniu jak najdłużej aktywności zawodowej.				

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022

Wskaźniki wskazane dla celu 1.5. Wspieranie wysokiego poziomu nauczania są dobrze powiązane z samym brzmieniem celu, ale w niewielkim stopniu z kierunkami działań. Dla niektórych kierunków działań faktycznie nie ma wskaźników: Uwzględnianie w procesie

kształcenia postaw promujących kreatywność i wielokulturowość, Wprowadzanie preferencyjnych form kształcenia postaw i kompetencji przedsiębiorczych wśród mieszkańców Krakowa, Stworzenie systemowych zasad współpracy szkół z organizacjami społecznymi, Otwartość na nieszablonowe działania edukacyjne i kulturalne, Przeciwdziałanie dyskryminacji, „hejtowi” i „mowie nienawiści” na terenie przedszkoli i szkół. Warto byłoby dodać wskaźnik: Liczba inicjatyw dofinansowanych przez UMK związanych ze specyficznymi kierunkami działań w ramach celu 1.5. Być może szczegółowe wskaźniki pojawią się w programach realizujących cel 1.5. Można wykorzystać wskazówki z Raportu ewaluacji on-going, gdzie dla celu 1.5 zaproponowano wskaźniki:

- Liczba projektów edukacyjnych inicjowanych bądź koordynowanych przez Miasto dla uczniów szkół na terenie Gminy Kraków;
- Liczba projektów edukacyjnych dotyczących przedsiębiorczości dedykowanych uczniom krakowskich szkół (inicjowane/ koordynowane przez Gminę Kraków).

Ponadto warto dodać wskaźniki bezpośrednio powiązane z pozostałymi działaniami w ramach tego celu inicjowanymi przez Miasto np. Liczba inicjatyw Miasta związanych z kształceniem przez całe życie, kształceniem języków obcych w szkołach, rozwojem edukacji włączającej i szanującej wielokulturowość etc.

Informacje o jednym wskaźniku pochodzą z badań społecznych w ramach BK, a pozostałe są prezentowane w RoSG m.in. w oparciu o dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Dane na temat wartości wskaźników są dostępne dość szybko po ich zebraniu i zaistnieniu zjawiska jakie odzwierciedlają, a stąd można sprawnie reagować na pojawiające się niepokojące odstępstwa od zadowalającego poziomu wskaźników. Nie podano jednak źródeł tych danych w ASRK. Ponadto niejasne jest skąd pozyskano dane na temat wskaźnika Odsetek dorosłych mieszkańców Krakowa uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w wieku 25-64 lata '20 10,6%. Brak informacji o tym wskaźniku w RoSG, BK czy w GUS. Dotychczasowy trend faktyczny i pożądany nie zgadzają się w przypadku wskaźników odnoszących się do oceny jakości edukacji, wyników matur z języka polskiego i odsetka przystępujących do matury rozszerzonej z matematyki. Oznacza to konieczność intensywnych działań aby uzyskać zakładane rezultaty w 2030 roku. Konieczne są konkretne działania na rzecz poprawy kształcenia w zakresie języka polskiego czy matematyki w stopniu rozszerzonym, co zachęciłoby do zdawania tego egzaminu, nie są one jednak przewidziane w kierunkach działań w ramach celu 1.5. w ASRK.

Cel 1.6. Powszechność dostępu do lokali mieszkalnych

Tabela 15. Wskaźniki dla celu 1.6.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Wielkość mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków na tle Krakowa '21 3,5%

W oparciu o GUS obliczono: '20 3,51%, '18 3,80%, '16 4,26%, '15 4,50%, '13 5,10%, '09 6,72%
trend faktyczny spadek, trend pożądany wzrost

Poprawa dostępu do mieszkań dla osób o dochodach uniemożliwiających nabycie lub wynajęcie mieszkania na zasadach komercyjnych.

Powiększenie zasobu nieruchomości z przeznaczeniem na mieszkania komunalne.

Zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na niskie dochody lub szczególnie trudną sytuację życiową.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę: trend faktyczny i pożądany wzrost (wykres 3)

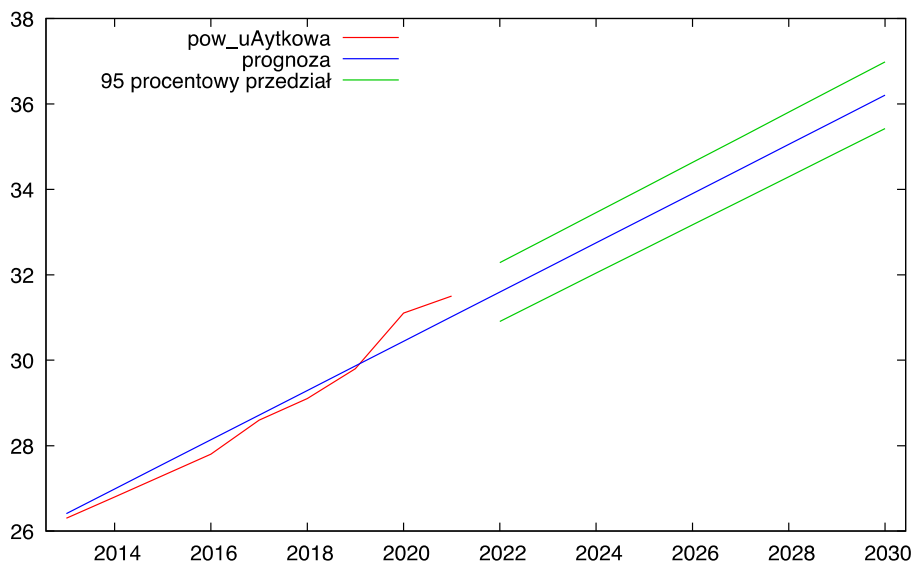
Wdrożenie programów wsparcia dla wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

Poprawa warunków mieszkaniowych krakowian, stanu technicznego zasobów mieszkaniowych.

Rozbudowa niezbędnej infrastruktury technicznej, towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK i dane GUS.

Wykres 3. Trend liniowy dla zmiennej *Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania*

Źródło: obliczenia własne w Gretl w parciu o dane z BDL GUS

Wskaźniki rezultatu dla celu 1.6. Powszechność dostępu do lokali mieszkalnych są spójne z założonymi kierunkami działań. W oparciu o dane GUS obliczono wskaźnik Udział mieszkań komunalnych w ogólnej liczbie mieszkań. Jednak trend jest w tym przypadku malejący i trudno będzie raczej osiągnąć zakładany trend wzrostowy. Bardziej adekwatny byłby wskaźnik oparty o bezwzględną wielkość w metrach kwadratowych lub ilości mieszkań w zasobach mieszkaniowych miasta.

Przeprowadzono też analizę z wykorzystaniem modelu trendu dla wskaźnika celu 1.6 ASRK Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę. Analiza (wykres 3) pokazuje, że trend wzrostowy jako kierunek zmiany wskaźnika jest uzasadniony. Według prognozy w 2030 roku wartość wskaźnika wyniesie od 35,4 do 37 m² na osobę.

Cel 1.7. Wysoki poziom usług związanych z kulturą

Tabela 16. Wskaźniki dla celu 1.7.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Liczba podmiotów w sekcji PKD Kultura, rozrywka i rekreacja: 2022 1774 (wykres 4) trend faktyczny i pożądanym wzrostowy
<p>Stymulowanie transferu wiedzy, doświadczeń i najnowszych trendów w sektorze kultury, kreatywności i dziedzictwa.</p> <p>Tworzenie bogatej oferty programów grantowych i stypendialnych z myślą o krakowskich artystach.</p> <p>Wspieranie debiutantów i młodych artystów; promocja ich twórczości w kraju i za granicą.</p> <p>Wspieranie finansowe właścicieli zabytków i zanikających środowisk życia kulturalnego (księgarnie, antykwariaty, galerie).</p> <p>Stworzenie artystom i twórcom kultury dogodnych warunków do rozwoju i pracy w Krakowie.</p>
Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym: 2022 616554 osób (wykres 5) trend pożądanym wzrostowy, faktycznie wahania spowodowane pandemią COVID
<p>Rozwijanie i promowanie kluczowych produktów kulturowych.</p> <p>Integrowanie działań środowisk/institucji na rzecz wspólnego budowania marki „Kraków – miasto festiwalowe”.</p> <p>Wspieranie istniejących i zapewnienie możliwości dalszego rozwoju uznanych marek wydarzeń kulturalnych.</p>
Liczba absolwentów kierunków kreatywnych na krakowskich uczelniach (osoby) '21/22: 3 645, '20/21: 3 447, '19/20: 3 684 osób trend faktyczny stabilizacja, trend pożądanym wzrost
<p>Zwiększenie wpływu kultury na gospodarkę, co pobudzi rozwój przemysłów kreatywnych, takich jak projektowanie, sztuka użytkowa, architektura, przemysł filmowy, przemysł wydawniczy, nowe media.</p>

Aktywne wykorzystywanie członkostwa Krakowa w globalnej sieci miast kreatywnych UNESCO oraz w innych międzynarodowych sieciach współpracy w dziedzinie ochrony dóbr kultury i rozwoju kreatywności.

Odsetek mieszkańców korzystających z wybranych usług kulturalnych (teatr, muzeum, galeria, filharmonia, opera) '22 61,5, '20 84,7 trend faktyczny spadek, trend pożądany wzrost

Podjęmowanie działań umożliwiających mieszkańcom i przyjezdnym jak najszersze uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych.

Przygotowanie spójnych narracji o kulturze krakowskiej i ofercie Miasta, dedykowanych różnym odbiorcom, turystom, obcokrajowcom mieszkającym w Krakowie, studentom, seniorom, rodzinom; znaczące wzbogacenie oferty anglojęzycznej.

Odsetek czytelnictwa (1 lub więcej książek przeczytanych w ciągu roku) (%) '22 50,9, '20 90,4, '18 54,5

trend faktyczny spadek, trend pożądany wzrost

Wspieranie niedochodowej działalności kulturalnej, w tym społecznej.

Prowadzenie efektywnego zarządzania przestrzenią kulturową (pełne wykorzystanie istniejącej infrastruktury i powstanie nowych wielofunkcyjnych obiektów).

Zadowolenie mieszkańców z dostępnej oferty kulturalnej: '22 75,3, '20 88,7 trend faktyczny spadek, trend pożądany wzrost

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Wzmacnianie ekosystemu kultury sprzyjającego współpracy, stwarzającego dobre warunki do rozwoju talentów, wykorzystującego potencjał i energię miasta oraz jego mieszkańców.

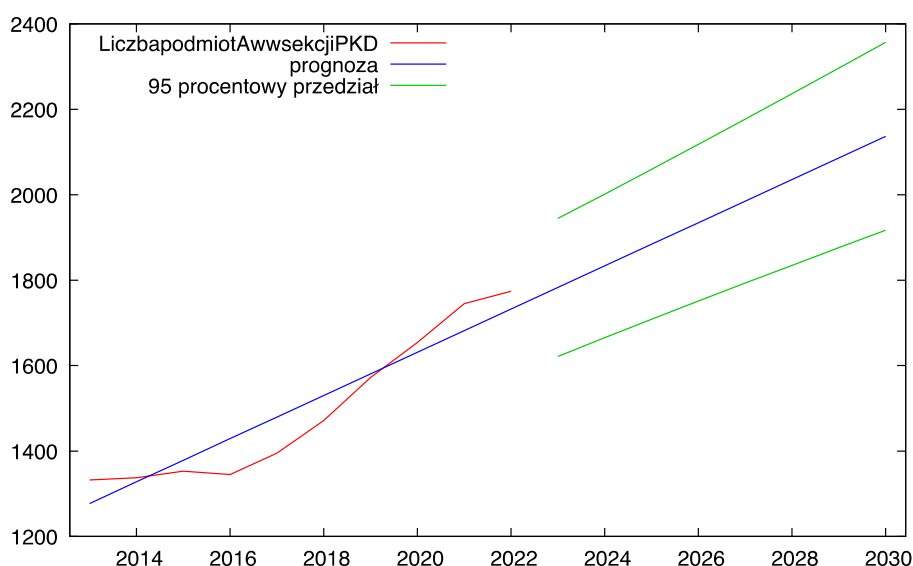
Wspieranie integracji i współpracy różnych środowisk, domów, centrów i ośrodków kultury, a także młodzieżowych domów kultury, szczególnie w podejmowaniu niestandardowych aktywności dotyczących edukacji kulturalnej i artystycznej.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022

Wskaźniki rezultatu dla celu 1.7 Wysoki poziom usług związanych z kulturą są wystarczająco liczne i dosyć spójne z kierunkami działań. Wskazane jest rozszerzenie zestawu tych wskaźników o zaproponowane w raporcie z ewaluacji on-going wskaźniki odzwierciedlające specyficzne działania, na które UMK ma bezpośredni wpływ, tj.:

- Dostępność (np. liczba na rok) inicjatyw organizowanych bezpośrednio przez Miasto Kraków, w tym np. oddziaływania wydarzeń (jednorazowych oraz cyklicznych) prowadzonych przez dzielnicowe Domy Kultury.
- Liczba lokali udostępnionych przez Gminę Kraków organizacjom pozarządowym działającym w obszarze kultury, popularyzacji kultury lub dziedzictwa kulturowego Krakowa.

Wykres 4. Liczba podmiotów w sekcji PKD Kultura, rozrywka i rekreacja - prognoza

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane z BDL GUS

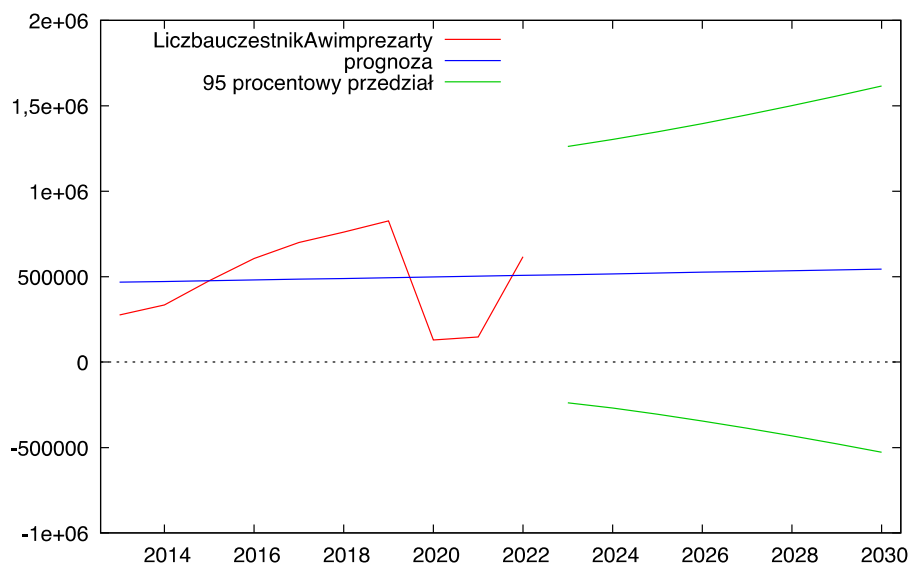
Obecnie większość zaproponowanych w ramach celu 1.7 wskaźników odzwierciedla jedynie pośrednie oddziaływanie UMK. Dane do tych wskaźników pochodzą z BDL GUS (dane z rejestru REGON), a także z BK i RoSG. Jednak w ASRK brak informacji o źródle danych.

Wskaźnik Liczba podmiotów w sekcji PKD Kultura, rozrywka i rekreacja ma trend rosnący. Według prognozy w 2030 roku wartość wskaźnika osiągnie około 2137 podmiotów zarejestrowanych w REGON w tej sekcji. Wskaźniki oparte o dane z rejestru REGON są dosyć „bezpieczne” w zakresie przewidywania trendu rosnącego, gdyż bardzo wolno trwa proces wykreślenia podmiotów z rejestru (m.in. wiele podmiotów ma zawieszoną działalność, widnieje w REGON, a nie prowadzi działalności).

Jak pokazuje wykres 5 Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym wskazuje wahania spowodowane pandemią COVID. Trend liniowy wskazuje na liczbę uczestników w 2030 roku na poziomie średnio 543 tysięcy, jednak z bardzo

dużym przedziałem możliwych rezultatów i dopuszczalną też liczbą powyżej 1 mln. osób. Wydaje się, że przy braku zakłóceń podobnych do pandemii COVID, w kolejnych latach nie powinno być problemu z osiągnięciem rosnącego trendu liczby uczestników imprez masowych.

Wykres 5. Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym - prognoza

Źródło: obliczenia własne w Gretl w parciu o dane z BDL GUS.

W przypadku wskaźników opartych o BK występuje niespójność trendów faktycznych i pożądanych. Jednak niska wartość w 2022 roku na tle wcześniejszych lat sugeruje, że do 2030 roku może nastąpić ponowny wzrost wskaźników zgodnie z założeniami.

Cel 1.8. Silny sektor organizacji pozarządowych

Tabela 17. Wskaźniki dla celu 1.8.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Liczba organizacji pozarządowych działających w Krakowie, '22 6820, '21 5 801 trend faktyczny wzrost, trend pożądany utrzymanie poziomu lub wzrost (wykres 6)
Wspieranie działalności organizacji pozarządowych poprzez politykę lokalową Gminy.

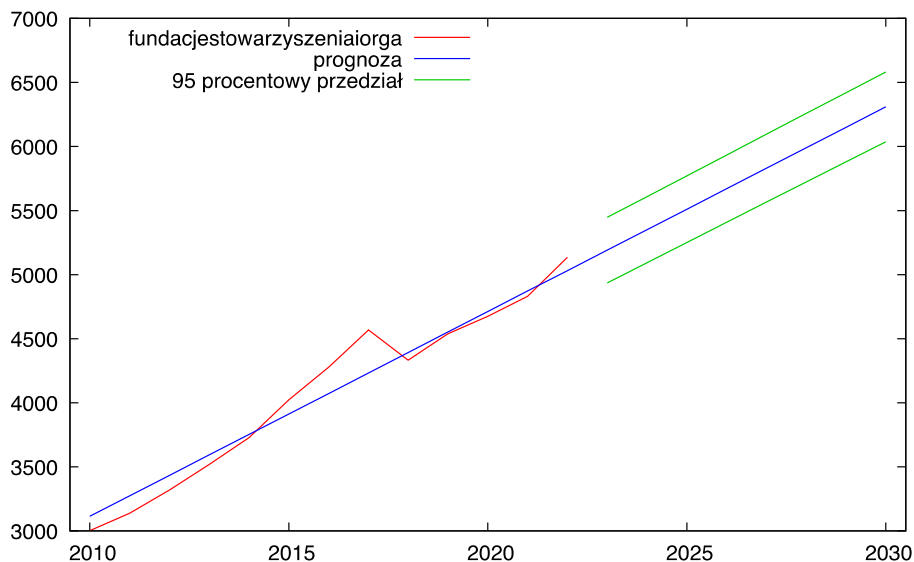
Udział w wydatkach Budżetu Miasta środków finansowych na zadania publiczne zlecane krakowskim organizacjom pozarządowym '22 1,34, '21 1,64, '20 1,58 trend faktyczny spadek, trend pożądany wzrost

Identyfikowanie nowych obszarów i zlecanie zadań publicznych do realizacji organizacjom pozarządowym oraz stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Wprowadzenie zasad i procedur, zgodnie z którymi organizacje pozarządowe uczestniczą w tworzeniu polityk, a nie tylko konsultują ich ostateczny kształt.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022.

Wykres 6. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych na terenie gminy

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane z BDL GUS

Wskaźniki rezultatu dla celu 1.8 są spójne z kierunkami działań i odpowiednio liczne. Jeden ze wskaźników jest pod pośrednim, a jeden pod bezpośrednim wpływem UMK. Ze względu na brak określenia źródeł i metodyki obliczenia wskaźników w ASRK dla odzwierciedlenia wskaźnika Liczba organizacji pozarządowych działających w Krakowie posłużono się danymi z BDL GUS na temat liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w Krakowie według bazy REGON. Dane na ten temat dostępne są od 1996 roku, a w 2022 roku było ich 5135. Trend jest w tym przypadku wyraźnie wzrostowy, a według prognozy w 2030 roku takich podmiotów powinno być w Krakowie około 6309 (wykres 6). Na ten wskaźnik UMK ma wpływ pośrednio. Na drugi wskaźnik UMK może bezpośrednio oddziaływać, jednak trend w zakresie Udziału w wydatkach Budżetu Miasta środków finansowych na zadania publiczne zlecane krakowskim organizacjom pozarządowym jest

spadkowy, a w ASRK założono trend wzrostowy. Jednak niska wartość bazowa może spowodować, że wzrost uda się osiągnąć.

Cel 2.1 Kraków - miastem neutralnym klimatycznie, dbającym o środowisko, z rozwiniętą gospodarką cyrkularną

Tabela 18. Wskaźniki dla celu 2.1.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
<p>Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku: '22 39, '21 57, '20 47, '19 68, '18 97, '17 71, mniej niż 35 w 2030 trend faktyczny i pożądaný spadek</p>
<p>Budowanie potencjału instytucjonalnego samorządu do transformacji klimatycznej.</p> <p>Kontynuacja polityki antysmogowej w obszarze metropolitalnym, w tym dążenie do wymiany palenisk węglowych na ogrzewanie proekologiczne na obszarze gmin ościennych.</p> <p>Stosowanie zasady tzw. zielonych zamówień publicznych przy planowaniu inwestycji, zakupów i usług.</p>
<p>Emisja gazów cieplarnianych w Gminie Miejskiej Kraków - działalność miasta („City-induced framework”), wyznaczona zgodnie z metodyką Global Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Inventories (GPC) '21 344 632 Mg CO₂-eq/rok trend pożądaný spadek</p> <p>Emisja gazów cieplarnianych w Gminie Miejskiej Kraków („Scopes framework”), wyznaczona zgodnie z metodyką Global Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Inventories (GPC):</p> <p>zakres 1 terytorialny - obejmujący emisje powstające w miejscu wykorzystania paliw kopalnych lub przetwarzania odpadów (emisje bezpośrednie) '21 3 482 516 Mg CO₂-eq/rok trend pożądaný spadek</p> <p>zakres 2 - obejmujący emisje związane z wykorzystaniem na terenie miasta energii elektrycznej i energii cieplnej (emisje pośrednie), pobranych z systemów sieciowych '21 3 455 631 Mg CO₂-eq/rok trend pożądaný spadek</p> <p>zakres 3 - obejmujący emisje związane ze stratami energii przekazywanych systemami sieciowymi (emisje pośrednie) oraz emisje będące konsekwencją działalności miasta, ale</p>

występujące poza jego granicami, np. część podróży, przetwarzanie odpadów (emisje bezpośrednie) '21 254 238 Mg CO₂-eq/rok trend pożądany spadek

Kontynuacja polityki antysmogowej w obszarze metropolitalnym, w tym dążenie do wymiany palenisk węglowych na ogrzewanie proekologiczne na obszarze gmin ościennych.

Zorganizowanie platformy współpracy ułatwiającej dekarbonizację sektora przemysłu i usług.

Stosowanie zasady tzw. zielonych zamówień publicznych przy planowaniu inwestycji, zakupów i usług.

Udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym obiektów gminnych (budynki użyteczności publicznej oraz oświetlenie dróg i ulic), (brak danych)

Na obszarze Krakowa dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych oraz poprawa efektywności energetycznej budynków.

Zrównoważone, zróżnicowane i sprzyjające włączeniu społecznemu budownictwo.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych: '22 27,15%, '21 27,9% docelowo '30 60%

Miasto z ekosystemem przyjaznym dla ludzi i innych organizmów żywych. Tworzenie nowych miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji środowiska.

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej, obejmującej system ciepłowniczy, rozproszoną generację energii elektrycznej, gospodarowanie wodami opadowymi, gospodarkę wodno-ściekową, system oświetlenia publicznego, gospodarowania odpadami i recyklingu.

Miasto o cyrkularnym metabolizmie, w tym:

- nowoczesna, samowystarczalna energetyka miejska;

- gospodarka komunalna z rozwiniętą zielono-niebieską infrastrukturą i innymi technologiami sprzyjającymi środowisku.

Powierzchnia lasów w stosunku do powierzchni miasta '22 4,81%, 8% w 2040

Zwiększenie powierzchni lasów i zieleni miejskiej.

Liczba parków kieszonkowych: '22 36, '21 29, '20 26, '19 21, '18 18, '17 4, '16 1 docelowo '30 60 trend faktyczny i pożądany wzrost

Po konsultacjach społecznych wskaźnik poszerzono o parki miejskie – wartość wskaźnika jest w opracowaniu.

Edukowanie i promowanie postaw proekologicznych i proklimatycznych.

Podjęcie działań adaptacyjnych do zachodzących zmian klimatycznych, zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak gwałtowne deszcze, wiatry, burze, susze, fale upałów i zimna, miejskie wyspy ciepła.

Pojemność obiektów utworzonych w ramach mikroretencji i małej retencji wodnej '22 7 177,035 m³, docelowo trend wzrostowy

Budowa zbiorników retencyjnych, suchych polderów zalewowych, ogrodów deszczowych, rowów retencyjnych, elementów błękitno – zielonej infrastruktury zmniejszających odpływ wód do odbiorników i odbudowujących utraconą naturalną retencję.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022.

Wskaźniki dla celu 2.1. Kraków - miastem neutralnym klimatycznie, dbającym o środowisko, z rozwiniętą gospodarką cyrkularną są dość liczne, ale uzasadnione. Część z nich odzwierciedla te same kierunki działań, jednak znajdują one swoje odzwierciedlenie we wskazanych rezultatach w ramach celu 2.1.

Część wskaźników w ramach tego celu jest w opracowaniu lub została niedawno opracowana, a stąd brak jest możliwości określenia zmian wskaźnika w czasie dotychczas. Dostępne dane pochodzą z RoSG. Nie ma, według dotychczasowych danych, zagrożeń dla tendencji wzrostowej liczby parków kieszonkowych. Zmniejsza się też generalnie Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku, co jest zgodne z założoną tendencją.

Można ewentualnie rozważyć, zgodnie z wskazaniem Raportu z ewaluacji on going, dodanie wskaźnika Liczba działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do szkół i przedszkoli prowadzonych przez MPO lub uwzględnić ten wskaźnik w programach/politykach. Ponadto należy rozważyć czy konieczne jest takie szczegółowe rozbieżenie wskaźnika dotyczącego emisji gazów cieplarnianych.

Cel 2.2. Kraków – węzłem w sieci metropolii Polski, Europy i świata jako globalnie rozpoznawalna marka

Tabela 18. Wskaźniki dla celu 2.2.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
<p>Saldo migracji na pobyt stały ludności Krakowa '22 1886, '21 3237 trend pożądany i faktyczny rosnący (lub utrzymanie poziomu) (wykres 7) – może rozważyć zmianę wartości docelowej na utrzymanie dodatniego salda migracji na poziomie co najmniej 1 -1,5 tys. osób rocznie bez utrzymania poziomu z roku bazowego, ze względu na duże wahania roczne tego wskaźnika.</p>
<p>Wzmacnianie marki Krakowa jako europejskiej otwartej metropolii, atrakcyjnej dla osób utalentowanych, tolerancyjnej; miasta światowego dziedzictwa kulturowego i prężnego ośrodka akademickiego.</p>
<p>Saldo migracji na pobyt stały ludności sąsiadujących powiatów '22 4241, '21 4483 (wykres 8), trend pożądany i faktyczny rosnący (lub utrzymanie poziomu)</p>
<p>Wzmacnianie marki Krakowa jako europejskiej otwartej metropolii, atrakcyjnej dla osób utalentowanych, tolerancyjnej; miasta światowego dziedzictwa kulturowego i prężnego ośrodka akademickiego.</p>
<p>Liczba osób odwiedzających Kraków '22 8,4 mln, '21 7,38 mln (wykres 9) trend faktyczny wzrost, trend pożądany wzrost – wskaźnik usunięty po konsultacjach społecznych, zastąpiony wskaźnikiem Liczba wydarzeń typu MICE powyżej 1000 uczestników stacjonarnych</p>
<p>Włączanie Krakowa w realizację wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym, naukowym, kulturalnym, sportowym, a także angażowanie się m.in. w rozwój przemysłu spotkań oraz różnych form turystyki miejskiej.</p>
<p>Liczba pasażerów obsługiwanych przez MPL Kraków-Balice 7,4 mln w '22 (wykres 10) trend faktyczny wzrost, trend pożądany wzrost</p>

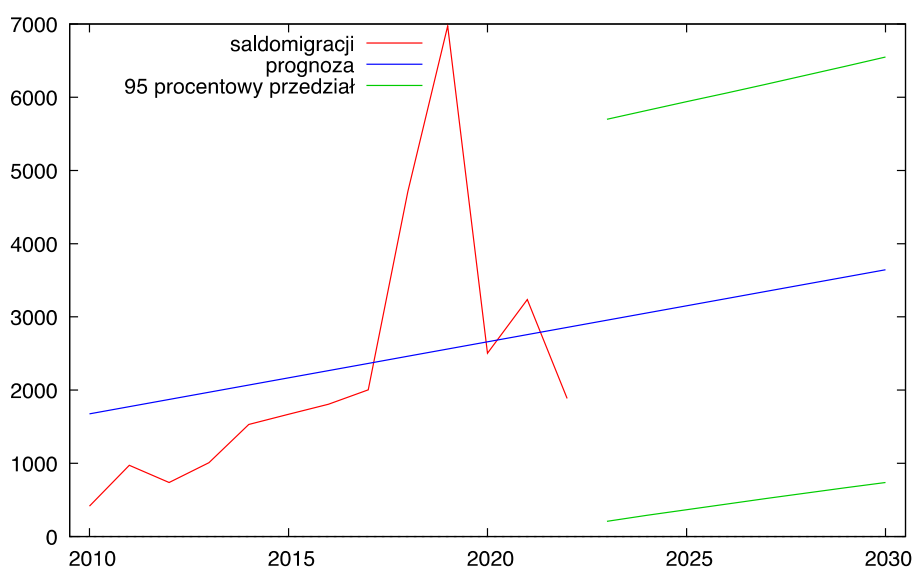
Stwarzanie warunków dla lokowania w Krakowie prestiżowych instytucji o randze krajowej i międzynarodowej, społecznych, gospodarczych, naukowych i kulturalnych, a także siedzib dużych przedsiębiorstw.

Uczestnictwo Krakowa w organizacjach międzynarodowych.

Wspieranie rozwoju kluczowej infrastruktury lotniczej, kolejowej i drogowej, poprawiającej dostępność przestrzenną i włączającej Kraków w sieć powiązań krajowych i europejskich
Angażowanie Miasta w rozwój międzynarodowych połączeń lotniczych i kolejowych.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022 i dane z BDL GUS.

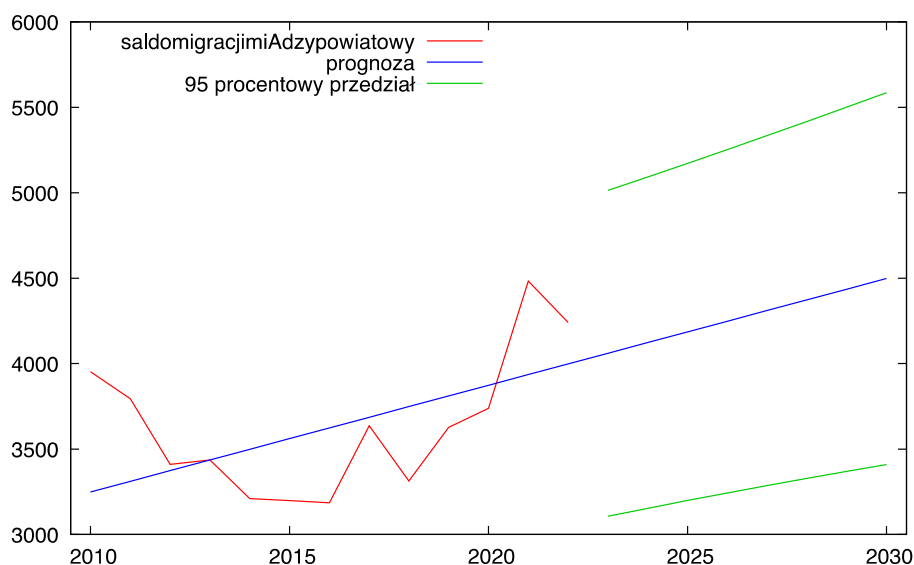
Wykres 7. Saldo migracji na pobyt stały do Krakowa - prognoza

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane z BDL GUS

Wskaźniki dla celu 2.2 są odpowiednio liczne i spójne z celem i kierunkami działań. Dane dla nich są łatwo dostępne z BDL GUS oraz RoSG w oparciu o STRADOM. W ASRK nie podano jednak źródeł danych. Nie ma zagrożeń osiągnięcia założonych trendów wzrostowych lub utrzymania obecnego poziomu w przypadku salda migracji. Prognozy za pomocą modeli trendu, mimo załamania liczby odwiedzających i pasażerów portu lotniczego w czasie COVID oraz wahań rocznego salda migracji, wskazują na trend rosnący (wykresy 7-10). W odniesieniu do celu 2.2. można ewentualnie rozważyć dodanie wskaźnika Liczba działań zrealizowanych we współpracy z miastami partnerskimi, co zasugerowano w Raporcie z ewaluacji on going. Ten wskaźnik, w przeciwieństwie do innych zaproponowanych dla celu 2.2. jest pod bezpośrednim oddziaływaniem UMK.

Wykres 8. Saldo migracji międzypowiatowych i zagranicznych do powiatu krakowskiego

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane z BDL GUS

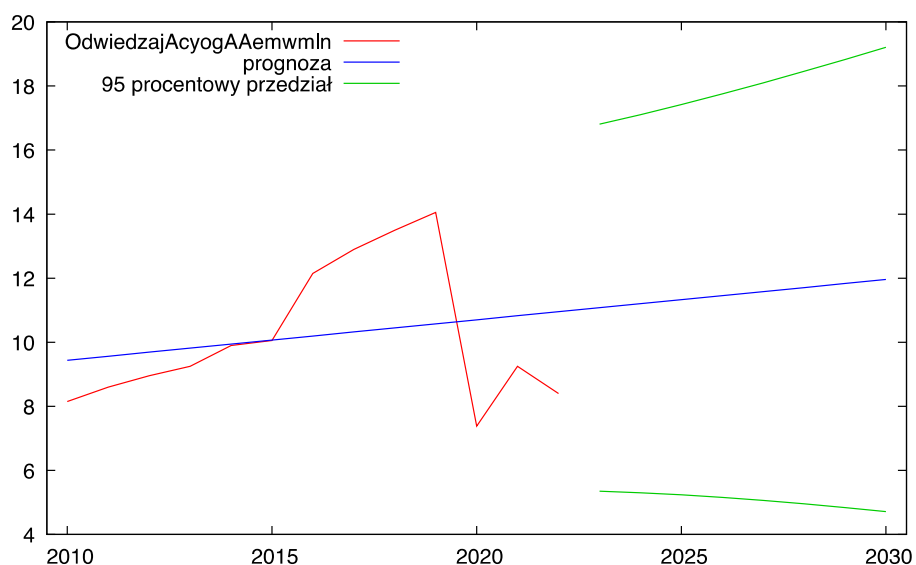
Saldo migracji w Krakowie według modelu trendu wyniesie w 2030 roku 3643 osoby, wobec 1886 osób w 2022 roku. Jednak ze względu na duże wahania wskaźnika być może warto zmienić jego brzmienie na utrzymanie dodatniego salda migracji na poziomie co najmniej 1-1,5 tys. osób rocznie lub wybrać wartość bazową z 2022 roku.

W przypadku salda migracji na pobyt stałej ludności sąsiadujących powiatów należy doprecyzować, jakie powiaty mają być uwzględnione. Wydaje się, że chodzi o powiat wielicki i krakowski, ale powinno to być zaznaczone w ASRK. Prognoza wskazuje, że w 2030 roku saldo migracji do powiatów sąsiadujących powinno wynieść około 4500 osób.

Trend liniowy pokazuje wahania spowodowane COVID, ale mimo tych wahań prognoza wskazuje na wzrost liczby odwiedzających w stosunku do lat 2021-2022 do poziomu około 12 mln w 2030 roku (wykres 9) wobec 8,4 mln w 2022 roku. Docelowo jednak, dla potrzeb oceny skuteczności docelowej polityki GMK w zakresie turystyki może być konieczna zmiana monitorowanych danych. Wiąże się to z oczekiwaniami zmiany profilu turystyki z ilościowej na jakościową. Konieczne może zatem być przyjęcie wskaźników dotyczących np. turystów wyspecjalizowanych: biznesowych, kultury wysokiej, jako mierników efektywności polityki.

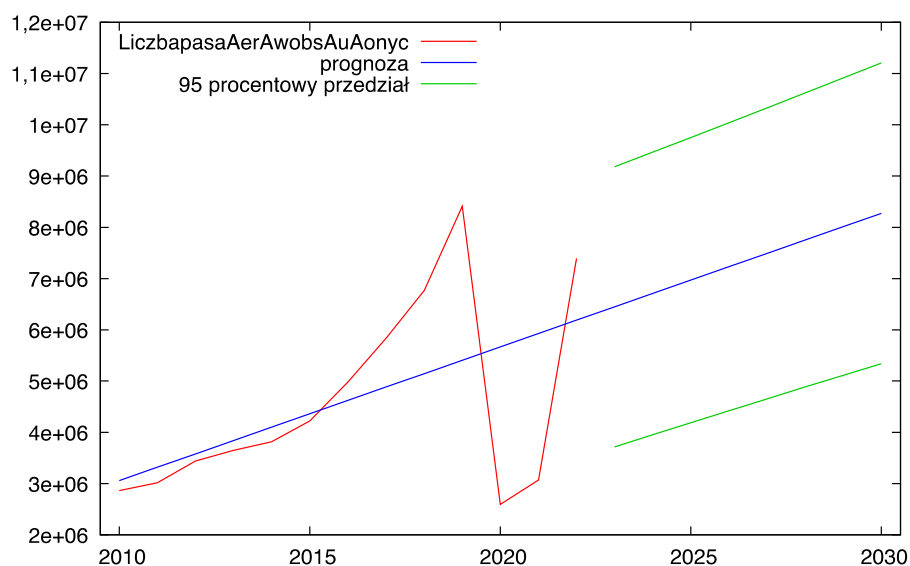
Liczba pasażerów obsługiwanych przez Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice w 2030 roku według prognozy w 2030 roku wyniesie 8,27 mln osób wobec 7,4 mln w 2022 roku (wykres 10).

Wykres 9. Odwiedzający Kraków ogółem w mln osób

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane z Raportów o Stanie Gminy i Raportów o Stanie Miasta,
https://strategia.krakow.pl/252790,artykul,bank_informacji_o_miescie_i_metropolii.html.

Wykres 10. Liczba pasażerów obsłużonych przez Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice - prognoza

Źródło: obliczenia własne w Gretl w oparciu o dane z Raportów o Stanie Gminy i Raportów o Stanie Miasta,
https://strategia.krakow.pl/252790,artykul,bank_informacji_o_miescie_i_metropolii.html.

Cel 2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej

Tabela 19. Wskaźniki dla celu 2.3.

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Liczba firm z kapitałem zagranicznym z siedzibą w Krakowie '21 1465 '20 1585 (wykres 11)
Tworzenie zintegrowanej w skali KOM oferty dla inwestorów biznesowych oraz inicjatorów przedsięwzięć kulturalnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych.
Skumulowana powierzchnia biurowa na wynajem w Krakowie (mln m²) '22 1,71 '21 1,62
Tworzenie zintegrowanej w skali KOM oferty dla inwestorów biznesowych oraz inicjatorów przedsięwzięć kulturalnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych.
Zatrudnienie w sektorze usług '20 81,46% '30 87% (wykres 12)
<p>Wspieranie firm świadczących wysoko wyspecjalizowane usługi dla biznesu, szczególnie usługi finansowe oraz związane z technologiami informacyjnymi (BPO, SSC, GBS).</p> <p>Wspieranie powstawania miejsc pracy dla osób z najwyższymi kompetencjami zawodowymi, w tym poprzez rozwój staży zawodowych.</p> <p>Rozwijanie sektora usług teleinformatycznych i sztucznej inteligencji, warunkujących wykorzystanie innowacyjnych i zaawansowanych technologii inteligentnego miasta.</p> <p>Rozwijanie zrównoważonej turystyki, uwzględniającej interes mieszkańców terenów poddanych presji przyjezdnych.</p>
Udział studentów zagranicznych w ogólnej liczbie studentów '21 6,26% trend faktyczny i pożądany wzrost
Zwiększanie zaangażowania Miasta w pozyskiwanie utalentowanych kadr o najwyższych kwalifikacjach i kompetencjach przyszłości.

Wspieranie zaangażowania krakowskiego ośrodka akademickiego w międzynarodowych sieciach współpracy oraz zwiększanie zainteresowania studentów zagranicznych nauką w Krakowie.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy RP: (tabela 20)

- jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczy, szkołom wyższym:

'22 127 '21 232

- podmiotom gospodarczym '22 17 '21 53

- osobom fizycznym '22 10 '21 6

Wspieranie rozwoju gospodarki bazującej na wiedzy w oparciu o konkurencyjne i innowacyjne przedsiębiorstwa, współpracujące z krakowskimi uczelniami i instytucjami naukowo-badawczymi.

Wspieranie oddolnych inicjatyw środowiska biznesu oraz organizacji społecznych w sferze innowacji obejmujących: zielone produkty i usługi, zielone inwestycje, zielone sektory gospodarki, zielone zamówienia publiczne, zielone miejsca pracy.

Wspieranie rozwoju nowoczesnego, tj. nieszkodzącego środowisku i innowacyjnego, sektora wytwórczego.

Nasylenie rynku lokalnego podmiotami gospodarki (liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców) (wykres 13)

Wspieranie lokalnych przedsiębiorców, a w szczególności firm z sektora MŚP.

Wsparcie eksperymentalnych instytucji i form prowadzenia działalności, jak np.: spółdzielczości w obszarze energetyki, ekonomii społecznej, itp.

Wprowadzenie systemu wsparcia dla startupów, opartego na współpracy z lokalnym środowiskiem przedsiębiorców.

Szersze udostępnianie nieruchomości miejskich i miejskich lokali użytkowych dla działań innowacyjnych, inkubacyjnych i akceleryacyjnych.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, Barometr Krakowski 2022, 2020, 2018, 2016 i 2015 oraz Raporty o Stanie Gminy 2018-2022 i dane z BDL GUS.

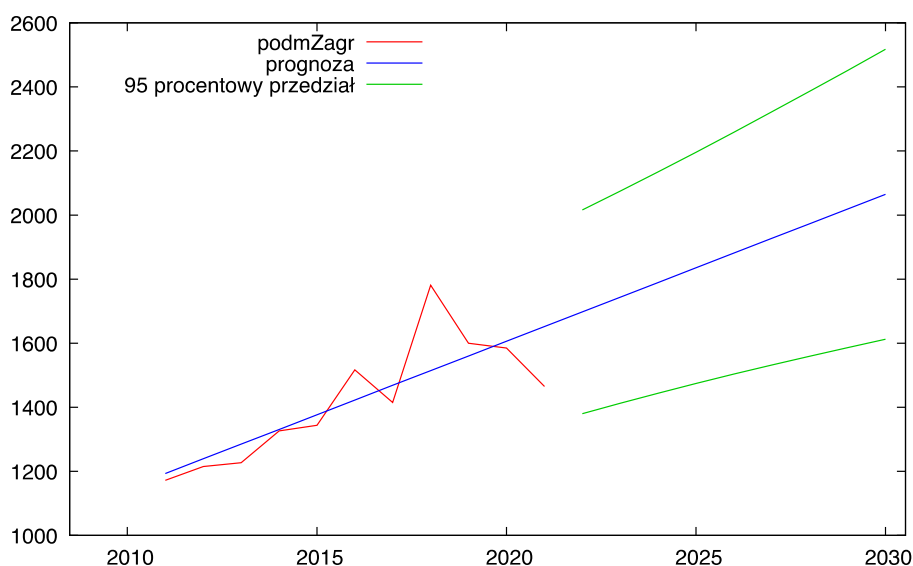
Wskaźniki w ramach celu 2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej są spójne z kierunkami działań, szczególnie z perspektywy zróżnicowania struktury branżowej, gdyż odnoszą się do przedsiębiorczości i sektora usług ogółem, a nie szczególnych branż zaawansowanej techniki czy opartych na wiedzy.

Można rozważyć dodanie niektórych nieuwzględnionych propozycji z Raportu ewaluacji on-going, gdyż wydaje się, że zaproponowane wskaźniki cechują się łatwością zgromadzenia danych np. z dokumentów Miasta. Można rozważyć dodanie następujących wskaźników dla celu 2.3.:

- Liczba lokali udostępnionych przez Gminę Kraków na realizację działań przez/dla środowisko startupowe (innowacje, akceleracja);
- Liczba wspólnych działań podjętych przez Gminę Kraków we współpracy ze środowiskiem startupowym/ innowacyjnym/ akceleracyjnym.

Na te wskaźniki UMK ma wpływ bezpośredni, podczas gdy w przypadku pozostałych jedynie pośredni. Dane na temat wskaźników pochodzą z BDL GUS oraz Raportów o Stanie Gminy, jednak nie ma takiej informacji w ASRK, podobnie jak metodyki wyliczania wskaźników.

Wykres 11. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym – prognoza

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane z BDL GUS w Gretl.

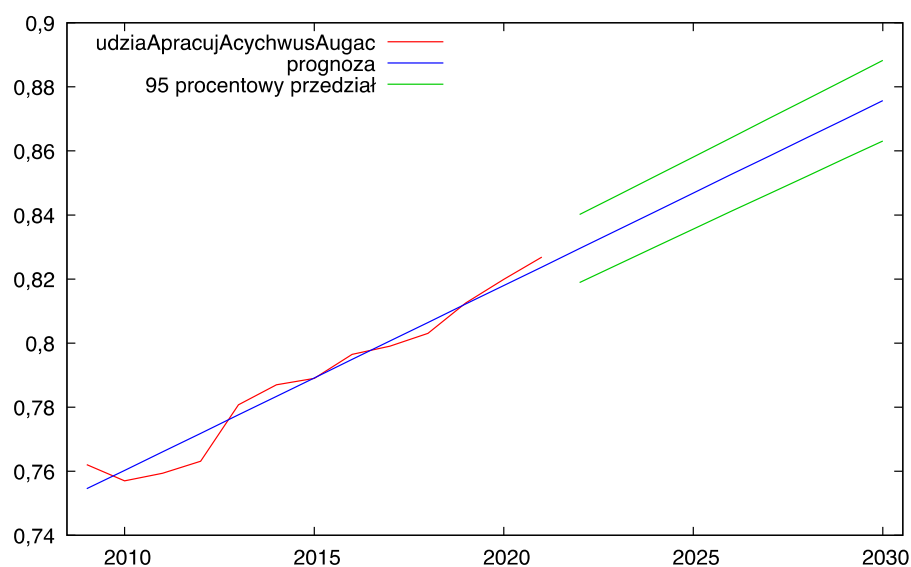
Wskaźnik liczba podmiotów z udziałem zagranicznym notuje spadek od 2018 roku z 1718 podmiotów do 1465 w 2021, choć wzrost w stosunku do 2011 roku, gdy takich podmiotów było 1172. Podobnie realna wartość kapitału zagranicznego na mieszkańca w wieku produkcyjnym spada od szczytu w 2014 roku, gdy w cenach z 2011 roku wyniosła 21 336 zł do poziomu zaledwie 14 815 zł w 2021 roku. W 2011 roku, dla którego dostępne są najstarsze dane, także była wyższa i wyniosła 18091 zł. W Krakowie mogą występować efekty zatłoczenia ze

względu na zbyt duże koszty, stąd strefy inwestycyjne powinny powstać w KOM zamiast w samym Krakowie. Może więc być trudno osiągnąć założony trend wzrostowy wskaźnika podmiotów z udziałem zagranicznym, mimo że prognoza z wykorzystaniem modelu trendu w oparciu o dane od 2011 roku wskazuje na wzrost liczby podmiotów z udziałem zagranicznym do poziomu 2064 w 2030 roku, jednak z dużym przedziałem możliwych wahań. Być może łatwiej byłoby osiągnąć stabilizację wartości wskaźnika w 2030 roku (wykres 11).

Niejasne jest, skąd pochodzą dane na temat skumulowanej powierzchni biurowej w Krakowie. Ponieważ, według BDL GUS, corocznie są wydawane nowe pozwolenia na budowę budynków biurowych (w latach 2005-2022 w sumie na budynki o powierzchni użytkowej 1,38 mln m², a w latach 2020-2022 na budynki biurowe o łącznej powierzchni użytkowej 200, 9 tys. m²), należy się spodziewać wzrostu skumulowanej powierzchni biurowej w Krakowie do 2030 roku, więc nie powinno być zagrożenia dla osiągnięcia trendu wzrostowego wskaźnika.

Jak pokazuje wykres 12, udział zatrudnienia w usługach w Krakowie rośnie i w 2022 roku wyniósł 82,7%. Według modelu trendu w 2030 roku powinien wynieść 87,6%, czyli powinna być możliwa do osiągnięcia docelowa wartość wskaźnika na poziomie 87%.

Wykres 12. Zatrudnienie w sektorze usług (odsetek z 1) - prognoza

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane z BDL GUS w Gretl

Według RoSG wskaźnik Studenci zagraniczni w Krakowie i ich udział w ogólnej liczbie studentów wyniósł:

- 2021/2022: 6,26% (8 160 osób);
- 2020/2021: 5,99% (7 811 osób);
- 2019/2020: 6,27% (8 149 osób);
- 2018/2019: 5,43% (8 202 osób);

– 2017/2018: 5,14% (8 270 osób).

Oznacza to wzrost udziału studentów zagranicznych, więc założony trend wzrostowy powinien być realny do osiągnięcia w 2030 roku.

Jak pokazuje tabela 20, liczba patentów udzielonych corocznie podmiotom z Krakowa wykazuje duże roczne wahania. Warto uwzględnić dodatkowo wskaźnik zgłoszeń patentowych, który bardziej odzwierciedla bieżącą innowacyjność. Czasem wymagane są tylko zgłoszenia, np. w konkursach finansowanych z funduszy europejskich, co nie musi się zakończyć uzyskaniem patentu. Sama procedura patentowa trwa dość długo (tabela 20).

Tabela 20. Patenty/zgłoszenia patentowe uzyskane przez podmioty z Krakowa

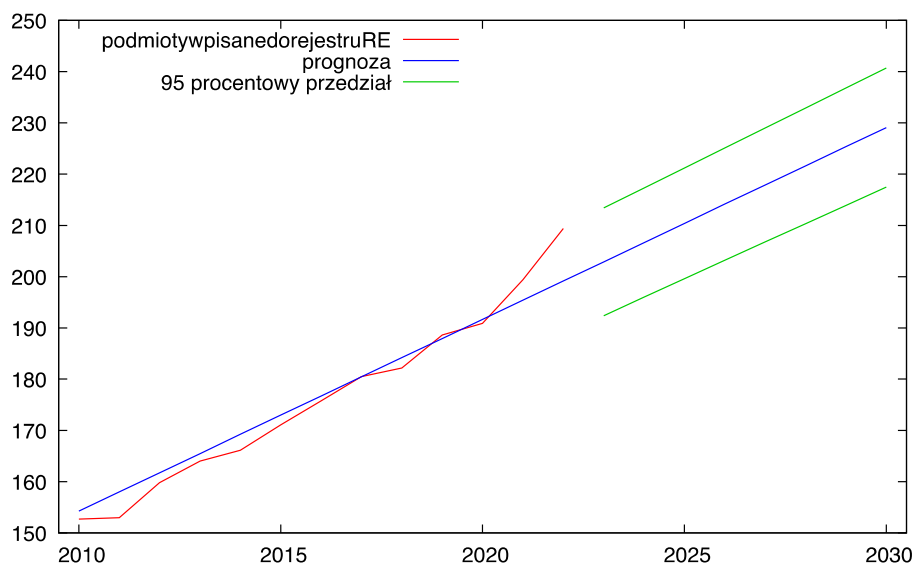
Tabela 20. Patenty/zgłoszenia patentowe uzyskane przez podmioty z Krakowa

Rok	jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze, szkoły wyższe		podmioty gospodarcze		osoby fizyczne	
	patenty	zgłoszenia patentowe	patenty	zgłoszenia patentowe	patenty	zgłoszenia patentowe
2018	179	210	49	65	7	28
2019	186	161	25	71	9	23
2020	186	146	27	57	12	25
2021	232	159	53	50	6	17
2022	127	172	17	56	10	14

Źródło: BDL GUS.

Jak pokazuje wykres 13, nasycenie rynku lokalnego podmiotami gospodarki (liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców) stale rośnie i w 2030 roku wartość wskaźnika powinna wynieść 229. Nie ma więc zagrożenia dla trendu wzrostowego wskaźnika.

Wykres 13. Nasycenie rynku lokalnego podmiotami gospodarki
(liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców)

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane z BDL GUS w Gretl.

Cel 2.4. Kraków – silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji

Tabela 21. Wskaźniki dla celu 2.4

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Pozycja najlepszej krakowskiej uczelni w rankingu „Perspektyw” – Uniwersytet Jagielloński - '23 1 miejsce, '22 2 miejsce, '21 – 1 miejsce, 20 – 1 miejsce; '30 1 miejsce
Wspieranie przez samorząd krakowskich uczelni poprzez politykę informacyjną (w ramach promocji Miasta).
Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych '21 6273
Ścisła współpraca z uczelniami w zakresie możliwości odbywania praktyk, stażów, wolontariatu przez studentów kierunków związanych z technologiami czy zarządzaniem informacją.

Motywowanie środowiska studenckiego do osiedlania się w Krakowie poprzez miejską politykę stypendialną, pożyczkową i mieszkaniową.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, ranking Perspektyw i RoSG.

Założone wskaźniki dla celu 2.4. Kraków – silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji w niewielkim stopniu są spójne z celem, a także z częścią kierunków działań dotyczących współpracy międzysektorowej. Odzwierciedlają inne założone kierunki działań. Faktycznie brakuje wskaźników dla poniższych kierunków działań:

- Animowanie współpracy międzysektorowej pomiędzy środowiskiem nauki a biznesem i administracją,
- Współpraca ze środowiskiem naukowym w monitorowaniu sytuacji w metropolii, formowaniu polityk miejskich, rozwiązywaniu nietypowych zagadnień zarządczych oraz podnoszeniu jakości kształcenia.

Ze względu na fakt, że dominująca liczba uczelni wyższych w województwie małopolskim znajduje się w Krakowie, dla odzwierciedlenia współpracy uczelni z sektorem prywatnym czy publicznym można by się posłużyć wskaźnikiem dla województwa zbieranym w ramach Regionalnej Tablicy Wyników w Zakresie Innowacyjności (RIS), tj. publiczno-prywatne wspólne publikacje. Wskaźnik ten powstaje w oparciu o bazę publikacji naukowych, więc tym samym odzwierciedla naukę, ale w ujęciu wspólnych publikacji z przedstawicielami innych sektorów. Wartość wskaźnika według RIS 2023 w małopolskim wyniosła 159% średniej polskiej i 120% średniej dla UE. W regionie stołecznym wartość wskaźnika stanowiła 205% średniej polskiej i 156% średniej dla UE. Z kolei w pomorskim (trzecim w Polsce w ujęciu wskaźnika) – 133% średniej dla Polski i 101% średniej dla UE. Celem powinien być dalszy wzrost wartości wskaźnika. Ponadto można uwzględnić wskaźnik, na który UMK może mieć bezpośredni wpływ, czyli np. liczba wspólnych inicjatyw (konferencji, wydarzeń, przestrzeni dla współpracy etc.) uczelni i przedsiębiorstw z udziałem, pod patronatem lub dofinansowanych przez UMK.

W odniesieniu do zaproponowanych wskaźników odzwierciedlających pozostałe działania, należy zauważyć, że już w rankingu Perspektyw z 2023 roku osiągnięty został wskaźnik 1 miejsca dla najlepszej uczelni w Krakowa w Polsce (Uniwersytet Jagielloński), podobnie jak w latach 2020-2021.

Kolejny wskaźnik dla celu 2.4. Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych obejmuje, jak wynika z RoSG, absolwentów technologii informacyjnych, inżynieryjno-technicznych oraz interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technologie informacyjno-komunikacyjne. Z ASRK nie wynika jednak jakie kierunki są przedmiotem zainteresowania, nie ma też podanego źródła danych. Według Raportów o Stanie Gminy w Krakowie była następująca liczba absolwentów powyższych kierunków: 2021/2022: 6 273 osób, 2020/2021: 6 275 osób, 2019/2020: 7 559 osób, 2018/2019: 7 898 osób i 2017/2018: 9 126 osób. Liczba ta jest więc malejąca. Spada także udział absolwentów tych kierunków w ogólnej absolwentów: 2018 - 0,23, 2019 - 0,214, 2020 - 0,23, 2021 - 0,189.

Może więc być trudno osiągnąć założony w ASRK trend wzrostowy. Sytuacja taka może wynikać z rynku pracy, i faktu, że już obecnie jest na nim wystarczająca liczba absolwentów kierunków technicznych, a także z automatyzacji pracy w sektorze IT. Warto zrealizować badanie, np. w porozumieniu z Urzędem Marszałkowskim Województwa Małopolskiego, na jakie kwalifikacje techniczne jest aktualnie zapotrzebowanie. Według badania zawodów deficytowych w 2023 roku wśród nich w Małopolsce nie ma branży IT⁷. Po sprawdzeniu dla poziomu powiatów zapotrzebowania na zawody związane z IT (administrator stron internetowych, analityk, tester, operator systemów teleinformatycznych, grafik komputerowy, specjalista elektroniki, automatyki i robotyki, projektant systemów komputerowych, programista, specjalista ds. projektowania i wdrażania produktów i usług cyfrowych) okazało się, że w Krakowie brakuje jedynie administratorów stron internetowych i programistów. Nie brakuje jednak kandydatów, lecz posiadają oni niewystarczające kwalifikacje (np. nie znają nowych języków programowania, gdyż na uniwersytetach brakuje odpowiednich kursów⁸). Być może należałoby zmienić wskaźnik, tak by bardziej odzwierciedlał preferencje pracodawców. Ponadto należy polepszyć współpracę między uczelniami a przedsiębiorstwami, by lepiej dostosować programy kształcenia na uczelniach krakowskich.

Cel 2.5 Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna i ekologiczna mobilność

Tabela 22. Wskaźniki dla celu 2.5

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Udział transportu zbiorowego w podziale zadań przewozowych '22 35% '18 44% '30 38-42% trend faktyczny spadek, trend pożądany wzrost
Dalszy rozwój terytorialny i jakościowy systemów transportu publicznego: premetra, linii tramwajowych (w tym realizacja inwestycji o przebiegu obwodnicowym, łączących istniejące odcinki sieci w celu zwiększenia jej niezawodności) i autobusowych (w tym BRT i/lub wyznaczenie wydzielonych pasów autobusowych międzydzielnicowych wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych). Integracja systemów transportowych z przyznaniem priorytetu dla transportu szynowego. Dalsze uprzywilejowanie komunikacji

⁷ <https://next.gazeta.pl/next/7,151003,29320803,oto-najbardziej-deficytowe-zawody-2023-roku.html#:~:text=małopolskim%20najbardziej%20deficytowymi%20zawodami%20byli,mazowieckim%3A%20magazynierzy%20i%20robotnicy%20budowlani.>

⁸ https://barometrzwodow.pl/modul/prognozy-na-mapach-wyniki?map_type=country&map_details=counties&profession%5B%5D=295&year%5B%5D=2023&relation=1

zbiorowej w ruchu miejskim oraz zapewnienie lepszej dostępności i odpowiedniej częstotliwości kursów komunikacji publicznej.

Dokończenie realizacji przyjętych rozwiązań dla transportu drogowego z naciskiem na integrację systemów poprzez węzły intermodalne (obejmujące parkingi Park & Ride).

Odsetek krakowian zadowolonych z funkcjonowania komunikacji miejskiej '22 82% '20 69% trend faktyczny wzrost, pożądaný utrzymanie poziomu z 2022 lub wzrost

Dostosowanie infrastruktury celem zapewnienia właściwych parametrów dla niechronionych uczestników ruchu drogowego, w tym osób ze szczególnymi potrzebami.

Dążenia do niezawodności systemu transportu publicznego w powiązaniu z wprowadzeniem priorytetyzacji transportu publicznego przed transportem indywidualnym.

Integracja biletów wszystkich środków transportu, w tym transportu kolejowego.

Ograniczenie emisji hałasu poprzez kontynuację działań w zakresie: wyciszania torowisk tramwajowych, zakupu nowoczesnego taboru tramwajowego i autobusowego (w tym elektrycznego), stosowanie nawierzchni drogowych o ograniczonej emisji hałasu, ograniczanie dopuszczalnej prędkości ruchu samochodów i stosowanie ekranów akustycznych tylko w przypadku braku alternatywy.

Udział transportu rowerowego w podziale zadań przewozowych '22 7% '18 7% '30 13-17% trend faktyczny stabilizacja, pożądaný wzrost

Rozwój neutralnej dla środowiska mikromobilności, dróg dla rowerów, wynajmowanych rowerów i hulajnóg.

Wprowadzenie ograniczenia prędkości ruchu w obrębie III obwodnicy, w tym strefy „tempo 30 km/h” (obszary o dużym ruchu pieszych oraz na osiedlach mieszkaniowych).

Długość dróg dla rowerów na 10 tys. ludności '22 3,22 km trend faktyczny i pożądaný wzrost (wykres 14) – zrezygnowano ze wskaźnika w dokumencie po konsultacjach społecznych, choć wskaźnik ten jest obliczany przez Główny Urząd Statystyczny a więc łatwo dostępny.

Zamiast tego wskaźnika zaproponowano:

Udział wykorzystania urządzeń transportu osobistego w podziale zadań przewozowych '22 5%, docelowo wzrost

Odsetek mieszkańców z dobrym lub wystarczającym dostępem do centrum na rowerze w oparciu o metodykę Studium Podstawowych Tras Rowerowych '19 56% docelowo 83%

Podjęcie działań na rzecz uznania Miasta Krakowa za obszar o obniżonej emisji komunikacyjnej.

Liczba pasażerów ruchu kolejowego (Szybka Kolej Aglomeracyjna) mln osób '22 7,05, '21 4,4, '20 3,9, '19 6,44, '18 6,48 tendencja faktyczna i pożądana wzrost

Zintensyfikowanie wykorzystania Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej.

Integracja biletów wszystkich środków transportu, w tym transportu kolejowego.

Liczba miejsc postojowych na parkingach typu „Parkuj i Jedź” dla samochodów: '21 719 '30 4070; dla rowerów: '21 196 docelowo wzrost

Stosowanie zasad hierarchizacji drogowo-ulicznej.

Rozwój neutralnej dla środowiska mikromobilności, dróg dla rowerów, wynajmowanych rowerów i hulajnóg.

Wskaźnik naddatku czasu poświęconego na podróż w stosunku do sytuacji braku utrudnień w ruchu '22 w ASRK 42%, zaś w RoSG w minutach '22 21,4, '21 21, '20 18 tendencja faktyczna stabilizacja, pożądana spadek lub utrzymanie poziomu

Stosowanie zasad hierarchizacji drogowo-ulicznej.

Ograniczenie międzydzielnicowego tranzytowego ruchu samochodowego wewnątrz III obwodnicy.

UWAGA: do rozważenia usunięcie wskaźnika

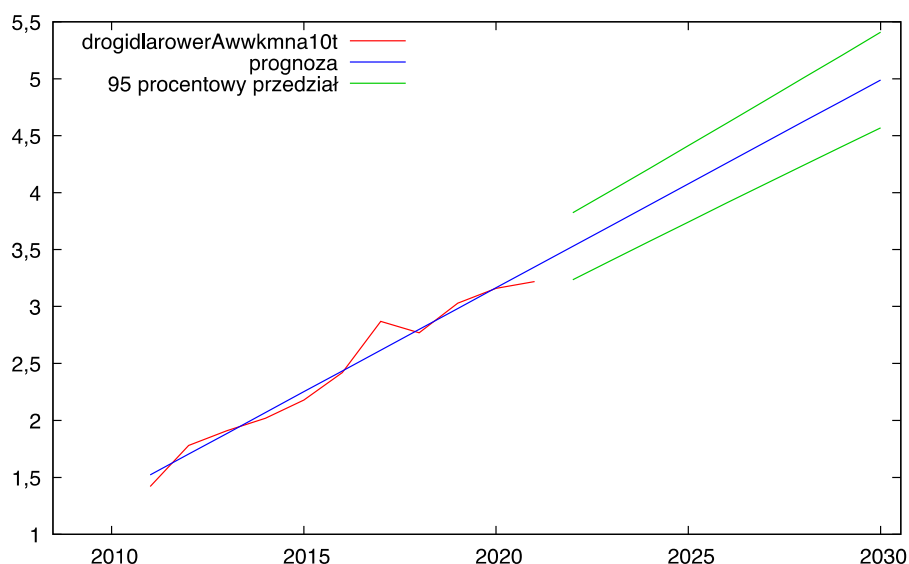
Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, RoSG, BK i BDL GUS

Wskaźniki zaproponowane dla celu 2.5. Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna i ekologiczna mobilność są spójne z celem i z kierunkami działań. Informacje o nich pochodzą z danych GUS, BK i RoSG, ale brak wzmianki na ten temat w ASRK. Ponadto w przypadku Wskaźnika naddatku czasu poświęconego na podróż w stosunku do sytuacji braku utrudnień w ruchu występuje niespójność w jego wartości pomiędzy ASRK a RoSG. RoSG 2022 podaje wskaźnik w jednostkach czasu, a w ASRK w procentach. Niezależnie jednak od sposobu jego mierzenia, wskazane jest rozpatrzenie usunięcia wskaźnika. Konstrukcja wskaźnika w jego

obecnym brzmieniu jest do osiągnięcia poprzez wdrażanie rozwiązań promujących ruch kołowy – rozbudowę infrastruktury drogowej i zwiększenie dostępności miasta dla ruchu indywidualnego. Działania te będą realizowane w opozycji do głównych idei wyrażonych w celu 2.5. a związanych z promowaniem zrównoważonych środków transportu. Niewielkie ryzyko osiągnięcia założonego trendu wzrostowego jest w przypadku wskaźnika Udział transportu zbiorowego w podziale zadań przewozowych, gdyż wskaźnik ten uległ obniżeniu ze względu na pandemię COVID, jednak do 2030 roku powinien ponownie wzrosnąć. W pozostałych przypadkach kształtowanie się wskaźników odzwierciedla założone trendy. Wskaźniki dla celu 2.5 są w znacznym stopniu zależne od bezpośrednich działań UMK.

Dla wskaźnika długości dróg rowerowych oszacowano model trendu w oparciu o dane GUS. Według prognozy w 2030 roku Długość dróg dla rowerów na 10 tys. ludności wyniesie 4,99 km na 10 tys. osób, wobec 3,22 km w 2021 roku (wykres 14).

Wykres 14. Długość dróg dla rowerów na 10 tys. ludności

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane z BDL GUS w Gretl

Cel 3.1 Kraków efektywnie zarządzaną metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych oraz poszanowaniem potrzeb i praw człowieka

Tabela 23. Wskaźniki dla celu 3.1

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Wskaźnik satysfakcji klienta zewnętrznego '22 4,47, '21 4,5, '19 4,27, '18 4,34, '17 4,24, '16 4,18 trend faktyczny i pożądaný wzrost

Ciągłe monitorowanie przez samorząd zjawisk i procesów zachodzących w mieście i KOM, połączone z cyklicznym systemem ewaluacji. Ułatwianie dostępu do danych o mieście i obszarze metropolitalnym i funkcjonalnym.

Udostępnianie danych miejskich w formule open data, wspierające możliwości badawcze sektora naukowego oraz stymulujące przedsiębiorczość w dziedzinie kreatywnego wykorzystania i analizy danych.

Stosowanie zasady tzw. „zielonych zamówień publicznych” przy planowaniu inwestycji i zakupów.

Liczba e-usług publicznych '22 157, '21 159, '20 159 trend pożądany wzrost

Doskonalenie formy obsługi mieszkańców przez jednostki organizacyjne Gminy Miejskiej Kraków, w tym e-usług.

Odsetek krakowian skłonnych do załatwiania spraw w Urzędzie Miasta Krakowa w formie elektronicznej '22 68%

Wdrożenie spójnego systemu decyzyjnego w administracji samorządowej wynikającego z ASRK. Rozwój Zintegrowanego Systemu Zarządzania GMK z wykorzystaniem systemów informatycznych, w tym Systemu STRADOM.

Rozwijanie i integrowanie systemów teleinformatycznych pomiędzy jednostkami administracji i spółkami miejskimi oraz ułatwianie dostępu do usług informatyczno-technologicznych, w tym systemów informacji przestrzennej (GIS).

Zadowolenie krakowian z jakości funkcjonowania administracji w mieście '22 58%, '20'63%, '18 48%, '16 58%, '15 51% trend faktyczny wzrost z wahaniami, trend pożądany wzrost

Uwzględnienie perspektywy równościowej w zarządzaniu strategicznym.

Wzmacnianie potencjału pracowników administracji samorządowej oraz budowanie pozytywnego wizerunku i zaufania wobec administracji samorządowej.

Rozwój w oddalonych od centrum dzielnicach, w powiązaniu z obiektami dziedzictwa materialnego i terenami zielonymi. Pozyskanie nowych terenów dla przestrzeni publicznych.

Zadowolenie mieszkańców z możliwości wpływania na władze miasta 22'40% '20 21,7% '18 33%, '16 25%, '15 27% trend faktyczny i pożądany wzrost

Kontynuacja wdrażania sprawnych i skutecznych procedur podejmowania decyzji w oparciu o monitoring i ocenę, a także partnerskie współzarządzanie Miastem przy udziale mieszkańców oraz organizacji społecznych i gospodarczych.

Rozbudowa skutecznych mechanizmów konsultacji, pozwalających mieszkańcom oraz organizacjom pozarządowym na współkształtowanie na jak najwcześniejszym etapie („od założeń”) decyzji, programów i polityk miejskich.

Tworzenie wielosektorowych miejskich zespołów zadaniowych z udziałem przedstawicieli sektorów: publicznego, społecznego, gospodarczego i obywatelskiego.

Liczba zrealizowanych przez Kraków projektów współfinansowanych ze środków perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 w ramach wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych '22 0

Wykorzystanie mechanizmów wypracowanych w ramach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), bazujących na doświadczeniach Stowarzyszenia „Metropolia Krakowska”, dla pogłębienia współpracy oraz jej rozszerzenia na kolejne gminy tworzące Krakowski Obszar Metropolitalny.

Rating Krakowa '22 A – '30 Najwyższa możliwa ocena w kraju

Równoważenie budżetu Miasta.

Poziom długu publicznego (%) '22 64,98, '21 58,2, '20 56,1 trend faktyczny wzrost, trend pożądany spadek

Dywersyfikowanie źródeł finansowania działalności i rozwoju jednostek administracji samorządowej (w tym intensyfikowanie pozyskiwania funduszy pozabudżetowych).

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, RoSG i BK.

Wskaźniki rezultatu dla celu 3.1. Kraków efektywnie zarządzaną metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych oraz poszanowaniem potrzeb i praw człowieka są spójne z celem i założonymi kierunkami działań. Dane dla wskaźników pochodzą z Barometru Krakowskiego i to źródło zostało podane, a także z RoSG. Na wskaźniki w ramach tego celu UMK ma bezpośredni wpływ. Niejasny jest wskaźnik Liczba e-usług publicznych:

w 2021 określono je na 159, a na 2030 ustalono wskaźnik 100% usług w katalogu usług. Występuje niespójność wskaźnika i wartości docelowej – konieczne jest bardziej szczegółowe wyjaśnienie, ponieważ nie jest oczywiste, ile w danym roku to 100% usług w katalogu.

Pewne ryzyko wynikające z niespójności trendu faktycznego i pożądanego występuje w odniesieniu do wskaźnika długu publicznego, który w 2022 roku był wyższy niż w latach poprzednich i wyższy niż w 2021 roku.

Cel 3.2 Policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa (jako “miasta wielu miast”)

Tabela 24. Wskaźniki dla celu 3.2

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
Odsetek krakowian zamieszkujących w obrębie “Miasta Bliskiego” (Miasta 15-minutowego) (brak danych) – pożądaný trend wzrostowy
<p>Wykorzystanie dostępnych instrumentów polityki przestrzennej państwa do zapewnienia ładu przestrzennego i efektywności struktury funkcjonalno-przestrzennej. Włączająca przestrzeń miasta „dla ósmio- i osiemdziesięciolatek”.</p> <p>Zachowanie specyfiki dzielnic i osiedli, w oparciu o dziedzictwo materialne i niematerialne oraz powiązania funkcjonalne. Przeciwdziałanie nadmiernej komercjalizacji przestrzeni publicznych; stymulowanie na tych terenach, szczególnie placach, powstawania atrakcyjnych miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji, dostępnych nie tylko dla użytkowników obiektów komercyjnych.</p>
Odsetek powierzchni Krakowa pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego '21 71,4% '22 75,6%, '30 95%
<p>Zachowanie kontroli nad nadmierną urbanizacją i efektem eksurbanizacji. Prawidłowe i racjonalne bilansowanie terenów przewidzianych do urbanizacji. Przeciwdziałanie traceniu naturalnej retencji w wyniku postępującego uszczelniania powierzchni zlewni.</p> <p>“Otwarcie” Miasta na Wisłę – uczynienie z systemu rzeczno- w Krakowie osi kompozycyjnej miasta.</p> <p>Wyznaczenie obszarów zalewowych i wykluczenie ich z zabudowy lub narzucenie zabudowy niekolidującej z okresowym podtapianiem.</p>

Uporządkowanie stanu technicznego i stanu prawnego komunalnego systemu odwodnieniowego.

Uspójnienie polityki przestrzennej, gospodarczej i transportowej z otaczającymi gminami, tworzącymi SMK (KOM, MOF).

Stworzenie lub/i wzmocnienie systemu przestrzeni publicznych w oddalonych od centrum dzielnicach w powiązaniu z obiektami dziedzictwa materialnego i terenami zielonymi. Pozyskanie nowych terenów dla przestrzeni publicznych.

Odsetek krakowian zadowolonych z jakości zieleni w okolicy ich miejsca zamieszkania

'22 79%, '20 76% '18 55%, '16 44%, '15 53% trend faktyczny i pożądany wzrostowy

Poprawa zagospodarowania istniejących terenów zieleni oraz zwiększenie powierzchni nowych terenów dla rekreacji w obszarze miasta. Łączenie rozproszonych elementów zieleni w zintegrowany system. Tworzenie i ochrona parków rzecznych.

Projektowanie zielonych przestrzeni w otoczeniu zabudowy miejskiej oraz wewnątrz osiedli i w centrum miasta („parki kieszonkowe”, podwórka, skwery).

Renaturyzacja dopływów Wisły.

Odsetek krakowian zadowolonych ze stanu infrastruktury chodnikowej w mieście '22 77%

Stosowanie tzw. projektowania uniwersalnego, tj. bez barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, wykluczających osoby z niepełnosprawnością ruchową, osoby ociemniałe, niewidome i słabowidzące.

Odsetek krakowian pozytywnie oceniających estetykę okolicy ich zamieszkania '22 89% '20 77% '18 77%, '16 69%, '15 73% trend faktyczny i pożądany wzrostowy

Konsekwentna realizacja „uchwały krajobrazowej”, w tym skuteczne zwalczanie nielegalnych reklam i graffiti.

Przywracanie przestrzeni publicznych mieszkańcom poprzez ograniczenie dostępu samochodów osobowych do centrum miasta – rozwijanie w zamian efektywnego i przyjaznego środowiska systemu transportu zbiorowego.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK, RoSG i BK.

Wskaźniki zaproponowane dla celu 3.2. Policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa (jako “miasta wielu miast”) są spójne z celem i kierunkami działań. Dane na temat wskaźników pochodzą z BK oraz Raportów o Stanie Gminy, a UMK ma bezpośredni wpływ na ich osiągnięcie. Dla wskaźników, dla których są dane za kilka lat, należy oceniać, że występuje spójność trendu pożądanego z faktycznym.

Cel 3.3 Powtórne wykorzystanie terenów zdegradowanych, przy maksymalnym zachowaniu przestrzeni biologicznie czynnych

Tabela 25. Wskaźniki dla celu 3.3

Wskaźnik / Spójność z kierunkami działań
<p>Procentowy udział terenów znajdujących się w obszarze strategicznym Nowe Miasto albo Nowa Huta 2.0, posiadających aktualne ustalenia planistyczne, zgodne z wytycznymi przyszłego studium gminnego dla Krakowa (albo przyszłego planu ogólnego). Stan aktualny zostanie określony po uchwaleniu nowego studium gminnego / planu ogólnego; stan docelowy '30 100%</p>
<p>Nadanie w kolejności opracowania planów miejscowych priorytetu dla wtórnego wykorzystania zdegradowanych lub opuszczonych terenów.</p> <p>Rewitalizacja obszarów kryzysowych, zgodnie z ustawą o rewitalizacji.</p>

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK.

Zaproponowany wskaźnik dla celu 3.3 Procentowy udział terenów znajdujących się w obszarze strategicznym Nowe Miasto albo Nowa Huta 2.0, posiadających aktualne ustalenia planistyczne, zgodne z wytycznymi przyszłego studium gminnego dla Krakowa (albo przyszłego planu ogólnego) jest spójny z kierunkami działań i celem. UMK ma bezpośredni wpływ na wartość tego wskaźnika.

Czy wskaźniki nie będą zbyt kosztowne w ujęciu zbierania informacji o nich (DR, W)?

Ze względu na fakt dotychczasowego zbierania danych o większości wskaźników należy oceniać, że UMK posiada odpowiednie środki do monitoringu ASRK.

Czy zapewniono struktury monitoringowe np. w postaci obserwatoriów lub danych dostarczanych z sieci instytucji miejskich?

W Krakowie istnieje Obserwatorium w oparciu o Miejski System Informacji Przestrzennej, Bank Informacji o Mieście i Metropolii, sporządzane są Raporty o Stanie Gminy (wcześniej Raporty o Stanie Miasta) oraz realizowane są badania społeczne (m.in. Barometr Krakowski) i inne, dodatkowe opracowania. Należy ocenić, że struktury monitoringowe są odpowiednie. Ponadto przewiduje się ich rozbudowę, także systemów informatycznych (System STRADOM) i dalszą politykę otwartych danych.

Czy przewiduje się wykorzystanie innowacyjnych źródeł danych, np. danych cyfrowych?

Należy oceniać, że system informatyczny STRADOM, a także wykorzystanie danych przestrzennych, stanowi przykład innowacyjnego podejścia Krakowa do monitoringu. UMK wyróżnia się wśród polskich miast pod względem monitoringu: posiada cyfrowe mechanizmy monitorowania budżetu, realizacji zadań oraz otwarte dane, a także integruje monitoring danych statystycznych i przestrzennych.

3.3.2. Skuteczność i efektywność Strategii

3.3.2.1. Efektywność Strategii

Czy zakładane efekty można osiągnąć przy wykorzystaniu innych działań?

Czy inne działania mogą cechować się niższymi nakładami i dać podobne efekty?

Strategia Rozwoju Krakowa jest realizowana przez różnorodne programy, polityki, projekty, portfele i sieci projektów oraz usługi publiczne. Realizacja ASRK przewiduje wykorzystanie nowoczesnego rządu i współzarządzania publicznego obejmującego współpracę między różnymi jednostkami administracji oraz partnerami społeczno-gospodarczymi z mobilizacją różnorodnych źródeł środków finansowych na osiągnięcie celów strategicznych i promocję Strategii.

Instrumenty realizacyjne SRK dotychczas wykorzystywały różnorodne działania, które będą kontynuowane. Przykładowo realizacja celu 1. odbywać się będzie przez kontynuowanie programów skierowanych do młodzieży (Program aktywnego uczestnictwa młodzieży w życiu miasta „Młody Kraków 2.0”), do społeczności w celu promowania określonych postaw, np. tolerancji względem cudzoziemców (Programu "Otwarty Kraków") czy zaangażowania w sprawy miasta (Program Rozwoju Edukacji Obywatelskiej), a także program aktywizacji osób starszych, program dla osób z niepełnosprawnościami oraz inne programy i polityki nakierowane na praktyczne działania zmierzające do osiągnięcia rezultatów celu 1. Programy w ramach tego celu, a także celów 2 i 3, obejmują zarówno edukację i popularyzację poszczególnych kwestii, jak też odwołują się do inicjatyw oddolnych, proponowanych przez społeczność (np. dofinansowanie inicjatyw młodych osób) oraz obejmują działania inwestycyjne (np. w Planie Ograniczenia Skutków Powodzi oraz Odwodnienia Miasta Krakowa czy działania w ramach programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym) i konkursy wspierające odpowiednie postawy, zachowania i działania (np. organizacja konkursu na najlepiej zabezpieczony certyfikowany obiekt użyteczności publicznej z Programu

„Bezpieczny Kraków). Sposoby wdrożenia obejmują też koordynację różnych działań zajmujących się danym obszarem SRK, instytucji partnerskich z obszarów administracji oraz społecznych i gospodarczych. Proponowane rozwiązania dotyczą także wykorzystywania komunikacji on-line i uwiarygodniania pewnych działań (kontroli społecznej poprzez łatwo dostępną informację, np. na temat zagrożeń). Ważne jest wykorzystanie zbiorowej inteligencji mieszkańców do zasilania systemów informacjami (po sprawdzeniu jej i akceptacji przez moderatora) i pomysłami, co jednocześnie zwiększy zaangażowanie społeczne w sprawy miejskie. Programy i polityki przewidują też ich promocję. Miasto wykorzystuje również najlepsze międzynarodowe praktyki dla osiągnięcia celów SRK, uczestnicząc w międzynarodowych projektach i sieciach (np. program Zeroemisyjny Kraków i EIT Climate-KIC). Przewidziane są też nowe programy i polityki, szczególnie w obszarze kreowania lokalnego ekosystemu innowacyjnego (Program współpracy z Krakowskim Ośrodkiem Akademickim czy Program wspierania biznesu i innowacyjności).

Katalog sposobów wdrożenia uwzględniony w dokumentach realizujących SRK i ASRK jest więc szeroki i obejmuje zestaw różnorodnych działań. Są tam ujęte zarówno działania miękkie, jak i twarde, o charakterze inwestycyjnym. Kluczowe jest, by działania, szczególnie edukacyjne, docierały do jak najszerzej liczby osób, stąd ważna jest dostępność informacji o możliwych do wykorzystania instrumentach czy konkursach. Ponadto ważne jest kreowanie sieci lokalnych liderów zaangażowanych w popularyzację i promocję miejskich działań oraz poczucia wspólnoty lokalnej, wywodzących się spośród partnerów społecznych i gospodarczych, którzy jednocześnie w większym stopniu angażowaliby do odpowiednich działań środki prywatne. Takie osoby i podmioty stałyby się ambasadorami działań Miasta. Podmioty gospodarcze i instytucje (np. uczelnie), a także organizacje pozarządowe powinny być zachęcane do włączania się w poszczególne działania i angażowania w nie swoich środków, aby budować swój wizerunek jako społecznie odpowiedzialnych organizacji. Dlatego też przykłady prospołecznych postaw powinny być prezentowane przez UMK, najlepiej w porozumieniu z mediami i w mediach społecznościowych. Można by także zainspirować utworzenie np. Stowarzyszenia Ambasadorów Wspólnoty Krakowskiej, które skupiałoby zaangażowane podmioty. Dla aktywnych podmiotów mogłyby zostać zastosowane np. ułatwienia fiskalne np. w postaci obniżki podatku od nieruchomości w zamian za angażowanie środków prywatnych w projekty miejskie. W ten sposób można by obniżyć pewne koszty działań. Ponadto warto by wykorzystać w większym stopniu współpracę z uczelniami dla opracowania innowacyjnych rozwiązań dla UMK, np. w ramach prac doktorskich i magisterskich, poprzez zgłaszanie do władz uczelni każdorazowo kluczowych do rozwiązania problemów dla UMK. Takie zagadnienia byłyby rozsyłane do odpowiednich wydziałów uczelni, a za najlepsze prace na dany temat mogłyby być przez UMK przyznawane nagrody.

Po przyjęciu ASRK realizujące ją programy i polityki będą musiały być w wielu przypadkach zaktualizowane. W odniesieniu do nowych programów dotyczących rozwoju lokalnego ekosystemu innowacyjnego warto wykorzystać doświadczenia miast fińskich, które coraz bardziej się angażują w taką animację innowacyjności. Innowacyjność i działalność B+R stanowią natomiast istotną silną stronę Krakowa i są podstawą idei „smart city”. Przykładowo w Espoo, fińskim mieście innowacji, jako przestrzeń do innowacyjności funkcjonuje Urban Mill

(Młyn Miejski). Jest to utworzone 2013 roku partnerstwo publiczno-osobowo-prywatne, prowadzone przez prywatną firmę i miasto Espoo. Młyn Miejski powstał z inicjatywy miasta, uniwersytetu oraz pracowników naukowych i inżynierów architektów. Jest to przestrzeń, społeczność i usługa do współtworzenia i współpracy w budynku należącym do Uniwersytetu Aalto. Miejsce to jest również dostępne dla organizacji spoza sieci, które chcą rozwijać innowacje miejskie. Świadczy usługi ekosystemowe wspierające innowacyjność, testowanie i działalność gospodarczą. Członkostwo obejmuje korzystanie ze wspólnych przestrzeni, zniżki na przestrzenie eventowe, możliwość korzystania z jaskini i technologii 3D dostarczanej przez Aalto Built Environment Laboratory, Smart Screens, dostęp do sieci tematycznych oraz do sieci serwisowej Urban Mill. Inicjatywa łączy deweloperów miejskich z mieszkańcami i innymi użytkownikami środowiska miejskiego. Instytucje sektora publicznego i prywatnego, naukowcy, nowi przedsiębiorcy i studenci mogą dzielić się pomysłami z użytkownikami środowiska zbudowanego. Urban Mill jest też akceleratorem innowacji. Studenci z różnych dziedzin są włączani do zajęć w formie interdyscyplinarnych kursów. Wszystkie działania prowadzone w Miejskim Młynie są otwarte⁹. W kontekście Krakowa potencjał dla funkcjonowania takich przestrzeni niesie m.in. teren poszpitalny Wesoła.

W Finlandii rząd zawiera umowy z miastami uniwersyteckimi na rzecz rozwoju lokalnych sieci współpracy i innowacji skierowanych na rozwój działalności B+R+I, szczególnie w obszarach ważnych dla zrównoważonego rozwoju (w przypadku Krakowa mógłby to być samorząd regionalny). Umowy są specyficzne dla każdego obszaru miejskiego, ale we wszystkich rozwój sieci opiera się na kompetencjach uczelni. Umowy dotyczą zrównoważonej gospodarki obiegu zamkniętego, niskoemisyjności, cyfryzacji, zdrowia publicznego, jakości życia, wiedzy o wodzie, nauk przyrodniczych, inteligentnych i zrównoważonych rozwiązań miejskich, nowych środowisk uczenia się, czystych rozwiązań, nowego biznesu w biogospodarce i gospodarce o obiegu zamkniętym oraz biznesie z zakresu fotoniki czy sportu, aktywności fizycznej, zrównoważonych i inteligentnych systemów energetycznych, regeneracji ekosystemu żywności i przemysłu, technologii metali oraz automatyzacji i robotyki, chemii akumulatorów oraz inteligentnych rozwiązań wspierających przemysł, technologii pomiarowych i obliczeniowych, sztucznej inteligencji i centrów danych czy turystyki arktycznej. Umowy podpisywane są z miastami i ich

---

⁹ <https://urbanmill.org/english/>, dostęp 13.07.22., Rissola G., Hervas F., Slavcheva M. and Jonkers K. (2017) Place-Based Innovation Ecosystems: Espoo Innovation Garden and Aalto University (Finland), EUR 28545 EN, European Union, E.Wojnicka-Sycz, K.Piróg, P.Sycz, K.Mularz (2022) Ekspertyza dotycząca dobrych praktyk w zakresie wzmocnienia zaangażowania interesariuszy regionalnych systemów innowacji, IBERiS dla UM Województwa Podkarpackiego, <https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/10/Ekspertyza-dotyczaca-dobrych-praktyk.pdf>, dostęp 18.07.23

strategicznymi partnerami obejmującymi uczelnie, centra technologiczne i agencje rozwoju¹⁰. Działania w ramach umów otrzymują dofinansowanie z rządu. Być może Miasto Kraków mogłoby lobbować w UM Województwa Małopolskiego na sfinansowanie działań w ramach takiej umowy ekosystemowej, jaką miasto zawarłoby z uczelniami krakowskimi, a działania sieci ogniskowałyby się wokół innowacji związanych z wdrażaniem ASRK.

Cele transportowe są powiązane z długofalową polityką miasta w zakresie kształtowania mobilności i transportu¹¹, ugruntowywaną kolejnymi dokumentami operacyjnymi i działaniami inwestycyjnymi. Kierunki działania ASRK takie jak przesuwanie ruchu tranzytowego w stronę II i III obwodnicy wraz z budową sieci pieszej i transportowej w obszarze centrum miasta są spójne z długofalowym kierunkiem rozwoju transportu. W przypadku polityki transportowej trudno substytuować koszty jej realizacji, a dodatkowo cechuje się ona dużą kosztochłonnością. Koszty związane z wdrażaniem polityki wiążą się zarówno z inwestycjami w infrastrukturę (budowa III obwodnicy, rozwój sieci tramwajowych), jak i kosztami stałymi związanymi z utrzymaniem systemów transportu zbiorowego.

Poprawa efektywności transportu może polegać na działaniach wykorzystujących synergię z transportem ponadregionalnymi, głównie transportem szynowym (SKA), poprawę efektywności korzystania z przesiadek i różnych środków transportu oraz rozbudowę systemów P&R. Są to działania związane ze skalą ponadlokalną, gdyż angażują różnych przewoźników, w tym regionalnych i krajowych oraz gminy ościenne. Dodatkowym efektem może być polepszenie doświadczenia użytkownika, m.in. dzięki poprawie narzędzi planowania podróży, informacji pasażerskiej, integracji taryfowo-biletowej oraz wiązaniu ofert przewozowych, m.in. wspólnymi systemami informacji pasażerskiej. Działania te nie są neutralne kosztowo i wymagają współpracy na szczeblu gminnym i subregionalnym (współpraca z Urzędem Marszałkowskim) w zakresie transportu aglomeracyjnego. Działania te też są przedmiotem odrębnych opracowań – planów mobilności w skali metropolitalnej bądź miejskich polityk transportowych, a nie ASRK. W kontekście finansowania transportu konieczne będzie powiązanie planowania transportowego z polityką finansową samorządu i przeanalizowanie etapowania bądź priorytetyzacji dużych inwestycji transportowych.

Na poziomie polityk i projektów operacyjnych dla ASRK dla zmniejszenia liczby przejazdów samochodowych w mieście można rozważyć wykorzystanie współpracy z deweloperami dla promocji carsharingu i wspólnych dojazdów we wspólnotach mieszkaniowych (np. stacjonarnych systemów carsharingowych, stosowanych

---

¹⁰ Komunikat prasowy z 9.02.2021, Porozumienia między państwem a miastami w celu przyspieszenia innowacji w zakresie redukcji emisji dwutlenku węgla, cyfryzacji i dobrostanu, Ministerstwo Gospodarki i Zatrudnienia Finlandii; E.Wojnicka-Sycz, K.Piróg, P.Sycz, K.Mularz (2022) op.cit.

¹¹ Polityka transportowa dla miasta Krakowa na lata 2016 - 2025, uchwała Nr XLVII/848/16 Rada Miasta Krakowa

m.in. w Niemczech) oraz rozszerzanie systemów transportu na żądanie. Rozwiązania te mogą obejmować dołączanie do wspólnot mieszkaniowych usług transportu minibusami do użytku przez mieszkańców, z odpowiednimi trasami przejazdów według preferencji i ustaleń mieszkańców, z dodatkiem do czynszu za użytkowanie takiego pojazdu na terenach o ograniczonym dostępie do transportu szynowego¹². Metodą zmniejszenia nakładów może być wykorzystanie mechanizmów partnerstwa publiczno-prywatnego dla rozbudowy systemów transportowych, co już jest testowane w Krakowie.

Ważnym działaniem wpływającym na potrzeby transportowe jest planowanie przestrzenne. Wyznaczenie sieci centrów lokalnych i prowadzenie polityki, która zapewni dostęp do usług w zasięgu dojazdu, będzie działało na rzecz redukcji potrzeb transportowych w centrum miasta, choć nie rozwiąże to w pełni kwestii dojazdów spoza granic Krakowa. Ważnym działaniem planistycznym na poziomie instrumentów wdrożeniowych ASRK będzie zachęcenie do lokalizacji miejsc pracy blisko miejsc zamieszkania, np. poprzez rozpraszanie miejsc prac biurowych w pobliżu miejsca zamieszkania pracowników (np. lokale wynajęte w różnych dzielnicach zamiast lokalizacji dużego przedsiębiorstwa usługowego w jednym biurcu). Podmioty komercyjne mogłyby też może otrzymać ulgę w podatku od nieruchomości za przyjęcie takich rozwiązań. Obecnie klastering przestrzenny przy rozwiniętej komunikacji synchronicznej internetowej nie jest tak potrzebny jak kiedyś dla inspirowania współpracy i może zostać zastąpiony klasteringiem wirtualnym.

Działaniem pozwalającym na zmniejszenie nakładów UMK na budowę mieszkalnictwa komunalnego może być współpraca z deweloperami dla rozmieszczania w realizowanych osiedlach niewielkiego odsetka mieszkań komunalnych. Dzięki temu możliwy byłby mikś społeczny, uwzględnienie mechanizmów włączenia i wsparcia społecznego, szczególnie w odniesieniu do grup zagrożonych wykluczeniem oraz unikanie gettyzacji grup społecznych, szczególnie defaworyzowanych. Narzędziami realizacji, oprócz działań UMK, mogą tu być mechanizmy zintegrowanych planów inwestycyjnych (ZPI) lub partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Włączenie działań prywatnych nie zastąpi w całości potrzeby realizacji mieszkalnictwa komunalnego przez UMK.

W odniesieniu do osiągnięcia celów efektywności energetycznej i neutralności klimatycznej zasobu budynkowego dla osiągnięcia zamierzonych efektów konieczne będzie zaangażowanie podmiotów prywatnych. Wynika to z faktu, że znaczna część ww. zasobu znajduje się w rękach prywatnych, więc realizacja systemów wykorzystujących OZE wymaga współpracy z prywatnymi prosumentami. Miasto powinno kontynuować już realizowane działania ułatwiające pozyskiwanie dotacji i pomoc w zakresie procedur formalno-prawnych dla właścicieli prywatnych. Konieczna może być ich intensyfikacja, w celu osiągnięcia

---

¹² Transport na żądanie funkcjonuje już w Krakowie (m.in. usługa Tele-Bus) obsługując tereny Rybitwy i Płaszowa

założonych celów znaczącej redukcji emisji do 2040 i neutralności klimatycznej w perspektywie 2050.

Miasto może też promować rozwój samopomocy sąsiedzkiej, co wpisuje się w cele tworzenia „miasta wielu miast”. Działania te mogą obejmować m.in. aktywizację osób w wieku 65+ do współpracy sąsiedzkiej i wykorzystanie mechanizmów wsparcia międzypokoleniowego. We współpracy z deweloperami na osiedlach mogłyby być wyznaczane miejsca na np. świetlice samopomocowe. Koszty działań można obniżyć m.in. dzięki mechanizmom budżetu obywatelskiego czy też przez szersze wykorzystanie środków i inicjatyw prywatnych i sąsiedzkich. Działania te powinny być promowane przez UMK np. poprzez konkursy na najlepszą zieleń miejską na prywatnych terenach czy najbardziej zielone podwórka, co zainspirowałoby zmiany w pożądanym kierunku. Włączenie mieszkań komunalnych lub obiektów usługowych pełniących funkcje społeczne może być realizowane w oparciu o mechanizmy zintegrowanych planów inwestycyjnych (ZPI) oraz umów deweloperskich, które są wprowadzane w nowej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z metodą zarządzania *kaizen* i ciągłych usprawnień (ang. *continuous improvement*) zmiany ulepszające powinny następować regularnie małymi krokami i mieć przede wszystkim postać zmian miękkich, mało kosztownych, z rzadszymi większymi zmianami obejmującymi poważniejsze inwestycje. Miękkie działania UMK to przede wszystkim edukacja i promocja, wysłuchiwanie pomysłów lokalnych i nieprzeszkadzanie partnerom społecznym i gospodarczym, a także koordynacja ich działań przy jednoczesnym pobudzaniu aktywności w odpowiednim kierunku. Wiele instrumentów związanych z takimi działaniami jest przewidzianych w programach i politykach Krakowa. Powinny być one stale uaktualniane np. poprzez współpracę z naukowcami, studentami, bank pomysłów zgłaszanych przez mieszkańców, co będzie wymagać też pracy moderatorów i analityków miejskich. Takie działania też są w UMK prowadzone, o czym świadczą m.in. prowadzone konsultacje społeczne (np. w formie badań społecznych czy warsztatów).

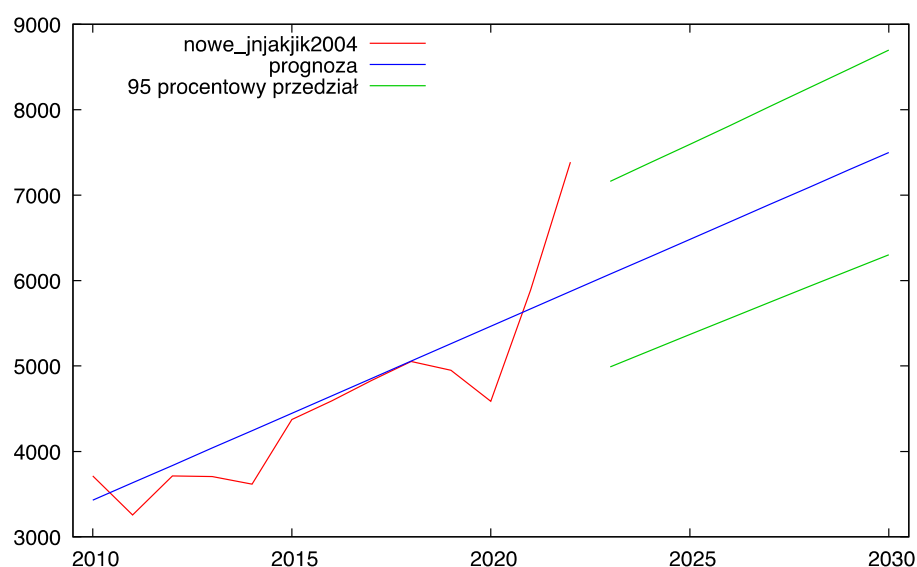
Aby wykorzystać w pełni potencjał zaangażowania społecznego w mniejszych społecznościach, ważne jest aktywizowanie działań partycypacyjnych, edukacyjnych i informacyjnych w skali dzielnic i rad dzielnic oraz dostosowanie poszczególnych przekazów i wydarzeń do specyfiki poszczególnych „miast Miasta Krakowa”. Działanie w miejscu powstawania potencjałów i problemów, czyli tam, gdzie wartość dodana jest tworzona – w miejscu realizacji poszczególnych projektów – to zasada zarządzania nakierowana na osiągnięcie efektów i ulepszeń małym kosztem.

Jak pokazują przedstawione w poprzednim rozdziale wartości wskaźników, dla wielu z nich udało się już osiągnąć założone w ASRK tendencje, a jedynie w stosunku do niektórych występują ryzyka odnośnie do możliwości ich osiągnięcia. Oznacza to, że jak dotąd działania rozwojowe UMK są efektywne, a wdrożenie ASRK może być skuteczne.

Czy zapewniona jest ekonomiczność działania – maksymalny efekt przy danych nakładach, tj. czy wskazano działania o największych efektach mnożnikowych?

Na wiele wskaźników wymienionych jako miary rezultatów działań UMK ma jedynie pośredni wpływ, a ich osiągnięcie zależy od zaangażowania całej wspólnoty samorządowej. Jak pokazała analiza ekonometryczna przedstawiona w punkcie 3.1.2.1, efekty mnożnikowe dla wzrostu PKB na mieszkańca w Krakowie dawała w XXI wieku przedsiębiorczość, szczególnie oparta na wiedzy. ASRK obejmuje działania na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności, ale we wskaźnikach rezultatu brakuje wskaźnika bezpośrednio odnoszącego się do usług opartych na wiedzy. Być może w celu 2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej należałoby dodać wskaźnik nowych podmiotów z sekcji J-N z tendencją wzrostową. Te sekcje to: J. Informacja i komunikacja, K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca. Wykres 16 pokazuje kształtowanie się tego wskaźnika i prognozę jego wartości w 2030 roku.

Wykres 15. Liczba nowo rejestrowanych podmiotów sekcji J-N – prognoza

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane z BDL GUS w Gretl

W 2022 roku powstało 7 385 nowych podmiotów sekcji J-N, wobec 5 888 w 2021 roku. Według modelu trendu liniowego do 2030 roku utrzyma się tendencja wzrostowa powstawania podmiotów usług opartych na wiedzy w Krakowie, a ich liczba powinna w 2030 roku wynieść około 7 500 (z przedziałem od około 6 300 do około 8700). W usługach opartych na wiedzy występuje często wyższa wartość dodana na pracującego, co też oznacza wyższe dochody, stanowiące również wskaźnik rozwoju w Krakowie. Pozostałe szczególnie pro wzrostowe czynniki rozwoju, tj. podmioty z udziałem zagranicznym, migranci (saldo migracji), turystyka, działania na rzecz ochrony środowiska, dobre zarządzanie sprzyjające tworzeniu bazy

podatkowej, działania w obszarze mieszkalnictwa i nakierowane na wzrost liczby studentów oraz działania w obszarze infrastruktury transportowej zostały uwzględnione w ASRK. Należy zaznaczyć, że ze względu na kluczowe znaczenie sektora przedsiębiorstw (wpływy z CIT) i przedsiębiorczości jako czynników rozwoju Krakowa ważne są planowane programy wspierające biznes i innowacyjność. W kontekście podatków lokalnych i zaproponowanych wyżej ewentualnych obniżek w podatku od nieruchomości dla podmiotów angażujących środki prywatne na realizację celów związanych z ASRK należy zaznaczyć, że stymulantą PKB na mieszkańca są co prawda wpływy z podatków lokalnych w przeszłym okresie, dające możliwość lepszego świadczenia usług publicznych, ale zbyt wysokie podatki w danym okresie mogą być destymulantą rozwoju. W oszacowanym modelu ekonometrycznym wpływy z podatków lokalnych w bieżącym okresie okazały się być statystycznie nieistotne w modelu, jednak w regresji współczynnik przy tej zmiennej jest ujemny.

3.3.2.2. Realność osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych

Jaka jest podatność poszczególnych celów i działań na ryzyka rozwojowe

W ostatnich latach głównymi ryzykami rozwojowymi był COVID (2020-21), a także niż demograficzny i zmiany technologiczne (ostatnie lata) oraz wojna w Ukrainie (2022) i spowodowany nią napływ migrantów, a także inflacja (2022) i wzrost kosztów życia. Ponadto ryzyka realizacji celów wynikają z dostępności środków z funduszy europejskich. Można zauważyć negatywny wpływ tych czynników na następujące wskaźniki:

- a) Inflacja i wzrost kosztów życia oraz napływ uchodźców wojennych z Ukrainy (2022):
  - Nieznaczny wzrost w 2022 roku skali interwencji w ramach zadań pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Kraków;
  - Znaczny spadek poziomu zaufania społecznego wśród krakowian w 2022 w porównaniu z 2020 rokiem;
  - Wzrost w 2022 r. indeksu strachu przed przestępczością i liczby przestępstw stwierdzonych na 100 tys. mieszkańców;
  - Wzrost stóp procentowych spowodowany inflacją – poziom długu publicznego;
- b) Zagrożenie epidemiczne i pandemia (2020-21):
  - spadek przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn / kobiet (w wieku 0);
  - spadek liczby uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym, odwiedzających Kraków ogółem w mln osób oraz liczby pasażerów obsługiwanych przez Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice;
  - spadek udziału transportu zbiorowego w podziale zadań przewozowych;
- c) Niż demograficzny i zmiany technologiczne wpływają na ryzyko nieosiągnięcia założonego trendu wskaźnika: Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych;
- d) Dostępność funduszy europejskich może wpływać na ryzyko nieosiągnięcia wskaźnika: liczba zrealizowanych przez Kraków projektów współfinansowanych ze środków

perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 w ramach wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Ponadto zauważalne są inne wahania wskaźników z Barometru Krakowskiego, których zmiany mogły jednak wynikać ze zmiany sposobu sformułowania poszczególnych pytań w przeprowadzonych badaniach (np. w kontekście wahania odsetka czytelnictwa).

Na ile udało się dotychczas zrealizować cele SRK?

Dotychczasowe trendy rozwoju wskaźników (w oparciu o wersję ASRK sprzed konsultacji społecznych) pokazują, że z tych celów szczegółowych odzwierciedlonych we wskaźnikach, na temat których są dostępne dane od 2018 roku, czyli od roku przyjęcia Strategii Rozwoju Krakowa 2030, udało się zrealizować większość z nich (35) i nie ma ryzyka ich braku realizacji. 14 wskaźników odzwierciedlających założone rezultaty działań w ramach celów strategicznych cechuje pewne zagrożenie realizacji, lecz ciągle można liczyć na ich pożądane kształtowanie się w 2030 roku. Tylko trzy wskaźniki zdefiniowano jako cechujące się dużym ryzykiem realizacji, ze względu na odwrotny od założonego kierunek ich zmian od dłuższego czasu. Wskaźniki według stopnia realizacji to szczegółowo:

- a) wskaźniki zrealizowane i / lub bez ryzyka braku realizacji:
- Liczba Klubów Rodziców;
  - Liczba Centrów Aktywności Seniora;
  - Skala interwencji w ramach zadań pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Kraków;
  - Poziom zadowolenia z życia w Krakowie (%);
  - Zadowolenie funkcjonowania okolicy miejsca zamieszkania – usługi miejskie;
  - Odsetek mieszkańców uprawiających sport;
  - Zapewnienie instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
  - Poziom poczucia bezpieczeństwa w Krakowie;
  - Poziom zaufania do Policji i Straży Miejskiej;
  - Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość edukacji dzieci i młodzieży w Krakowie;
  - Średni wynik egzaminów maturalnych w stopniu podstawowym z matematyki;
  - Odsetek uczniów przystępujących do egzaminów maturalnych w stopniu rozszerzonym z matematyki;
  - Odsetek uczniów przystępujących do egzaminów maturalnych w stopniu rozszerzonym z języka angielskiego;
  - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę: trend faktyczny i pożądany wzrost;
  - Liczba podmiotów w sekcji PKD Kultura, rozrywka i rekreacja;
  - Liczba organizacji pozarządowych działających w Krakowie;
  - Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku;
  - Liczba parków kieszonkowych;
  - Saldo migracji na pobyt stały ludności Krakowa (spadek w stosunku do 2018 roku, lecz trend wzrostowy);

- Saldo migracji na pobyt stały ludności sąsiadujących powiatów;
- Liczba osób odwiedzających Kraków;
- Liczba pasażerów obsługiwanych przez MPL Kraków-Balice;
- Skumulowana powierzchnia biurowa na wynajem w Krakowie (mln m²);
- Zatrudnienie w sektorze usług;
- Udział studentów zagranicznych w ogólnej liczbie studentów;
- Nasycenie rynku lokalnego podmiotami gospodarki;
- Pozycja najlepszej krakowskiej uczelni w rankingu „Perspektyw”;
- Długość dróg dla rowerów na 10 tys. ludności;
- Liczba pasażerów ruchu kolejowego (Szybka Kolej Aglomeracyjna);
- Wskaźnik naddatku czasu poświęconego na podróż w stosunku do sytuacji braku utrudnień w ruchu;
- Wskaźnik satysfakcji klienta zewnętrznego;
- Zadowolenie krakowian z jakości funkcjonowania administracji w mieście;
- Zadowolenie mieszkańców z możliwości wpływania na władze miasta;
- Odsetek krakowian zadowolonych z jakości zieleni w okolicy ich miejsca zamieszkania;
- Odsetek krakowian pozytywnie oceniających estetykę okolicy ich zamieszkania;
- b) wskaźniki z pewnym zagrożeniem braku ich realizacji (niezgodność dotychczasowego trendu z pożądanym, ale wahania wskazujące na możliwość zmiany sytuacji):
- Aktywność mieszkańców w głosowaniu na projekty w ramach budżetu obywatelskiego;
- Poziom zaufania społecznego wśród krakowian;
- Liczba zgonów związanych z chorobami cywilizacyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (choroby układu oddechowego, układu krążenia, nowotwory);
- Indeks strachu przed przestępczością;
- Liczba przestępstw stwierdzonych na 100 tys. mieszkańców;
- Średni wynik egzaminów maturalnych w stopniu podstawowym z języka polskiego;
- Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym;
- Liczba absolwentów kierunków kreatywnych na krakowskich uczelniach;
- Odsetek czytelnictwa (1 lub więcej książek w ciągu roku);
- Odsetek mieszkańców korzystających z miejskiej sieci ciepłowniczej do centralnego ogrzewania;
- Liczba firm z kapitałem zagranicznym z siedzibą w Krakowie;
- Patenty udzielone przez Urząd Patentowy RP;
- Udział transportu zbiorowego w podziale zadań przewozowych;
- Udział transportu rowerowego w podziale zadań przewozowych;
- c) wskaźniki z dużym ryzykiem braku ich realizacji:
- Przeciętne dalsze trwanie życia dla mężczyzn / kobiet (w wieku 0);
- Wielkość mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków na tle Krakowa;
- Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych.

Czy będzie możliwe zrealizowanie zaktualizowanej SRK przy pojawieniu się negatywnych scenariuszy w zakresie trendów ekonomicznych, politycznych czy naturalnych, jak np. zagrożenia epidemiczne?

Jak pokazują trendy wskaźników nawet przy wystąpieniu zakłóceń np. spowodowanych COVID-em pożądany trend w dłuższym okresie jest możliwy do utrzymania w przypadku większości wskaźników odzwierciedlających cele. Nie ma też żadnego celu operacyjnego, spośród tych, dla których są dostępne dane o wartościach wskaźników, gdzie wszystkie wskaźniki cechowałoby ryzyko braku ich osiągnięcia. Tym samym można uznać, że nawet w razie wystąpienia dalszych istotnych zakłóceń zewnętrznych podstawowe cele rozwojowe Krakowa w większości zostaną zrealizowane do 2030 roku. Ich nieosiągnięcie mogłoby jedynie spowodować dramatyczna zmiana obecnej sytuacji gospodarczej czy bezpieczeństwa Państwa.

3.3.2.3. Możliwość skutecznego wdrożenia Strategii

*Czy wskazane działania mają odpowiednie możliwości finansowania ze środków innych niż Miasta Krakowa jak środki z funduszy europejskich (DR, W)?
Czy uwzględniono w ramach finansowych wszystkie możliwości montażu finansowego (DR, W)?*

W ASRK przewidziano sfinansowanie działań na rzecz realizacji celów strategicznych ze środków budżetu Miasta Krakowa oraz funduszy europejskich, zarówno krajowych, jak i regionalnych. Przewidziano też wykorzystanie takich źródeł jak Norweski Mechanizm Finansowy, Horyzont Europa, Wspólna Polityka Rolna UE, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Fundusz Kolejowy, PFRON, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, Fundusz Medyczny, a także ze środków dystrybuowanych w ramach KPO. Ponadto przewiduje się wykorzystanie funduszy spółek miejskich oraz środków prywatnych, szczególnie przedsiębiorców, którzy będą działać przede wszystkim na rzecz realizacji celu 2. Ponadto podmioty prywatne będą współfinansować projekty wsparte funduszami europejskimi, o które będą aplikować. Uwzględniono więc szeroki montaż finansowy dla realizacji ASRK, lecz w dokumencie kwestie finansowe są przedstawione bardzo ogólnie.

Chociaż w ASRK wskazano źródła finansowania, brakuje indykatywnych kwot, jakie rocznie w sumie, szczególnie z Miasta i podległych Miastu instytucji oraz środków europejskich i rządowych pozyskanych przez Miasto były w poprzednich latach przeznaczane na realizację poszczególnych celów, tak by można oszacować też przyszłe działania. W ASRK jest odwołanie do Wieloletnich Ram Finansowych Miasta, w których przedstawione są m.in. kwoty na poszczególne wieloletnie projekty, wraz z odwołaniem do ich celów. Jednak w ASRK warto by zamieścić chociaż informację o średnich wartościach dotychczas wykorzystywanych środków według ram finansowych na działania związane z poszczególnymi celami strategicznymi oraz ich zakładaną wysokość w kolejnych latach (w cenach z bieżącego roku).

Czy dotychczasowa aktywność podmiotów z Krakowa w zakresie aplikowania o środki z funduszy europejskich w perspektywie 2014-2020 wskazuje na możliwość aktywności w zakresie realizacji celów rozwojowych zawartych w aktualizacji Strategii? Jak może kształtować się finansowanie z Funduszy Europejskich 2021-2027 i Krajowego Programu Odbudowy?

Analiza bazy projektów wspartych z funduszy strukturalnych na lata 2014-2020 pokazała, że przez podmioty z Krakowa zostało zrealizowanych 1 800 projektów (Tabela 25), całkowita wartość umów wyniosła 15,77 mld zł, a dofinansowanie z UE na te projekty – 8,75 mld zł. W ujęciu wartościowym największa sumaryczna wartość zrealizowanych projektów (od 1,96 mld zł do 454 mln zł) dotyczyła następujących zakresów interwencji, które faktycznie bezpośrednio lub pośrednio powiązane są z aktualnymi celami SRK:

- Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (cel 2.1. ASRK);
- Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (cel 2.3 ASRK);
- Autostrady i drogi TEN-T – sieć kompleksowa (cel 2.2. ASRK);
- Drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T (cel 2.2. ASRK);
- Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (publiczna) (cel 2.3. i 2.4. ASRK, cel 1.5 ASRK);
- Infrastruktura ochrony zdrowia (cel 1.3. ASRK);
- Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (cel 2.3. ASRK);
- Procesy badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach (cel 2.3. ASRK);
- Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa (cel 2.1. ASRK);
- Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi (Cel 2.3. ASRK).

Najwięcej projektów dotyczyło natomiast zakresów interwencji powiązanych z celami 2.3. i 2.4. ASRK, tj. działalnością innowacyjną i badawczą oraz promocją przedsiębiorczości, transferem technologii, wsparciem przedsiębiorczości, a także usług wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw. Odzwierciedla to silny potencjał innowacyjny Krakowa. Ponadto wiele projektów dotyczyło równości kobiet i mężczyzn, co jest powiązane z celem 1.1. ASRK, a także ochroną, rozwojem i promowaniem dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa – cel 1.7 ASRK. Świadczy to o potencjale Krakowa do realizacji projektów rozwojowych wspartych środkami z UE w obszarach powiązanych z celami ASRK.

Tabela 26 Wartość ogółem dofinansowania z UE i liczba projektów zrealizowanych w latach 2014-2020 przez podmioty z Krakowa według zakresu interwencji

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
002 Procesy badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach	729 258 584,70	389 580 274,50	52	2.3, 2.4
013 Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	373 535 106,80	187 035 935,30	31	2.1
014 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	6 229 709,11	3 983 315,33	2	2.1
016 Wysokosprawna kogeneracja i centralne ogrzewanie	321 325 790,70	109 220 492,60	3	2.1
017 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: minimalizacji, segregacji, recyklingu)	22 027 806,14	11 611 164,92	2	2.1
022 Oczyszczanie ścieków	246 956 440,80	123 708 415,00	2	2.1
026 Inne koleje	357 864 109,00	189 636 533,40	1	2.5
027 Tabor kolejowy	92 384 199,76	69 890 337,18	1	2.5
029 Autostrady i drogi TEN-T – sieć kompleksowa (nowo budowane)	1 909 890 703,00	853 200 376,30	2	2.5
030 Drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T (nowo budowane)	1 670 562 899,00	679 986 226,20	1	2.5
031 Pozostałe drogi krajowe i regionalne (nowo budowane)	74 685 392,07	36 004 082,95	2	2.5.

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
033 Drogi TEN-T przebudowane lub zmodernizowane	122 304 460,80	103 156 074,50	2	2.5.
034 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	384 133 372,00	196 539 043,20	3	2.5.
043 Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (w tym wyposażenie i tabor)	1 961 481 071,00	856 976 534,90	16	2.5
044 Inteligentne systemy transportowe (w tym wprowadzenie zarządzania popytem, systemy poboru opłat, informatyczne systemy monitorowania, kontroli i informacji)	20 827 049,75	14 869 995,94	2	2.5
051 Infrastruktura edukacyjna na potrzeby edukacji szkolnej (na poziomie podstawowym i średnim ogólnokształcącym)	187 870 754,30	129 569 080,50	1	1.5
053 Infrastruktura ochrony zdrowia	770 606 997,90	537 449 034,20	31	1.3
055 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego	250 682 143,90	94 211 218,55	15	1.1, 1.2
056 Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	454 880 062,60	213 734 974,30	239	2.3
057 Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w dużych przedsiębiorstwach, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	269 394 693,60	71 969 892,10	6	2.3

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
058 Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (publiczna)	875 692 199,10	623 184 120,60	31	2.4
060 Działania badawcze i innowacyjne w publicznych ośrodkach badawczych i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci	77 666 468,45	56 096 211,98	24	2.4
061 Działania badawcze i innowacyjne w prywatnych ośrodkach badawczych, w tym tworzenie sieci	48 738 096,77	25 466 443,03	58	2.4
062 Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP	76 139 236,68	61 437 513,68	66	2.4
063 Wsparcie dla klastrów i sieci przedsiębiorstw, z korzyścią głównie dla MŚP	5 692 144,01	4 051 427,27	1	2.3, 1.8
064 Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne)	1 909 907 497,00	1 308 511 746,00	500	2.3
065 Infrastruktura na potrzeby badań i rozwoju, transfer technologii i współpraca w przedsiębiorstwach koncentrujących się na gospodarce niskoemisyjnej i odporności na zmiany klimatu	84 382 791,82	55 342 680,55	18	2.4, 2.5, 2.1.
066 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	159 906 735,90	142 751 206,30	68	2.3
067 Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw	760 745 713,10	621 399 286,90	303	2.3

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
(w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out)				
068 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz środki wsparcia	5 676 763,69	2 872 871,24	4	2.1
069 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	7 978 331,85	3 598 696,92	5	2.3
072 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki przemysłowe i obiekty)	92 214 250,43	59 330 547,71	1	2.3
078 Usługi i aplikacje w zakresie e-administracji (w tym elektronicznych zamówień publicznych, informatycznych środków wsparcia reformy administracji publicznej, bezpieczeństwa cybernetycznego, środków na rzecz zaufania i ochrony prywatności, e-sprawiedliwości i demokracji elektronicznej)	87 422 279,31	60 628 451,12	14	3.1.
079 Dostęp do informacji sektora publicznego (w tym otwartych danych w zakresie e-kultury, bibliotek cyfrowych, zasobów cyfrowych i turystyki elektronicznej)	52 278 133,41	41 331 944,27	18	3.1
080 Usługi i aplikacje w zakresie włączenia cyfrowego, e-dostępności, e-uczenia się i e-edukacji, umiejętności cyfrowe	5 123 850,755	4 319 493,533	3	3.1
081 Rozwiązania informatyczne na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się oraz usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka i nowoczesne technologie w służbie osobom starszym)	10 615 680,34	6 560 172,73	1	1.2, 1.3

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
083 Działania w zakresie jakości powietrza	31 929 614,63	16 981 033,39	2	2.1,
085 Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura	36 057 115,66	17 270 428,54	6	3.3, 2.1
087 Środki w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem, np. erozją, pożarami, powodzią, burzami, suszami, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	1 927 491,99	1 139 244,39	1	2.1., 3.2
090 Ścieżki rowerowe i piesze	77 551 253,24	57 831 385,71	13	2.5
092 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych	30 734 473,27	9 923 914,55	3	2.2
094 Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa	576 913 038,30	304 178 887,80	44	1.7
101 Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR)	88 618 303,42	23 504 761,14	13	Ogólne dla inwestycji
102 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych i oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników	58 189 787,16	49 461 319,04	16	1.1, 1.2.
103 Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą	78 197 281,22	68 418 897,70	22	1.1, 1.2

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
się ani nie szkolą, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także ludzi młodych ze środowisk marginalizowanych, w tym poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży				
104 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	9 989 928,387	8 491 439,13	2	2.3
105 Równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym pod względem dostępu do zatrudnienia, rozwoju kariery zawodowej, godzenia życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równego wynagrodzenia za taką samą pracę	53 095 438,30	45 108 059,73	48	1.1, 1.2, 2.3
106 Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	9 442 259,75	8 025 920,79	2	2.3
107 Aktywne i zdrowe starzenie się	5 943 764,75	5 052 200,02	9	1.1
109 Aktywne włączenie, w tym w celu promowania równości szans i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie szans na zatrudnienie	34 490 206,95	29 286 488,18	10	1.1, 1.8
112 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	79 268 450,48	68 598 812,85	28	1.3
113 Promowanie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz gospodarki społecznej i gospodarki solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	3 688 915,70	3 135 578,35	2	2.3

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
115 Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	35 854 516,85	30 465 007,83	30	1.5
116 Poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji	3 461 765,05	2 917 575,59	2	2.3, 2.4
117 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	1 179 192,00	993 823,01	1	1.5
118 Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	58 373 478,31	49 649 488,75	14	1.5
119 Inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznej oraz efektywność usług publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu	280 664,86	236 544,34	2	3.1

Zakres interwencji (dominujący)	Wartość ogółem [PLN]	Dofinansow. UE [PLN]	Liczba projektów	Cel ASRK
przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia				
121 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	3 957 144,38	3 363 572,72	1	Ogólne związane z wdrażaniem FE
Suma końcowa:	15 766 225 603,00	8 753 250 199,00	1800	

Źródło: obliczenia własne w oparciu o Listę umów z 31.05.2023

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/standrazania-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020-lista-umow-z-miejscami-realizacji/>

Do poszczególnych celów operacyjnych ASRK przyporządkowano obszary interwencji funduszy strukturalnych. W niektórych przypadkach są one powiązane z kilkoma celami – wówczas powtórzono wartości i liczbę projektów w odniesieniu do każdego z powiązanych celów. W ujęciu kwotowym podmioty z Krakowa zrealizowały najwięcej projektów dotyczących celu 2.5. Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna i ekologiczna mobilność, 2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej, 2.4. Kraków – silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji, 2.1. Kraków - miastem neutralnym klimatycznie, dbającym o środowisko, z rozwiniętą gospodarką cyrkularną oraz 1.3. Wysoka dostępność i jakość projektów Miasta z zakresu promocji i ochrony zdrowia, powszechność realizacji idei zdrowego i aktywnego życia oraz wysoka dostępność do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. W ujęciu liczby projektów najwięcej zrealizowanych przez podmioty z Krakowa dotyczyło celu 2.3., 2.4., a także 1.1. Silna, spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa i 1.2. Wysoka jakość życia mieszkańców urzeczywistniana przez wysoką (możliwie najwyższą) jakość usług publicznych i ich powszechną dostępność.

Nie przyporządkowano żadnego obszaru interwencji do celu związanego z bezpieczeństwem. W przypadku celu dotyczącego organizacji pozarządowych to często realizują one różne projekty związane z rynkiem pracy, a także formę organizacji społecznych np. stowarzyszeń, przyjmują różne organizacje klastrowe.

Tabela 27. Projekty zrealizowane przez podmioty z Krakowa powiązane z celami ASRK w ramach funduszy europejskich z lat 2014-2020

Tabela 27. Projekty zrealizowane przez podmioty z Krakowa powiązane z celami ASRK

Cel ASRK	Wartość ogółem [mln PLN]	Dofinansowanie UE [mln PLN]	Liczba projektów
2.5.	6 795,9	3 134,7	70
2.3.	5 177,3	3 458,9	1 486
2.4.	1 895,3	1 214,0	251
2.1.	1 094,3	512,1	67
1.3.	1 048,4	742,2	61
1.7.	576,9	304,2	44
1.1.	480,6	291,5	120
1.2.	450,8	263,8	102
3.1.	144,8	106,3	35
1.5.	95,4	81,1	45
1.8.	40,2	33,3	11
3.1.	36,1	17,3	6
2.2.	30,7	9,9	3
3.2.	1,9	1,1	1

Źródło: obliczenia własne w oparciu o Listę umów z 31.05.2023

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/stan-wdrazania-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020-lista-umow-z-miejscami-realizacji/>

Powyższe dane oznaczają, że istnieje potencjał wśród partnerów prywatnych, społecznych i publicznych Krakowa do aplikowania o zewnętrzne środki i realizacji projektów, które wpisują się w ASRK.

Czy uwzględniono możliwość elastycznego podejścia do celów SRK w razie pojawienia się nowych szans i zagrożeń (DR)?

Czy występuje baza wiedzy/obserwatorium umożliwiające przewidywanie lub szybkie rozpoznawanie pojawiających się szans i zagrożeń i mechanizmy modyfikacji SRL zgodnie z założeniami strategii behawioralnej, odzwierciedlającego raczej zachowania strategiczne niż jedynie spisane dokumenty oraz fakt, że realna, implementowana strategia jest często wypadkową strategii przygotowanej i wyłaniającej się (DR, W)?

Fakt prowadzenia dokładnego monitoringu SRK 2030 poprzez System STRADOM oraz szybka w stosunku do zaistnienia zjawiska dostępność znacznej części danych

dla wskaźników, a także zlecenie ewaluacji i wykonanie aktualizacji SRK pokazuje, że w Mieście przewiduje się elastyczne podejście do planowania strategicznego. ASRK zmodyfikowało strukturę, a także treść celów SRK, co odzwierciedla dostosowywanie się do pojawiających się nowych szans i zagrożeń, a także wymogów prawnych i uwarunkowań politycznych.

Przeprowadzone wywiady wskazują na świadomość konieczności aktualizacji dokumentów w wyniku zmieniających się uwarunkowań, co potwierdza chęć stosowania elastycznego podejścia do zarządzania rozwojem miasta.

Jak zapisano w ASRK, jednym ze standardów rządzenia i współzarządzania publicznego stosowanego w planowaniu strategicznym w Krakowie jest zarządzanie adaptacyjne. Ponadto dostosowywanie na poziomie szczegółowych działań operacyjnych do zmian sytuacji występuje na poziomie instrumentów realizacyjnych SRK, tj. programów, polityk, projektów etc.

3.4. Kryterium spójności

3.4.1. Spójność wewnętrzna: wizji, celów i działań

Czy zidentyfikowane cele i działania wzmacniają się czy osłabiają, w szczególności w ujęciu zintegrowanego planowania rozwoju, tj. jednocześnie wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego?

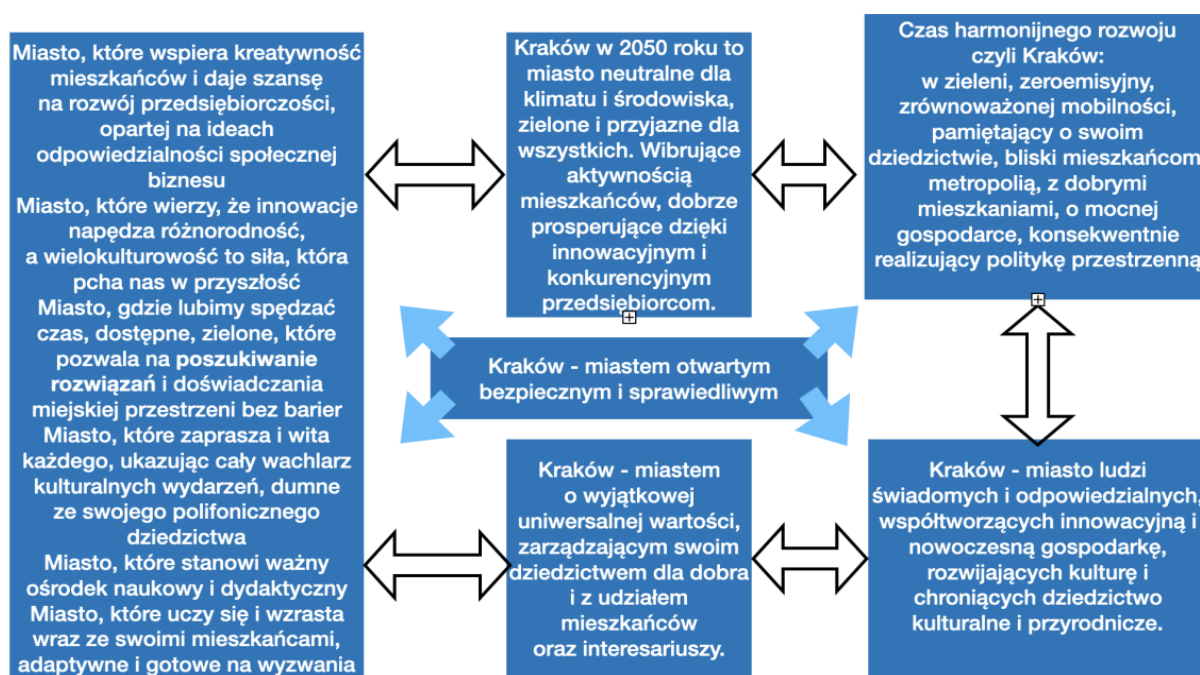
Czy uwzględniono ryzyka związane z ewentualnym wzajemnym znoszeniem się działań w obszarach społeczno-gospodarczym i przestrzennym (DR)?

Jak pokazała analiza spójności zidentyfikowanych wyzwań i celów oraz celów i działań, są one spójne i jednocześnie niesprzeczne. Jednocześnie odpowiadają one na wyzwania rozwoju zintegrowanego, tj. dotyczą wymiarów społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Ponadto nie ma sprzeczności między celami gospodarczymi a środowiskowymi, gdyż kładzie się nacisk na rozwój równoważony też w wymiarze gospodarczym – rozwój sektora usług i nowoczesnego przemysłu, które są mniej szkodliwe dla środowiska. Jednocześnie promuje się zrównoważoną mobilność, niezbędną dla realizacji procesów gospodarczych. W wymiarze gospodarczym ASRK uwzględniono też nowe nurty gospodarcze, które będą sprzyjać włączeniu społecznemu (m.in. ekonomię społeczną). Rozwój gospodarczy warunkuje natomiast możliwość lepszego zaspokojenia potrzeb społecznych, a także sprzyja obniżeniu przestępczości.

Czy cele strategiczne i operacyjne przyczyniają się do osiągnięcia wizji (DR, W)?

Według ASRK wizja 2030-2050 ma kształt nakładających się na siebie opowieści wielu aktorów, reprezentujących szeroko akceptowane społecznie wartości, co przedstawiono na wykresie 17.

Wykres 16. Wizja rozwoju Krakowa 2030-2050.

Źródło: ASRK

Cele strategiczne i operacyjne dokładnie odpowiadają opowieściom o mieście zdefiniowanym w wizji. Wspierają rozwój Krakowa jako ośrodka innowacyjności, przy jednoczesnej odpowiedzialności społecznej biznesu i ukierunkowują rozwój wokół silnego ośrodka akademickiego, a także dążą do rozwoju otwartości na turystów i migrantów oraz podmioty zagraniczne (cele 2.2., 2.3. i 2.4. oraz 1.1.). Kraków jako czyste, zielone, neutralne klimatycznie miasto ze zrównoważoną mobilnością i sprzyjającą tym wartościom i dziedzictwu Miasta przestrzenią to wizja, do której będzie przybliżać realizacja celu 2.1, 2.5. 3.2 i 3.3. Kraków rozwijający kulturę to wizja odpowiadająca celowi 1.7. Kraków jako miasto sprawiedliwe, bezpieczne i otwarte wspierają działania w ramach celu 1. Kraków dobrze zarządzany z udziałem mieszkańców to wizja jaką zapewnią szczególnie działania w ramach celu 3.1. i 1.1. Cele strategiczne i operacyjne są więc ściśle powiązane ze zdefiniowaną wizją.

3.4.2. Spójność zewnętrzna ASRK

Przeprowadzona została też analiza ekspercka spójności celów SRK i dokumentów wyższego rzędu, tj.: Strategii „Metropolia Krakowska” 2030;

- Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”;
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030);
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju;
- Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO);
- Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027;
- Krajowej Polityki Miejskiej 2030.

Macierz 3. Macierz spójności Cele ASRK a cele Strategii Metropolia Krakowska 2030

CELE ASRK															
1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.1	2.2.	2.3.	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3
1. Metropolia Krakowska inteligentnie zarządzana, oparta na partnerstwie i zaangażowanej kadrze															
1.1 Wysoka jakość strategicznego zarządzania wzmacniającego relacje wewnętrzne															
													X		
1.2 Sprawny system koordynacji zewnętrznych sieci współpracy															
													X		
1.3 Wysoki poziom kompetencji i zaangażowania kadr															
			X										X		
1.4 Skuteczne wsparcie gmin w budowaniu wspólnoty lokalnej															
X													X	X	
2. Metropolia Krakowska przyjazna środowisku, zorientowana na neutralność klimatyczną, zapewniająca wysoką jakość życia															
2.1 Sprawny system gospodarowania przestrzenią, uwzględniający dążenie do neutralności klimatycznej															
								X							

CELE ASRK															
1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.1	2.2.	2.3.	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3
2.2 Efektywna gospodarka energetyczna i wysoka jakość powietrza															
								X							
2.3 Racjonalna gospodarka odpadami i efektywne wykorzystanie surowców															
								X							
3. Metropolia Krakowska sprzyjająca aktywnej, ekologicznej i efektywnej mobilności 3.1 Trwała współpraca i skuteczna koordynacja relacji między samorządami oraz zarządcami infrastruktury transportowej i organizatorami transportu															
	X								X			X			
3.2 Wysoka dostępność infrastruktury zrównoważonej mobilności i integracja różnych form transportu															
	X								X			X			
4. Metropolia Krakowska innowacyjna i konkurencyjna, kreująca trwałe relacje w sieci wiodących ośrodków gospodarczych Europy															
4.1 Skuteczna współpraca międzysektorowa															
							X		X(4)		X				
4.2 Wysoka konkurencyjność gospodarcza															

CELE ASRK															
1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.1	2.2.	2.3.	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3
										X					
4.3 Kompleksowo zarządzane tereny inwestycyjne															
									X						
5. Metropolia Krakowska inspirująca, czerpiąca z różnorodności i lokalnych potencjałów, bazująca na sieciach współpracy															
5.1 Zintegrowana i atrakcyjna oferta czasu wolnego, odpowiadająca na potrzeby odbiorców															
X(5)		X				X								X(5)	
5.2 Wysoka jakość i dostępność wielofunkcyjnej infrastruktury czasu wolnego															
	X	X													
6. Metropolia Krakowska sprzyjająca skutecznej, włączającej edukacji, opartej na twórczych relacjach															
6.1 Twórcze relacje pracowników oświaty i sprawna organizacja edukacji															
				X											
6.2 Atrakcyjna oferta kształcenia, dostosowana do oczekiwań rynku pracy															
				X							X				

CELE ASRK															
1.1.	1.2.	1.3.	1.4	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	2.1	2.2.	2.3.	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3
6.3 Dostępna i przyjazna przestrzeń sprzyjająca edukacji															
				X										X	
7. Metropolia Krakowska zapewniająca mieszkańcom nowoczesne i dostępne usługi społeczne, ceniąca równość i solidarność społeczną															
7.1. Dostępne i wysokiej jakości usługi społeczne oraz skoordynowana i aktywna współpraca w obszarze ochrony zdrowia															
	X(7)	X													
7.2 Przyjazne środowisko życia i pracy dla migrantów															
X															
7.3 Efektywna współpraca w zakresie polityki mieszkaniowej oraz rewitalizacji															
					X										X

Źródło: opracowanie własne

Aktualizacja Strategii Rozwoju Krakowa jest spójna ze Strategią Rozwoju Metropolii Krakowskiej. Każdy z celów Strategii Rozwoju Metropolii Krakowskiej znajduje swoje odzwierciedlenie w ASRK. Cel 3.1 ASRK dotyczący zarządzania miastem jest spójny z celem 1 SMK Metropolia Krakowska inteligentnie zarządzana oparta na partnerstwie i zaangażowanej kadrze. W ramach celu 1 Strategii Metropolia Krakowska występuje też spójność celu 1.3 tej strategii „Wysoki poziom kompetencji i zaangażowania kadr” z celem 1.4 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczącym wysokiej jakości nauczania. Cel 1.1. Strategii Rozwoju Krakowa „Silna, spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa” jest natomiast spójny z celem 1.4 Strategii Metropolia Krakowska „Skuteczne wsparcie gmin w budowaniu wspólnoty lokalnej”. Ponadto można uznać, że jest on też spójny z celem 3.2. dotyczącym Krakowa jako „miasta wielu miast” opartego o lokalne wspólnoty. Cel 2 Strategii Metropolia Krakowska dążący do metropolii przyjaznej środowisku i zorientowanej na neutralność klimatyczną oraz zapewniającej wysoką jakość życia, obejmujący sprawny system gospodarowania przestrzenią, efektywną gospodarkę energetyczną i wsparcie dla gospodarki cyrkulacyjnej jest spójny z celem Strategii Rozwoju Krakowa 2.1 dotyczącym neutralności klimatycznej Miasta.

W Strategii Metropolia Krakowska w celu 3 przewidziano rozwój ekologicznej i efektywnej mobilności, podobnie jak w celu 2.5 Aktualizacji Strategii Rozwoju Krakowa. Jest to też faktycznie spójne z celem 2.1, gdyż też będzie sprzyjać neutralności klimatycznej Miasta, a także z celem 1.2 dotyczącym zapewnienia wysokiej jakości usług publicznych i ich powszechnej dostępności, czemu mogą sprzyjać inwestycje w ekologiczną mobilność w zakresie transportu publicznego.

W Strategii Metropolia Krakowska podkreśla się też rozwój obszaru funkcjonalnego Krakowa jako innowacyjnego i konkurencyjnego ośrodka gospodarczego Europy, co jest spójne z celem 2.2 dotyczącym rozwoju Krakowa jako międzynarodowego węzła. W Strategii Metropolia Krakowska przewidziano, że ma to nastąpić między innymi poprzez skuteczną współpracę międzysektorową, której sprzyjać może silny sektor organizacji pozarządowych przewidziany w celu 1.8 Strategii Rozwoju Krakowa. Silna współpraca międzysektorowa uwzględniona w Strategii Metropolia Krakowska jest też spójna z celem 2.4 ze Strategii Rozwoju Krakowa, który przewiduje rozwój miasta jako ośrodka naukowego z rozwiniętym lokalnym systemem innowacji, czyli współpracą nauki, biznesu i administracji.

W celu 4.2 Strategii Metropolii Krakowskiej przewidziano działania na rzecz wysokiej konkurencyjności gospodarczej, co jest spójne z celem 2.3 Strategii Rozwoju Krakowa. W celu 4.3 Strategii Metropolia Krakowska przewidziano rozwój terenów inwestycyjnych, co będzie sprzyjać też działaniom w ramach celu 2.2. Strategii Rozwoju Krakowa nakierowanym na stworzenie międzynarodowego węzła w Krakowie.

W celu 5 Strategii Metropolia Krakowska kładzie się nacisk na rozwój endogeniczny bazujący na lokalnych potencjałach i współpracy i przewiduje, między innymi, zintegrowaną i atrakcyjną ofertę czasu wolnego, co będzie sprzyjać realizacji celu 1.1. Strategii Rozwoju Krakowa dotyczącego rozwoju w oparciu o lokalne wspólnoty, a także celu 1.3, czyli wysokiej jakości projektów miasta z zakresu promocji, między innymi, zdrowego i aktywnego życia, czego może dotyczyć infrastruktura i usługi czasu wolnego przewidziane w Strategii Metropolia

Krakowska. Ponadto rozwój usług dotyczących czasu wolnego przewidziany w Strategii Metropolia Krakowska jest spójny z rozwojem usług związanych z kulturą przewidzianym w Strategii Rozwoju Krakowa (celi 1.7). Wykorzystanie lokalnych potencjałów uwzględnione w celu 5 Strategii Metropolia Krakowska jest też spójne z rozwojem Krakowa jako „miasta wielu miast” z dostępnością usług w niewielkiej odległości. Rozwój wysokiej jakości infrastruktury czasu wolnego, przewidziany w celu 5.2 Strategii Metropolia Krakowska, jest natomiast spójny z celami 1.2 i 1.3 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczącymi wysokiej jakości usług publicznych i społecznych w Krakowie. Cel 6 Strategii Metropolia Krakowska przewiduje działania na rzecz skutecznej, włączającej edukacji opartej na twórczych relacjach, co jest spójne z celem 1.5 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczącym zapewnienia wysokiego poziomu nauczania. Cel 6.2 Strategii Metropolia Krakowska odnoszący się do atrakcyjnej oferty kształcenia dostosowanej do oczekiwań rynku pracy będzie też zwiększał odporność Krakowa przewidzianą w celu 2.3 SRK, a także sprzyjał innowacyjności poprzez kwalifikacje pracowników. Działania w ramach celu 6.2 i 6.3 Strategii Metropolia Krakowska, to jest dostępna i przyjazna przestrzeń sprzyjająca edukacji, są też spójne z policentrycznością usług publicznych przewidzianą w celu 3.2 Strategii Rozwoju Krakowa.

Cel 7 Strategii Metropolia Krakowska odwołuje się do działań na rzecz zapewnienia mieszkańcom nowoczesnych i dostępnych usług społecznych, przy poszanowaniu równości i solidarności społecznej, podobnie jak cel 1.2 Strategii Rozwoju Krakowa. Cel 7.1 Strategii Metropolia Krakowska dotyczy współpracy w obszarze ochrony zdrowia, co jest spójne z celem 1.3 Strategii Rozwoju Krakowa. Wsparcie grup marginalizowanych i migrantów przewidziane jest w celu 7.2 Strategii Metropolia Krakowska oraz w celu 1.1. Strategii Rozwoju Krakowa. Rozwój mieszkalnictwa wskazany jest w Strategii Metropolia Krakowska w celu 7.3, podobnie jak rewitalizacja, i jest on spójny z celem 1.6 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczącym rozwoju mieszkalnictwa i celem 3.3 odnoszącym się do odzyskiwania przestrzeni zdegradowanych na rzecz ich użytkowania zamiast zajmowania nowych terenów, czyli rewitalizacji.

Tabela 28. Spójność celów ASRK oraz Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRM), Funduszy Europejskich dla Małopolski, celów Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) i Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

ASRK/ Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” i Fundusze Europejskie dla Małopolski oraz Obszary koncentracji reform i inwestycji Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) i Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)

1.1. Silna, spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 1. Małopolskie rodziny Cel szczegółowy w obszarze „Małopolskie rodziny”: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie 1.3. Rozwój oferty sprzyjającej

aktywizacji i integracji społecznej, w tym w wymiarze międzypokoleniowym, 1.4. Pomoc osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami poprzez środowiskowe formy aktywizacji i wsparcia oraz rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej, 1.5. Pomoc osobom sprawującym opiekę nad członkiem rodziny wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, 1.6. Integracja społeczna osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, w tym poprzez działania w zakresie interwencji kryzysowej, 1.9. Poprawa skuteczności, jakości i efektywności usług społecznych, w tym systemowe rozwiązania dla zapewnienia adekwatnych do potrzeb kadr pomocy i integracji społecznej

Priorytet 5. Włączenie społeczne i obszar ochrony zdrowia **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną

Priorytet 7. **Fundusze europejskie** dla wspólnot lokalnych 7(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

Priorytet 6. **Fundusze europejskie** dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego 6(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia, 6(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci, 6(i) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, 6(j) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie, 6(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

SOR Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – Spójność społeczna: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne

1.2. Wysoka jakość życia mieszkańców urzeczywistniana przez wysoką (możliwie najwyższą) jakość usług publicznych i ich powszechną dostępność

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 1. Małopolskie rodziny; OBSZAR V: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE 2. Wsparcie miast 2.3. Wzmacnianie funkcji pełnionych przez miasta; OBSZAR II: GOSPODARKA 5. Cyfrowa Małopolska 5.2. Cyfrowe rozwiązania w administracji publicznej

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną

KSRR 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów **KSRR** 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych

1.3. Wysoka dostępność i jakość projektów Miasta z zakresu promocji i ochrony zdrowia, powszechność realizacji idei zdrowego i aktywnego życia oraz wysoka dostępność do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 2. Opieka zdrowotna, 1.1. Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, 4. Sport i rekreacja, 5.3. Rozwój systemu e-zdrowie

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną 5(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

KPO 1. Odporność i konkurencyjność gospodarki - zwiększenia dostępności do miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3; **KPO 5.** Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia

1.4. Wysoki poziom bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa w Krakowie

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 3. Bezpieczeństwo

Priorytet 7. **Fundusze europejskie** dla wspólnot lokalnych 7(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

1.5. Wspieranie wysokiego poziomu nauczania

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 6. Edukacja

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną 5(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

Priorytet 6. **Fundusze europejskie** dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego 6(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, 6(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na

podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

KSRR 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

SOR Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy

1.6. Powszechność dostępu do lokali mieszkalnych

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 1. Małopolskie rodziny 1.7. Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną 5(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

1.7. Wysoki poziom usług związanych z kulturą

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 5. Kultura i dziedzictwo

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną 5(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Priorytet 7. **Fundusze europejskie** dla wspólnot lokalnych 7(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

1.8. Silny sektor organizacji pozarządowych

SRM OBSZAR IV: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE ROZWOJEM : System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020 – 2030 2.2. Rozwijanie wielopoziomowych i wielosektorowych partnerstw, np.: z instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami i ich stowarzyszeniami oraz innymi jednostkami terytorialnymi; 2.3. Rozwijanie kapitału społecznego województwa dzięki wzmocnieniu organizacji pozarządowych i świadomości obywatelskiej mieszkańców

Priorytet 6. **Fundusze europejskie** dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną

W projektach w powyższych priorytetach projektodawcami i beneficjentami będą mogły być organizacje pozarządowe, preferowane będą projekty w partnerstwach z nimi

2.1. Kraków - miastem neutralnym klimatycznie, dbającym o środowisko, z rozwiniętą gospodarką cyrkularną

SRM OBSZAR II: GOSPODARKA Cel szczegółowy w obszarze „Gospodarka”: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka 6. Gospodarka o obiegu zamkniętym

SRM OBSZAR III: KLIMAT I ŚRODOWISKO Cel szczegółowy w obszarze „Klimat i środowisko” Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej 1. Ograniczanie zmian klimatycznych 1.1. Intensyfikacja działań ograniczających niską emisję zanieczyszczeń poprzez m.in. przechodzenie na tzw. Ekologiczne paliwa i ciepło systemowe, w tym kontynuacja wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe, 1.2. Wzrost wykorzystania technologii opartych na odnawialnych źródłach energii do produkcji ciepła i chłodu, kogeneracji oraz energii elektrycznej, 1.5. Rozwój programów zazieleniania miast i terenów pozamiejskich, w tym również obszarów uzdrowiskowych w celu ograniczania zanieczyszczeń powietrza, 1.6. Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego i mieszkalnictwa, 1.7. Podniesienie efektywności energetycznej przedsiębiorstw. 4. Edukacja ekologiczna

Priorytet 2. **Fundusze europejskie** dla środowiska

KPO 2. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności

KSRR 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

2.2. Kraków – węzłem w sieci metropolii Polski, Europy i świata, jako globalnie rozpoznawalna marka

SRM OBSZAR II: GOSPODARKA 3. Turystyka ; 4. Transport 4.1. Działania na rzecz rozwoju transportu zbiorowego, 4.4. Poprawa stanu i jakości infrastruktury drogowej w regionie, 4.5. Działania na rzecz rozwoju transportu lotniczego w regionie, 4.6. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi transportu intermodalnego

SRM OBSZAR IV: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE ROZWOJEM 3. Promocja Małopolski

SRM OBSZAR V: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE Cel szczegółowy w obszarze „Rozwój zrównoważony terytorialnie”: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach 2. Wsparcie miast 2.2. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych miast z otaczającymi je

obszarami funkcjonalnymi, w tym wsparcie jednostek realizujących projekty ponadlokalne, partnerskie, zintegrowane i wielofunkcyjne

Priorytet 4. **Fundusze europejskie** dla transportu regionalnego 3(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

KPO: 1. Odporność i konkurencyjność gospodarki - przygotowania terenów inwestycyjnych (w tym scalenia gruntów, uregulowanie kwestii technicznych i prawnych), doprowadzenie niezbędnej infrastruktury (woda, gaz, energia) oraz budowa powierzchni produkcyjnych i magazynowych na cele przemysłowe, usługowe; opracowania przez gminy planów ogólnych – wynikających ze zmiany ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym

SOR Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną Ekspansja zagraniczna: Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie

2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 7. Rynek pracy 7.1. Wsparcie na rzecz uzyskania dobrej jakości zatrudnienia; 7.4. Rozwój ekonomii społecznej.

SRM OBSZAR II GOSPODARKA 1. Innowacyjność 1.2. Wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw; 2. Konkurencyjność i przedsiębiorczość 2.1. Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości w regionie, 2.2. Podnoszenie poziomu konkurencyjności małopolskiej gospodarki, 2.3. Zwiększenie poziomu inwestycji w regionie; 5. Cyfrowa Małopolska; 5.1. Regionalna gospodarka oparta o dane

Priorytet 1. **Fundusze europejskie** dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów, 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Priorytet 6. **Fundusze europejskie** dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego 6(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia, 6(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

KPO: 1. Odporność i konkurencyjność gospodarki

- maksymalizowania pozytywnego oddziaływania podmiotów ekonomii społecznej w zakresie aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- doradztwo dla firm obejmujące analizę przedwdrożeniową w zakresie identyfikacji procesów w firmie, które mogą zostać scyfryzowane;
- szkolenia dla pracowników i kadry zarządzającej w zakresie zadań realizowanych w formule zdalnej;
- zakup licencji/oprogramowania na narzędzia informatyczne umożliwiające zdalną komunikację i pracę;

3. Transformacja cyfrowa

KSRR 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym

SOR Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, **Małe i średnie przedsiębiorstwa:** Przemiany strukturalne sektora **Nowe formy działania i współpracy,** **Reindustrializacja:** Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji

SOR Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe

2.4. Kraków – silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji

SRM OBSZAR I MAŁOPOLANIE 2.10. Rozwój infrastruktury i programów badawczo-rozwojowych oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w opiece zdrowotnej. **OBSZAR II: GOSPODARKA**
1. Innowacyjność 1.1. Kształtowanie postaw proinnowacyjnych, 1.3. Zwiększenie aktywności w zakresie badań i rozwoju, 1.4. Komercjalizacja wyników badań naukowych i transfer nowoczesnych technologii, 1.5. Regionalne specjalizacje jako strategiczne kierunki rozwoju gospodarczego regionu, 5. Cyfrowa Małopolska 5.4. E-usługi w obszarze nauki, edukacji, kultury i turystyki

Priorytet 1. Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości 1(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

KSRR 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach

2.5. Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna i ekologiczna mobilność

SRM OBSZAR III: KLIMAT I ŚRODOWISKO 1. Ograniczanie zmian klimatycznych 1.3. Rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu publicznego

Priorytet 3. **Fundusze europejskie** dla transportu miejskiego 2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

KPO 5. Zielona, inteligentna mobilność

3.1. Kraków efektywnie zarządzaną metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych oraz poszanowaniem potrzeb i praw człowieka

SRM OBSZAR IV: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE ROZWOJEM 1. System zarządzania strategicznego rozwojem 1.4. Ustawiczne kształcenie kadr samorządowych, w tym zaangażowanych w planowanie i realizację polityk rozwojowych w województwie oraz w zakresie kompetencji informacyjno-komunikacyjnych. 2.1. Wsparcie partnerów Województwa w strategicznym zarządzaniu rozwojem, 2.2. Rozwijanie wielopoziomowych i wielosektorowych partnerstw, np.: z instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami i ich stowarzyszeniami oraz innymi jednostkami terytorialnymi

Priorytet 7. **Fundusze europejskie** dla wspólnot lokalnych 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (ZIT)

KPO 6. Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności

KSRR 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem

KSRR 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

SOR Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania

SOR Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu – Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem,

Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne - dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców

3.2. Policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa (jako "miasta wielu miast")

SRM OBSZAR V: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE 1. Ład przestrzenny
1.1. Zachowanie ładu przestrzennego, dostępności i estetyki przestrzeni województwa,
1.2. Przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy; 2. Wsparcie miast
2.4. Wspieranie i promowanie koncepcji zrównoważonego rozwoju miast, w tym m.in. idei „smart city”, miasta zwarteo i miasta witalnego w Małopolsce

Priorytet 7. **Fundusze europejskie** dla wspólnot lokalnych

Priorytet 5. **Fundusze europejskie** wspierające infrastrukturę społeczną

KPO: 1. Odporność i konkurencyjność gospodarki

- przygotowanie terenów inwestycyjnych (w tym scalenia gruntów, uregulowanie kwestii technicznych i prawnych), doprowadzenie niezbędnej infrastruktury (woda, gaz, energia) oraz budowa powierzchni produkcyjnych i magazynowych na cele przemysłowe, usługowe; opracowania przez gminy planów ogólnych - wynikających ze zmiany ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym

SOR Cel szczegółowy II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony - Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów

SOR Cel szczegółowy III - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu - Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego, E-państwo - Cyfrowe państwo usługowe

3.3. Powtórne wykorzystanie terenów zdegradowanych, przy maksymalnym zachowaniu przestrzeni biologicznie czynnych

SRM OBSZAR V: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE 2. Wsparcie miast
2.5. Wspieranie kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych części miast, ukierunkowanej przede wszystkim na przezwycięzenie kryzysu społecznego na tych obszarach i uruchomienie trwałych mechanizmów ich rozwoju.

W **FEM** środki na rewitalizację są przeznaczone tylko dla miast średnich i małych, miasta duże otrzymają środki w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT).

KSRR 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach degradowanych

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dokumenty wymienione w tabeli.

Przeprowadzono także analizę spójności celów Strategii Rozwoju Krakowa ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego, Funduszami Europejskimi dla Małopolski, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, Krajowym Programem Odbudowy oraz Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (tabela 28). Wniosek z analizy to spójność ASRK z tymi dokumentami, co oznacza możliwość starania się o środki na rozwój z funduszy europejskich szczebla krajowego i regionalnego oraz funduszy rządowych.

Cel 1.1. Strategii Rozwoju Krakowa dotyczący silnej, spójnej społecznie, wielokulturowej wspólnoty samorządowej znajduje swoje odzwierciedlenie w obszarze I Strategii Rozwoju Małopolski Małopolskie, a także w priorytetach 5, 6 i 7 Funduszy Europejskich dla Województwa Małopolskiego oraz w celu szczegółowym 2 Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju dotyczącym rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego oraz działaniom w zakresie spójności społecznej, jak poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Cel 1.2 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczący wysokiej jakości życia mieszkańców ze względu na wysoką jakość usług publicznych powszechnie dostępnych także odpowiada założeniom Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. Podobne działania przewidziano w obszarze I Małopolskie cel 1. Małopolskie rodziny, a także w obszarze 5 Rozwój zrównoważony terytorialnie w celu 2 Wsparcie miast, jak też w obszarze 2 Gospodarka i celu 5 w ramach tego obszaru Cyfrowa Małopolska. Działania w ramach celu 1.2 Strategii Rozwoju Krakowa będą mogły zostać sfinansowane na przykład w ramach priorytetu 5 Funduszy Europejskich wspierających infrastrukturę społeczną w programie Fundusze Europejskie dla Małopolski. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego z celem tym spójne są działania przewidziane w celu 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych oraz z celem 3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

Cel 1.3 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczący wysokiej dostępności i jakości projektów miasta z zakresu ochrony zdrowia, a także promocji idei zdrowego i aktywnego życia oraz wsparcia dla rozwoju opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat jest spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego w obszarze 1 Małopolskie. W szczególności dotyczy to działań w ramach celu Opieka zdrowotna, a także celu 1.1. wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, celu 4 Sport i rekreacja oraz działania 5.3 przewidujących rozwój systemu e-zdrowie, które odpowiadają celowi 1.3. z ASRK. Tym działaniom odpowiada też priorytet 5 z Funduszy Europejskiej dla Małopolski, wspierający rozwój infrastruktury społecznej. Podobne działania przewidziane są też w Krajowym Programie Odbudowy, gdzie założono zwiększenie dostępności do miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, a także rozwój efektywności, dostępności i jakości systemu ochrony zdrowia.

Cel 1.4 wysoki poziom bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa w Krakowie ze Strategii Rozwoju Krakowa jest spójny z obszarem 1 Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego i celem 3 Bezpieczeństwo. W ramach tego obszaru w priorytecie 7 Funduszy

Europejskich dla Małopolski przewidziano natomiast wsparcie dla wspólnot lokalnych, między innymi w zakresie bezpieczeństwa.

Cel 1.5 Strategii Rozwoju Krakowa przewiduje wspieranie wysokiego poziomu nauczania. Obszar Edukacja jest też uwzględniony w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego, a także w ramach Funduszy Europejskich wspierających infrastrukturę społeczną, gdzie przewiduje się rozwój usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury. Działania na rzecz rozwoju edukacji wysokiej jakości przewidziane są też uwzględnione w priorytecie 6 Funduszy Europejskich dla Małopolski dotyczącym między innymi edukacji. Działania na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego są też założone w celu 2.1 Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, a także w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, w której w ramach celu szczegółowego 2 przewiduje się między innymi działania na rzecz wzrostu i poprawy wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 1.6 Strategii Rozwoju Krakowa „Powszechność dostępu do lokali mieszkalnych”, spójny jest z działaniami uwzględnionymi w celu 1.7, w obszarze Małopolskie, Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego, w której przewiduje się rozwój mieszkalnictwa socjalnego wspomagane i chronione, a także z priorytetem 5 Funduszy Europejskich dla Małopolski, dotyczącym rozwoju infrastruktury społecznej, obejmującym między innymi usługi mieszkaniowe.

Cel 1.7 Strategii Rozwoju Krakowa odnoszący się do zapewnienia wysokiego poziomu usług związanych z kulturą jest spójny z celem 5 Kultura i dziedzictwo w ramach obszaru 1 Małopolskie Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. Działania na rzecz kultury są przewidziane też w priorytecie 5 Funduszy Europejskich dla Małopolski oraz priorytecie 7 dotyczącym rozwoju wspólnot lokalnych, między innymi w zakresie kultury.

Cel 1.8 Strategii Rozwoju Krakowa przewiduje rozwój silnego sektora organizacji pozarządowych, a w Strategii Rozwoju Małopolski w obszarze 4 Zarządzanie strategiczne rozwojem – rozwijanie wielopoziomowych i wielosektorowych partnerstw, między innymi z organizacjami społecznymi, a także rozwój kapitału społecznego w oparciu o organizacje pozarządowe. W priorytetach 5 i 6 Funduszy Europejskich dla Małopolski projektodawcami i beneficjentami mogą być natomiast organizacje pozarządowe i preferowane mają być projekty w partnerstwach z nimi.

Cel 2.1 Strategii Rozwoju Krakowa dotyczący neutralności klimatycznej, dbałości o środowisko i gospodarki cyrkularnej jest spójny z obszarem 2 Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego, w ramach którego przewiduje się, w celu 6, rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, a także z obszarem 3 Klimat i środowisko, który zakłada różnorodne działania na rzecz ochrony środowiska, efektywności energetycznej, edukacji ekologicznej i zmniejszenia emisji CO₂ i zanieczyszczeń. Tego typu działania będą finansowane w ramach priorytetu 2 Funduszy Europejskich dla Małopolski, a także w ramach Krajowego Programu Odbudowy w celu 2 Zielona energia i zmniejszenie energochłonności. Ponadto, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego w celu 3.2 przewiduje wzmocnienie współpracy

i zintegrowanego podejścia do rozwoju (między innymi na poziomie lokalnym), a zintegrowany rozwój oznacza uwzględnianie wymiaru środowiskowego.

Cel 2.2 Strategii Rozwoju Krakowa jako węzła w sieci metropolii Europy i świata oraz globalnie rozpoznawalnej marki, znajduje swoje odzwierciedlenie też w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego w obszarze 2 Gospodarka w celach 3 Turystyka, 4 Transport, a także w obszarze 4 Zarządzanie strategiczne rozwojem, gdzie przewiduje się promocję Małopolski oraz w obszarze 5 Rozwój zrównoważony terytorialnie, uwzględniający wsparcie miast w ich działaniach. Priorytet 4 Funduszy Europejskich dla Małopolski może sfinansować działania podejmowane w ramach celu 2.2 Strategii Rozwoju Krakowa, gdyż przewiduje rozwój transportu regionalnego i lokalnego, w tym poprawę dostępu do sieci transeuropejskich oraz rozwój inteligentnej i intermodalnej mobilności. W Krajowym Programie Odbudowy działania mające na celu przekształcenie Krakowa w węzeł międzynarodowy będą wspierane w ramach celu 1 Odporność i konkurencyjność gospodarki, który przewiduje między innymi budowę powierzchni produkcyjnych i magazynowych na cele np. usługowe, co może być wykorzystane dla realizacji działań w ramach celu 2.2 Strategii Rozwoju Krakowa. Działania na rzecz umiędzynarodowienia Krakowa będą się wpisywać też w działania na rzecz ekspansji zagranicznej i umiędzynarodowienia polskiej gospodarki oraz zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie, którymi też są usługi, przewidziane w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju w ramach celu szczegółowego 1 Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.

Cel 2.3 Strategii Rozwoju Krakowa jako miasta odpornego na kryzysy będącego innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym znajduje swoje odzwierciedlenie w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego w zakresie działań związanych z uzyskaniem dobrej jakości zatrudnienia, co jest możliwe w innowacyjnych branżach, a także w zakresie działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, gdyż takie alternatywne nurty gospodarcze są przewidziane także jako kierunki działań w ramach celu 2.3 Strategii Rozwoju Krakowa. Ponadto cel 2.3 Strategii Rozwoju Krakowa jest spójny z działaniami na rzecz rozwoju innowacyjności, a szczególnie wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, ich konkurencyjności i przedsiębiorczości, a także rozwoju cyfrowej Małopolski, co przewidziano w obszarze 2 Gospodarka, Strategii Rozwoju Województwa. Działania takie będą mogły być sfinansowane w ramach Funduszy Europejskich dla badań, rozwoju i przedsiębiorczości, czyli priorytetu 1 Funduszy Europejskich dla Małopolski, a także w ramach priorytetu 6 Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, gdzie przewiduje się m.in. dostosowanie pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, co zwiększy odporność, ale także do zmian związanych z demografią. Zakłada się też poprawę dostępu do zatrudnienia dla osób młodych i grup marginalizowanych, a także rozwój samozatrudnienia i ekonomii społecznej. W Krajowym Programie Odbudowy w celu 1 Odporność i konkurencyjność gospodarki także przewidziano wsparcie ekonomii społecznej dla aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, doradztwo w zakresie cyfryzacji przedsiębiorstw, szkolenia w zakresie pracy zdalnej, a także wsparcie na zakup oprogramowania do takiej pracy. Ponadto w KPO przewidziano transformację cyfrową i wsparcie na jej rzecz. Cel 2.2 Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego przewiduje wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym, więc też jest spójny z celem 2.3 Strategii Rozwoju Krakowa. W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

założono, między innymi, rozwój innowacyjnych firm, nowe formy współpracy i działania w branżach przemysłu i usług, a także reindustrializację dla sprostania globalnej konkurencji. Ponadto w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju przewidziano też wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe, co też odzwierciedla cel 2.3 Strategii Rozwoju Krakowa.

Cel 2.4 Strategii Rozwoju Krakowa Kraków silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji jest spójny z celem 2.10 rozwój infrastruktury i programów badawczo-rozwojowych oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w opiece zdrowotnej ze Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego (SRWM) z obszaru 1 Małopolskie. Przede wszystkim jest on spójny z obszarem 2 Gospodarka i celem 1 Innowacyjność, a także celem 5 Cyfrowa Małopolska i usługi w obszarze nauki i edukacji SRWM. Wsparcie dla działań odzwierciedlających cel 2.4. ASRK przewidują Fundusze Europejskie dla Małopolski w ramach priorytetu 1 dotyczącego badań i rozwoju i przedsiębiorczości Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. W celu 2.3 przewidziano natomiast wsparcie innowacyjnego rozwoju regionów i doskonalenie podejścia opartego na regionalnych inteligentnych specjalizacjach, a w Krakowie znajduje się wiele takich innowacyjnych firm należących do regionalnych inteligentnych specjalizacji i branż (szczególnie w zakresie przemysłów kreatywnych i czasu wolnego czy sektora IT).

Cel 2.5 Strategii Rozwoju Krakowa Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna ekologiczna mobilność znajduje swoje odzwierciedlenie w celu 1 w ramach obszaru 3 Klimat i środowisko Strategii Rozwoju Małopolski, w którym przewiduje się między innymi rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu publicznego i finansowanie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej. Jest to też uwzględnione w priorytecie 3 Funduszy Europejskich dla Małopolski, natomiast w Krajowym Programie Odbudowy cel 5 dotyczy zielonej, inteligentnej mobilności.

Cel 3.1 Strategii Rozwoju Krakowa przewiduje działania na rzecz efektywnego zarządzania metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych oraz z poszanowaniem potrzeb i praw człowieka. Podobne działania przewidziane są w Strategii Rozwoju Województwa w ramach obszaru 4 Zarządzanie strategiczne rozwojem, gdzie zakłada się, między innymi, ustawiczne kształcenie kadr samorządowych, wsparcie partnerów województwa w strategicznym zarządzaniu rozwojem i rozwijanie wielopoziomowych i wielosektorowych partnerstw. Priorytet 7 Funduszy Europejskich dla Małopolski przewiduje natomiast wsparcie dla wspólnot lokalnych w zakresie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi. W Krajowym Programie Odbudowy w celu 6 przewidziano natomiast działania na rzecz poprawy jakości instytucji. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego w celu 3.1 uwzględniono wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem, a także wsparcie dla współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym. Cel 3.1 wpisuje się też w Strategię Odpowiedzialnego Rozwoju, gdzie przewiduje się między innymi podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie, a także działania na rzecz rozwoju instytucji i strategicznego zarządzania rozwojem oraz inkluzywnych i skutecznych instytucji publicznych.

Cel 3.2. Strategii Rozwoju Krakowa zakłada policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa i jest spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego w obszarze 5 Rozwój zrównoważony terytorialnie, gdzie przewiduje się działania na rzecz ładu przestrzennego, przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy, a także wsparcie miast między innymi w zakresie rozwoju „smart city” i miasta zwartej. Fundusze Europejskie dla Małopolski w priorytecie 7 odnoszą się do wsparcia dla wspólnot lokalnych, a w priorytecie 5 do rozwoju infrastruktury społecznej. W Krajowym Programie Odbudowy wśród działań dotyczących odporności i konkurencyjności przewidziano m.in. rozwój niezbędnej infrastruktury miejskiej, przygotowanie terenów inwestycyjnych, a także dostosowanie do zmian ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, co może być konieczne przy realizacji celu 3.2 Strategii Rozwoju Krakowa. W Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju przewidziano natomiast rozwój w oparciu o indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów, co można też odnieść do dzielnic Krakowa czy „miast” miasta Krakowa. Ponadto działania te są spójne z celem Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju dotyczącym budowy zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego, a także rozwój cyfrowej administracji.

Cel 3.3 Powtórne wykorzystanie terenów zdegradowanych przy maksymalnym zachowaniu przestrzeni biologicznie czynnych, przewidziany w Strategii Rozwoju Krakowa, jest spójny z obszarami wsparcia miast w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. W Funduszach Europejskich dla Małopolski założono jednak, że wsparcie na rewitalizację będzie tylko dla miast średnich i małych. Powtórne wykorzystanie terenów zdegradowanych jest też przewidziane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego w ramach celu 1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.

W tabeli 29 przedstawia się spójność ASRK z celami Krajowej Polityki Miejskiej 2030 (KPM). Celem nadrzędnym Krajowej Polityki Miejskiej jest natomiast „stawianie czoła wyzwaniom rozwojowym oraz budowanie warunków do wzmacniania zdolności miast i miejskich obszarów funkcjonalnych do zrównoważonego rozwoju, polepszania jakości życia mieszkańców i budowania odporności na obserwowane zmiany klimatu.

Tabela 29. Spójność celów ASRK z celami KPM 2030

Cele KPM	Cele ASRK
<p>Miasto kompaktowe – dążenie do rozwoju obszarów miejskich (w zwartości strukturalnej) w sposób zrównoważony i odpowiedzialny oraz do racjonalnego wykorzystania przestrzeni i dostępnych zasobów.</p>	<p>3.3., 3.2., 2.1., 2.5.</p>
<p>Miasto zielone – przeciwstawianie się pogłębianiu kryzysu klimatycznego, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu, ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza oraz odbudowywanie ekosystemów na obszarach miejskich (zwiększanie trenów zieleni oraz ciągłość ekosystemów przenikających się z obszarami zurbanizowanymi).</p>	<p>2.1., 2.5. 3.3. 3.2.</p>
<p>Miasto produktywne – oparcie rozwoju obszarów miejskich na zdywersyfikowanej gospodarce, która zapewnia mieszkańcom miejsca pracy, tworząc solidną inwestycyjną podstawę zrównoważonego rozwoju miejskiego.</p>	<p>2.3.</p>
<p>Miasto cyfrowe – wykorzystanie procesów transformacji cyfrowej na rzecz wzmacniania wzajemnych relacji pomiędzy zarządzającymi obszarem miejskim, mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, aby efektywnie zarządzać rozwojem miejskim.</p>	<p>3.1.</p>
<p>Miasto dostępne – niwelowanie barier poprzez racjonalne usprawnienia organizacyjne i funkcjonalne, ale także gwarancję zapewnienia równych szans wszystkim mieszkańcom i pełnego ich uczestnictwa w życiu społeczności oraz w dostępie do usług publicznych niezależnie od wielkości i umiejscowienia w strukturze osadniczej.</p>	<p>3.2., 1.1, 1.2., 1.3.</p>
<p>Miasto sprawne – zdolność skutecznego zarządzania, efektywnego wykorzystania zasobów własnych, ale także umiejętność współpracy między wszystkimi uczestnikami procesów rozwoju miejskiego (współpraca partnerska między instytucjami, organizacjami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami, i innymi – nie tylko w obrębie miast, ale także w ich obszarze funkcjonalnym).</p>	<p>3.1.</p>

Źródło: opracowanie własne w oparciu o ASRK i KPM 2030

Miasto kompaktowe i zielone według KPM 2030 będą rozwijały w szczególności działania podejmowane dla realizacji celów operacyjnych ASRK: 2.1. Kraków – miastem neutralnym klimatycznie, dbającym o środowisko, z rozwiniętą gospodarką cyrkularną, 2.5. Zrównoważona, zintegrowana, niezawodna i ekologiczna mobilność, 3.2. Policentryczność struktury funkcjonalno-przestrzennej Krakowa (jako “miasta wielu miast”) oraz 3.3. Powtórne wykorzystanie terenów zdegradowanych, przy maksymalnym zachowaniu przestrzeni biologicznie czynnych. Cel KPM 2030 Miasto produktywnie odzwierciedla przede wszystkim cel ASRK 2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej. Do celów KPM dotyczących miasta cyfrowego i miasta sprawnego doprowadzą działania podejmowane głównie w ramach celu 3.1. ASRK Kraków efektywnie zarządzaną metropolią z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych oraz poszanowaniem potrzeb i praw człowieka. Rozwojowi Miasta dostępnego będą sprzyjać działania w ramach celu 3.1. ASRK, a także celów 1.1. Silna, spójna społecznie i wielokulturowa wspólnota samorządowa, 1.2. Wysoka jakość życia mieszkańców urzeczywistniana przez wysoką (możliwie najwyższą) jakość usług publicznych i ich powszechną dostępność i 1.3. Wysoka dostępność i jakość projektów Miasta z zakresu promocji i ochrony zdrowia, powszechność realizacji idei zdrowego i aktywnego życia oraz wysoka dostępność do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

4. Wnioski z badań bezpośrednich

Istotne trendy wpływające na kształtowanie zapisów strategii

Aktualizacja SRK była przygotowana w odpowiedzi na wyzwania wywołane m.in. przez konsekwencje pandemii COVID-19, wybuchu wojny w Ukrainie oraz potrzeby uwzględnienia w większym stopniu kwestii związanych z antropogenicznymi zmianami klimatu. Czynniki te w największym stopniu wpłynęły na rozważania związane z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych i wpływem pracy zdalnej, cyfryzacją, organizacją transportu oraz migracjami.

Cele środowiskowe, wynikające m.in. z uwarunkowań polityki klimatycznej UE oraz zapisane w „Europejskim Zielonym Ładzie”, były także istotnymi przesłankami dla aktualizacji strategii, o czym wspominali rozmówcy podczas badania. Według założeń polityki miasta Kraków do 2050 r. ma być zielonym miastem, neutralnym klimatycznie. Stąd też ważnymi zagadnieniami są także takie kwestie jak rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury, zwiększanie efektywności energetycznej czy poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji indywidualnych.

Wiodącym wątkiem była także kwestia zapewnienia wysokiej jakości życia i zamieszkania oraz możliwości spełnienia potrzeb związanych z dostępem do usług publicznych. W aktualizacji strategii położono większy nacisk na kwestie społeczne i środowiskowe, co odzwierciedla m.in. struktura celów. Działania te ściśle wiążą się z zadaniami realizowanymi stale przez samorząd (np. zapewnieniem dostępu do edukacji, usług społecznych, utrzymaniem funkcjonowania transportu) i są one stałymi wyzwaniami, z którymi samorząd musi się mierzyć, niezależnie od wyzwań stawianych przez nagłe i nieprzewidywalne wydarzenia, jak pandemie czy wojny.

Struktura celów, ich spójność oraz sposób zapisów celów strategicznych

Zapis celów w opinii badanych osób jest czytelny i spójny. Decyzja o powiązaniu celów w dwa główne merytoryczne (Cele Strategiczne 1 i 2) i zarządczy (Cel Strategiczny 3) jest dobrą, trafną decyzją, która uczytelnia i upraszcza dokument. Jest to zmiana „na plus” w kontekście oceny dokumentu z 2018 r., w którym mocno podkreślano rolę „inteligentnego zarządzania” i mocno pro-biznesowy kurs rozwoju miasta. Zaktualizowana strategia akcentuje działania społeczne, a rozwój gospodarczy został włączony w pion powiązany z rozwojem środowiskowym. Zapis celów w taki sposób jest postrzegany jako wskazanie nowych priorytetów dla rozwoju miasta.

W części z wywiadów wyrażano opinie, że cele są wyczerpujące, napisane poprawnie oraz pokrywające cały zakres działań samorządu, ale brakuje wyraźnego wskazania priorytetyzacji zadań. W podobnym tonie wskazywano na rozbieżność między ogólnymi i poprawnie zapisanymi celami a np. brakiem wskazania, jakie działania podejmować, aby odnieść się do najbardziej kluczowych, zidentyfikowanych wyzwań, np. demograficznych, co

cehuje myślenie strategiczne. Obecna aktualizacja wskazuje raczej na szereg działań, które samorząd prowadzi tak czy inaczej, w ramach realizacji swoich zadań.

W wywiadach odnoszących się do strategicznych zagadnień – transportu i adaptacji do zmian klimatu – wskazywano na istotne ryzyka wynikające z rozbieżności między celami strategicznymi i kierunkami a realiami operacyjnymi. W zakresie transportu wiązały się one np. z silnymi uwarunkowaniami wynikającymi z dużego udziału przemieszczeń samochodami z gmin podmiejskich i trudnościami z obsługą tego ruchu. Jednocześnie wskazywano na wysoki koszt planowanych inwestycji infrastrukturalnych, które niekoniecznie mogą prowadzić do zakładanej poprawy podziału zadań przewozowych. Być może konieczne jest zidentyfikowanie i realizacja innych działań, które mogą pomóc w rozwiązaniu kwestii obsługi transportowej, jak np. przyjęcie perspektywy użytkownika, umożliwienie lepszego planowania podróży na zasadzie „mobilność jako usługa” (MaaS) oraz wykorzystanie wysokiego już obecnie potencjału transportu szynowego. Strategia zawiera poprawne zapisy, jednak nie daje odpowiedzi, jak osiągnąć ten cel i tu konieczne są dodatkowe opracowania operacyjne. Działania operacyjne mogą zostać uwzględnione i doprecyzowane w ramach Instrumentów Zarządzania Strategicznego (Programy, Projekty, Portfele Projektów) wdrażanych na bazie ASRK.

W przypadku projektów związanych z adaptacją do zmian klimatu głównymi wyzwaniem są te związane ze zmianami legislacyjnymi, które dążą do zaostrzenia wymagań emisyjności czy wykorzystania OZE. Prowadzenie działań związanych z termomodernizacją w budynkach publicznych pozwoli tylko na częściowe osiągnięcie planowanych efektów i konieczne będzie włączenie sektora prywatnego, nieobjętego ustaleniami strategii. Najbardziej efektywny sposób włączenia OZE – fotowoltaika – jest trudna do masowego wdrożenia z uwagi na ochronę konserwatorską znacznych obszarów miasta. Ponadto prowadzenie kompleksowych termomodernizacji obiektów publicznych nie zawsze jest możliwe ze względu na uwarunkowania prawne (np. konieczność utrzymania działalności obiektów szkolnych w okresie roku szkolnego). Realizacja strategicznych projektów rozbudowy błękitno-zielonej infrastruktury wiąże się ze znaczącymi nakładami finansowymi. Podobnie jak w kontekście transportu, ogólne zapisy strategii będą uzupełnione o wytyczne operacyjne na poziomie Instrumentów Zarządzania Strategicznego.

W kontekście rozwoju miasta ważne jest uwypuklenie w Strategii roli sektora opartego na wiedzy, gdyż wiele pozostałych usług, a szczególnie np. turystyki, to prace o niskich wynagrodzeniach (co oznacza też niższe wpływy z PIT i wynikające z nich dochody Miasta). Kultura i zabytki krakowskie przyciągają turystów, jednak w skali globalnej nie stanowią głównego wyróżnika miasta. Jednocześnie turystyka jest istotnym elementem budowania wizerunku miasta i dyplomacji gospodarczej. Polityka miasta Krakowa dąży do zmiany jej charakteru z ilościowego na jakościowy. W strategii podkreślono szereg działań, które mogą wspierać taki sposób korzystania z oferty miasta – wzrost roli turystyki biznesowej i konferencyjnej, dekoncentracja celów turystyki i promocja innych atrakcji (np. realizacja projektów takich jak Park Zakrzówek). W tym kontekście strategia odwołuje się też do „Polityki zrównoważonej turystyki Krakowa na lata 2021-2028”. Dlatego wydaje się, że ważniejszy byłby nacisk na silniejsze wyróżnianie się Krakowa na świecie jako miasta opartego na wiedzy i talentach. Rozwój sektorów opartych na wiedzy warunkowany jest siłą ośrodka

akademickiego. Obecnie widoczna jest współpraca administracji miejskiej w wielu kwestiach z uczelniami. Podobnie administracja regionalna współpracuje z uczelniami krakowskim.

Operacjonalizacja strategii, rozumiana jako obudowanie dokumentu strategicznego programami strategicznymi, będzie miała kluczowe znaczenie dla realnej efektywności dokumentu.

Horyzont czasowy strategii

W strategii wyznaczono dwa horyzonty czasowe – 2030 i 2050. Pierwszy z nich jest horyzontem siedmioletnim pozwalającym na prowadzenie planowania gospodarczego. Horyzont 2050 jest długoterminowy. W rozmowach wskazano szereg argumentów za przyjęciem takiej perspektywy. Jednym z nich jest czas konieczny dla finansowania, planowania i realizacji dużych projektów infrastrukturalnych, takich jak np. domknięcie III ramy komunikacyjnej czy realizacja premetra, które wykraczają poza 2030 r. Argumentem przytaczanym przez zespół autorski jest także długofalowość zmian społecznych, do której odnosi się strategia, np. integracji migrantów.

Przyjmowanie długoterminowej perspektywy może być problematyczne w przypadku średnioterminowego zarządzania rozwojem miasta. Biorąc pod uwagę konstrukcję wizji i misji strategii, w której podkreślono rolę długoterminowych procesów (np. antropogenicznych zmian klimatu), zarządzaniu w oparciu o wartości (otwartość, wielokulturowość) spojrzenie z perspektywy 2050 ma swoje uzasadnienie. W rozmowach z Wydziałem Strategii podkreślono także, że przyjmowanie długoterminowej perspektywy i długofalowych celów nie oznacza, że dokument nie będzie podlegał okresowej ocenie i dalszym aktualizacjom.

Kluczowa rola sektora usług biznesowych opartych na wiedzy i wpływ trendów technologicznych

Do ważniejszych trendów zewnętrznych, jakie w najbliższym czasie wpłyną na sytuację w Krakowie, należą trendy technologiczne w zakresie cyfryzacji i automatyzacji. Kraków jest szóstym na świecie centrum usług biznesowych pod względem wielkości zatrudnienia (raporty ABSL). Zatrudnienie w tym sektorze stanowi 20% zatrudnienia w Krakowie. Obecnie przeważają w ramach zatrudnienia stanowiska proste, ale jest też wiele wysoce wiedzochłonnych (osoby, które bardziej pełnią funkcje coachingowe w zakresie np. rewizji finansowej, interpretacji informacji finansowej, walidacji modeli ekonometrycznych). Cyfryzacja doprowadzi do eliminacji tych przeważających obecnie prostych stanowisk i potrzebne będzie przekwalifikowanie w stronę stanowisk o wyższych kompetencjach, wartości dodanej i płacach. Pod tym względem, Kraków ma szansę na ogólną poprawę pozycji w ramach globalnych łańcuchów wartości i konkurencji wśród innych metropolii dzięki jakości zasobów ludzkich. Jeśli ten rozwój się nie powiedzie, konsekwencje mogą być odwrotne – redukcja miejsc pracy wskutek cyfryzacji zamiast ich substytucji stanowiskami wymagającymi wyższych kompetencji.

Niezależnie od wpływu procesów związanych z cyfryzacją, efekty wojny i pandemii pokazały, że Kraków utrzymuje swoją pozycję jako ważny ośrodek dla globalnych firm, co wiąże się z lokalizacją w granicach UE. Na operacje firm wpływają takie decyzje strategiczne jak ograniczenie działań związanych z offshoringiem usług na rzecz nearshoringu, utrzymaniem tradycyjnych form pracy (offline i hybrydowej) przez pracodawców, brakiem możliwości realizacji pracy zdalnej w krajach będących tradycyjnym celem offshoringu (np. Indii), dobrym dostępem do wykwalifikowanej siły roboczej. Potwierdzają to kontakty z przedstawicielami biznesów ABSL, którzy nie planują wyprowadzki z Krakowa.

Ważne jest też środowisko startupów ICT, gier komputerowych i planszowych oraz biotechnologii jako załączek nowych, dynamicznych branż. Kraków powinien utrzymać swoją pozycję w globalnych łańcuchach wartości w tym sektorze. W pewnym stopniu Kraków stanowi już „marshallowski” klaster w zakresie usług opartych na wiedzy, z dużą rotacją kadry między przedsiębiorstwami i z obecnością też wielu małych spółek w opartych na wiedzy sektorach. Ważna jest dalsza umiejętność przyciągania talentów do Krakowa i utrzymania ich. Obecnie korporacje próbują poszukiwać talentów już w szkołach średnich.

Taka analiza sytuacji w kluczowej dla gospodarki Krakowa branży potwierdza zasadność przyjęcia celów związanych z kształtowaniem jakości życia, zapewnienia dostępu do usług, utrzymanie obecnego, dobrego poziomu bezpieczeństwa, poprawy jakości powietrza i sprawnie działającego transportu. Działania te bowiem są szczególnie ważne w kontekście skuteczności przyciągnięcia i zatrzymywania pracowników branż wymagających wysokich kwalifikacji.

Demografia i wpływ na ustalenia strategii

Procesy demograficzne, takie jak migracje i starzenie się, znacząco wpływają na możliwość realizacji ustaleń strategii. Procesy te, wskazane w analizie SWOT, w dużym stopniu determinują treść celów strategicznych dokumentu. Zagrożenie to było wymieniane w części z dokumentów w kontekście zadań samorządu, związanych z prowadzeniem opieki, jak i malejącego zasobu osób dla rynku pracy.

Ważnym uwarunkowaniem jest także inny efekt starzejącego się społeczeństwa, spadek liczby osób uczących się w Krakowie, co rzutuje na liczbę populacji tymczasowej miasta. Sytuację miasta będą pogarszać procesy suburbanizacji, czyli wyprowadzki mieszkańców do gmin podmiejskich. W wywiadach wspomniano o trendzie powrotów do miasta, jednak decyzja o takim ruchu wiąże się zarówno z kształtowaniem wysokiej jakości zamieszkania w granicach gminy, jak i budowaniem oferty mieszkaniowej. W tym kontekście szczególnie ważne będą działania, które pozwalają na rozwój nowych terenów inwestycyjnych w granicach miasta (m.in. OSI Nowe Miasto czy OSI Zakopianka/Białe Morza). Działania te są wpisane w dokument strategii.

W pewnym stopniu spadek liczby ludności może uzupełnić migracja. Obejmuje ona zarówno populację osób wybierających Kraków do mieszkania i pracy, jak i efekty najnowszej migracji wojennej z Ukrainy. Ważne jest m.in. przyciąganie talentów, które nie utracą pracy w wyniku automatyzacji. Równie ważnym działaniem będzie integracja migrantów

oraz działania na rzecz utrzymania aktywności zawodowej seniorów. Kierunki te są wskazane strategii.

Znaczenie współpracy w obszarze metropolitalnym dla racjonalnego gospodarowania przestrzenią sprzyjającego wyższej jakości życia

Działaniami, które w opinii części rozmówców należałoby wzmacniać, jest uwzględnienie metropolitalnego wymiaru Krakowa, czyli współpracy z gminami ościennymi. Na ich terenie mieszka wiele osób korzystających na co dzień z oferty pracy i usług Krakowa, a zagospodarowanie tych terenów wpływa na stan środowiska miasta, m.in. poprzez kwestię tzw. „niskiej emisji”. W dokumencie strategii wskazano mechanizmy ZIT w ramach MOF.

W wywiadach wskazano także, że można by lepiej wykorzystać współpracę w obszarze metropolitalnym dla utworzenia przestrzeni biurowych, np. w rejonie lotniska w Balicach. Kraków jest zbyt małym miastem, aby mieszkańcy chcieli wszystko realizować w niewielkim obrębie swojej dzielnicy, jak w większych obszarach metropolitalnych, np. w 4-milionowej metropolii Barcelony. Ważna jest jednak współpraca w obszarze metropolitalnym i ułatwianie dojazdów do Krakowa poprzez szybkie połączenia kolejowe (SKA) oraz skoordynowane z nimi połączenia tramwajowe. Sprzyjałoby to decyzjom o zamieszkaniu poza Krakowem, w otoczeniu zieleni, dzięki szybkim dojazdom do miasta, np. 2-3 razy w tygodniu do biura, w połączeniu z pracą zdalną.

„Wąskie gardła” rozwoju Krakowa

Problemami Krakowa, wymienianymi w trakcie wywiadów, są m.in. infrastruktura transportowa i niedostatek terenów inwestycyjnych, w tym zasobów publicznych. Zapewnienie terenów rozwojowych w granicach miasta, takich jak np. Nowe Miasto, ma pomóc w przeciwdziałaniu ryzykom związanym z tymi zagadnieniami.

Ważnym wyzwaniem są nadal kwestie związane z jakością powietrza, choć w samym Krakowie znacząco poprawił się jego stan. Wyzwaniem mogą też być konsekwencje związane z zaostrzającymi się wymaganiami emisji oraz dekarbonizacji energii. Opóźnienia we wdrażaniu polityki mitygacji zmian klimatu i budowania neutralności klimatycznej miasta mogą w długotrwałej perspektywie obniżyć atrakcyjność Krakowa dla inwestorów. Znaczącym czynnikiem jest jakość życia. Dostępność usług i mieszkań determinuje mocno atrakcyjność miasta dla osób zasilających lokalny rynek pracy, w szczególności osób zdolnych do przekwalifikowania się.

Wyzwanie stanowi także zarządzanie ruchem turystycznym. Kraków zmaga się z konsekwencjami prywatyzacji zasobu kamienicznego w latach 90-tych i turystyfikacji. W efekcie ścisłe centrum Krakowa coraz bardziej służy turystom, co wpływa na zanik lokalnej wspólnoty i mniejszą troskę o przestrzeń czy zieleni np. w domach, na balkonach etc., gdy jest coraz mniej osób na stałe zamieszkujących ten obszar. Przeciwdziałanie „obumieraniu” historycznego centrum będzie nadal istotnym wyzwaniem w zarządzaniu miastem. Ważne, aby

zachować w tym względzie równowagę i utrzymać w centrum stałych mieszkańców. Wyzwaniom tym mają przeciwdziałać polityki zrównoważonej turystyki oraz rewitalizacji miasta. Dla efektywności prowadzenia działań konieczne są jednak zmiany legislacyjne, związane m.in. z regulacją rynku najmu.

Zagrożenia dla realizacji Strategii

Jednym z głównych zagrożeń, wskazywanych w większości wywiadów, są kwestie związane z finansami gminy, szczególnie w kontekście zmian w sposobie finansowania działalności samorządów i utraty wpływów z PIT w wyniku wprowadzenia Polskiego Ładu oraz wyzwaniami gospodarczymi, związanymi z inflacją. Choć Kraków jest miastem dysponującym znacznym budżetem, realizacja zadań bieżących oraz kontynuacja finansowania projektów strategicznych w długofalowej perspektywie może prowadzić do zmniejszenia zasobów, którymi dysponuje samorząd. W podobny sposób jako zagrożenie, traktowane jest osłabianie podmiotowości JST.

Zmiany w sposobie finansowania działań samorządu będą wpływały na możliwość realizacji zadań publicznych – utrzymania wysokiego poziomu edukacji, sprawnego transportu zbiorowego czy świadczenia usług opiekuńczych.

Duży wpływ na realizację ASRK mogą mieć w przyszłości kwestie demograficzne. Wpływają one znacząco na kondycję rynku pracy, zasób osób korzystających z edukacji akademickiej oraz usług miejskich i na wysokość dochodów budżetowych. Rosnący udział seniorów w populacji miasta będzie rzutował na rosnące obciążenia finansowe oraz konieczność sprostania potrzebom związanym z dostępnością.

Ponadto problemem ograniczającym możliwości rozwojowe miasta może być brak konsensusu odnośnie zagospodarowania danej przestrzeni wśród różnych jej właścicieli: prywatnych i publicznych różnego szczebla (krajowego, miejskiego). Ryzyka te mogą materializować się m.in. w przypadku realizacji projektów PPP. Znacznym ryzykiem jest tu też malejący kredyt zaufania dla urzędu bądź lokalne partykularyzmy, które utrudniają realizację projektów istotnych z punktu widzenia interesu całego obszaru Krakowa. W wywiadach poruszono wagę Celu Strategicznego 3, w którym wskazano na konieczność budowania i stosowania mechanizmów współdecydowania oraz zarządzania partycypacyjnego jako remedium dla tego problemu. Wdrożenie takiego sposobu zarządzania nie powinno oznaczać zastąpienia obowiązków i decyzyjności władz i urzędników Krakowa przez stronę społeczną, a raczej wsparcie w podejmowaniu decyzji.

5. Wnioski z ewaluacji modelu funkcjonalno-przestrzennego

Model funkcjonalno-przestrzenny wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie jest obligatoryjnym komponentem strategii rozwoju gminy, zgodnie z wymaganiami art. 10e ust 3 pkt 4) i 5) znowelizowanej ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w 2020 r. (Dz.U.2023.40 t.j.). W obowiązującym na dzień sporządzania analizy ex-ante ani ustawa, ani jej akty wykonawcze, nie precyzowały zakresu treści modelu. W założeniu, włączenie modelu i rekomendacji ma zapewnić integrację planowania społeczno-gospodarczego z przestrzennym.

W chwili sporządzania obecnej analizy system planowania ulega zmianie w wyniku nowelizacji ustawy z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2023.977 t.j.). Nowelizacja ustawy (druk nr 3097) została przyjęta na posiedzeniu Sejmu 7 lipca 2023 r. i wchodzi w życie. Nowy ustrój planistyczny zastępuje dokument studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego planem ogólnym. W projekcie ustawy zmieniono także treść ustawy o samorządzie gminnym, doprecyzowując zakres i treść modelu struktury-funkcjonalno-przestrzennej.

Przygotowanie planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego będzie musiało uwzględniać ustalenia strategii rozwoju pod warunkiem, że dokument ten został wszczęty w dniu wejścia w życie znowelizowanej ustawy:

„Art. 51. Do dnia 31 grudnia 2025 r. ustalenia planu ogólnego gminy określa się, uwzględniając politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile gmina dysponuje strategią rozwoju gminy lub strategią rozwoju ponadlokalnego, których opracowanie zostało wszczęte od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.”

Oznacza to, że dla aktualizacji strategii nie będzie formalnego obowiązku uzyskiwania zgodności między nią a dokumentami planistycznymi. W kolejnej aktualizacji, o ile nastąpi ona po 2025 r., taka spójność będzie już obligatoryjna.

Zgodność z praktyką krajową

Ustalenia modelu zostały przeanalizowane pod kątem zapisów wytycznych Ministerstwa Rozwoju i Funduszy zawartych w poradniku „Strategia rozwoju gminy krok po kroku” jak i ustaleń dotyczących treści modelu struktury funkcjonalno-przestrzennych zawartych w nowelizacji ustawy o planowaniu (druk nr 3097). Dokonano takiej analizy ze względu na fakt, że istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że zmiana prawa wejdzie w życie, a dokument strategii może być przyjmowany po upływie *vacatio legis*.

Pod względem zagospodarowania przestrzennego ASRK spełnia wymagania stawiane treści tego dokumentu zarówno w obowiązującej ustawie o samorządzie gminnym jak i jej

nowelizacji. Zapisy modelu zostały określone w formie tekstowej oraz graficznej, co uczytelnia dokument. Autorzy przyjęli formułę zapisu, w której w modelu wskazano zarówno sposób realizacji celów ASRK, jak i wymagania przestrzenne, istotne z punktu budowania zgodności z dokumentami planistycznymi. Przyjęte rozwiązanie jest poprawne i odpowiada zadaniom, jakie są postawione przed strategią.

Przyjęta struktura podrozdziałów w zakresie dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej odpowiada wprost wymaganiom stawianym modelowi struktury funkcjonalno-przestrzennej w nowelizacji ustawy o planowaniu. Jest to istotne, gdyż docelowo, po upływie okresu ważności studium, w dokumencie strategii zostaną zawarte główne kierunki kształtowania polityki przestrzennej.

Zbieżność z obowiązującymi dokumentami planistycznymi

Autorzy opracowania przyjęli słuszne założenie, że model struktury funkcjonalno-przestrzennej powinien zarówno odzwierciedlać założenia dokumentów strategicznych wyższego rzędu, w tym Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego oraz strategii terytorialnej, jak i być powiązany z ustaleniami polityki przestrzennej miasta, wyrażanej m.in. w dokumencie studium. Zapisy modelu uwzględniają uwarunkowania wynikające z tych dokumentów oraz wskazują docelowe kierunki polityki przestrzennej.

Zgodnie z hierarchią dokumentów, założenia zapisane w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej powinny ukierunkować zapisy aktualizacji studium bądź nowego planu ogólnego. Autorzy strategii odnoszą się do takiej roli modelu, co jest poprawną praktyką.

Spójność założeń modelu z innymi opracowaniami strategicznymi, przygotowanymi przez miasto Kraków, a mającymi oddziaływanie przestrzenne

Ustalenia przestrzenne są powiązane bądź odnoszą się do działań realizowanych przez miasto w zakresie kształtowania polityki komunalnej miasta. Zapisy strategii są spójne z kierunkami polityki transportowej, adaptacji do zmian klimatu i polityki środowiskowej oraz rewitalizacji.

W modelu warto uwzględnić ustalenia dokumentów jak „Kierunki Rozwoju i Zarządzania Terenami Zieleni w Krakowie”, w szczególności w zakresie klasyfikacji terenów zieleni oraz uwzględnienia zieleni historycznej (parków historycznych).

Spójność ustaleń strategii i modelu funkcjonalno-przestrzennego, w szczególności pod kątem ustaleń, które mogą mieć wymiar przestrzenny

Model funkcjonalno-przestrzenny został ściśle powiązany ze strukturą celów strategicznych Strategii. Poszczególnym celom zostały przyporządkowane wytyczne przestrzenne, wskazujące na sposób realizacji tych założeń. Planowanie działania są wskazane

na załącznikach graficznych i są spójne. Powiązania między celami a treścią załączników wskazano poniżej:

Tabela 30. Powiązania między celami strategicznymi a treścią załączników graficznych

Cele	Rys. 5	Rys.6	Rys. 7	Rys. 8	Rys. 9	Rys. 10	Rys.12	Rys. 13
CS 1	X	X					X	X
CS 2			X	X	X	X		X
CS 3						X	X	

Rysunki 5-10 mają charakter ilustracji dla celów strategicznych, rysunki 12-13 odnoszą się do realizacji Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI).

Cel Strategiczny 1 ma być realizowany poprzez poprawę dostępu do sieci usług i rozbudowę centrów lokalnych, których orientacyjna lokalizacja jest wskazana na mapie.

Cel Strategiczny 2 będzie realizowany m.in. poprzez rozbudowę błękitno-zielonej infrastruktury oraz OZE, rozwój transportu publicznego i rozwiązania takie jak Strefa Czystego Transportu. W zakresie gospodarczym cele zapisane są ogólnikowo. Można tu wyróżnić trzy istotne elementy – realizację miejskich projektów strategicznych, dekoncentrację usług turystyki i kształtowanie wielofunkcyjnych centrów usługowych.

Cel Strategiczny 3 ma ogólne zapisy obejmujące szeroki zakres działań przestrzennych. Wymiar przestrzenny został podkreślony m.in. poprzez realizację centrów lokalnych w ramach gminnych OSI.

Wytyczne przestrzenne są zapisane w sposób ogólny. Określono także ogólne horyzonty czasowe realizacji zadań – dla Celu Strategicznego 1 horyzont 2030 r. w tym budowa centrów lokalnych do 2050 r., dla Celu Strategicznego 2 i 3 wskazano 2050 r. W określeniu celów przestrzennych nie ma ich priorytetyzacji czy określenia rankingu ważności, choć pewną formą wskazania priorytetów może być wyróżnienie części z działań jako OSI. Również zapis Celu Strategicznego 2 ma określone, choć w dość ogólny sposób, poszczególne kroki realizacji założeń układu transportowego, które wskazują preferowane działania, tzn. rozbudowę układu transportu szynowego, domknięcie III obwodnicy i zmiana charakteru II obwodnicy.

Przyjęte horyzonty czasowe należy uznać jako długofalowe. Realistycznie, w takich okresach zarówno strategia, jak i inne dokumenty planistyczne, będą najprawdopodobniej aktualizowane, zwłaszcza, że horyzont 2050 znacząco wykracza poza możliwość realistycznego planowania gospodarczego. Praktyka ta jest do zaakceptowania, o ile działania zapisane w

modelu będą zoperacjonalizowane przez kolejne dokumenty, programy i projekty, wykonywane dodatkowo w odpowiedzi na postawione cele strategiczne. Założenie to jest wskazane w rozdziale „System realizacji Strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych”. Przyjmowanie długofalowego celu dla realizacji rozwiązań komunikacyjnych jest uzasadnione, biorąc pod uwagę zarówno znaczący koszt budowy wskazanych projektów, jak i czas uzyskania finansowania, dokumentacji i niezbędnych pozwoleń.

Założone cele przestrzenne są powiązane z monitorowaniem wskaźników realizacji strategii. Dotyczy to np. takich celów jak 1.2., gdzie wskaźnikiem realizacji celów jest odsetek krakowian z dostępem do lokalnych usług społecznych, transportu zbiorowego czy celu 1.2., gdzie wskazywane są takie mierniki jak powierzchnia biologicznie czynna. W tym znaczeniu w modelu wskazano docelowy, oczekiwany kształt struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Zapisy te, pomimo wysokiego poziomu ogólności, są spójne z zapisami Celów Strategicznych oraz pozwalają na określenie ich przestrzennego wymiaru.

Treść i spójność OSI, zarówno w zakresie zgodności ze SRWM jak i ustaleń strategii w przypadku wskazania OSI gminnych

Strategia zawiera opis OSI zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego (SRWM) w tym OSI wskazanych dla realizacji w ramach MOF, OSI wskazanych w ramach obszarów uzdrowiskowych (Kraków-Swoszowice) oraz OSI na terenie którym znajdują się obszary prawnie chronione, w tym parki krajobrazowe, parki narodowe lub obszary Natura 2000. OSI zostały tu przywołane poprawnie: w dokumencie wskazano zarówno obszary objęte wsparciem wojewody, jak i wymieniono kierunki wsparcia. Wskazano także kierunki polityk oraz działań określone w SRWM. Są one zacytowane, brakuje jednak opisu sposobu, w jaki założenia tych OSI są powiązane z działaniami wskazanymi w strategii.

Dodatkowo wskazano OSI gminne, na których miasto zamierza prowadzić odrębne działania o charakterze strategicznym. Lokalizacja OSI została wskazana na mapie, a główne kierunki działań wyróżnione w opisie. Przyjęcie OSI gminnych jest krokiem w stronę operacjonalizacji strategii, gdyż wskazują one lokalizację i ogólnie kierunki działania projektów strategicznych. OSI gminne są też ściśle powiązane z Celami Strategicznymi, służą bowiem realizacji głównych założeń strategii.

Ocena charakteru rekomendowanych zmian w odniesieniu do globalnych i krajowych trendów przestrzennych

Cele strategii odnoszą się do takich globalnych trendów jak budowanie miasta neutralnego klimatycznie czy miasta zwartego, definiowanego także jako „miasto 15-minutowe”. Założone cele transportowe stanowią kontynuację dotychczasowej polityki transportowej miasta i odwołują się do współczesnych zasad kształtowania zrównoważonej mobilności. Aspekt zapewnienia szeroko definiowanego dostępu do usług społecznych wpisuje się w idee miasta opiekuńczego i dostępnego. Ważnym elementem strategii w kontekście spójności społecznej i ochrony środowiska jest odniesienie się do celów

zrównoważonego rozwoju ONZ. Działanie te są spójne z celami wyznaczanymi przez dokumenty takie jak np. Europejski Zielony Ład. W strategii uwzględniono część z dokumentów miejskich, które proponują nowoczesne rozwiązania zarządcze z zakresu zarządzania ruchem turystycznym. Szczególnie ważnym działaniem było uwzględnienie celów klimatycznych i włączenie działań związanych z mitygacją i adaptacją do zmian klimatu w strukturę ASRK.

Jedną ze znaczących zmian w ocenianej aktualizacji jest wzmocnienie wymiaru społecznego, w tym otwartości i wielokulturowości miasta. Nie są to zadania stricte planistyczne, jednak zapisy wspierające rozwój sieci usług publicznych i terenów zieleni będą wspierały funkcjonowanie sąsiedzkich sieci społecznych.

Słabiej akcentowanym aspektem jest kształtowanie współpracy metropolitalnej. Zagadnienie to co prawda jest przedmiotem strategii terytorialnej, a w części poświęconej OSI wspomniano o wspólnych zadaniach MOF, zagadnienie to jest jednak nadal opisane dość szkieletowo.

Wnioski wynikające z przeprowadzonych wywiadów IDI

Pod względem metodycznym informacje uzyskane w trakcie wywiadów potwierdzają, że w trakcie procesu przygotowywania ASRK zespół Wykonawcy prowadził ścisłą współpracę z Wydziałem Planowania Przestrzennego (BP), dalej WPP, główną i wiodącą jednostką planistyczną UMK. WPP odpowiada za procedowaną aktualizację dokumentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Współpraca operacyjna sprawiła, że pod względem merytorycznym i organizacyjnym zapisy modelu są skoordynowane i spójne z obecną polityką planistyczną miasta.

Wyniki wywiadów potwierdzają, że założenia przyjęte w modelu pokrywają się z celami i zadaniami realizowanymi przez wydziały i jednostki UMK. Są one także spójne z realizowanymi zadaniami i rozumiały wśród większości osób, z którymi prowadzone były wywiady, a które są odpowiedzialne za prowadzenie polityki komunalnej miasta.

Główne wnioski z ewaluacji modelu funkcjonalno-przestrzennego

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej spełnia wymagania merytoryczne i prawne stawiane temu elementowi strategii i jest kompletny. Przyjęta struktura odpowiada wymogom strategii zawartym zarówno w obowiązujących dokumentach planistycznych, jak i wchodzącej w życie zmianie ustaw o samorządzie gminnym i ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym. Przyjęte rozwiązania są spójne z dotychczasową polityką miasta. W modelu zawarto także ustalenia, które wyznaczają długofalowe kierunki przyszłej polityki przestrzennej.

6. Wnioski i rekomendacje

Wniosek 1.

Projekt aktualizacji „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” zawiera wszystkie elementy wymagane przez ustawę o samorządzie gminnym. Dokument jest też spójny merytorycznie. Rekomendowane są modyfikacje i uzupełnienia w zakresie wskaźników monitorowania. Korekty te nie stanowią przesłanki do zmian dokumentu na tym etapie prac, a raczej na etapie monitoringu dokumentu.

Rekomendacja 1. Dodanie komentarza wyjaśniającego odnośnie wartości bazowych i docelowych wskaźników o statusie „w opracowaniu”, które prawdopodobnie będą opracowane w najbliższym czasie i wyjaśnione w Raportach z realizacji Strategii.

Rozważenie doprecyzowania ram finansowych w ujęciu kwot średniorocznie przeznaczanych z budżetu GMK na realizację działań w ramach poszczególnych trzech celów strategicznych lub w ujęciu całej Strategii dotychczas i/lub prognozę nakładów z budżetu GMK. Jak wynika z raportów z realizacji Strategii i Wieloletniej Prognozy Finansowej, nakłady związane ze Strategią to około 30% dochodów GMK. Być może w oparciu o tę wartość można oszacować nakłady przyszłe na ASRK.

Wniosek 2.

W Diagnozie uwzględniono wszystkie kapitały rozwojowe tj. naturalny, fizyczny, finansowy, intelektualny, społeczno-gospodarczy i administracyjny.

Rekomendacja 2. Brak zmian

Wniosek 3.

Diagnoza zawiera prognozy i oparta została o bardzo różnorodne i liczne źródła danych.

Rekomendacja 3. Brak zmian

Wniosek 4.

W Diagnozie uwzględniono wszystkie ważne dokumenty szczebla regionalnego, krajowego i europejskiego dostępne na czas przygotowania projektu ASRK.

Rekomendacja 4. Brak zmian. W niniejszym raporcie w ramach analizy spójności uwzględniono dodatkowo Krajową Politykę Miejską z czerwca 2022 r.

Wniosek 5.

W Diagnozie i celach ASRK bezpośrednio lub pośrednio uwzględniono wszystkie czynniki rozwoju, jakie dawały efekty mnożnikowe dla Produktu Krajowego Brutto Krakowa. Jednym z ważnych czynników rozwoju Krakowa według analiz ekonometrycznych okazała się przedsiębiorczość oparta na wiedzy.

Rekomendacja 3. ASRK obejmuje działania na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności, ale we wskaźnikach rezultatu brakuje wskaźnika bezpośrednio odnoszącego się do usług opartych na wiedzy. Być może w celu 2.3. Kraków – odpornym na kryzysy, innowacyjnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej należałoby dodać wskaźnik nowych podmiotów z sekcji J-N z tendencją wzrostową jako wartością docelową.

Wniosek 6.

Trendy uwzględnione w Diagnozie i projekcie ASRK z obszarów polityczno-prawnych, ekonomicznych, technologicznych, społeczno-kulturowych, środowiskowych i przestrzennych są kompletne. Jedynie w obszarze przestrzennym brakuje wyraźnego odniesienia do koncepcji miasta zwartej i miasta 15-minutowego, lecz są one uwzględnione w celach ASRK.

Rekomendacja 6. Brak zmian

Wniosek 7.

Analiza SWOT jest aktualna i wyczerpująca. Powstała w oparciu o analizę różnorodnych źródeł danych, jednak występują pewne błędy formalne w tej analizie, m.in. uwzględnianie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w szansach czy obecnych stanów w szansach i zagrożeniach, podczas gdy prawdopodobnie miały się odnosić do przyszłości. Wydaje się, że przyjęto następującą konwencję SWOT: szanse i zagrożenia odnoszą się do zdarzeń i trendów zewnętrznych oraz przyszłych wewnętrznych, zaś silne i słabe strony odnoszą się do stanu wewnętrznego obecnego, odpowiednio wyróżniającego Kraków pozytywnie i negatywnie.

Rekomendacja 7. W ujęciu kolejnej aktualizacji Strategii warto dodać własną definicję silnych, słabych stron, szans i zagrożeń i konsekwentnie umieścić według niej zagadnienia w częściach macierzy SWOT. Należałoby także przenieść część zagadnień między częściami macierzy SWOT lub przeformułować ich brzmienie, aby odpowiadały przyjętej definicji. Dokładne propozycje zawarto w punkcie 3.1.2.2. raportu.

Wniosek 8.

Wnioski z Diagnozy przedstawiono w formie pogrubionych fragmentów tekstu oraz analizy SWOT. Pewnym mankamentem jest pokazywanie zmian w czasie wartości w ujęciu pieniężnym bez niwelacji wpływu inflacji, tj. w wartościach realnych, gdyż takie nominalne zmiany nie pokazują realnych zmian, a stąd wnioski o kierunkach zmian mogą nie być prawidłowe.

Rekomendacja 8. W przyszłych raportach z realizacji Strategii i przyszłych Raportach o Stanie Gminy w odniesieniu do danych z szeregów czasowych opartych o wartości pieniężne należy podzielić wartości nominalne dla poszczególnych lat przez wskaźnik skumulowanej inflacji. Oblicza się go przez pomnożenie wskaźnika inflacji z danego roku przez skumulowany wskaźnik inflacji z roku poprzedniego (tabela 30).

Tabela 31. Wskaźnik inflacji skumulowanej dla roku bazowego 2018

Rok	wskaźnik inflacji rocznej	wskaźnik inflacji skumulowanej
2018	rok bazowy	1
2019	1,023	1,023
2020	1,034	1,057782
2021	1,051	1,11172888
2022	1,144	1,27181784

Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane GUS, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-roczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych/>, dostęp 20.07.23

Wniosek 9.

W ASRK sformułowano wizję w postaci opowieści o mieście – jest ona spójna z celami ASRK.

Rekomendacja 9. Brak zmian

Wniosek 10.

W ASRK zidentyfikowano wyzwania rozwojowe Miasta. Wyzwania zdiagnozowane w ASRK są spójne z wyzwaniami z zdiagnozowanymi w Programie Fundusze Europejskie dla Małopolski (FEM) oraz odzwierciedlają wymiary planowania zintegrowanego, tj. społeczno-gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny.

Rekomendacja 10. Brak zmian

Wniosek 11.

Zidentyfikowane w Diagnozie wyzwania należy uznać za trafne i istotne. Wynikają one z analizy problemów, którymi są słabe strony i zagrożenia.

Rekomendacja 11. Brak zmian

Wniosek 12.

Dla wszystkich wąskich gardeł powiązanych z wyzwaniami, na których bazują cele ASRK, udało się sformułować drzewa problemów w oparciu o powiązane z nimi słabe strony i zagrożenia, a więc zidentyfikowane w Diagnozie problemy. Oznacza to, że problemy zostały właściwie zidentyfikowane, gdyż stanowią źródła wąskich gardeł, jakie znalazły odzwierciedlenie w wyzwaniach.

Rekomendacja 12. Brak zmian

Wniosek 13.

Cele społeczno-gospodarcze wskazane w ASRK odpowiadają na wyzwania zidentyfikowane w Diagnozie, zdefiniowane wyzwania wynikają natomiast ze zdiagnozowanych problemów. Nie zauważono sprzeczności między celami a wyzwaniami. Cele społeczno-gospodarcze sprzyjają także ochronie środowiska, a cele środowiskowe, np. rozwój zielonej gospodarki, która obejmuje też nowe miejsca pracy i źródła dochodów – celom społeczno-gospodarczym. Cele gospodarcze sprzyjają większym możliwościom sprostania, m.in. dzięki wyższym dochodom, wyzwaniom społecznym. Realizacja celów przestrzennych pozwoli lepiej odpowiedzieć na wyzwania społeczne, np. w zakresie większej dostępności do usług publicznych w przypadku realizacji koncepcji Krakowa jako „miasta wielu miast”. Cele w obszarze środowiskowo-przestrzennym ASRK będą pośrednio lub bezpośrednio sprzyjać też odpowiedzi na wyzwania społeczno-gospodarcze. Rozwój infrastruktury transportowej, szczególnie kolejowej i ścieżek rowerowych, a także ekologicznej mobilności, będzie stanowił odpowiedź na wyzwanie tworzenia miejsc pracy przy mniejszej eksploatacji środowiska, a także będzie sprzyjał współpracy w KOF.

Rekomendacja 13. Brak zmian

Wniosek 14.

Projekt ASRK dostosowuje SRK do zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej i politycznej: wojny w Ukrainie, zagrożeń epidemicznych oraz nowych globalnych trendów i dokumentów krajowych i UE oraz wykorzystuje najnowsze źródła danych. W szczególności rozszerzono SRK o model struktury funkcjonalno-przestrzennej, co jest zgodne ze zmianami prawnymi odnośnie do zarządzania rozwojem w sposób zintegrowany.

Rekomendacja 14. Brak zmian

Wniosek 15.

ASRK wyraźnie odpowiada na rekomendacje zamieszczone w ewaluacji on-going Strategii, co dokładnie opisano w podrozdziale 3.2.3 raportu.

Rekomendacja 15. Pewne zmiany wynikające z Ewaluacji on-going i zalecane w niniejszej ewaluacji w odniesieniu do przyszłej aktualizacji Strategii to zwiększenie jednoznaczności analizy SWOT (zgodnie z rekomendacją 7). Ponadto można rozważyć wskazanie przy wskaźnikach rezultatów ASRK, które z nich są pod bezpośrednim (strategiczne), a jakie pośrednim (kontekstowe) oddziaływaniem GMK lub zawrzeć tę interpretację, jak dotąd, w Raportach o Stanie Gminy. Do rozważenia zostaje wykorzystanie części propozycji dodatkowych wskaźników zaproponowanych w ewaluacji on-going, co rekomenduje się poniżej w odniesieniu do wskaźników poszczególnych celów. Wskaźniki te jednak odnoszą się głównie do produktów szczegółowych działań i mogą zostać uwzględnione w programach i politykach.

Wniosek 16.

Zaproponowane wskaźniki rezultatu w większości są powiązane z zakładanymi kierunkami działań, a informacje o nich można pozyskać szybko z danych GMK i zleczanych przez GMK analiz, a także z danych statystycznych. Wskaźniki w przypadku większości celów nie są zbyt liczne i nie dublują tych samych informacji. Część wskaźników jest jeszcze w opracowaniu. W większości przypadków wskaźników zakładane wartości (głównie trendy docelowe) będą możliwe do osiągnięcia, lecz w przypadku niektórych proponowane są zmiany. Ponadto nigdzie nie podano źródeł dla danych monitoringowych.

Rekomendacja 16: Do rozważenia jest:

- a) Uzupelnienie tabeli wskaźnikowej o źródło dla danych monitoringowych w przypadku wszystkich wskaźników. Mogą być one zapisane ogólnie: statystyka ogólna, źródła miejskie, źródła bazujące na badaniach.
- b) Określenie, czy GMK ma na wskaźnik wpływ bezpośredni czy pośredni.
- c) Podanie wartości bazowych i docelowych wartości lub trendów dla wskaźników w opracowaniu lub skomentowanie, kiedy i w jakim dokumencie zostaną uwzględnione (np. w raporcie z realizacji Strategii lub kolejnym Raporcie o Stanie Gminy).
- d) Zmniejszenie liczby wskaźników dla celu 1.2. Wskaźnik zadowolenia z usług konsumenckich w miejscu zamieszkania nie jest powiązany z celem 1.2. dotyczącym usług publicznych, więc też można z niego zrezygnować. Można by też połączyć w jedną kategorię dostęp do przystanku autobusowego lub tramwajowego nie większy niż 400 metrów.

- e) Wskaźniki dla celu 1.3. Liczba zgonów związanych z chorobami cywilizacyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców oraz Przeciętne dalsze trwanie życia dla mężczyzn / kobiet (w wieku 0) są kluczowe dla rezultatów całej Strategii, jednak wykazują tendencję odwrotną do zakładanej, co oznacza, że może być trudno osiągnąć zakładane kierunki ich zmian. Powinna jednak nastąpić poprawa wskaźnika względem lat z okresu pandemii COVID-19.
- f) Warto doprecyzować nazwę wskaźnika Odsetek mieszkańców uprawiających sport, aby wykazywał spójność z pytaniem zadawanym w Barometrze Krakowskim i zdecydować się na jednolite brzmienie tego pytania w kolejnych edycjach BK. Dotychczas pytanie było różnie formułowane, w związku z czym otrzymano bardzo zróżnicowane wyniki.
- g) Warto doprecyzować pomiar w Raporcie o stanie gminy w powiązaniu ze wskaźnikiem Odsetek dotowanych przez Gminę Miejską Kraków niepublicznych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, gdyż obecnie podawana jest liczba dotowanych miejsc i czasami ogólna liczba miejsc, a nie odsetek.
- h) Wskaźniki dla realizacji celu 1.4:
- W niewielkim stopniu są powiązane z bezpośrednimi działaniami UMK w tym zakresie. Przykładowo mógłby być wskaźnik dotyczący liczby dofinansowanych wydarzeń, publikacji, lekcji etc. związanych z profilaktyką i edukacją w zakresie bezpieczeństwa czy dofinansowanie działań związanych z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni (np. oświetlenie), choć takie wskaźniki mogą się znaleźć w programach i politykach. Wówczas w ASRK mogą pozostać wskaźniki dotyczące rezultatów działań, takie jak zaproponowano w dokumencie.
  - Dwa wskaźniki się dublują – można pozostawić jeden z nich. W latach 2018-2022 wystąpiła wysoka korelacja (współczynnik korelacji 0,91) między wartością wskaźnika Indeks strachu przed przestępczością i Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 tys. mieszkańców.
  - Brakuje wskaźników bezpośrednio odzwierciedlających takie działania jak: Ciągły rozwój systemu zarządzania kryzysowego czy Podjęcie działań zabezpieczających Kraków na wypadek ataków terrorystycznych i incydentów wojennych. Do rozważenia jest dodanie wskaźnika np. Środki wydatkowane / liczba inicjatyw na rzecz zarządzania kryzysowego.
- i) Wskaźniki wskazane dla celu 1.5. są dobrze powiązane z samym brzmieniem celu, ale w mniejszym stopniu z kierunkami działań. Być może powinien pojawić się wskaźnik: Liczba inicjatyw dofinansowanych przez UMK związanych ze specyficznymi kierunkami działań w ramach celu 1.5. Można wykorzystać wskazówki z Raportu ewaluacji on-going, gdzie dla celu 1.5 zaproponowano wskaźniki: Liczba projektów edukacyjnych inicjowanych bądź koordynowanych przez Miasto dla uczniów szkół na terenie Gminy Kraków, Liczba projektów edukacyjnych dotyczących

przedsiębiorczości dedykowanych uczniom krakowskich szkół (inicjowane/koordynowane przez Gminę Kraków. Wskaźniki dotyczące produktów mogą być uwzględnione w programach/politykach.

- j) W oparciu o dane ZBK obliczono wskaźnik Udział mieszkań komunalnych w ogólnej liczbie mieszkań. Jednak trend jest w tym przypadku malejący i trudno będzie osiągnąć zakładany trend wzrostowy wskaźnika. Rekomendowana jest zmiana wskaźnika Wielkość mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków na tle Krakowa np. na wskaźnik określający bezwzględną wielkość w metrach kwadratowych lub mieszkaniach zasobów mieszkaniowych GMK.
- k) W odniesieniu do celu 2.1. można rozważyć, czy konieczne jest takie szczegółowe rozbieżności wskaźnika dotyczącego emisji gazów cieplarnianych.
- l) W przypadku wskaźnika dotyczącego Salda migracji na pobyt stały do Krakowa można rozważyć zmianę wartości docelowej na utrzymanie dodatniego salda migracji na poziomie co najmniej 1-1,5 tys. osób rocznie bez utrzymania poziomu z roku bazowego, ze względu na duże wahania roczne tego wskaźnika.
- m) W przypadku Salda migracji na pobyt stały ludności sąsiadujących powiatów warto doprecyzować, jakie powiaty mają być uwzględnione. Wydaje się, że chodzi o powiaty wielicki i krakowski, ale powinno to być zaznaczone w ASRK lub w Raporcie o stanie gminy/raportach z realizacji strategii.
- n) Można rozważyć dodanie zaproponowanych w ewaluacji on-going wskaźników dla celu 2.3. Liczba lokali udostępnionych przez Gminę Kraków na realizację działań przez/dla środowisk startupowych (innowacje, akceleracja), Liczba wspólnych działań podjętych przez Gminę Kraków we współpracy ze środowiskiem startupowym w zakresie inkubacji, akceleracji. Ponadto rekomenduje się dodanie wskaźnika określającego liczbę nowych podmiotów sekcji J-N ze względu na zdiagnozowane w analizie ekonometrycznej efekty mnożnikowe oraz brak specyficznego wskaźnika dla branż opartych na wiedzy/innowacyjnych we wskaźnikach celu 2.3.
- o) Może być trudno osiągnąć założony trend wzrostowy wskaźnika odnoszącego się do podmiotów z udziałem zagranicznym, dlatego można zmienić trend docelowy na „utrzymanie lub wzrost” liczby takich podmiotów.
- p) Liczba patentów udzielonych corocznie podmiotom z Krakowa wykazuje duże roczne wahania, co może utrudnić osiągnięcie trendu wzrostowego. Doradza się rozważenie uwzględnienia dodatkowo wskaźnika zgłoszeń patentowych, który bardziej odzwierciedla bieżącą innowacyjność.
- q) Założone wskaźniki dla celu 2.4. Kraków – silnym europejskim ośrodkiem naukowym z rozwiniętymi formami współpracy nauki, biznesu i administracji w niewielkim stopniu są spójne z celem, a także z częścią kierunków działań dotyczących współpracy międzysektorowej. Ze względu na fakt, że dominująca liczba uczelni wyższych

w województwie małopolskim znajduje się w Krakowie, dla odzwierciedlenia współpracy uczelni z sektorem prywatnym czy publicznym można by się postawić wskaźnikiem dla województwa zbieranym w ramach Regionalnej Tablicy Wyników w Zakresie Innowacyjności (RIS) Unii Europejskiej, tj. publiczno-prywatnymi wspólnymi publikacjami. Ponadto warto uwzględnić wskaźnik, na który UMK może mieć bezpośredni wpływ, czyli np. liczbę wspólnych inicjatyw (konferencji, wydarzeń, przestrzeni dla współpracy etc.) uczelni i przedsiębiorstw z udziałem/pod patronatem lub dofinansowanych przez GMK.

- r) Warto doprecyzować, jakich kierunków dotyczy wskaźnik Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych, a także zastanowić się nad zmianą tych kierunków, gdyż zarówno liczba ich absolwentów, jak i udział w liczbie absolwentów nie wykazuje tendencji rosnącej. Może to wynikać z nasycenia rynku pracy specjalistami tych kierunków, szczególnie w obliczu postępującej automatyzacji prac w sektorze IT. Ważne są działania na rzecz lepszego dostosowania kierunków i zakresu studiów na uczelniach do potrzeb rynku pracy.
- s) W przypadku Wskaźnika naddatku czasu poświęconego na podróż w stosunku do sytuacji braku utrudnień w ruchu występuje niespójność w jego wartości między ASRK, a RoSG. RoSG 2022 podaje wskaźnik w jednostkach czasu, a w ASRK jest w procentach. Rekomendowane jest usunięcie wskaźnika, ze względu na możliwą sprzeczność między działaniami dążącymi do jego uzyskania (rozwojem infrastruktury drogowej) a celami związanymi z rozwojem transportu zrównoważonego.

Wniosek 17.

Kraków posiada zaawansowany i innowacyjny system monitoringu Strategii.

Rekomendacja 17. Brak zmian

Wniosek 18.

Katalog sposobów wdrożenia uwzględniony w dokumentach realizujących SRK (programach, politykach, sieciach, projektach etc.) i ASRK jest szeroki i obejmuje pełen zestaw różnorodnych działań.

Rekomendacja 18. Brak zmian. Ewentualnie można rozważyć dodatkowo w ramach programów, polityk, projektów i portfeli projektów:

- a) Kreowanie sieci lokalnych liderów – ambasadorów Miasta i być może ich połączenie np. w Stowarzyszeniu Ambasadorów Wspólnoty Krakowskiej, zaangażowanych w popularyzację i promocję miejskich działań. Liderzy wywodziliby się spośród partnerów społecznych i gospodarczych, którzy jednocześnie w większym stopniu angażowaliby do odpowiednich działań środki prywatne. Wyróżnienie tych podmiotów

np. w materiałach GMK i mediach, w tym społecznościowych, pomagałyby im budować wizerunek społecznie odpowiedzialnych organizacji.

- b) Rozważenie obniżek w podatku od nieruchomości dla podmiotów angażujących środki prywatne w działania miejskie dla obniżenia ich kosztów. Mogłaby to być np. ulga dla przedsiębiorstw deweloperskich zapewniających mieszkania komunalne w budowanych przez siebie osiedlach, co jednocześnie zapewni miks społeczny zamiast gettyzacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykorzystanie innych mechanizmów współpracy z sektorem prywatnym, np. umowy urbanistycznej.
- c) Promowanie rozproszonej lokalizacji powierzchni biurowych i ogólnie kształtowanie zagospodarowania o mieszanym użytkowaniu zamiast skupienia ich w określonym miejscu (z wykorzystaniem korzyści z mechanizmów współpracy w środowisku cyfrowym zamiast wyłącznie przestrzennego), aby ograniczyć przejazdy. Rekomendowana jest w tym zakresie np. współpraca z deweloperami i zachęcanie ich do zapewniania powierzchni biurowych w budowanych osiedlach (czasem może to wymagać zmiany planu miejscowego). Podmioty rozpraszające powierzchnie biurowe w okolicy zamieszkania swoich pracowników mogłyby też otrzymywać ulgę w podatku.
- d) Współpraca z uczelniami dla opracowania innowacyjnych rozwiązań dla UMK, np. w ramach prac doktorskich i magisterskich.
- e) Wykorzystanie fińskich rozwiązań m.in. z Espoo dla promocji innowacyjności w mieście, np. przez zapewnianie przestrzeni do innowacyjności (fizyczno-wirtualnych) czy lobbing w urzędzie marszałkowskim lub w rządzie na rzecz zawierania umów na dofinansowanie lokalnych sieci współpracy i innowacji na rzecz działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej w obszarach ważnych dla Krakowa i jednocześnie wspierających rozwój zrównoważony.
- f) Poprawa dostępności transportu zbiorowego z perspektywy użytkownika, integracja taryfowa i transportowa, wykorzystanie mechanizmów integracji transportu miejskiego i aglomeracyjnego (łączenie miejskiej i metropolitalnej polityki transportowej) oraz wykorzystanie mechanizmów car-sharingu i transportu na życzenie.
- g) Integracja działań miejskich i metropolitalnych w zakresie wspólnej polityki rozwoju terenów mieszkaniowych i integracji transportowej.
- h) Rozwój mechanizmów samopomocy sąsiedzkiej i wykorzystania potencjału lokalnego dla realizacji szeregu zadań społecznych – aktywizacji osób starszych, włączenia mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych kwestii miejskich.
- i) Wykorzystanie poziomu dzielnic do ustalania specyfiki działań na danym obszarze.

Wniosek 19.

Dla wielu wskaźników już udało się osiągnąć założone w ASRK tendencje, a jedynie w stosunku do niektórych występują ryzyka odnośnie możliwości ich osiągnięcia. Oznacza to, że jak dotąd działania rozwojowe UMK są efektywne, a wdrożenie ASRK może być skuteczne.

Rekomendacja 19. Dostosowanie wskaźników do możliwości i ryzyk związanych z ich realizacją według szczegółowych wskazań w rekomendacji 16.

Wniosek 20.

Na ryzyka pandemiczne podatne były wskaźniki dotyczące długości życia i turystyki. Wojna w Ukrainie wpłynęła na poczucie bezpieczeństwa, poziom zaufania społecznego oraz wzrost długu publicznego, prawdopodobnie spowodowany przez inflację. Wskaźniki oparte o liczbę studentów i kierunki studiów są podatne na zmiany demograficzne i technologiczne. Jednak dotychczasowe trendy rozwoju wskaźników pokazują, że udało się osiągnąć zakładane tendencje od 2018 roku w przypadku większości z nich i nie ma ryzyka ich dalszej realizacji. 14 wskaźników odzwierciedlających założone rezultaty działań w ramach celów strategicznych cechuje pewne zagrożenie realizacji, lecz ciągle można liczyć na ich pożądane kształtowanie się w 2030 roku. Tylko trzy wskaźniki zdefiniowano jako cechujące się dużym ryzykiem braku ich realizacji. Nie ma też żadnego celu operacyjnego, gdzie wszystkie wskaźniki cechowałoby tu podobne ryzyko.

Rekomendacja 21. Warto rozważyć dostosowanie brzmienia szczególnie wskaźników Wielkość mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków na tle Krakowa oraz Liczba absolwentów studiów na wybranych kierunkach technicznych, które cechuje duże ryzyko niemożności realizacji założonej tendencji docelowej.

Wniosek 21.

Podmioty z Krakowa pozyskały w perspektywie funduszy strukturalnych UE 2014-2020 środki UE w wysokości 8,75 mld zł i wygenerowały ze środków prywatnych i krajowych dodatkowo ponad 7 mld zł. Większość tych projektów wpisuje się w cele ASRK. Oznacza to, że potencjał finansowy GMK w wysokości około 2 mld zł rocznie na ASKR może być zwiększony o około 1,5-2 mld zł (według faktycznego trwania finansowania w danej perspektywie przez 9 lat) rocznie o środki z UE i ich krajowe dofinansowanie publiczne i prywatne. Wskazanie w ASRK środków europejskich jako finansujących działania w ramach strategii jest uzasadnione.

Rekomendacja 21. Brak zmian

Wniosek 22.

Cele strategiczne i operacyjne dokładnie odpowiadają „opowieści o mieście” zdefiniowanej w wizji ASRK.

Rekomendacja 22. Brak zmian

Wniosek 23.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Krakowa jest spójna ze Strategią Rozwoju Metropolii Krakowskiej. Każdy z celów Strategii Metropolia Krakowska znajduje swoje odzwierciedlenie w Strategii Rozwoju Krakowa.

Rekomendacja 23. Brak zmian

Wniosek 24.

ASRK jest spójna ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego, Funduszami Europejskimi dla Małopolski, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, Krajowym Programem Odbudowy oraz Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Oznacza to możliwość starania się o środki na rozwój z funduszy europejskich, budżetu krajowego, regionalnego i funduszy rządowych.

Rekomendacja 24. Brak zmian

Wniosek 25.

ASRK jest spójna z celami Krajowej Polityki Miejskiej 2030, tj. dąży do realizacji celów miasta kompaktowego, zielonego, produktywnego, dostępnego, cyfrowego i sprawnego.

Rekomendacja 25. Brak zmian

7. Źródła dla wniosków i rekomendacji

1. Barometr Krakowski, edycja 2015
2. Barometr Krakowski, edycja 2016
3. Barometr Krakowski, edycja 2018
4. Barometr Krakowski, edycja 2020
5. Barometr Krakowski, edycja 2022
6. Dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl
7. Dane z Systemu Monitorowania Usług Publicznych, www.smup.gov.pl
8. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Krakowa w 2022 roku, Aleksander Noworól Konsulting, Kraków, czerwiec – lipiec 2022
9. ECON4150 - Introductory Econometrics Lecture 19: Introduction to time series Monique de Haan
10. Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 2282/22 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 30 grudnia 2022 r.
11. <https://2023.ranking.perspektywy.pl>
12. https://barometrzwodow.pl/modul/prognozy-na-mapach-wyniki?map_type=country&map_details=counties&profession%5B%5D=295&year%5B%5D=2023&relation=1
13. https://gospodarka.pomorskie.eu/wp-content/uploads/2021/10/ISP_Raport-glowny.pdf
14. <https://next.gazeta.pl/next/7,151003,29320803,oto-najbardziej-deficytowe-zawody-2023-roku.html#:~:text=małopolskim%20najbardziej%20deficytowymi%20zawodami%20byli,mazowieckim%3A%20magazynierzy%20i%20robotnicy%20budowlani>
15. <https://urbanmill.org/english/>, dostęp 13.07.22., Rissola G., Hervas F., Slavcheva M. and Jonkers K. (2017) Place-Based Innovation Ecosystems: Espoo Innovation Garden and Aalto University (Finland), EUR 28545 EN, European Union,
16. <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/stan-wdrazania-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020-lista-umow-z-miejscami-realizacji/>
17. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/polityka-miejska>
18. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/krajowy-planu-odbudowy-i-zwiekszenia-odpornosci>, dostęp 20.06.2023
19. Instrumenty terytorialne w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 1827/22 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 20 października 2022 r.
20. Komisja Europejska (2004) Podręcznik - Zarządzanie Cyklem Projektu, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa
21. Komunikat prasowy z 9.02.2021, Porozumienia między państwem a miastami w celu przyspieszenia innowacji w zakresie redukcji emisji dwutlenku węgla, cyfryzacji i dobrostanu, Ministerstwo Gospodarki i Zatrudnienia Finlandii
22. Krajowa Polityka Miejska 2030, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, czerwiec 2022

23. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa, czerwiec 2022
24. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa 2019
25. Plan Ograniczenia Skutków Powodzi oraz Odwodnienia Miasta Krakowa, 2018-2030
26. Program Aktywnego Uczestnictwa Młodzieży w Życiu Miasta „Młody Kraków 2.0” na lata 2018-2023
27. Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Miasta Krakowa na lata 2019-2023
28. Program Poprawy Bezpieczeństwa dla Miasta Krakowa na lata 2018-2021
29. Programu Ochrony Powietrza dla Województwa Małopolskiego, 2020
30. Projekt Strategii Rozwoju Krakowa. Tu Chcę Życ. Kraków 2030/2050, Kraków 2023
31. Pszczołowski, T. (1978). Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław; Pyszka A., Istota efektywności. Definicje i wymiary, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach Nr 230, 2015.
32. Raport Badawczy – Ewaluacja „Strategii Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030.”, Ecorys, Kraków 2022
33. Raport o Stanie Gminy za 2021
34. Raport o Stanie Gminy za 2022
35. Raport o Stanie Miasta za 1998
36. Raport o Stanie Miasta za 1999
37. Raport o Stanie Miasta za 2000
38. Raport o Stanie Miasta za 2001
39. Raport o Stanie Miasta za 2002
40. Raport o Stanie Miasta za 2003
41. Raport o Stanie Miasta za 2004
42. Raport o Stanie Miasta za 2005
43. Raport o Stanie Miasta za 2006
44. Raport o Stanie Miasta za 2007
45. Raport o Stanie Miasta za 2008
46. Raport o Stanie Miasta za 2009
47. Raport o Stanie Miasta za 2010
48. Raport o Stanie Miasta za 2011
49. Raport o Stanie Miasta za 2012
50. Raport o Stanie Miasta za 2013
51. Raport o Stanie Miasta za 2014
52. Raport o Stanie Miasta za 2015
53. Raport o Stanie Miasta za 2016
54. Raport o Stanie Miasta za 2017
55. Raport o Stanie Miasta za 2018
56. Raport o Stanie Miasta za 2019
57. Raport o Stanie Miasta za 2020
58. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa. Tu Chcę Życ. Kraków 2030 za Rok 2021, Kraków, wrzesień 2022 r.
59. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa. Tu Chcę Życ. Kraków 2030 za Rok 2020, Kraków, wrzesień 2021 r.

60. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa. Tu Chcę Żyć. Kraków 2030 za Rok 2019, Kraków, wrzesień 2020 r.
61. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Krakowa. Tu Chcę Żyć. Kraków 2030 za Rok 2018, Kraków, wrzesień 2019 r.
62. Regional Innovation Scoreboard 2023 Regional profiles Poland, European Commission, 2023, https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2023/ec_rtd_ris-regional-profiles-poland.pdf
63. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2030, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 181/21 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 25 lutego 2021 r.
64. Strategia Metropolia Krakowska 2030, Kraków, grudzień 2021
65. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017
66. Strategia Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030, Kraków, 2018
67. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” Załącznik do Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 roku.
68. Sycz P. (2023) Metodyka ograniczania marnotrawstwa w projektach IT. Rozprawa doktorska, Uniwersytet Gdański.
69. Uchwała Nr CII/2769/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Krakowa.
70. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20062271658>
71. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19900160095>
72. Wojnicka –Sycz E. (2013) Model terytorialnego biegunu wzrostu jako systemu czynników rozwojowych, Sopot, WUG
73. Wojnicka-Sycz E. (2018) Koncepcja i wymiary zintegrowanego planowania rozwoju w jednostkach samorządu terytorialnego, w: Zarządzanie i Finanse, vol. 16, nr 1/1
74. Wojnicka-Sycz E., K.Piróg, P.Sycz, K.Mularz (2022) Ekspertyza dotycząca dobrych praktyk w zakresie wzmacniania zaangażowania interesariuszy regionalnych systemów innowacji, IBERiS dla UM Województwa Podkarpackiego, <https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/10/Ekspertyza-dotyczaca-dobrych-praktyk.pdf>, dostęp 18.07.23
75. Zieleniewski J. (1981) Organizacja i zarządzanie, PWN, Warszawa

8. Spis tabel

Tabela 1. Logika scenariusza badawczego	6
Tabela 2. Zgodność ASRK z wymaganiami ustawy o samorządzie gminnym	13
Tabela 3. Wydatki w ramach Budżetu Miasta i Wieloletniej Prognozy Finansowej na realizację celów strategicznych w latach 2018-2021 (w zł)	15
Tabela 4. Potencjały rozwojowe uwzględnione w Diagnostyce	16
Tabela 5. Kapitały rozwojowe: czynniki rozwoju i odzwierciedlające je zmienne	18
Tabela 6. Wyniki obliczeń regresji	26
Tabela 7. Trendy wymienione w diagnostyce	33
Tabela 8. Wyzwania społeczno-gospodarcze a problemy	41
Tabela 9. Wyzwania środowiskowo-przestrzenne a problemy	45
Tabela 10. Wskaźniki dla celu 1.1.	75
Tabela 11. Wskaźniki dla celu 1.2.	78
Tabela 12. Wskaźniki dla celu 1.3.	81
Tabela 13. Wskaźniki dla celu 1.4.	85
Tabela 14. Wskaźniki dla celu 1.5.	88
Tabela 15. Wskaźniki dla celu 1.6.	90
Tabela 16. Wskaźniki dla celu 1.7.	93
Tabela 17. Wskaźniki dla celu 1.8.	96
Tabela 18. Wskaźniki dla celu 2.1.	98
Tabela 19. Wskaźniki dla celu 2.3.	105
Tabela 20. Patenty/zgłoszenia patentowe uzyskane przez podmioty z Krakowa	109
Tabela 21. Wskaźniki dla celu 2.4	110
Tabela 22. Wskaźniki dla celu 2.5	112
Tabela 23. Wskaźniki dla celu 3.1	115
Tabela 24. Wskaźniki dla celu 3.2	118
Tabela 25. Wskaźniki dla celu 3.3	120

Tabela 26 Wartość ogółem dofinansowania z UE i liczba projektów zrealizowanych w latach 2014-2020 przez podmioty z Krakowa według zakresu interwencji.....	133
Tabela 27. Projekty zrealizowane przez podmioty z Krakowa powiązane z celami ASRK	141
Tabela 28. Spójność celów ASRK oraz Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRM), Funduszy Europejskich dla Małopolski, celów Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) i Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	150
Tabela 29. Spójność celów ASRK z celami KPM 2030	164
Tabela 29. Powiązania między celami strategicznymi a treścią załączników graficznych	174
Tabela 30. Wskaźnik inflacji skumulowanej dla roku bazowego 2018	179

9. Spis rysunków

Rysunek 1. Drzewo problemów.....	49
----------------------------------	----

10. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba zgonów związanych z chorobami cywilizacyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (choroby układu oddechowego, układu krążenia, nowotwory) – prognoza	84
Wykres 2. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Krakowie.....	85
Wykres 3. Trend liniowy dla zmiennej Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	91
Wykres 4. Liczba podmiotów w sekcji PKD Kultura, rozrywka i rekreacja - prognoza.....	95
Wykres 5. Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych o charakterze masowym - prognoza	96
Wykres 6. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych na terenie gminy	97
Wykres 7. Saldo migracji na pobyt stały do Krakowa - prognoza.....	102
Wykres 8. Saldo migracji międzypowiatowych i zagranicznych do powiatu krakowskiego	103
Wykres 9. Odwiedzający Kraków ogółem w mln osób.....	104

Wykres 10. Liczba pasażerów obsługiwanych przez Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice - prognoza.....	104
Wykres 11. Liczba podmiotów z udziałem zagranicznym – prognoza.....	107
Wykres 12. Zatrudnienie w sektorze usług (odsetek z 1) - prognoza	108
Wykres 13. Nasycenie rynku lokalnego podmiotami gospodarki (liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców).....	110
Wykres 14. Długość dróg dla rowerów na 10 tys. ludności	115
Wykres 15. Liczba nowo rejestrowanych podmiotów sekcji J-N – prognoza	127
Wykres 16. Wizja rozwoju Krakowa 2030-2050.....	144